

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Β. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Η ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΚΡΗΞΗ

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ
ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

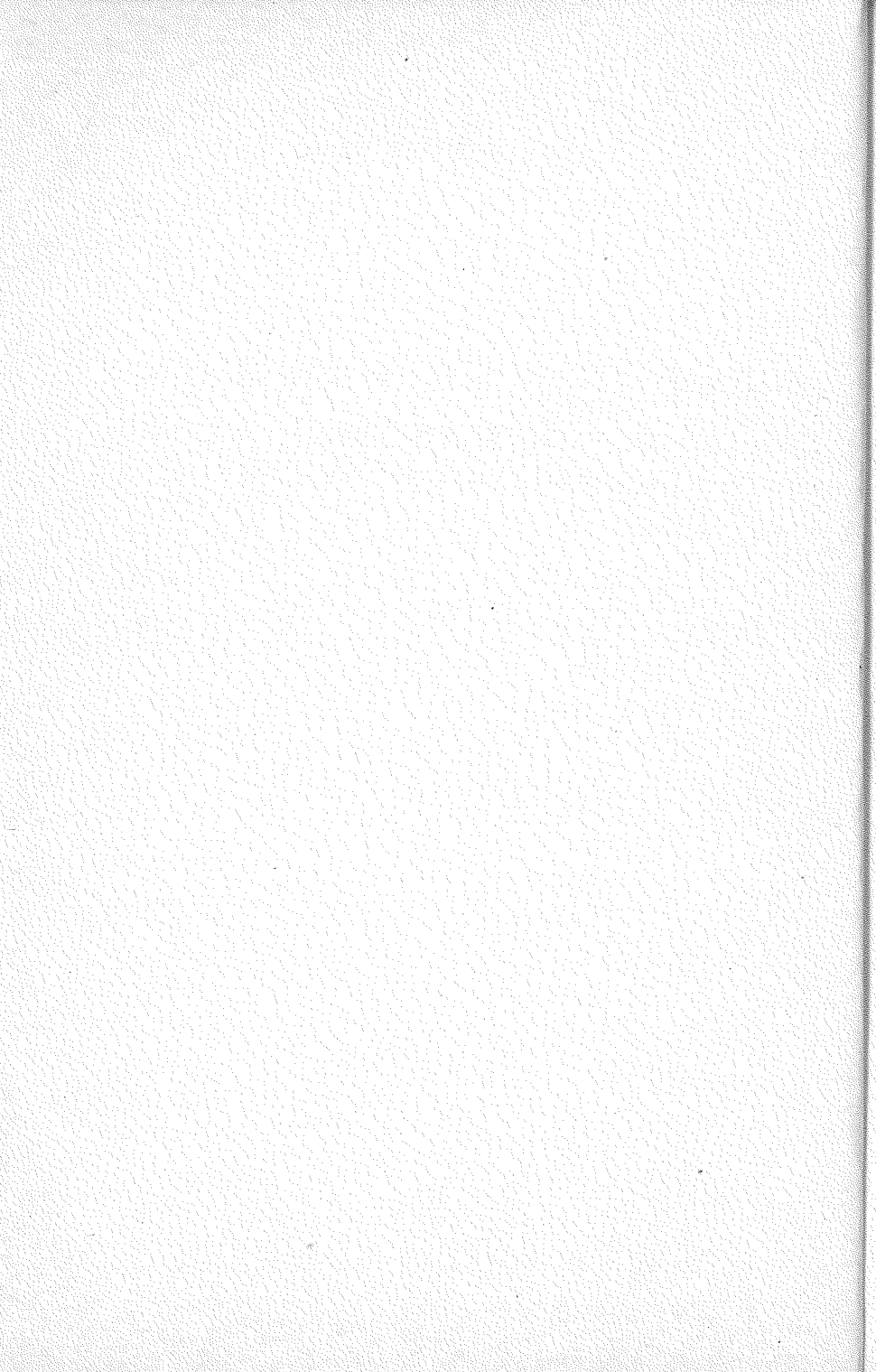
ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ ΜΟΝΟΠΩΛΙΟ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΔΟΥΡΥΦΟΡΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

παρατηρητής

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1989

Η ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΚΡΗΞΗ

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ
ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Β. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Η ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΚΡΗΞΗ

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ
ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ ΜΟΝΟΠΩΛΙΟ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΔΟΡΥΦΟΡΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

παρατηρητής

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1989

Εκδοτικός οίκος: «Παρατηρητής» Α.Ε.

Γραφική επιμέλεια: Δήμητρα Ασημακοπούλου

Φωτοστοιχειοθεσία - εκτύπωση - βιβλιοδεσία: «Παρατηρητής» Ανώνυμη
Εταιρεία εκδόσεων, Αλ. Σταύρου 15, τηλ. 927685

Κεντρική διάθεση: «Παρατηρητής», Αλ. Σταύρου 15, Θεσ/νίκη,
τηλ. 938427, 927685

«Παρατηρητής», Διδότου 39, Αθήνα, τηλ. 3600658, 3608527

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

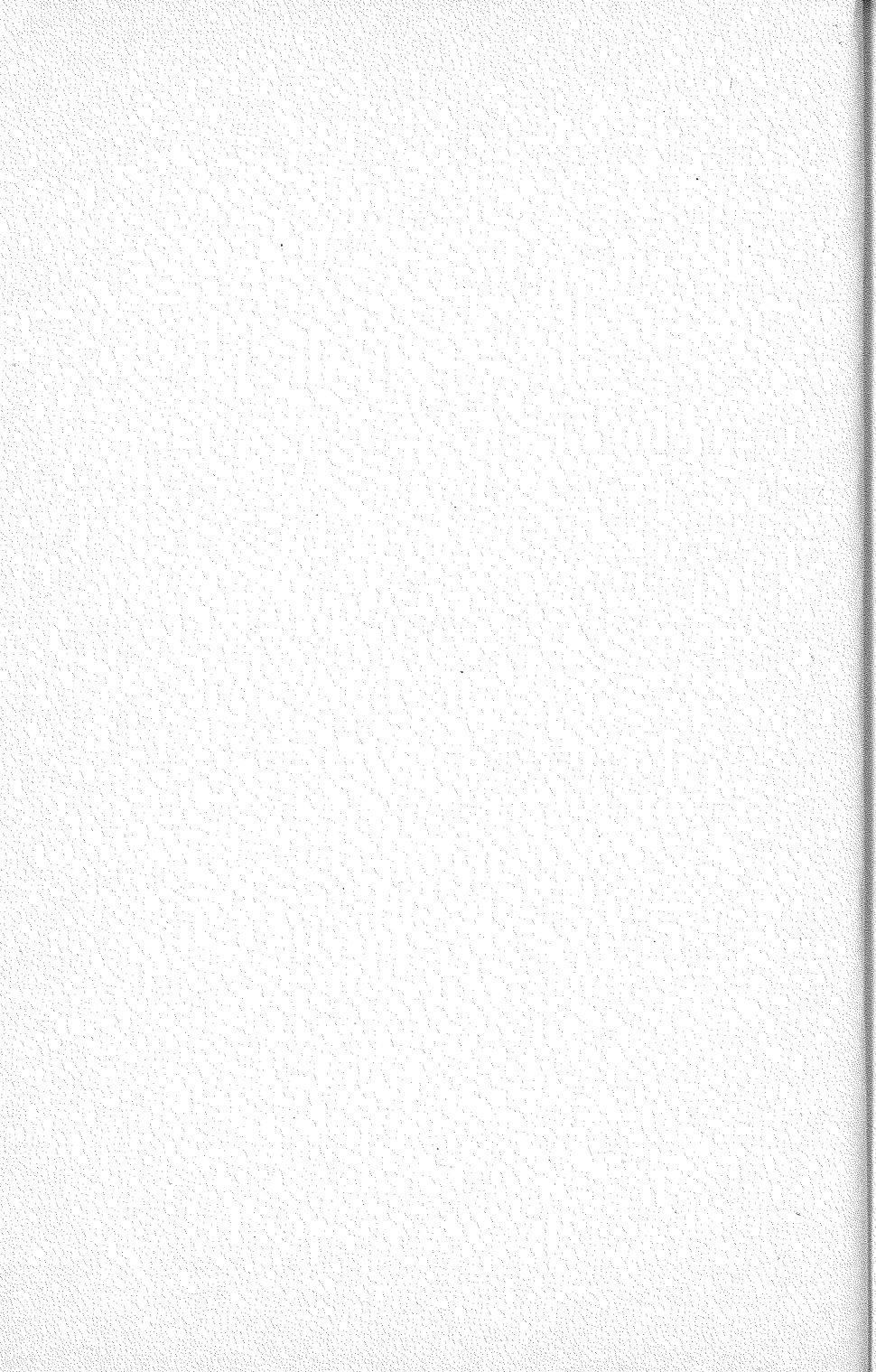
Πρόλογος	13
Πρώτο Μέρος	
Τεχνολογικές εξελίξεις στο χώρο της ραδιοτηλεόρασης και συνταγματικές προδιαγραφές: Νομοθετικές επιλογές (ν. 1730/87) και ερμηνευτικές εκκρεμότητες..	17
Κεφάλαιο I. Το γενικό πλαίσιο	19
1. Από την αυταρέσκεια στην αμηχανία των συνταγμα- τικών προδιαγραφών	19
α. Νέοι ρυθμοί και νέα νομοθεσία	19
β. Η ανάγκη αναγωγής στο Σύνταγμα	22
γ. Η σύνδεση με το διεθνή και ιδίως με τον κοινοτικό προβληματισμό	25
2. Τα πρόσφατα εγχώρια νομοθετικά και νομολογιακά δεδομένα — Μία συνοπτική καταγραφή	30
α. Επιβεβαίωση και κάμψη του κρατικού μονοπωλίου	30
β. Η απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων	35
γ. Ο εκρηκτικός συνδυασμός: Τηλεπικοινωνίες, τηλεόραση και πληροφορική	35
Κεφάλαιο II. Εκκρεμότητες ως προς την ερμηνεία του άρθρου 15 παρ.2 Συντάγματος — Η διαρκής πρόκληση της τεχνολογίας στο χώρο της ραδιοτηλεόρασης	41
1. Το ραδιοτηλεοπτικό νομοθετικό κεκτημένο	41
2. Η διαφοροποίηση ραδιοφώνου και τηλεόρασης — Η προοπτική της ιδιωτικής τηλεόρασης	42

3. Η καλωδιακή τηλεόραση κατά το ν. 1730/87 και το άρθρο 15 παρ.2 Σ	46	
α. Ένας περιγραφικός ορισμός	46	
β. Η καλωδιακή τηλεόραση είναι τηλεόραση κατά το άρθρο 15 παρ.2 Σ	47	
γ. Ενεργητική και παθητική καλωδιακή τηλεόραση	50	
δ. Το σχήμα που ακολουθεί ο ν. 1730/87	52	
ε. Οι προοπτικές	54	
4. Απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων και διαθέσιμες συχνότητες	55	
α. Μία γενική εικόνα	55	
β. Το δικαίωμα στην απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων	57	
γ. Η χρήση επίγειων τηλεοπτικών συχνοτήτων για την αναμετάδοση δορυφορικών προγραμμάτων	61	
III. Ένα πρώτο συμπέρασμα	69	
Δεύτερο Μέρος		
Το νομικό καθεστώς της τοπικής ραδιοφωνίας στην Ελλάδα 71		
Κεφάλαιο I. Η αφητηρία: Από την παρανομία των «ραδιοπειρατών» στη νομιμότητα των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών		73
1. Η κάμψη του κρατικού ραδιοφωνικού μονοπωλίου — Αναγνώριση μιας κατάστασης	74	
2. Το πρώτο και προσωρινό κανονιστικό πλαίσιο — Η αποκλειστικότητα των ΟΤΑ	74	
3. Το σχήμα που επέλεξε ο ν. 1730/87: Η λεπτομερής τυποποίηση της τοπικής ραδιοφωνίας	76	
Κεφάλαιο II. Τα κύρια χαρακτηριστικά της τοπικής ραδιοφωνίας — Μια επιλεκτική περιγραφή		77
1. Συχνότητες και εμβέλειες. Ο τοπικός χαρακτήρας των σταθμών	77	

2. Ο τοπικός ραδιοφωνικός σταθμός: Βασική μονάδα της τοπικής ραδιοφωνίας — οι δύο κατηγορίες σταθμών	83
3. Ενιαία μεταχείριση των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών	85
Κεφάλαιο III. Η νομική φύση της άδειας για ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού	89
1. Παραχώρηση δημόσιας εξουσίας — Η προβληματική του κοινοτικού δικαίου	89
2. Η διαμόρφωση ενός νομοθετικού κεκτημένου στο χώρο της τοπικής ραδιοφωνίας	95
Κεφάλαιο IV. Η οργάνωση της κρατικής εποπτείας στην τοπική ραδιοφωνία.....	99
1. Έκταση της εποπτείας	99
α. Τεχνική, οικονομική και προγραμματική (ή λειτουργική) εποπτεία	99
β. Η μετάδοση ειδήσεων ευρύτερης σημασίας	102
γ. Η μετάδοση διαφημίσεων	104
2. Τα αρμόδια όργανα	107
α. Οι επιτροπές δεοντολογίας.....	107
β. Η Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία.....	109
Κεφάλαιο V. Οι αρχές του άρθρου 15 παρ.2 Σ και η εφαρμογή τους στην τοπική ραδιοφωνία — Τα κριτήρια χορήγησης αδειών	119
1. Ο κύκλος των δικαιούχων — Αναγκαίες διαφοροποιήσεις	119
2. Η διασφάλιση της εσωτερικής και της εξωτερικής πολυμέρειας της τοπικής ραδιοφωνίας	133
α. Το συνταγματικό πλαίσιο αναφοράς της τοπικής ραδιοφωνίας.....	133
β. Η εσωτερική πολυμέρεια των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών	136

γ. Η διασφάλιση της εσωτερικής πολυμέρειας κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου	145
δ. Η εξωτερική πολυμέρεια της τοπικής ραδιοφωνίας σε κάθε περιοχή	147
ε. Η προτεραιότητα κατά τη χορήγηση των αδειών: Οι ΟΤΑ, οι κοινωνικοί φορείς και οι εκδοτικές επιχειρήσεις	149
στ. Τα κριτήρια για τη χορήγηση και την ανανέωση των αδειών της παραγράφου 2 του άρθρου 2 Π.Δ 25/88153	
ζ. Η απαγόρευση συγκέντρωσης και δικτύωσης τοπικών σταθμών	155
VI. Ανοικτές προοπτικές — Μερικά τελείως προσωρινά συμπεράσματα	159
Επίμετρο: Η «τοπική» — μη κρατική τηλεόραση. Σε αναζήτηση μιας νομικής ρύθμισης	163
Παράρτημα	177
I. Νόμος 1730/87	179
II. Π.Δ 25/88	221
III. Κοινή υπουργική απόφαση για τη διαδικασία συγκρότησης και λειτουργίας των επιτροπών δεοντολογίας των Τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών .	251
IV. Κοινή υπουργική απόφαση για τις προσωρινές άδειες ίδρυσης ραδιοσταθμών τοπικής ισχύος από Δήμους και Κοινότητες	255
V. Σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος: « Έγκριση τεχνικού κανονισμού εγκατάστασης και λειτουργίας κεραίας τηλεόρασης και ραδιοφωνίας — Ατομική και συλλογική κεραία για συμβατική και δορυφορική τηλεόραση και ραδιοφωνία — κυκλώματα για ραδιοτηλεοπτική λήψη σε οικισμούς — Πειραματικές μορφές λήψης δορυφορικών ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων»	261

VI. Επιλογή Προτάσεων της Επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία	279
α. Πρόταση για τη χορήγηση άδειας σε οργανισμό τοπικής Αυτοδιοίκησης	279
β. Πρόταση για τη χορήγηση άδειας σε επιχείρηση που συνδέεται με εκδοτική επιχείρηση	298
γ. Πρόταση για τη χορήγηση άδειας στην περιοχή Αττικής σε ιδιωτική επιχείρηση	305
δ. Πρόταση για τη χορήγηση άδειας σε περιοχή Αττικής σε σωματείο	307
ε. Πρόταση για τη χορήγηση άδειας στην εκκλησία της Ελλάδος	309
στ. Πρόταση για τη χορήγηση άδειας στο Ν. Θεσσαλονίκης σε ιδιωτική επιχείρηση	311
ζ. Απορριπτική πρόταση για την περιοχή Αττικής	317
η. Πρόταση με την οποία διατάσσεται η επανα- συζήτηση της αίτησης	320
θ. Πρόταση για τη χορήγηση άδειας της Παρ.2 του άρθρου 2 Π.Δ 25/88	322

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τον τελευταίο χρόνο κάποιες αναμενόμενες, αλλά παρόλα αυτά ραγδαίες εξελίξεις στο πεδίο της ραδιοτηλεόρασης μετέβαλαν ριζικά την εικόνα των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής ενημέρωσης και στη χώρα μας.

Η Τοπική Ραδιοφωνία τυποποιήθηκε νομικά και αναπτύσσεται με έντονους ρυθμούς που δεν μπορούν να κρύψουν τον αμφίβολο ακόμη προσανατολισμό της και την αβέβαια, προς το παρόν, ταυτότητά της.

Το φαινόμενο που συμβατικά ονομάζεται δορυφορική τηλεόραση έχει γίνει (από μήνες στη Θεσσαλονίκη, τώρα πλέον στην Αθήνα και σε λίγο σε αρκετές άλλες περιοχές) στοιχείο του καθημερινού βίου, χάρη σε μία απλή τεχνική επιλογή που συνοδεύεται από πολύπλοκα πολιτισμικά και νομικά προβλήματα. Γι αυτό ίσως αξιώνει και κάποια (όχι σίγουρα θετική) πρωτοτυπία σε ευρωπαϊκό, τουλάχιστον επίπεδο.

Η τεχνική και λειτουργική διασταύρωση των τηλεπικοινωνιών με την πληροφορική και τον τηλεοπτικό δέκτη θέτουν και στην Ελλάδα με πειστικό τρόπο το πρόβλημα της καλωδίωσης και της καλωδιακής τηλεόρασης.

Όλα αυτά νομίζω ότι αρκούν για να θέσουν και την εγχώρια νομική επιστήμη μπροστά σε νέα προβλήματα που αξιώνουν θεωρητικές απαντήσεις και σε τελική ανάλυση την υπαγωγή τους σε νομικούς κανόνες.

Η σχετική νομική βιβλιογραφία αρχίζει λοιπόν και στη χώρα μας να πυκνώνει· αυτό είναι άλλωστε και εύλογο και αναγκαίο. Δε θα μετάσχω εδώ στη συζήτηση για το αν έχει πλέον συγκροτηθεί

ένας αυτόνομος κλάδος με αντικείμενο το δίκαιο των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Μπορώ όμως, με σχετική βεβαιότητα, να κάνω δύο παρατηρήσεις:

Πρώτον, στο πεδίο των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι έκδηλη και αυταπόδεικτη η ανάγκη αναγωγής στο Σύνταγμα για την αναζήτηση άμεσα εφαρμόσιμων νομικών λύσεων σε μία σειρά καίριων προβλημάτων που αφορούν το ραδιοτηλεοπτικό φαινόμενο, δηλαδή ένα φαινόμενο που εμπεριέχει και εγκαθιδρύει σχέσεις εξουσίας.

Δεύτερον, όσο και αν αυτό φαίνεται κατ' αρχήν παράδοξο, η νομική -όπως και η τεχνική- προσέγγιση των προβλημάτων αυτών στη χώρα μας είναι -ακριβώς λόγω της υστέρησης που υπάρχει- πολύ πιο εύκολη από ό,τι αλλού. Τα συγκριτικά δεδομένα είναι εξαιρετικά πλούσια και περιέχουν πάμπολλα οργανωτικά μοντέλα και πάμπολλες τεχνικές επιλογές. Κατά τον τρόπο αυτό η απόσταση μπορεί να καλυφθεί με την προσαρμογή στις πλέον σύγχρονες εξελίξεις, χωρίς να καταβληθεί το κόστος της ανασυγκρότησης μίας υποδομής που, ούτως ή άλλως, δεν υπάρχει.

*

Η παρούσα έκδοση δεν έχει υπέρμετρες φιλοδοξίες και δεν είναι συστηματικό έργο. Αποτελείται από ένα πρώτο μέρος που αναφέρεται στις τεχνολογικές εξελίξεις στο χώρο της ραδιοτηλεόρασης, στα προβλήματα ερμηνείας του Συντάγματος που θέτουν οι εξελίξεις αυτές, ιδίως στην προοπτική τους, και στις απαντήσεις που έχει προς το παρόν δώσει η κοινή νομοθεσία. Μια αρχική μορφή του πρώτου αυτού μέρους ήταν η εισήγησή μου στη δημόσια συζήτηση που οργάνωσαν (6.5.88) η Ένωση Ελλήνων Συνταγματολόγων και ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, με θέμα τις τεχνολογικές εξελίξεις στη ραδιοτηλεόραση και τα νομικά ζητήματα που αναφύονται. Στην ίδια συζήτηση

μετείχαν, επίσης ως εισηγητές, οι συνάδελφοι Ν. Αλιβιζάτος και Χρ. Αργυρόπουλος. Το δεύτερο μέρος αναφέρεται στο νομικό καθεστώς της τοπικής ραδιοφωνίας, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί (στα πλαίσια πάντοτε του άρθρου 15 παρ.2 Σ) από το νόμο 1730/87 και το Π.Δ 25/88. Πρόκειται για την πιο απτή και νομικά πιο ολοκληρωμένη εξέλιξη στο χώρο των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής ενημέρωσης, στο μέτρο που η κάμψη του κρατικού μονοπωλίου περιορίζεται μόνο στην περιοχή της τοπικής ραδιοφωνίας.

Η συμμετοχή μου στην Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία μου έδωσε την ευκαιρία να ασχοληθώ συστηματικά με τα προβλήματα ερμηνείας και εφαρμογής των νέων ρυθμίσεων. Είναι, λοιπόν, τώρα μια καλή ευκαιρία να ευχαριστήσω τα εκ του νόμου μέλη της Επιτροπής: τον επίτιμο Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, κ. Θ. Κουρουσόπουλο (πρώτο Πρόεδρο της Επιτροπής), τον Πρόεδρο του Αρείου Πάγου, κ. Α. Στασινό και τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου της Ε.Σ.Η.Ε.Α, κ. Β. Κοραχάη, γιατί με ομόφωνη απόφαση τους με εξέλεξαν ως ένα από τα δύο αιρετά μέλη της Επιτροπής, μαζί με τον καθηγητή του Ε.Μ.Π. κ. Ε. Πρωτονοτάριο. Η συνεργασία μαζί τους ήταν και είναι μία πολύτιμη και ευχάριστη εμπειρία για μένα. Είναι αυτονόητο ότι οι απόψεις που εκφράζω εδώ είναι αυστηρά προσωπικές και δεν αποδίδουν σκέψεις ή προτάσεις της Επιτροπής για την Τοπική Ραδιοφωνία.

*

Οι εξελίξεις στο χώρο αυτό είναι τόσο γρήγορες και τόσο ριζικές που καθιστούν επιβεβλημένη την ακόλουθη γενική επιφύλαξη: Όσα περιλαμβάνονται στο βιβλίο αυτό δεν είναι τίποτε άλλο από τελείως προσωρινές προτάσεις για συζήτηση. Η ύπαρξη του επιμέτρου που αναφέρεται στις τελευταίες εξελίξεις στο χώρο της

τοπικής τηλεόρασης είναι μία απτή επιβεβαίωση της γενικής αυτής επιφύλαξης.

Τέλος μία εξήγηση ως προς το Παράρτημα. Σ' αυτό περιέχονται τα βασικά νομοθετικά κείμενα και μία επιλογή (αδημοσίευτων στο νομικό τύπο) προτάσεων που διατύπωσε η Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία. Η ύπαρξη του παραρτήματος καθιστά αμέσως προσιτά τα κείμενα αυτά και ελπίζω να κάνει πιο ευχάριστο το βιβλίο.

Η γενναιόδωρη βοήθεια της φιλόλογου κυρίας Χριστίνας Γρίμπα στις διορθώσεις ήταν αποφασιστικής σημασίας για την ολοκλήρωση της παρούσας έκδοσης και για το λόγο αυτό την ευχαριστώ θερμά.

Επίσης, θερμά ευχαριστώ την κυρία Δήμητρα Ασημακοπούλου, για την ουσιαστική βοήθειά της στην επιμέλεια του βιβλίου.

9.1.1989

E.B.B.

Πρώτο Μέρος

Τεχνολογικές εξελίξεις στο χώρο της ραδιοτηλεόρασης και
συνταγματικές προδιαγραφές: Νομοθετικές επιλογές
(ν. 1730/ 87) και ερμηνευτικές εκκρεμότητες.

Ι. ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Από την αυταρέσκεια στην αμηχανία των συνταγματικών προδιαγραφών

α. Νέοι ρυθμοί και νέα νομοθεσία

Αν προσέγγιζε κανείς πριν λίγα χρόνια το άρθρο 15 παράγρ. 2 του Συντάγματος και τη συναφή νομοθεσία (κυρίως το ν. 230/75), θα είχε μπροστά του την εικόνα μίας αυτάρεσκης και πλήρους ρύθμισης: Έμενε με την εντύπωση ότι το ραδιοτηλεοπτικό φαινόμενο μπορούσε να «συλληφθεί» και να υπαχθεί άνετα και χωρίς πολλούς κλυδωνισμούς και αμφισβητήσεις στο ρυθμιστικό πεδίο του άρθρου 15 παρ. 2 Σ., δηλαδή στον «άμεσο έλεγχο» του κράτους. Άμεσος έλεγχος που με σχεδόν αυτονόητο τρόπο είχε —σε επίπεδο κοινής νομοθεσίας— ταυτισθεί με το κρατικό μονοπώλιο του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης¹.

Τα τελευταία, όμως, χρόνια ο ορίζοντας, και στη χώρα μας, έπαψε να είναι τόσο απλός και προσιτός, όχι τόσο γιατί οι τεχνολογικές εξελίξεις σε διεθνές επίπεδο ήταν και είναι ριζικές

1. Για τις προπαρασκευαστικές εργασίες που οδήγησαν στο άρθρο 15 παρ.2 Σ 1975/86 και για το νομοθετικό καθεστώς που ίσχυσε από το ν. 4551/1930 μέχρι το ν. 1288/82 βλ. την παρουσίαση του Π. Δαγτόγλου, Ραδιοτηλεόραση και Σύνταγμα (τρίτη έκδοση αναθεωρημένη και συμπληρωμένη), 1986, σελ. 18 επ, 36 επ, 51 επ, 65 επ, και του Ν. Αλιβιζάτου, Κράτος και Ραδιοτηλεόραση. Η θεσμική διάσταση, 1986, σελ. 14 επ, 21 επ, 27 επ.

και ραγδαίες², όσο γιατί και εδώ συνειδητοποιήσαμε την ταχύτητα και το βάθος αυτών των εξελίξεων που, στην προοπτική τους ιδίως, συνθέτουν μία διαρκή και εντονότατη ερμηνευτική πρόκληση.

Στη χώρα μας υπάρχει, μάλιστα, και ένα πρόσθετο πρόβλημα ρυθμού με τον οποίο τίθενται, συζητούνται και αξιώνουν νομικές λύσεις τα σχετικά ζητήματα. Οι εγχώριοι ρυθμοί είναι πιο έντονοι από τους αντίστοιχους άλλων ευρωπαϊκών κρατών, γιατί πρέπει να καλυφθεί μία καθυστέρηση που είχε ως αποτέλεσμα να συρρέουν τώρα προβλήματα διαφόρων επιπέδων χωρίς την αναγκαία —νομική σ' ότι μας αφορά— προετοιμασία.

Είναι, βέβαια, γεγονός ότι ο κοινός νομοθέτης αρχίζει πια να παραδέχεται τις εξελίξεις και σ' ένα κάποιο βαθμό επιδιώκει να τις παρακολουθήσει και, άρα, να τις ρυθμίσει. Έτσι, ο νόμος 1730/87 (Α 145), που φέρει τον τίτλο «Ελληνική Ραδιοφωνία—Τηλεόραση, Ανώνυμη Εταιρεία (ΕΡΤ-ΑΕ)» και αντικατέστησε τους νόμους 230/1975 και 1288/1982 (για την ΕΡΤ-2), κινείται σε τρία διαφορετικά επίπεδα, που απλώς τα υπαινίσσομαι στο σημείο αυτό :

Σ' ένα πρώτο επίπεδο, επαναλαμβάνει τις μόνιμες και κλασικές επιλογές της ελληνικής νομοθεσίας ως προς την οργάνωση των ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών³. Σ' ένα δεύτερο επίπεδο, εισάγει κάποιες ενδιαφέρουσες αλλά ατελείς ρυθμίσεις, που διευρύνουν τις εγγυήσεις της «εσωτερικής πολυμέρειας» που, κατά το

2. Για μία τελείως ενδεικτική εικόνα βλ., από την πρόσφατη, εξαιρετικά πλούσια, διεθνή βιβλιογραφία, το έργο του F. Balle. *Medias et sociétés* 1988, σελ. 73 επ, 107 επ, 411 και από την ελληνόγλωσση βιβλιογραφία Φ. Σαμπά, Τα νέα μέσα, στό: Μ. Κομνηνού - Χ. Λυριντζή (επιμ.), Κοινωνία, εξουσία και μέσα μαζικής επικοινωνίας, 1988, σελ. 215 επ, (μτφρ. του Fr. Sabbah, *The new media*, στο: M. Castells, *High Technology space and society*, 1985).

3. Συνοπτική παρουσίαση των ρυθμίσεων του ν. 1730/87 κάνει ο Δ. Κόρρος, Τύπος και ραδιοτηλεόραση, 1987, σελ. 60 επ.

Σύνταγμα και το νόμο, πρέπει να διέπει την οργάνωση και το πρόγραμμα της ΕΡΤ-ΑΕ⁴ και τέλος σ' ένα τρίτο επίπεδο εισάγει με τρόπο δειλό και υπαινικτικό, αλλά πάντως εισάγει, ενδιαφέρουσες καινοτομίες στο πεδίο της τοπικής ραδιοφωνίας, της καλωδιακής τηλεόρασης και της δορυφορικής τηλεόρασης, στις οποίες θα αναφερθώ αμέσως παρακάτω⁵.

Το πιο ενδιαφέρον είναι ότι, αμέσως μετά τη θέση σε ισχύ του νόμου 1730/87, η συζήτηση γύρω από τα σημεία αιχμής του ραδιοτηλεοπτικού φαινομένου στη χώρα μας εντάθηκε. Η τοπική ραδιοφωνία έχει μία ραγδαία εξέλιξη⁶· το πρόβλημα της

4. Για την έννοια της πολυμέρειας στο χώρο της ραδιοτηλεόρασης και για τη διάκριση μεταξύ εσωτερικής πολυμέρειας (που διέπει την οργάνωση και τη λειτουργία κάθε ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού) και εξωτερικής πολυμέρειας (που διέπει την οργάνωση της ραδιοτηλεόρασης συνολικά σε μια χώρα ή μια περιοχή) βλ. Ν. Αλιβιζάτο, (υποσ. 1), σελ. 68 επ, 102 επ, Π. Δαγτόγλου, (υποσ. 1), σελ. 147 επ, 153 επ, 158 επ, 178 επ, (ο σ. προτιμάει τον όρο «συμψηφιστική ουδετερότητα»), Δ. Κόρσο, (υποσ. 3), σελ. 55 επ. Τον όρο «πολυμέρεια» πρωτοχρησιμοποίησε —εξ όσων γνωρίζω— στην ελληνική βιβλιογραφία, ο Γ. Κουμάντος, Ελευθερία και ποιότητα στα μέσα μαζικής επικοινωνίας, ΤοΣ 1975, σελ. 155 επ, ο οποίος (σελ. 159) παρατηρούσε πως: «Πρακτικά, για τα μέσα μαζικής τηλεπικοινωνίας, η αλήθεια δεν μπορεί να αναζητηθεί παρά στην Πολυμέρεια» βλ. ακόμη του ίδιου, *Les medias constituent - ils un contre-pouvoir démocratique?* ΤοΣ 1976, σελ. 430 επ, (ιδίως 438 επ, 441 επ). Στη διάκριση αυτή αναφέρεται και η νομολογία του ΒVerfG βλ. σχετικά *W. Schmitt Glaeser, Die Rundfunkfreiheit in der Rechtsprechung des Bundesverfassungsgerichts, AöR, 1987*, σελ. 213 επ, Π. Δαγτόγλου (υποσ. 1), σελ. 181 επ, καθώς και τις παρατηρήσεις του Α. Τσεβά, Το συνταγματικό πλαίσιο λειτουργίας της ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης (απόφαση του ΒVerfG της 4.11.86: ΒVerfG 73, 118), ΤοΣ 1987, σελ. 705 επ. Για τη διάκριση μεταξύ pluralismo «interno» και «esterno» στην ιταλική βιβλιογραφία βλ. αντί άλλων Α. Pace, *La radiotelevisione in Italia con particolare riguardo alla emittenza privata*, Rivista Trimestrale di Diritto Pubblico, 1987, σελ. 615 επ, 650 επ. Για τη σχετική διάκριση στη Γαλλία βλ. G. Drouot, *Le nouveau droit de l'audiovisuel* 1988, σελ. 96 επ. (όπου και η διάκριση μεταξύ pluralisme de la communication audiovisuelle και pluralisme dans la communication audiovisuelle)

5. Βλ. αντίστοιχα Π.1, Π.2, Π.3, Π.4.

6. Βλ. παρακάτω: Δεύτερο μέρος.

καλωδίωσης τέθηκε με νέους και πιο επιτακτικούς όρους⁷: η απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων είναι πλέον και στη χώρα μας, ένα στοιχείο του καθημερινού βίου⁸. Είναι, λοιπόν, μάλλον δικαιολογημένη μία αντίστοιχη κινητικότητα και —γιατί όχι— μία αμηχανία της νομοθεσίας, της νομολογίας και της θεωρίας που ψάχνουν να βρουν λύσεις σε νέα προβλήματα, χωρίς να είναι εξοπλισμένες πάντοτε με νέους κανόνες.

β. Η ανάγκη αναγωγής στο Σύνταγμα

1. Το μείζον νομικό πρόβλημα είναι ακριβώς αυτό: Το γεγονός δηλαδή πως οι τεχνολογικές εξελίξεις στο χώρο της ραδιοτηλεόρασης και γενικότερα της επικοινωνίας, ιδίως όταν φτάσουν σε εμπορικά εκμεταλλεύσιμη μορφή, διαρρηγνύουν το νομικό πλαίσιο ή έστω το υπερβαίνουν και απαιτούν νέες ρυθμίσεις. Πρόκειται για ένα φαινόμενο που δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί στο επίπεδο της κοινής νομοθεσίας. Τα διάφορα συγκεκριμένα προβλήματα επιβάλλουν συνήθως κάποιες

7. Βρίσκεται υπό έκδοση Π.Δ, το σχέδιο του οποίου στάλθηκε για επεξεργασία στο ΣτΕ και φέρει τον τίτλο: « Έγκριση τεχνικού κανονισμού εγκατάστασης και λειτουργίας κεραίας τηλεόρασης και ραδιοφωνίας — Ατομική και συλλογική κεραία για συμβατική και δορυφορική τηλεόραση και ραδιοφωνία — Κυκλώματα για ραδιοτηλεοπτική λήψη σε οικισμούς — Πειραματικές μορφές λήψης δορυφορικών ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων». Το άρθρο 7 του σχεδίου Π.Δ προβλέπει τη χορήγηση άδειας για εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση κυκλωμάτων (καλωδιακών δικτύων).

8. Η Κυβέρνηση ανασκοίνωσε στις 3.8.88 ότι η ΕΡΤ-ΑΕ στα πλαίσια των άρθρων 2 παρ.2 και 16 παρ.1 εδ.β' ν.1730/87 θα εγκαταστήσει σε αρκετές πόλεις σύστημα ασύρματης αναμετάδοσης δορυφορικών ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων που θα μπορούν να λαμβάνονται από συμβατικούς οικιακούς δέκτες. Πρώτος πήρε την πρωτοβουλία για την εφαρμογή μιας παρόμοιας μεθόδου ο Δήμος Θεσσαλονίκης, με αποτέλεσμα να προκληθούν μια σειρά από νομικές αμφισβητήσεις που οδήγησαν στον Άρειο Πάγο. Βλ. παρακάτω II.4. Το σχέδιο Π.Δ (σ.π.υποσ. 7) στο άρθρο 18 ρυθμίζει τα σχετικά με τις πειραματικές μορφές ασύρματης λήψης δορυφορικών ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων με αναμεταδότες, και χωρίς χρήση καλωδιακών κυκλωμάτων.

αποσπασματικές ρυθμίσεις μικρής εμβέλειας, με αποτέλεσμα να υπάρχει κατά βάθος ένα πρόβλημα ασφαλείας δικαίου. Δημιουργείται έτσι και στο πεδίο αυτό μία αναπόφευκτη τάση αναγωγής στο Σύνταγμα : αναζητούνται σε επίπεδο συνταγματικών διατάξεων οι βασικές ρυθμίσεις του ραδιοτηλεοπτικού φαινομένου που μπορούν να οριοθετούν και να προσανατολίζουν τις αναγκαστικά ευμετάβλητες επιλογές του κοινού νομοθέτη⁹.

2. Υπάρχει, μ' άλλα λόγια, η ανάγκη να διαμορφωθούν, σε επίπεδο συνταγματικών διατάξεων, άμεσα εφαρμόσιμες νομικές λύσεις με τη μορφή κριτηρίων ερμηνείας και γενικών αρχών, ικανές να υποδεχθούν και να ρυθμίσουν το ραδιοτηλεοπτικό φαινόμενο, και γενικότερα το επικοινωνιακό φαινόμενο, στην προοπτική του.

Η αναγωγή στο Σύνταγμα, ειδικά σ' ότι αφορά τη ρύθμιση του ραδιοτηλεοπτικού φαινομένου, είναι αναγκαία για δύο κυρίως λόγους: Πρώτον γιατί τις σχετικές τεχνολογικές και ιδεολογικές, δηλαδή πολιτικές εξελίξεις στην προοπτική τους είναι δύσκολο να τις συλλάβει αποτελεσματικά ο κοινός νομοθέτης. Χρειάζονται κανόνες πιο γενικοί και πιο αφηρημένοι, πιο ελλειπτικοί και πιο σταθεροί στο χρόνο. Τα προσόντα αυτά τα διαθέτουν οι κανόνες του τυπικού Συντάγματος¹⁰. Δεύτερον, γιατί το ραδιοτηλεοπτικό φαινόμενο εμπεριέχει και επιβάλλει σχέσεις εξουσίας, σχέσεις μεταξύ ατόμου και κρατικής ή

9. Ήδη, για παράδειγμα, με το άρθρο 3 παρ.5 του ν. 1772/88 (Α'91) τροποποιήθηκε εν μέρει το εδάφιο β' της παραγράφου 1 του άρθρου 16 ν. 1730/87, σχετικά με την εγκατάσταση καλωδιακών κυκλωμάτων ραδιοφωνίας και τηλεόρασης.

10. Βλ. από την πρόσφατη βιβλιογραφία τελείως ενδεικτικά *Ε. Β. Βενιζέλο*, Η ερμηνεία του Συντάγματος μεταξύ νομικής δογματικής και επιστημολογικής ειδικρύνειας, ΝοΒ 1986, σελ.1529 επ., 1534 επ. (με περισσότερο υπομνηματισμό).

ιδιωτικής εξουσίας, δηλαδή σχέσεις πάντως πολιτικές¹¹. Δεν μπορεί, επομένως, να εμπιστευθεί κανείς τη ρύθμισή τους στον κοινό νομοθέτη, που συνήθως υπακούει σ' ένα συγκυριακό συσχετισμό δυνάμεων. Κατά μείζονα λόγο, δεν μπορεί να αναζητηθούν λύσεις μέσα από τη νομική «απορρύθμιση» όλου αυτού του τομέα, με αποτέλεσμα να συγκεντρώνονται όλες οι ελπίδες την αναπόδεικτη ικανότητα αυτορρύθμισης, που υποτίθεται ότι θα διαθέτει μια απόλυτα ελεύθερη ραδιοτηλεοπτική αγορά, εκτεθειμένη στην προφανή και αμείλικτη προοπτική της συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης όλων των ραδιοτηλεοπτικών μέσων¹². Παρόμοιες αντιλήψεις, αφενός μεν, δεν έχουν γίνει πουθενά δεκτές στον ευρωπαϊκό χώρο, αφετέρου δε, περιττεύει να συζητούνται στη χώρα μας, γιατί προσκρούουν στη ρητή διάταξη του άρθρου 15 παρ. 2 Συντ. και, άρα, βρίσκονται εκτός συνταγματικού πλαισίου.

Είναι, από την άποψη αυτή, χαρακτηριστικό το γεγονός πως η πιο σημαντική ίσως από τις προτάσεις αναθεώρησης του Συντάγματος της πέμπτης γαλλικής Δημοκρατίας, που διατύπωσε ο Φ. Μιτεράν με το προεκλογικό του γράμμα προς τους Γάλλους, τον Απρίλιο του 1988, ήταν η συνταγματική τυποποίηση της Ανώτατης Αρχής των Οπτικοακουστικών Μέσων¹³. Δηλαδή η Εισαγωγή ενός νέου συνταγματικού οργά-

11. Βλ. μια συστηματική παρουσίαση του σχετικού προβληματισμού από τον *F. Balle* (υποσ. 2), σελ. 397 επ, 547 επ και τις βιβλιογραφικές υποδείξεις των σελ. 611 επ. Από τη μάλλον πενιχρή ελληνική βιβλιογραφία βλ. τη συλλογή μελετών των *Μ. Κομνηνού - Χ. Λυριντζή* (επιμ.) Κοινωνία, εξουσία και μέσα μαζικής επικοινωνίας, 1988, επίσης *Γ. Χατζησάββα*, Η ραδιοτηλεόραση στο σύστημα επικοινωνίας, 1987, ιδίως σελ. 45 επ.

12. Χαρακτηριστική είναι, από την άποψη αυτή, η διάκριση που κάνει ο *F. Balle* (υποσ. 1), σελ. 297 επ, 319 επ, ανάμεσα στην *déréglementation* ως κύρια τάση της αμερικανικής τηλεόρασης και στην *démonopolisation* ως τάση των ευρωπαϊκών τηλεοράσεων. Βλ. ακόμη *J. Chevallier*, *Le nouveau statut de la liberté de Communication*, A.J.D.A., 1987, σελ. 59 επ, ιδίως σελ. 64 επ, και γενικότερα του ίδιου, *Les enjeux de la déréglementation*, R.D.P., 1987 σελ. 281 επ.

13. Βλ. σχετικό δημοσίευμα: *Le Monde* της 6.7.88 για την αντικατάσταση της C.N.C.L από το νέο αυτό συνταγματικό όργανο.

νού, που θα βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με το Συνταγματικό Συμβούλιο και θα προσθέτει, στην κλασική διάκριση των εξουσιών, μια νέα και καθοριστική, για τις σύγχρονες κοινωνίες, τέταρτη διάσταση.

γ. *Η σύνδεση με το διεθνή και ιδίως με τον κοινοτικό προβληματισμό*

1. Ο προβληματισμός αυτός ούτε αναιρεί ούτε παραβλέπει το γεγονός πως το ραδιοτηλεοπτικό και γενικότερα το επικοινωνιακό φαινόμενο δεν είναι ένα εθνικό, αλλά ένα διεθνές φαινόμενο, που εν πολλοίς ρυθμίζεται σε επίπεδο κανόνων διεθνούς δικαίου¹⁴. Και μάλιστα, ένα φαινόμενο που είναι αντικείμενο εντονότατου κοινοτικού ενδιαφέροντος¹⁵. Στο πεδίο της ραδιοτηλεόρασης και ευρύτερα της επικοινωνίας είναι, συνεπώς, κατ' εξοχήν ανοικτό το πρόβλημα των σχέσεων Συντάγματος και Κοινοτικού Δικαίου.

2. Η κοινοτική δικαιοπαγωγική διαδικασία είναι —όπως

14. Βλ. κυρίως *R. Pinto*, *La liberté d'information et d'opinion en droit international*, 1984, σελ. 19 επ., 279 επ.· *Ch. Debbasch*, *Droit de l'audiovisuel*, 1988, ιδίως σελ. 771 επ., 805 επ., 867 επ., 883 επ.· Ακόμη, *Π. Δαγτόγλου* (υποσ. 1), σελ. 66 επ., *N. Αλβιζάτο* (υποσ. 1), σελ. 88 επ., *Α. Γιόκαρη*, *Εισαγωγή στο διεθνές δίκαιο του αέρος και του διαστήματος*, τομ. 1, 1984, σελ. 85 επ. και του ίδιου, *Γνωμοδότηση σχετικά με τη λήψη και αναμετάδοση στο εσωτερικό του κράτους ξένων δορυφορικών τηλεοπτικών προγραμμάτων*. Όρια και περιορισμοί (αδημοσίευτη, 19.4.88).

15. Βλ. τα δύο πιο βασικά προπαρασκευαστικά έγγραφα της Επιτροπής: α) *Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. *Τηλεόραση χωρίς σύνορα*. Πράσινο βιβλίο για την ίδρυση κοινής αγοράς ραδιοφώνου-τηλεόρασης ιδιαίτερα μέσω δορυφόρου και καλωδίου (ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο) COM (84) 300 τελικό [στο εξής: Πράσινο Βιβλίο] ιδίως σελ. 13 επ., 44 επ., 49 επ., 63 επ., 105 επ., 129 επ., 150 επ., 186 επ., 519 επ., 213 επ., 294 επ. και β) Προσωρινή Έκθεση για τις πραγματικότητες και τις τάσεις της τηλεόρασης στην Ευρώπη — Προοπτικές και επιλογές (έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο), COM (83) 229 τελικό [στο εξής: Προσωρινή έκθεση 1983].

είναι γνωστό— σε εξέλιξη και φιλοδοξεί να καταλήξει στην έκδοση μιας σχετικής οδηγίας. Προς την κατεύθυνση αυτή και με βάση την έκθεση *Barzanti*¹⁶, που συνοψίζει αρκετά έγκυρα το σημερινό επίπεδο του κοινοτικού προβληματισμού και κωδικοποιεί τις θέσεις των διαφόρων κοινοτικών οργάνων τα οποία εμπλέκονται στη δικαιοπαραγωγική αυτή διαδικασία, θα έλεγα ότι τα κοινοτικά όργανα κινούνται με δυναμικά αλλά και προσεκτικά βήματα και με πιο αργό ρυθμό από ό,τι μπορεί να υποθέσει κανείς διά γυμνού οφθαλμού.

Οι Ευρωπαϊκές Κοινοότητες φαίνεται να σέβονται τις ιδιαιτερότητες των κρατών-μελών και επιδιώκουν να διευθετήσουν, και όχι να ανατρέψουν, τις πραγματικές και νομικές καταστάσεις που έχουν διαμορφωθεί στο εσωτερικό των εταίρων. Διαμορφώνεται έτσι μία υπό εκκόλαψη κοινοτική ρύθμιση που είναι αρκετά μετριοπαθής, που αναγνωρίζει την κατ' αρχήν αρμοδιότητα του εθνικού νομοθέτη, που σέβεται σε μεγάλο βαθμό τις νομικές και πραγματικές καταστάσεις που υπάρχουν στα κράτη-μέλη και καταλήγει έτσι στην εγκαθίδρυση ενός μικτού συστήματος που θα περιέχει αφενός μεν μία κοινοτική και μία εθνική διάσταση, αφετέρου δε ένα δημόσιο και έναν ιδιωτικό τομέα στο χώρο της ραδιοτηλεοπτικής αγοράς¹⁷.

3. Μπορούμε, λοιπόν, να πούμε ότι σήμερα πια η συζήτηση που διεξάγεται στα πλαίσια των αρμοδίων κοινοτικών οργάνων επικεντρώνεται στους ακόλουθους άξονες :

α. Πρώτον, βασικός και μείζων στόχος είναι η εγκαθίδρυση

16. Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. Έγγραφο Συνεδρίασης 1987-88. Έκθεση εξ ονόματος της επιτροπής νομικών θεμάτων και δικαιωμάτων των πολιτών, σχετικά με την πρόταση της επιτροπής των ευρωπαϊκών κοινοτήτων προς το Συμβούλιο για το συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών-μελών, που αφορούν την άσκηση ραδιοτηλεοπτικών δραστηριοτήτων. Εισηγητής ο κ. Roberto Barzanti, PE 113.272/τελ. [στο εξής: έκθεση Barzanti].

17. Βλ. έκθεση Barzanti, σελ. 44.

μιας ενιαίας εσωτερικής αγοράς ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων, που δε θα αντιμετωπίζει την τηλεόραση σαν μια απλή οικονομική δραστηριότητα, αλλά σαν ένα σύνθετο πολιτισμικό και οικονομικό φαινόμενο με τεράστια επιρροή και σημασία¹⁸.

β. Δεύτερον, ο στόχος αυτός δεν μπορεί να επιτευχθεί με την «απορρύθμιση» των σχετικών δραστηριοτήτων, αλλά με την εγκαθίδρυση της αρχής ότι ο νομικός έλεγχος θα διενεργείται από το κράτος-μέλος από το οποίο προέρχεται μια εκπομπή, και με βάση τους κανόνες που ισχύουν σ' αυτό¹⁹. Η εξυπηρέτηση του στόχου αυτού προϋποθέτει την αποσαφήνιση ορισμένων βασικών νομικών εννοιών που έχει ήδη επεξεργασθεί (ως προς τη ραδιοτηλεοπτική δραστηριότητα) η νομολογία του Δ.Ε.Κ.²⁰. Από την άποψη αυτή, πρέπει, κατ' αρχήν, να αποσαφηνισθεί ότι η ραδιοτηλεοπτική μετάδοση μηνυμάτων (στα οποία περιλαμ-

18. Ο.π., σελ. 43/44, 47 επ.

19. Ο.π άρθρο. 1, σελ. 11/12, σελ.49 επ.

20. Ο.π άρθρο. 21 επ, σελ. 34 επ. Πρόκειται κυρίως για τις αποφάσεις στις υποθέσεις Sacchi (υπόθεση 155/73, Συλλογή 1974, σελ. 409 επ.) Coditel I (υπόθεση 62/79, Συλλογή 1980, σελ.881 επ.), Debaune (υπόθεση 52/79, Συλλογή 1980, σελ.823 επ), Coditel II (υπόθεση 262/81, Συλλογή 1981, σελ.3381 επ.) Cineteca (υποθέσεις 60 και 61/84), καθώς και για την πρόσφατη απόφαση (της 26.4.88) στην υπόθεση Bond Van Andverteerders κλπ. κατά του Ολλανδικού Δημοσίου (υπόθεση 352/85), που αφορά την απαγόρευση από την ολλανδική νομοθεσία των διαφημίσεων και του υποτιτλισμού των τηλεοπτικών προγραμμάτων που μεταδίδονται από το εξωτερικό. Η υπόθεση κίνησε το ενδιαφέρον της γερμανικής και της γαλλικής κυβέρνησης που υπέβαλαν παρατηρήσεις. Το δικαστήριο επιβεβαιώνει την παλιότερη νομολογία του, σύμφωνα με την οποία η διασυνοριακή μετάδοση ρ/τ εκπομπών από πομπό εγκατεστημένο σε ένα κράτος-μέλος προς άλλο κράτος-μέλος συνιστά προσφορά υπηρεσίας, κατά τα άρθρα 59 και 60 ΣυνθΕΟΚ· κατά την ίδια λογική, η μετάδοση από πομπό εγκατεστημένο σε κράτος-μέλος και η καλωδιακή αναμετάδοση σ' άλλο κράτος-μέλος των ρ/τ αυτών εκπομπών συνιστά προσφορά περισσότερων υπηρεσιών, κατά τα άρθρα 59 και 60 ΣυνθΕΟΚ, ενώ απαγορεύσεις ως προς τις διαφημίσεις (και τον υποτιτλισμό) δεν μπορούν να δικαιολογηθούν για λόγους δημόσιας τάξεως υπό την έννοια του άρθρου 56 ΣυνθΕΟΚ και άρα οι σχετικοί περιορισμοί που επιβάλλει η ολλανδική νομοθεσία παραβιάζουν το άρθρο 59 ΣυνθΕΟΚ.

βάνονται και τα διαφημιστικά) είναι υπηρεσία κατά την έννοια της ΣυνθΕΟΚ, επειδή αυτή προσφέρεται συνήθως έναντι αμοιβής και από τη φύση της δεν αποτελεί αγαθό που να διέπεται από τις διατάξεις της ΣυνθΕΟΚ, με τις οποίες ρυθμίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών (όπως συμβαίνει για παράδειγμα με τις βιντεοκασέτες, τις βιντεοταινίες, τους δίσκους, τις εφημερίδες, τα περιοδικά και τα βιβλία)²¹. Ενόψει αυτών των βασικών παραδοχών η Οδηγία που προετοιμάζεται θα περιλαμβάνει τις ελάχιστες αναγκαίες ρυθμίσεις, χωρίς να παραβιάζει τη δικαιοδοσία των κρατών-μελών και των αρμοδίων οργάνων τους ως προς την οργάνωση, τη χρηματοδότηση και το περιεχόμενο των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων. Κατά τον τρόπο αυτό διαφυλάσσεται και η δυνατότητα για αυτόνομες και ιδιαίτερες πολιτισμικές εξελίξεις στα κράτη-μέλη, με αποτέλεσμα να διασφαλίζεται η πολιτισμική πολυφωνία της κοινότητας²².

Όλες αυτές οι κοινοτικές ρυθμίσεις συνιστούν εκδηλώσεις του ατομικού δικαιώματος της παροχής, χωρίς διακρίσεις, ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών με αποδέκτες σ' άλλα κράτη-μέλη, υπό τις προϋποθέσεις που σημειώσαμε μόλις παραπάνω. Το δικαίωμα αυτό απορρέει από το άρθρο 10 παρ. 1 ΕυρΣΔΑ²³ και τις κοινές

21. Ο.π, σελ. 7.

22. Ο.π, σελ.11, 44.

23. Ο.π, σελ.8/9. Όπως είναι γνωστό, κατά το άρθρο 10 παρ.1 ΕυρΣΔΑ «Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης, ως και την ελευθερία λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Το παρόν άρθρον δεν κωλύει τα Κράτη από του να υποβάλωσιν τας επιχειρήσεις ραδιοφωνίας, κινηματογράφου ή τηλεοράσεως εις κανονισμούς εκδόσεως αδειών λειτουργίας. Βλ. για τα προβλήματα ερμηνείας της διάταξης αυτής και για τις θέσεις που έχουν διαμορφώσει τα όργανα της ΕυρΣΔΑ, Π. Δαγτόγλου (υποσ. 1), σελ. 46 επ, Ν. Αλιβιζάτο (υποσ. 1), σελ. 84 επ, Γ. Κική, Σύγχρονες τάσεις στη θεωρία και νομολογία σχετικά με το άρθρο 10 της Σύμβασης των δικαιωμάτων του ανθρώπου, ΝοΒ, 1988, σελ. 697 επ., P. van Dijk — G. van Hoof, Theory and Practice of the European Convention on Human Rights, 1984, σελ. 306 επ. και ιδίως R. Pinto (υποσ. 14), σελ. 93 επ, 125 επ.

συνταγματικές παραδόσεις των κρατών-μελών.

γ. *Τρίτον*, η αντιμετώπιση των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων, εξελίξεων που συμβαίνουν ιδίως στην Ιαπωνία και τις Η.Π.Α. σε συνδυασμό με την πολιτισμική διείσδυση που αυτές συνεπάγονται, επιβάλλει να προηγηθεί η παραγωγή και η διάδοση κοινοτικών ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων, που να διαθέτουν μία προέχουσα θέση στο ημερήσιο πρόγραμμα των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών σ' όλα τα κράτη-μέλη²⁴.

δ. *Τέταρτον*, σε κάθε περίπτωση πρέπει να ισχύουν και να εφαρμόζονται αυστηροί κανόνες, που να διέπουν τη μετάδοση των ραδιοτηλεοπτικών διαφημιστικών μηνυμάτων (δεοντολογία, απαγόρευση ορισμένων διαφημίσεων, απαγόρευση της έμμεσης διαφήμισης, ανώτατος επιτρεπόμενος χρόνος μετάδοσης διαφημίσεων κλπ.²⁵

ε. *Πέμπτον*, στα πλαίσια όμως αυτής της ραδιοτηλεοπτικής κινητικότητας πρέπει πάντως να διασφαλίζεται ο σεβασμός των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ιδίως στις διασυνοριακές εκπομπές, στις καλωδιακές αναμεταδόσεις και την απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων²⁶.

4. Υπό οποιαδήποτε λοιπόν εκδοχή —ακόμη και την πιο φιλοκοινοτική και τη λιγότερο εθνοκεντρική—, ο ρόλος του εθνικού Συντάγματος και της εθνικής κοινής νομοθεσίας εξακολουθεί και θα εξακολουθήσει να είναι καθοριστικός, όχι επειδή ο εθνικός συνταγματικός και κοινός νομοθέτης βαυκαλίζεται ότι μπορεί να ελέγξει συνολικά το ραδιοτηλεοπτικό φαινόμενο, που για τεχνικούς λόγους έχει προ πολλού ξεφύγει από τα στενά εθνικά πλαίσια, αλλά γιατί ένα σημαντικό τμήμα της συνολικής ραδιοτηλεοπτικής δραστηριότητας μπορεί

24. 'Ο.π. άρθρ. 4 επ, σελ. 50 επ.

25. 'Ο.π. άρθρ. 5 επ, σελ. 51 επ.

26. 'Ο.π. άρθρ. 17 επ, σελ. 53 επ.

και πρέπει να ρυθμίζεται με εθνικούς κανόνες, δηλαδή κατ' αρχήν και κατά βάση με εθνικούς συνταγματικούς κανόνες, εν όψει πάντοτε των σχετικών διεθνών κανόνων και των σχετικών κοινοτικών ρυθμίσεων, ανάλογα με το πεδίο εφαρμογής τους.

5. Παραβλέπουμε, βέβαια, στο σημείο αυτό έναν ενδιαφέροντα ανταγωνισμό που διαφαίνεται μεταξύ, αφενός μεν, των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αφετέρου δε του Συμβουλίου της Ευρώπης, για τη ρύθμιση σε υπερεθνικό επίπεδο της ευρωπαϊκής ραδιοτηλεοπτικής δραστηριότητας και της αντίστοιχης αγοράς²⁷. Φαίνεται ότι οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες στο χώρο τους έχουν πια την πρωτοβουλία των κινήσεων — πράγμα εύλογο λόγω των στενότερων οικονομικών σχέσεων που συνδέουν τα κράτη-μέλη της κοινότητας, σε σύγκριση με τους χαλαρότερους δεσμούς που συνδέουν τα πιο πολυάριθμα και πιο ετερόκλητα μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

2. Τα πρόσφατα εγχώρια νομοθετικά και νομολογιακά δεδομένα — Μία συνοπτική καταγραφή

a. Επιβεβαίωση και κάμψη του κρατικού μονοπωλίου

1. Μέσα, λοιπόν, σ' αυτό το γενικό πλαίσιο μπορούμε να

27. 'Ο.π., σελ. 42 όπου τονίζονται τα εξής: «Σημειωτέον ότι 5 χρόνια μετά το πρώτο ψήφισμα για τη Ραδιοτηλεόραση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα της 12ης Μαρτίου 1982 (ΕΕ (87) της 5.4.1982, σελ.110), εν συνεχεία των αποτελεσμάτων της υπουργικής διάσκεψης της Βιέννης της 9ης και 10ης Δεκεμβρίου 1982, οι κυβερνητικοί εμπειρογνώμονες των κρατών του Συμβουλίου της Ευρώπης ξεκίνησαν το Μάρτιο του 1987 την κατάρτιση μιας Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τη Ραδιοτηλεόραση σε Διασυνοριακό Επίπεδο. Είναι προφανές ότι η Σύμβαση αυτή δεν πρέπει και δεν μπορεί να υποκαταστήσει μια κοινοτική Οδηγία.» Πρβλ. Κ. Ιωάννου, Η ευρωπαϊκή διακήρυξη για την ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης (Διεθνές Περιβάλλον και Ευρωπαϊκός προβληματισμός), Τετράδια Διεθνούς Δικαίου 8, 1982, ιδίως σελ. 53 επ. Ενδιαφέρον είναι πως στη διάσκεψη της Στοκχόλμης (ΣΤΕ) και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Ρόδου (τέλη 1988) δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στην εναρμόνιση των ρυθμίσεων που προετοιμάζουν οι δύο οργανισμοί.

τοποθετήσουμε κατ' αρχήν τις πρόσφατες εγχώριες εξελίξεις γύρω από τη νομοθετική και νομολογιακή αντιμετώπιση της ραδιοτηλεόρασης. Το πρώτο σημείο που αξίζει να υπογραμμίσει κανείς είναι μία ενδιαφέρουσα παλινδρομική κίνηση ως προς το ραδιοτηλεοπτικό μονοπώλιο του κράτους : Προς τη μία κατεύθυνση έχουμε τη νομολογιακή επιβεβαίωση του κρατικού μονοπωλίου στη ραδιοφωνική και τηλεοπτική εκπομπή με τη γνωστή 5040/87 απόφαση της Ολομέλειας του ΣΤΕ²⁸, που έγινε εύκολα αποδεκτή και από τη νομολογία του Αρείου Πάγου²⁹, με αφορμή την ασύρματη αναμετάδοση δορυφορικών τηλεοπτικών προγραμμάτων από το Δήμο Θεσσαλονίκης.

2. Όπως είναι γνωστό, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι η έννοια του αμέσου ελέγχου του κράτους (υπό τον οποίο τίθεται η ραδιοτηλεόραση, κατά το άρθρο 15 παρ. 2 Συντάγματος) είναι μία έννοια-πλαίσιο, που επιτρέπει πολλές επιμέρους επιλογές στον κοινό νομοθέτη. Μέσα στο πλαίσιο αυτό ο κοινός νομοθέτης έχει, συνεπώς, τη διακριτική ευχέρεια να επιλέξει το σχήμα του κρατικού μονοπωλίου, το σχήμα της συνύπαρξης ενός δημόσιου και ενός ιδιωτικού τομέα στο χώρο των ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών ή ακόμα και το σχήμα της ιδιωτικής αποκλειστικά ραδιοφωνίας και τηλεόρασης. Σε κάθε όμως περίπτωση η ραδιοτηλεοπτική εκπομπή είναι, κατά τη νομολογία, άσκηση δημόσιας εξουσίας. Επομένως, η ιδιωτική πρωτοβουλία στο πεδίο αυτό δε συνιστά άσκηση συνταγματικού δικαιώματος, γιατί συνταγματικό δικαίωμα στη ραδιοτηλεοπτική

28. ΤοΣ 1987, σελ. 727 επ. με παρατηρήσεις Δ. Αναγνώστου, σελ. 719 επ.

29. Βλ. την ΑΠ 752/88 (ΣΤ' Ποινικό Τμήμα) ΝοΒ, 1988, σελ. 598 επ. (με την οποία αναιρέθηκε, ύστερα από αίτηση του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, η 1648/88 απόφαση του ΤριμΠλΘεσ με την οποία αθωώθηκε κατά πλειοψηφία ο Δήμαρχος Θεσσαλονίκης Σ. Κούβελας και ο Γενικός Γραμματέας του Δήμου Θεσσαλονίκης (υπεύθυνος του Δημοτικού Ραδιοφωνικού Σταθμού) που είχαν παραπεμφθεί να δικάστούν, κατηγορούμενοι για παράβαση του άρθρου 16 παρ.2 ν. 1730/87 σε συνδυασμό με την παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου.

εκπομπή δεν κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα. Άρα, η ιδιωτική πρωτοβουλία με τη μορφή της ιδιωτικής ραδιοφωνίας ή της ιδιωτικής τηλεόρασης μπορεί να αναπτύσσεται στο μέτρο που υπάρχει η αντίστοιχη παραχώρηση δημόσιας εξουσίας.

Είναι αυτονόητο ότι, σ' όλα αυτά τα πιθανά οργανωτικά σχήματα της ραδιοτηλεοπτικής δραστηριότητας, ο άμεσος έλεγχος του κράτους, που ασκείται από τον κοινό νομοθέτη, τη Διοίκηση και τελικά από τη Δικαιοσύνη έχει ως σκοπό την τήρηση των αρχών που επιβάλλει το άρθρο 15 παρ. 2 Σ. (πολυμέρεια, διαφάνεια, ποιότητα).

Κατά τον τρόπο αυτό, το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο δε δέχτηκε τη —μειοψηφούσα τελικά— άποψη³⁰ πως ο άμεσος έλεγχος του κράτους δεν είναι μία έννοια-πλαίσιο που εμπεριέχει και την επιλογή του κρατικού μονοπωλίου, αλλά το ακραίο σημείο κρατικής επέμβασης στο χώρο της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης, πέρα από το οποίο δεν μπορεί να προχωρήσει ο κοινός νομοθέτης, επιλέγοντας τη λύση του κρατικού μονοπωλίου.

3. Ενδιαφέρον είναι το γεγονός πως το ΣτΕ κατέληξε στο συμπέρασμά του αυτό ερμηνεύοντας κατά ταυτόσημο τρόπο τόσο το άρθρο 15 παρ. 2 Σ. όσο και το άρθρο 10 παρ. 1 της ΕυρΣΔΑ. Τελικά το Δικαστήριο προσέδωσε στις δύο διατάξεις ταυτόσημο κανονιστικό περιεχόμενο και παραλλήλισε την έννοια του «άμεσου ελέγχου» του κράτους που χρησιμοποιεί το ελληνικό Σύνταγμα με την έννοια των «κανονισμών εκδόσεως αδειών λειτουργίας» που χρησιμοποιεί η ΕυρΣΔΑ. Στα πλαίσια της ρύθμισης αυτής της ΕυρΣΔΑ, ο εθνικός νομοθέτης είναι ελεύθερος να επιλέξει το οργανωτικό σχήμα που κρίνει κατάλληλο και το οποίο μπορεί να έχει είτε τη μορφή κρατικού μονοπωλίου, είτε τη μορφή της συνύπαρξης δημόσιου τομέα και ιδιωτικών επιχειρήσεων, είτε τη μορφή μιας αμιγούς ιδιωτικής

30. Ό.π., υποσ. 28.

ραδιοτηλεόρασης, εφόσον, βέβαια, πληρούνται οι προϋποθέσεις χορήγησης των σχετικών αδειών.

Όπως είναι άλλωστε γνωστό, η ερμηνευτική αυτή εκδοχή είναι σύμφωνη με τη νομολογία του Δικαστηρίου και τις θέσεις της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που εμφανίζουν τα τελευταία χρόνια κάποιες αποχρώσεις διατυπωμένες στο σκεπτικό σχετικών αποφάσεων, χωρίς όμως να αποκλείουν το οργανωτικό σχήμα του κρατικού ραδιοτηλεοπτικού μονοπωλίου³¹.

4. Τα ζητήματα τα σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων της ΣυνθΕΟΚ, ως προς την ίδρυση ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών στην Ελλάδα, είχαν ήδη λυθεί με την 990/87 παραπεμπτική απόφαση του Δ' Τμήματος του ΣτΕ³², που έκρινε —ορθά— ότι μία ραδιοτηλεοπτική δραστηριότητα, η οποία αναπτύσσεται από Έλληνες στην ελληνική επικράτεια και απευθύνεται στο ελληνικό κοινό, δεν έχει χαρακτήρα διασυνοριακής δραστηριότητας και δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 52 και 59, ούτε των άρθρων 85 και 90 ΣυνθΕΟΚ³³.

5. Προς την αντίστροφη, όμως, κατεύθυνση ο ίδιος ο κοινός

31. Βλ. όσους μνημονεύονται στην υποσ. 23 και ιδίως *R. Pinto* (υποσ. 14), σελ. 125 επ, όπου και αναλυτική παρουσίαση των θέσεων της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Βλ. επίσης *Γ.Κική* (υποσ. 23), ο.π. Συνοπτική παρουσίαση της νομολογίας αυτής μέχρι το 1984 βλ. και σε Πράσινο Βιβλίο (υποσ. 15), σελ. 123 επ.

32. Αρμ. 1987, σελ. 524 επ. με παρατηρήσεις *Ε. Β. Βενιζέλου*, σελ. 527 επ. = ΕΕΝ, 1987, σελ. 302 επ., με παρατηρήσεις *Γ. Κική*, σελ. 304 επ. = ΤοΣ 1987, σελ. 730 επ.

33. Βλ. και πάλι υποσ. 23 και την εισήγηση των *K. Ioanncu — C. Calavros*, *Greek Broadcasting Law and Community Law (A first approach)*, 1984, ιδίως σελ. 23 επ. (ο ν. 1730/87 είναι βέβαια μεταγενέστερος, αλλά δε μετέβαλε σε τίποτε τον προβληματισμό ως προς τις σχέσεις εθνικού και κοινοτικού δικαίου στο πεδίο της ραδιοτηλεόρασης).

νομοθέτης διασπά την αρχή του κρατικού ραδιοτηλεοπτικού μονοπωλίου με τη νομοθετική αποδοχή και τη ρύθμιση της τοπικής ραδιοφωνίας, που εισάγεται με τον ίδιο το νόμο 1730/87 (άρθρο 2 παρ. 4 έως 13) και το σχετικό κανονιστικό προεδρικό διάταγμα 25/88 (Α' 10). Με τις διατάξεις αυτές προβλέπεται η δυνατότητα να χορηγηθεί άδεια για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών, που θα εκπέμπουν στο φάσμα των FM, είτε σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (και σε δημοτικές, κοινοτικές ή διαδημοτικές επιχειρήσεις), είτε σε ιδιώτες (φυσικά πρόσωπα, που έχουν την ελληνική ιθαγένεια ή νομικά πρόσωπα που βρίσκονται υπό ελληνικό έλεγχο)^{33α}.

6. Η κάμψη της αρχής του κρατικού μονοπωλίου στη ραδιοτηλεοπτική εκπομπή δε σταματά όμως μόνο στο γνωστό και ενέργοποιημένο θεσμό της τοπικής ραδιοφωνίας. Επεκτείνεται και στην υπαινικτική και κολοβή, αλλά καινοτομική για τα ελληνικά δεδομένα, ρύθμιση της καλωδιακής τηλεόρασης, στην οποία προβαίνει κατ' αρχήν το άρθρο 16 παρ. 1 και 2 του 1730/87 σε συνδυασμό με το άρθρο 2 παράγραφοι 1 έως 3 του ίδιου νόμου. Ζήτημα στο οποίο θα επανέλθουμε λίγο παρακάτω³⁴.

Χαρακτηριστικό της πίεσης που ασκεί στην κοινή νομοθεσία η εξέλιξη (ή μάλλον η συνειδητοποίηση της εξέλιξης) των τεχνικών δεδομένων και δυνατοτήτων είναι το γεγονός ότι ήδη στο σημείο αυτό (άρθρ. 16 παρ. 1 εδ. β'), ο νόμος 1730/87 τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 3 παρ. 5 του ν. 1772/88 (Α' 91), που περιέχει κατά βάση τροποποιήσεις και προσαρμογή του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού στα πορίσματα της νομολογίας του ΣτΕ για το πολεοδομικό κερτημένο και την άμεση εφαρμογή του άρθρου 24 παρ. 2 Σ.³⁵

33α. Βλ. Δεύτερο μέρος.

34. Βλ. II.3.

35. Βλ. κυρίως τη ΣτΕ(ολ) 10/88, ΤοΣ 1988, σελ. 117 επ (με παρατηρήσεις Α. Σκόρδα, σελ. 102 επ. και Γλ. Σιούπη, σελ. 114 επ.)

β. Η απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων

1. Το δεύτερο σημείο που αξίζει να υπογραμμισθεί είναι το γεγονός πως με το νόμο 1730/87 (άρθρο 16 παρ. 1 εδ. β' όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρ. 3 παρ. 5 του ν. 1772/88) έχουμε στην ελληνική έννομη τάξη την πρώτη έμμεση αλλά σαφή νομοθετική αντιμετώπιση της δορυφορικής τηλεόρασης —πιο συγκεκριμένα: του φαινομένου της απευθείας λήψης δορυφορικών προγραμμάτων που μεταδίδονται μέσω δορυφόρου, φαινόμενο που θα μας απασχολήσει κάπως πιο διεξοδικά παρακάτω³⁶.

2. Με τον τρόπο αυτό, ο εθνικός νομοθέτης αφενός μεν οριοθετεί, αφετέρου δε ασκεί την αρμοδιότητά του μέσα στο διεθνή ραδιοτηλεοπτικό ορίζοντα. Δεν προσποιείται πως αγνοεί την πραγματικότητα που αποδίδεται με τον όρο «δορυφορική τηλεόραση» αλλά επιχειρεί —έστω με μία εξουσιοδοτική διάταξη— να ρυθμίσει την άσκηση του συνταγματικού δικαιώματος στη ραδιοτηλεοπτική λήψη. Βέβαια, η πρωτοβουλία του αυτή επιβάλλει —όπως θα δούμε και παρακάτω— την ανάλογη ερμηνευτική και δικαστική επαγρύπνηση, έτσι ώστε η ρύθμιση του συνταγματικού δικαιώματος της ελεύθερης λήψης ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων να μην οδηγήσει εκ του πλαγίου σε δυσανάλογους περιορισμούς του δικαιώματος αυτού.

γ. Ο εκρηκτικός συνδυασμός: Τηλεπικοινωνίες, τηλεόραση και πληροφορική

1. Το τρίτο σημείο είναι μία αρνητική διαπίστωση : πρόκειται για την ύπαρξη ενός νομοθετικού κενού ως προς τη ρητή ρύθμιση των διάφορων μορφών αμφίδρομης επικοινωνίας

36. Βλ. παρακάτω II.4.

(Teletext, videotext, minitel κλπ.). Πρόκειται για το πλήθος των ποικιλόμορφων τεχνικών που γεννάει (και θα γεννάει διαρκώς) ο εκρηκτικός συνδυασμός διαφόρων τηλεπικοινωνιακών μέσων, με την πληροφορική, τη λειτουργία των μικροϋπολογιστών και την υποδομή της καλωδιακής τηλεόρασης³⁷.

2. Σε επίπεδο συνταγματικών κανόνων οι διάφορες αυτές μορφές αμφίδρομης επικοινωνίας που συνδέονται με τις τηλεπικοινωνίες, την πληροφορική και πάντως με την τηλεόραση και τον τηλεοπτικό δέκτη, ενεργοποιούν και καλούν σε εφαρμογή —πέρα από το άρθρο 15 παρ. 2— και πολλές άλλες διατάξεις αμυντικού κυρίως χαρακτήρα.

Πρόκειται κατά βάση για το απόρρητο του ιδιωτικού βίου (άρθρο 9 Σ.)³⁸, για την ελευθερία και το απόρρητο των

37. Βλ. τελείως ενδεικτικά *F. Balle* (υποσ. 2), σελ. 129 επ. (με ειδικό υπομνηματισμό) και *Φ. Σαμπά* (υποσ. 2) που σημειώνει χαρακτηριστικά (σελ. 216): «Ο σημαντικότερος πρόσφατος μετασχηματισμός στο πεδίο των Μέσων πηγάζει από το γεγονός πως η οθόνη της τηλεόρασης έχει μετατραπεί σε μία πολυλειτουργική συσκευή. Ενώ υπήρξε ένας απλός αποδέκτης εικόνων που στέλνονται από τα τηλεοπτικά δίκτυα, έχει μετατραπεί σε στήριγμα μίας πολυμορφίας μηνυμάτων που στέλνονται από μία ποικιλία πηγών. Αυτές οι πηγές περιλαμβάνουν την τηλεοπτική εικόνα, τα δεδομένα των ηλεκτρονικών υπολογιστών, τις κινηματογραφικές ταινίες που προβάλλονται ατομικά, τις πληροφορίες που μεταδίδονται από το τηλέφωνο και την παρακολούθηση του Βίντεο». Πρβλ. και τις απόψεις του *Ch. Debbasch*, *Le monopole des télécommunications face aux mutations de la radio-télévision et de la télématique*, σε: *Itinéraires. Études en l'honneur de L. Hannon*, 1982, σελ. 163 επ.

38. Βλ. στην ελληνική βιβλιογραφία τη σχετική μονογραφία του *Κ. Μαυριά*, Το συνταγματικό δικαίωμα ιδιωτικού βίου, 1982, σελ. 151 επ, 176 επ. και τη μελέτη του *Γ. Μιχαηλίδη-Νουάρου*, Το απαραβίαστο του ιδιωτικού βίου και η ελευθερία του Τύπου, ΤοΣ, 1983, σελ. 369 επ. που αναφέρεται σε γειτονικά προβλήματα. Γενικότερα βλ. *P. Kayser*, *La protection de la vie privée* (protection du secret de la vie privée), 1984, σελ. 44 επ. (συγκριτική επισκόπηση), 125 επ. και ιδίως 126 επ. (για τις απειλές της πληροφορικής κατά του απορρήτου του ιδιωτικού βίου)· επίσης βλ. *A. Roux*, *La protection de la vie privée dans les rapports entre l'état et les Particuliers*, 1983, σελ. 43 επ, 209 επ. Πρβλ. και τις παρατηρήσεις του *Β. Σκουρή*, Ατομικά δικαιώματα και απογραφή του πληθυσμού, Αρμ. 1984, σελ. 689 που αναφέρεται στη σχετική απόφαση του ΒVerfG, της 15ης Δεκεμβρίου 1983.

ανταποκρίσεων (άρθρο 19 Σ.)³⁹ και πάντως για την ελεύθερη διαμόρφωση και διάδοση της γνώμης (άρθρ. 14 παρ.1 Σ.), που συνδέεται, όπως είναι προφανές, και με την ελεύθερη επιλογή των ήχων, των εικόνων και βέβαια των πληροφοριών που λαμβάνει, στέλνει και ανταλλάσσει ο καθένας μας⁴⁰. Ελευθερία που σε επίπεδο κανόνων σχετικώς αυξημένης τυπικής ισχύος προβλέπεται κατά τρόπο ρητό στο άρθρο 10 παρ. 1 ΕυρΣΔΑ^{40α}. Άλλωστε, ακόμη και αν δεν υπήρχε όλο αυτό το εκτεταμένο πλέγμα ειδικών διατάξεων, θα αρκούσε η αναγωγή στο άρθρο 5 παρ. 1 Σ. που μέσα στο δυναμικό και επεκτατικό περιεχόμενο της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας περιλαμβάνει και την ελευθερία της πληροφόρησης⁴¹.

39. Βλ. από την ελληνική βιβλιογραφία τη διατριβή του Α. Τάχου, Το απαραβίαστον του απορρήτου των επιστολών και της εν γένει ανταποκρίσεως, 1967· υπό το Σ. 1975/86 βλ. Αρ. Μάνεση, Συνταγματικά Δικαιώματα α' (πανεπιστημιακές παραδόσεις), 1982^α, σελ. 232 επ., ιδίως σελ. 236 και 238 επ. και την πρόσφατη μελέτη του Π. Παυλόπουλου, Τεχνολογική εξέλιξη και συνταγματικά δικαιώματα. Οι σύγχρονες περιπέτειες του απορρήτου των ανταποκρίσεων, ΝοΒ, 1987, σελ. 1511 επ. Πρβλ. το άρθρο 1 ν. 1291/82, με το οποίο τροποποιήθηκε το άρθρο 370 Π.Κ.: βλ. ακόμη όσους μνημονεύονται στην υποσ. 38.

40. Βλ. από την ελληνική βιβλιογραφία μετά το Σ. 1975/86 Αρ. Μάνεση, Η συνταγματική προστασία της ελεύθερης κυκλοφορίας των εντύπων και η εφαρμογή της στην πράξη, ΤοΣ 1977, σελ. 1 επ. (=Συνταγματική Θεωρία και Πράξη, 1980, σελ. 633 επ., όπου και αναφορά –σελ. 638 υποσ. 16α– στη ΣτΕ 2209/77, ΤοΣ 1977, σελ. 638, που θεμελιώνει την ελευθερία της άντλησης πληροφοριών και της περαιτέρω μεταφοράς τους στο κλασικό δικαίωμα της έκφρασης των φιλοσοφικών, θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεων (άρθρ. 14 παρ. 1), Γ. Κασιμάτη, Συνταγματικότητα του άρθρ. 36 του ν. 75/1975 περί οργάνωσης του εξωσχολικού αθλητισμού, ΤοΣ 1976, σελ. 45 επ. και του ίδιου, Η αντισυνταγματικότητα της απαγορεύσεως των αφισοκολλήσεων, ΤοΣ 1977, σελ. 37 επ., επίσης βλ. Π. Παραρά, Σύνταγμα 1975-Corpus I, 1982, σελ. 214 επ. Γενικότερα για τη σχέση της ελευθερίας της γνώμης με την ελευθερία της πληροφόρησης βλ. αντί πολλών άλλων J. Morange, Libertés publiques, 1985, σελ. 227 επ., J. Robert, Libertés publiques, 1982, σελ. 549 επ.

40α. Βλ. υποσ. 23.

41. Βλ. σχετικά με την ερμηνευτική σημασία του άρθρου 5 παρ. 1 Σ. Αρ. Μάνεση (υποσ. 39), σελ. 114 επ., Γ. Κασιμάτη, Συνταγματικό Δίκαιο II. Οι λειτουργίες του κράτους, τεύχος 2, 1980, σελ. 143 επ., Α. Ράικο, Παραδόσεις συνταγματικού

3. Από την άποψη αυτή και έως ότου ρυθμισθούν διεξοδικά και αποτελεσματικά οι διάφορες αυτές τεχνικές (που εξελίσσονται και παραλλάσσουν διαρκώς), είναι, για αμυντικούς καθαρά λόγους, αναγκαίο να συνδέονται όχι με τη ραδιοτηλεοπτική λήψη και εκπομπή (άρθρο 15 παρ. 2 Συντ.), αλλά με την ελευθερία και το απόρρητο των ανταποκρίσεων (άρθρο 19 Συντ.). Με τον τρόπο αυτό, μπορεί να διαμορφωθεί και να εγκαθιδρυθεί ένας σχετικός χώρος ελεύθερης ύπαρξης και δράσης του ατόμου.

Άλλωστε, σε κάθε περίπτωση συρροής και συστηματικής ερμηνείας του άρθρου 15 παρ. 2 με το άρθρο 19 Σ. η πρακτική εναρμόνιση⁴² των δύο διατάξεων επιβάλλει να διαφυλάσσεται το μεγαλύτερο δυνατό τμήμα του κανονιστικού περιεχομένου και των δύο διατάξεων —άρα, πάντως επιβάλλει να διατηρούνται και να ενεργοποιούνται οι αμυντικοί μηχανισμοί του άρθρου 19 Σ., σε συνδυασμό πάντοτε και με το άρθρο 9 Σ., που διασφαλίζει ρητά το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο.

Οι παραπάνω παρατηρήσεις δεν έχουν αξία μόνο όταν και όπου τα προβλήματα αυτά γενικεύονται, αλλά και εκεί όπου —όπως στη χώρα μας— έχουν ακόμη πρώιμη ή πειραματική μορφή. Το μείζον, λοιπόν, νομικό πρόβλημα που θέτουν και θα θέσουν στο μέλλον με οξύτατο τρόπο όλες αυτές οι τεχνικές πληροφόρησης και επικοινωνίας και όλες αυτές οι νέες ευχέρειες, είναι η διαφύλαξη ενός ιδιωτικού χώρου: το πρόβλημα δεν είναι ούτε θα

Δικαίου, τόμος Β' τεύχος Β', 1984, σελ. 75 επ., Α. Μανιτάκη, Το υποκείμενο των συνταγματικών δικαιωμάτων, 1981, σελ. 105 επ., 138 επ., 198 επ. Πρβλ. και τις απόψεις του Ν. Ανδρουτσόπουλου, Η αντικειμενικότητα της πληροφόρησης και η αξία του ανθρώπου, ΝοΒ 1985, σελ. 959 επ. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Α.Π. 752/88 ο.π. (υποσ. 29) θεμελιώνει το ατομικό δικαίωμα της πληροφόρησης στο άρθρο 5 Σ. (χωρίς ιδιαίτερη αναφορά σε παράγραφο) και στο άρθρο 10 ΕυρΣΔΑ.

42. Βλ. Κ. Hesse, Grundzüge des Verfassungsrechts der Bundesrepublik Deutschland, 1984, σελ. 49 επ. και Δ. Θ. Τσάτσο, Συνταγματικό Δίκαιο, τομ. Α' (Θεωρητικό Θεμέλιο), 1985, σελ. 175/177.

είναι στο μέλλον η πρόσβαση στην πληροφόρηση που προσφέρουν τα νέα αυτά μέσα, ούτε η δυνατότητα της επικοινωνίας που παρέχεται μέσα από αυτά. Αυτά θα διασφαλίζονται εφόσον καταβάλλονται οι σχετικές συνδρομές, οι οποίες απλώς δεν πρέπει να κινούνται (και για εμπορικούς λόγους δεν κινούνται) σε απαγορευτικά ύψη. Το πρόβλημα, αντίθετα, είναι η προστασία του προσωπικού απορρήτου. Δηλαδή του απορρήτου των επιλογών στις οποίες προβαίνει ο χρήστης όλων αυτών των συστημάτων.

Η ηλεκτρονική καταγραφή των αισθητικών ή των πολιτικών προτιμήσεων, της συχνότητας ορισμένων επιλογών κ.ο.κ. μπορεί, σε συνδυασμό με πληροφορίες από άλλες πηγές, να ανασυνθέσει την εικόνα της ιδιωτικής ζωής κάθε ατόμου που χρησιμοποιεί παρόμοια συστήματα και να καταστήσει τελείως διάτρητες τις σχετικές συνταγματικές και διεθνείς εγγυήσεις.

Οι φόβοι, βέβαια, αυτοί δεν μπορούν να αποτρέψουν τις τεχνολογικές εξελίξεις ούτε μπορούν να μειώσουν τη γοητεία που ασκούν πάνω στους πιθανούς χρήστες όλες αυτές οι δυνατότητες. Μπορούν, όμως, να οξύνουν την επαγρύπνησή μας: είναι αναγκαίο κάθε παρόμοια τεχνολογική εξέλιξη και εφαρμογή να συνοδεύεται από τις ανάλογες όχι μόνο νομικές αλλά και τεχνικές εγγυήσεις, για τη διαφύλαξη του ιδιωτικού βίου και του προσωπικού απορρήτου από τον τηλεοπτικό «οφθαλμό» που είναι εγκατεστημένος στον ιδιωτικό χώρο μας.

II. Εκκρεμότητες ως προς την ερμηνεία του άρθρου 15 παρ. 2 Συντάγματος — Η διαρκής πρόκληση της τεχνολογίας στο χώρο της Ραδιοτηλεόρασης

Μέσα, λοιπόν, σ' αυτό το γενικό πλαίσιο και εν όψει των πρόσφατων εγχώριων εξελίξεων στο χώρο της Ραδιοτηλεόρασης και της σχετικής νομοθεσίας και νομολογίας παραμένουν ανοικτά μια σειρά από ζητήματα μείζονος σημασίας ως προς την ερμηνεία και το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 15 παρ.2 Συντάγματος.

1. Το ραδιοτηλεοπτικό νομοθετικό κεκτημένο

1. Το πρώτο ερώτημα που θέτουν οι πιο καινοτομικές επιλογές του ν.1730/87 —όσες και όποιες είναι αυτές— είναι αν οι ρυθμίσεις αυτές διαμορφώνουν ένα νομοθετικό κεκτημένο —ένα ραδιοτηλεοπτικό νομοθετικό κεκτημένο— από το οποίο δεν μπορεί πλέον να οπισθοχωρήσει ο μεταγενέστερος κοινός νομοθέτης⁴³.

Το ερώτημα εντοπίζεται σε δύο κυρίως σημεία: Αφενός μεν, στην περιορισμένη αναγνώριση του δικαιώματος ραδιοφωνικής εκπομπής μέσα από την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία ιδιωτικών τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών, με ανάλογη κάμψη του κρατικού μονοπωλίου στη ραδιοφωνική εκπομπή⁴⁴.

43. Το σχετικό θεωρητικό προβληματισμό ως προς το κοινωνικό κεκτημένο παρουσιάζει ο Δ. Θ. Τσάτσος, Συνταγματικό Δίκαιο τομ. Γ' (Θεμελιώδη δικαιώματα), 1988, σελ. 208 επ.

44. Βλ. μέρος δεύτερο.

Αφετέρου δε, στις ρυθμίσεις εκείνες που συνδέονται με την άσκηση του συνταγματικού δικαιώματος της ραδιοτηλεοπτικής λήψης. Εδώ ανήκει κυρίως το κανονιστικό πλαίσιο της απευθείας λήψης δορυφορικών προγραμμάτων και η πρόβλεψη για τη δυνατότητα εγκατάστασης συστημάτων παθητικής καλωδιακής τηλεόρασης, ζήτημα στο οποίο θα επανέλθουμε⁴⁵.

2. Σ' ένα μεγάλο βαθμό, οι ρυθμίσεις αυτές συνιστούν εφαρμογή των αρχών του άρθρου 15 παρ.2 Σ. (πολυμέρεια, διαφάνεια, ποιότητα) και συνδέονται με το συνταγματικό δικαίωμα της ελεύθερης πληροφόρησης, της ελεύθερης διαμόρφωσης και διάδοσης της γνώμης και πάντως με το δικαίωμα λήψης ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων⁴⁶. Στο βαθμό, λοιπόν, αυτό, οι ρυθμίσεις της κοινής νομοθεσίας αποκαλύπτουν κάποιες πτυχές του κανονιστικού περιεχομένου του άρθρου 15 παρ.2, αλλά και του άρθρου 14 παρ.1 Συντάγματος, καθώς και των αντίστοιχων διατάξεων της ΕυρΣΔΑ. Αυτό το κανονιστικό απόθεμα, αμυντικού κυρίως χαρακτήρα, νομίζω ότι δεν μπορεί να θιγεί στα βασικά του χαρακτηριστικά από το μεταγενέστερο κοινό νομοθέτη, χωρίς κίνδυνο παράβασης του άρθρου 15 παρ.2 Συντάγματος και προσβολής των αντίστοιχων συνταγματικών δικαιωμάτων. Μέσα, επομένως, από αυτή την ερμηνευτική αντίληψη φαίνεται πράγματι να έχει διαμορφωθεί ένα «ραδιοτηλεοπτικό κεκτημένο» που είναι δύσκολο να περιορισθεί στο μέλλον.

2. Η διαφοροποίηση ραδιοφώνου και τηλεόρασης — Η προοπτική της ιδιωτικής τηλεόρασης

1. Η δεύτερη μεγάλη ερμηνευτική εκκρεμότητα έχει ως

45. Βλ. παρακάτω Π.3.

46. Π. Δαγτόγλου (υποσ. 1), σελ. 136 επ. και ιδίως 142 επ., Ν. Αλιβιζάτο (υποσ. 1), σελ. 47 επ.

αντικείμενο τη διαφοροποίηση μεταξύ ραδιοφωνίας και τηλεόρασης, στην οποία προβαίνει ο ν. 1730/87. Πράγματι, ο ν. 1730/87 προέβλεψε τη δυνατότητα ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών και από ιδιώτες (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) ενώ, βέβαια, παρόμοια δυνατότητα δεν προβλέπεται για τηλεοπτικούς σταθμούς τοπικής ή εθνικής εμβέλειας.

Είναι κατ' αρχήν προφανές ότι η διαφοροποίηση ανάμεσα στα δύο μέσα —ραδιόφωνο και τηλεόραση— είναι θεμιτή, γιατί πρόκειται για ανόμοια ρύθμιση ανόμοιων καταστάσεων: η σπανιότητα των συχνοτήτων είναι πολύ μεγαλύτερη όταν πρόκειται για τηλεοπτικές εκπομπές, ενώ οι διαθέσιμες συχνότητες για ραδιοφωνικές εκπομπές στο φάσμα των FM επιτρέπουν με αρκετή άνεση την περιορισμένη άρση του κρατικού μονοπωλίου στο χώρο των ραδιοφωνικών εκπομπών. Εξάλλου, η πρόσβαση στο ραδιοφωνικό μέσο, η παραγωγή ραδιοφωνικών προγραμμάτων και η οργάνωση και λειτουργία ενός ραδιοφωνικού σταθμού έχει πολύ μικρότερο κόστος από αυτό που απαιτεί η παραγωγή τηλεοπτικών προγραμμάτων, η οργάνωση και η λειτουργία ενός τηλεοπτικού σταθμού και γενικά η πρόσβαση στο τηλεοπτικό μέσο⁴⁷. Τα δύο αυτά στοιχεία διαφοροποιούν σε καθοριστικό βαθμό το ραδιόφωνο από την τηλεόραση και αποκλείουν την απλή μεταφορά, στο χώρο της (τοπικής έστω) τηλεόρασης, ενός σχήματος παρόμοιου μ' αυτό που εφαρμόσθηκε και εδώ και σε άλλες χώρες για την οργάνωση της τοπικής ραδιοφωνίας.

2. Οι διαφορετικές τεχνικές και οικονομικές προϋποθέσεις για την ίδρυση και λειτουργία αφενός μεν ιδιωτικών

47. Βλ. για παράδειγμα τις παρατηρήσεις του Κ. Σιδηρόπουλου, Οικονομικά στοιχεία για τη λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών και του Γ. Τόμπρα και Σ. Καβακόπουλου, Γενικά στοιχεία για τον τεχνικό εξοπλισμό και την υποδομή ενός ραδιοφωνικού σταθμού, στον τόμο: Ραδιόφωνο και τοπική αυτοδιοίκηση, 1988, σελ. 182 επ. και 207 επ.

ραδιοφωνικών σταθμών, αφετέρου δε ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών θέτουν αυτόματα διαφορετικές προϋποθέσεις και επιβάλλουν διαφορετικούς όρους ως προς τη διαφύλαξη της εξωτερικής και της εσωτερικής πολυμέρειας των τηλεοπτικών σταθμών και των προγραμμάτων που θα προσφέρονται συνολικά στους δυνητικούς τηλεθεατές. Η σχετικά εύκολη πρόσβαση στη ραδιοφωνική εκπομπή εγγυάται ή πάντως καθιστά δυνατή τη διασφάλιση μίας εξωτερικής πολυμέρειας στο χώρο της τοπικής ραδιοφωνίας⁴⁸. Αντίθετα, ο εξ ορισμού πεπερασμένος αριθμός πιθανών ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών και οι υψηλές οικονομικές απαιτήσεις που προϋποθέτει η οργάνωση ενός ιδιωτικού τηλεοπτικού σταθμού θέτουν, εξ αρχής και εξ ορισμού, σε κίνδυνο την πολυμέρεια στον ιδιωτικό τομέα της τηλεόρασης.

3. Συνεπώς, όχι μόνο η διαφοροποίηση που εισάγει ο ν.1730/87 ως προς την ιδιωτική ραδιοφωνία είναι θεμιτή σε σχέση με την τηλεόραση, αλλά επιπλέον οποιαδήποτε συζήτηση για κάμψη του κρατικού μονοπωλίου και στο χώρο της τηλεόρασης προϋποθέτει ότι θα διασφαλίζονται με ακρίβεια και ευαισθησία οι όροι της εξωτερικής και της εσωτερικής πολυμέρειας (αν όχι της συνολικής τηλεοπτικής προσφοράς, που περιλαμβάνει και τα κρατικά κανάλια, πάντως του ιδιωτικού της τομέα)⁴⁹ και οι άλλες αρχές που επιβάλλονται από το άρθρο 15 παρ.2 Σ., ως προς τις ραδιοφωνικές και τις τηλεοπτικές εκπομπές.

4. Το πρόβλημα της ιδιωτικής τηλεόρασης (εθνικής, περιφερειακής ή τοπικής εμβέλειας) μπορεί και πρέπει στα πλαίσια αυτά να αντιμετωπισθεί —ως προς τη νομική του διάσταση— με ψυχραιμία. Δεν υφίσταται κάποιος διεθνής ή κοινοτικός κανόνας που να επιβάλλει την αποδοχή της ιδιωτικής

48. Βλ. υποσ. 4.

49. Ο.π. υποσ.4, και ιδίως την αναφερόμενη εκεί απόφαση του BVerfG (E 73,118)=(εν μέρει) ΤοΣ 1987, σελ. 705 επ.

τηλεόρασης⁵⁰, ενώ οι σχετικές συνταγματικές ρυθμίσεις αφήνουν την ευχέρεια της επιλογής στον κοινό νομοθέτη, εφόσον, βέβαια, τηρούνται οι προϋποθέσεις που σημειώθηκαν μόλις παραπάνω. Ούτε όμως στο σημείο αυτό δικαιολογείται η αυτάρεσκη ψευδαίσθηση πως το εθνικό Σύνταγμα μπορεί να συλλάβει και να ρυθμίσει συνολικά το φαινόμενο της ιδιωτικής τηλεόρασης. Ήδη, για παράδειγμα, στην Ισπανία, καίριο πρόβλημα είναι το γνωστό πια «κανάλι 10» που εκπέμπει τα ισπανόφωνα προγράμματά του από το Λονδίνο, με αποδέκτες τους Ισπανούς τηλεθεατές που έχουν τεχνικά την ευχέρεια απευθείας λήψης δορυφορικών τηλεοπτικών προγραμμάτων, εφόσον γράφονται ως συνδρομητές και καταβάλλουν το κόστος της προμήθειας του σχετικού εξοπλισμού⁵¹.

5. Η ερμηνεία των σχετικών διατάξεων είναι αναγκασμένη να συυπολογίζει τις τεχνολογικές εξελίξεις που επηρεάζουν την έκταση του πεδίου εφαρμογής και τη δυνατότητα αποκλειστικής εφαρμογής των διατάξεων αυτών. Αυτό δε σημαίνει, βέβαια, ότι το κανονιστικό περιεχόμενό τους χαλαρώνει ή διαλύεται. Η ερμηνεία του Συντάγματος έχει το καθήκον να διαφυλάττει το φιλελεύθερο και δημοκρατικό χαρακτήρα του Συντάγματος ακριβώς όταν αυτός διακυβεύεται, σ' οποιοδήποτε επίπεδο. Και το επίπεδο των μέσων μαζικής ενημέρωσης δεν είναι, βέβαια, καθόλου ευκαταφρόνητο ή ουδέτερο.

Συνεπώς, η ρύθμιση των ραδιοτηλεοπτικών πραγμάτων από το εθνικό Σύνταγμα και από τη συναφή νομοθεσία στην οποία περιέχονται πρωτίστως οι σχετικοί διεθνείς και κοινοτικοί κανόνες πρέπει να λαμβάνει υπόψη της το γεγονός ότι η συνολική ραδιοτηλεοπτική δραστηριότητα που αναπτύσσεται στη χώρα περιλαμβάνει ή μπορεί να περιλαμβάνει στο μέλλον και όψεις που δεν μπορούν να τυποποιηθούν νομικά και να

50. Βλ. παραπάνω υποσ. 15-27 και παρακάτω: Επίμετρο

51. Βλ. σχετικό δημοσίευμα στην εφημερίδα El Pais της 30.5.88.

ελεγχθούν από τα αρμόδια διοικητικά ή δικαστικά όργανα. Οι ρυθμίσεις, επομένως, εκείνου του τομέα που είναι δεκτικός νομικής τυποποίησης και ελέγχου πρέπει να είναι ανάλογα προσαρμοσμένες και να συνεκτιμούν και τις μη ελεγχόμενες πλευρές της ραδιοτηλεοπτικής δραστηριότητας⁵².

3. Η καλωδιακή τηλεόραση κατά το ν.1730/87 και το άρθρο 15 παρ.2 Σ.

α. Ένας περιγραφικός ορισμός

1. Το τρίτο μείζον εκκρεμές ζήτημα είναι η υπαγωγή της καλωδιακής τηλεόρασης στο πεδίο εφαρμογής και τις προδιαγραφές του άρθρου 15 παρ.2 Σ.

2. Υπό τον όρο «καλωδιακή τηλεόραση»⁵³ πρέπει να συμπεριλάβουμε εδώ όλες τις καθιερωμένες (χάλκινα σύρματα, οπτικές ίνες κλπ.), αλλά και τις πειραματικές ακόμη ή τις μελλοντικές τεχνικές εκδοχές της καλωδιακής τηλεόρασης. Τόσο αυτές που διασφαλίζουν απλώς τη μετάδοση ηχητικών και οπτικών σημάτων σ' ένα δέκτη που είναι καλωδιωμένος όσο και αυτές που επιτρέπουν σε κάποιο βαθμό την ενεργητική αντίδραση του δέκτη και τη λειτουργία διάφορων συστημάτων αμφίδρομης επικοινωνίας, στα οποία ήδη αναφερθήκαμε και τα οποία ενεργοποιούν, όπως είδαμε, τόσο την ελευθερία και το απόρρητο των ανταποκρίσεων όσο και την προστασία του ιδιωτικού βίου, γιατί βασίζονται στο συνδυασμό της καλωδιακής τηλεόρασης με τα διάφορα τηλεπικοινωνιακά συστήματα και τις άπειρες ευχέρειες της πληροφορικής.

52. Βλ. και πάλι υποσ. 4 και 49.

53. Βλ. ενδεικτικά *F. Balle* (υποσ. 2), σελ. 133 επ. (και βιβλιογραφικές υποδείξεις σελ. 141). Επίσης *J. Frèches*, *La télévision par câble*, 1985 ιδίως σελ. 18 (για τις οπτικές ίνες και τις δυνατότητες που προσφέρουν).

3. Πρόκειται, λοιπόν, για ένα νομοθετικά επίκαιρο πρόβλημα στο μέτρο που ο νόμος 1730/87 επιχειρεί να ρυθμίσει —για πρώτη φορά σε επίπεδο εθνικής κοινής νομοθεσίας— και το φαινόμενο της καλωδιακής τηλεόρασης. Πρόβλημα που αποκτά τις πλήρεις του διαστάσεις στην τεχνική και νομική του προοπτική.

β. *Η καλωδιακή τηλεόραση είναι τηλεόραση κατά το άρθρο 15 παρ.2 Σ.*

1. Είναι αλήθεια ότι τόσο ο νόμος 1730/87 όσο και η νομολογία του ΔΕΚ⁵⁴ καθώς και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου⁵⁵, αλλά και όλα τα προπαρασκευαστικά κείμενα των κοινοτικών οργάνων⁵⁶ γύρω από ζητήματα τηλεοπτικής εκπομπής και λήψης αντιμετωπίζουν κατά τρόπο ενιαίο την ασύρματη (ερτζιανή) και την καλωδιακή τηλεόραση. Μπορούμε, επομένως, να πούμε ότι είναι αυτονόητο πως η καλωδιακή τηλεόραση είναι τηλεόραση κατά το άρθρο 15 παρ.2 Σ.

2. Τα πράγματα δεν είναι, όμως, πάντοτε τόσο απλά όσο φαίνονται. Για το λόγο αυτό, είναι ίσως χρήσιμη η αποσαφήνιση των βασικών νομικών χαρακτηριστικών της καλωδιακής τηλεόρασης. Προβλήθηκαν, άλλωστε, ήδη επιχειρήματα⁵⁷ που υποστηρίζουν την άποψη πως η καλωδιακή τηλεόραση δεν είναι τηλεόραση κατά την έννοια του άρθρου 15 παρ.2 Σ., άρα, δεν τελεί υπό τον άμεσο έλεγχο του κράτους και δεν μπορεί να είναι τμήμα του κρατικού ραδιοτηλεοπτικού μονοπωλίου. Αυτά είναι

54. Βλ. παραπάνω υποσ. 20.

55. Βλ. παραπάνω υποσ. 23 και 31.

56. Βλ. παραπάνω υποσ. 15 και 16.

57. Βλ. προσφάτως την επιχειρηματολογία του καθηγητή Γ. Κουμάντου, Ελευθεροτυπία, 23.4.88.

κυρίως δύο: Πρώτον, το γεγονός πως η φυσική σπανιότητα των συχνοτήτων, που επιβάλλει την ανάλογη —κρατική σε τελική ανάλυση— διαχείριση του φάσματος, δεν υπάρχει ως προς την καλωδιακή τηλεόραση. Η καλωδίωση ακυρώνει τους φραγμούς του περιορισμένου αριθμού συχνοτήτων, άρα ελλείπει η ίδια η ratio του άρθρου 15 παρ.2 Συντάγματος και, συνεπώς, οι συνταγματικές διατάξεις που καλούνται σε εφαρμογή ως προς την καλωδιακή τηλεόραση είναι τα άρθρα 14 παρ.1 και 15 παρ.1 Σ. Φυσικά, ως προσφορά υπηρεσιών σε μία ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, η καλωδιακή τηλεόραση μπορεί να είναι και αυτή αντικείμενο ρύθμισης του κοινοτικού δικαίου, αυτό όμως δεν την ταυτίζει —σύμφωνα με τις απόψεις αυτές— με την ασύρματη τηλεόραση. Δεύτερον, το γεγονός πως η λειτουργία των συστημάτων καλωδιακής τηλεόρασης δε διαφέρει —κατά την άποψη αυτή— σε τίποτα από την από κοινού επιλογή προγραμμάτων (όπως, για παράδειγμα, συμβαίνει με ένα video), και την από κοινού παρακολούθηση αυτών των προγραμμάτων από μέρους των συνδρομητών που έχουν πρόσβαση στο σύστημα. Πρόκειται, επομένως, για απλή άσκηση της ελευθερίας της πληροφόρησης, της γνώμης και του λόγου υπό τους περιορισμούς του άρθρου 15 παρ. 1, αλλά και υπό τις εγγυήσεις των άρθρων 9, 14 παρ. 1, 19 και 5 παρ. 1 Σ

3. Η καλωδιακή τηλεόραση, όμως, είναι πράγματι τηλεόραση και κατά την έννοια του άρθρου 15 παρ.2 Σ., για τρεις κυρίως λόγους: πρώτον, γιατί εντάσσεται στο ίδιο συνολικό επικοινωνιακό φαινόμενο με την ασύρματη (ερτζιανή) τηλεόραση, έχει κοινά τεχνικά χαρακτηριστικά μ' αυτήν (μετάδοση ήχου και εικόνας) και προσλαμβάνεται από το δέκτη ως ενιαίο και όμοιο φαινόμενο⁵⁸. Δεύτερον, γιατί η καλωδιακή τηλεόραση εντάσσε-

58. Βλ. υποσ. 53 και τις ad hoc παρατηρήσεις του Π. Δαγτόγλου, Το κρατικό μονοπώλιο τηλεόρασης (γνωμοδότηση), ΝοΒ 1981, σελ. 269= ο.π. (υποσ. 1) σελ. 220 επ. όπου και περαιτέρω βιβλιογραφικές αναφορές. Πρβλ. ακόμη Ν. Αλιβιζάτο (υποσ. 1), σελ. 55/56 (υποσ. 106).

ται σ' ένα διασυνδεδεμένο σύστημα τηλεοπτικής εκπομπής και λήψης, σ' ένα ενιαίο σύστημα μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας, στο οποίο ανήκει και η ασύρματη και η καλωδιακή τηλεόραση που συχνά εναλλάσσονται, διαδέχονται η μία την άλλη κ.ο.κ., όπως ακριβώς συμβαίνει, για παράδειγμα, με την απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων που φτάνουν στο δέκτη μέσω καλωδίωσης ή στην τηλεόραση με συνδρομητές είτε αυτή βασίζεται στην καλωδιακή τηλεμετάδοση είτε στην ασύρματη μετάδοση κωδικοποιημένων προγραμμάτων, η λήψη των οποίων προϋποθέτει την προμήθεια και τη χρήση του κατάλληλου αποκωδικοποιητή. Τρίτον, γιατί η μαζικότητα της καλωδιακής τηλεόρασης της προσδίδει τα ίδια πολιτισμικά, ιδεολογικά και πολιτικά χαρακτηριστικά —αυτά των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής επικοινωνίας— με την ασύρματη τηλεόραση και η ratio constitutionis, στο άρθρο 15 παρ.2, δεν είναι κάποια ξεπερασμένα πια τεχνικά χαρακτηριστικά της κλασικής ασύρματης τηλεόρασης, αλλά τα βασικά πολιτισμικά, πολιτικά και ιδεολογικά χαρακτηριστικά της μαζικής ηλεκτρονικής ενημέρωσης⁵⁹. Το γεγονός πως η πρόσβαση στα διάφορα κυκλώματα καλωδιακής τηλεόρασης δεν είναι ελεύθερη σ' όλους, αλλά τις περισσότερες φορές προϋποθέτει την εγγραφή κάποιου ως συνδρομητή, δε μεταβάλλει σε τίποτα τα δεδομένα, γιατί τέτοιου είδους φραγμοί (κωδικοποιημένες εκπομπές που προϋποθέτουν τη χρήση ειδικού αποκωδικοποιητή) μπορούν να τεθούν και τίθενται, όπως σημειώσαμε, και στην ασύρματη μετάδοση τηλεοπτικών προγραμμάτων.

4. Η αντιμετώπιση της καλωδιακής τηλεόρασης ως τηλεόρασης, κατά την έννοια του άρθρου 15 παρ.2 Σ., διασφαλίζει επιπλέον και την κατ' αρχήν δυνατότητα πρόσβασης στα δημόσια ή πάντως κοινόχρηστα συστήματα καλωδιακής τηλεόρασης που μπορεί να λειτουργούν σε μία περιοχή. Η

59. Βλ. παραπάνω υποσ. 11.

δυνατότητα πρόσβασης (έστω εφόσον τηρούνται κάποιες προϋποθέσεις, που δεν είναι όμως δυσανάλογες και απαγορευτικές, όπως π.χ. μία εύλογη συνδρομή) απορρέει από το συνταγματικό δικαίωμα της ραδιοτηλεοπτικής λήψης, που προστατεύεται και από το άρθρο 15 παρ.2 Σ.

γ. *Ενεργητική και παθητική καλωδιακή τηλεόραση-Μία τυπολογία*

1. Εφόσον, λοιπόν, πρόκειται για συστήματα ενεργητικής καλωδιακής τηλεόρασης⁶⁰ —δηλαδή για συστήματα που παράγουν και μεταδίδουν τηλεοπτικά προγράμματα προς τους δέκτες που είναι συνδεδεμένοι— το κρατικό μονοπώλιο μπορεί να ισχύσει ή να καμφθεί, ανάλογα με τις επιλογές του κοινού νομοθέτη, ο οποίος έχει την ευχέρεια στα πλαίσια του άμεσου κρατικού ελέγχου που ασκείται κατά το άρθρο 15 παρ.2 Σ., να επιβάλλει κρατικό μονοπώλιο ή να οργανώσει την ενεργητική καλωδιακή τηλεόραση, όπως και την ερτζιανή κατά άλλο τρόπο. Ο τρόπος αυτός μπορεί ενδεχομένως να είναι και η δυνατότητα της εγκατάστασης και λειτουργίας ιδιωτικών συστημάτων ενεργητικής καλωδιακής τηλεόρασης, εφόσον τηρούνται, βέβαια, οι όροι της εξωτερικής πολυμέρειας και οι άλλες αρχές που επιβάλλει για την τηλεόραση και τη ραδιοφωνία το άρθρο 15 παρ.2 Σ. Συνεπώς, το μονοπώλιο της *EPT-AE στην ενεργητική καλωδιακή τηλεόραση*, όπως αυτό προβλέπεται από το ν. 1730/87 (άρθρο 2 παρ. 2 εδ. α'), είναι μία όψη του κρατικού ραδιοτηλεοπτικού μονοπωλίου, δηλαδή του μονοπωλίου της ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής.

2. Τα πράγματα είναι, βέβαια, διαφορετικά ως προς την παθητική καλωδιακή τηλεόραση⁶¹, δηλαδή ως προς τις

60. Για τη διάκριση μεταξύ «ενεργητικής» και «παθητικής» καλωδιακής τηλεόρασης βλ. Πράσινο Βιβλίο (υποσ. 15), σελ. 130 επ.

61. Ό.π.

καλωδιακές εγκαταστάσεις που επιτρέπουν απλώς την αναμετάδοση και τη λήψη ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών, που συνήθως μεταδίδονται μέσω δορυφόρου, χωρίς να γίνεται παραγωγή ή επιλογή νέων προγραμμάτων. Η παθητική καλωδιακή τηλεόραση όταν είναι εσωτερική, όταν δηλαδή εγκαθίσταται σ' ένα κτίριο ή σ' ένα σύμπλεγμα γειτονικών κτιρίων, ταυτίζεται νομικά με την κεντρική (συλλογική) κεραία λήψης ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων. Η παθητική καλωδιακή τηλεόραση όταν είναι, όμως, εξωτερική (και επεκτείνεται σε μία ολόκληρη γειτονιά ή σε μία περιοχή ή σε μία ολόκληρη πόλη), θέτει προβλήματα εγκατάστασης σε δημόσιους ή κοινόχρηστους χώρους. Και οι δύο μορφές παθητικής καλωδιακής τηλεόρασης είναι πάντως νομικά τυποποιημένες με το νόμο 1730/87 (άρθρο 2 παρ.2 εδ.β' και άρθρο 16 παρ.1 εδ.β' όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 3 παρ.5 του ν.1772/88).

3. Στο φαινόμενο της παθητικής καλωδιακής τηλεόρασης διασταυρώνονται τρεις άξονες : από τη μια πλευρά, το ατομικό δικαίωμα λήψης ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών που ασκείται μέσα από την καλωδίωση και διευκολύνεται από αυτήν. Από τη άλλη πλευρά το μονοπώλιο της καλωδίωσης, δηλαδή της εγκατάστασης καλωδιακών συστημάτων, που ανήκει κατά το άρθρο 2 παρ.2 εδ.β' ν.1730/87 στην ΕΡΤ-ΑΕ, σε συνδυασμό με το γενικό μονοπώλιο καλωδιακής εγκατάστασης στο χώρο των τηλεπικοινωνιών που ανήκει στον Ο.Τ.Ε. Το κρατικό αυτό μονοπώλιο καλωδιακής εγκατάστασης, που φαίνεται να το μοιράζονται ο Ο.Τ.Ε. με την ΕΡΤ-ΑΕ δε θεμελιώνεται, βέβαια, στον άμεσο έλεγχο του κράτους στη ραδιοτηλεόραση, κατά το άρθρο 15 παρ.2 Σ., αλλά στους θεμιτούς περιορισμούς της οικονομικής ελευθερίας, που μπορούν να φτάσουν μέχρι τη θέσπιση κρατικών μονοπωλίων σε ευαίσθητους τομείς της εθνικής οικονομίας (άρθρο 5 παρ.1 και 3 και 106 Σ.)⁶², σε

62. Για το άρθρ. 106 παρ. 1 και 2 και τη συνταγματική θεμελίωση της οικονομικής παρέμβασης του κράτους βλ. Α. Λιακόπουλο, Η οικονομική

συνδυασμό με τους θεμιτούς περιορισμούς της ιδιοκτησίας που προβλέπονται για οικιστικούς ή πολεοδομικούς λόγους στα άρθρα 17, 18 και 24 Σ.⁶³. Ανάμεσα στους δυο αυτούς άξονες βρίσκεται ο τρίτος και τελευταίος άξονας: η ανάγκη τήρησης όλων των επιβεβλημένων οικιστικών, οικοδομικών, πολεοδομικών και τεχνικών προδιαγραφών για την εγκατάσταση συλλογικής κεραίας λήψης ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων και κυκλώματος εσωτερικής παθητικής καλωδιακής τηλεόρασης.

δ. Το σχήμα που ακολουθεί ο ν. 1730/87

1. Ο ν.1730/87 περιλαμβάνει κάποιες λιγότερες ρυθμίσεις, που, όπως σημειώσαμε, γρήγορα συμπληρώθηκαν. Με βάση, λοιπόν, τις ρυθμίσεις αυτές, έχουμε και στη χώρα μας *μία πρώτη τυπολογία διαφόρων ειδών καλωδιακής τηλεόρασης*.

2. Η *μείζων διάκριση* είναι, βέβαια, αυτή που μπορεί να γίνει ανάμεσα: α) στην ενεργητική καλωδιακή τηλεόραση και β) στην παθητική καλωδιακή τηλεόραση. Η πρώτη, όπως την ορίσαμε παραπάνω, ανήκει στο μονοπώλιο ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής, με το οποίο είναι εξοπλισμένη η ΕΡΤ-ΑΕ, κατά το άρθρο 2 παρ.2 εδ. α' ν.1730/87 και το οποίο προϋποθέτει και τον έλεγχο των

ελευθερία αντικείμενο προστασίας στο δίκαιο του ανταγωνισμού, 1981, σελ. 74 επ., *Αρ. Μάνεση* (υποσ. 39), σελ. 156 επ., *Αρ. Μάνεση - Α. Μανιτάκη*, Κρατικός παρεμβατισμός και Σύνταγμα, γνωμοδότηση, ΝοΒ 1981, σελ. 1983 επ., *Α. Μανιτάκη* (υποσ. 41), σελ. 210 επ., *Μ. Σταθόπουλο*, Οικονομική ελευθερία, οικονομικό σύστημα και Σύνταγμα, ΤοΣ 1981, σελ. 521 επ., *Α. Τάχο*, Διοικητικό Οικονομικό Δίκαιο, 1982, σελ. 149 επ., *Ε.Β.Βενιζέλο*, Τα όρια της αναθεώρησης του Συντάγματος 1975, 1984, σελ. 159 επ. Και από την πρόσφατη νομολογία ΣτΕ(ολ) 1094-5/87, ΤοΣ 1987, σελ.279 επ.(εισήγηση Β.Μποτόπουλου), καθώς και την εισήγηση του Β.Μποτόπουλου υπό την ΣτΕ(ολ) 297/85 ΝοΒ 1985, σελ. 184 επ. και ιδίως σελ. 194 επ.

63. Βλ. αντί πολλών *Β. Σκουρή*, Χωροταξικό και Πολεοδομικό Δίκαιο Ι, 1984, σελ. 22 επ.

σχετικών εγκαταστάσεων. Η παθητική καλωδιακή τηλεόραση, με τη σειρά της, μπορεί να διακριθεί: βα) σε εξωτερική παθητική καλωδιακή τηλεόραση και ββ) σε εσωτερική παθητική καλωδιακή τηλεόραση.

3. Η εξωτερική παθητική καλωδιακή τηλεόραση προϋποθέτει (όπως σημειώσαμε λίγο παραπάνω) καλωδιώσεις σε δημόσιους και κοινόχρηστους χώρους και ανήκει κατ' αρχήν στο μονοπώλιο καλωδιακής εγκατάστασης, με το οποίο είναι εξοπλισμένη η ΕΡΤ-ΑΕ (άρθρο 2 παρ.2 εδ. β' ν.1730/87) σε συνδυασμό, βέβαια, με το συναφές μονοπώλιο του Ο.Τ.Ε. Το μονοπώλιο αυτό μπορεί να καμφθεί με τη χορήγηση σχετικής άδειας (από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΡΤ-ΑΕ), για την εγκατάσταση κυκλώματος παθητικής καλωδιακής ραδιοτηλεόρασης σε πρότυπους ή παραδοσιακούς οικισμούς, χωριά, κωμοπόλεις και γειτονίες πόλεων (άρθρο 16 παρ. 1 εδ. β' ν.1730/87, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 3 παρ.4 ν.1772/88).

Πρόκειται για παραχώρηση δημόσιας εξουσίας, η οποία τελεί κάτω από τους ειδικότερους όρους που τάσσει το σχετικό κανονιστικό Προεδρικό Διάταγμα⁶⁴ με το οποίο καθορίζονται οι

64. Βλ. ΠρΕπεξ ΣτΕ 750/87, ΤοΣ 1987, σελ. 764 επ. ιδίως σελ. 768 που αναφέρεται στην απόφαση της Ολομέλειας του ΣτΕ 5040/87 ο.π.(υποσ. 28). Για τη ραδιοτηλεόραση και ακριβέστερα για τη ραδιοτηλεοπτική εκπομπή ως δημόσια υπηρεσία σε αντίθεση με τη ραδιοτηλεοπτική λήψη που προστατεύεται ως ατομικό δικαίωμα βλ. Ν. Αλιβιζάτο (υποσ. 1), σελ. 41 επ. (ιδίως την υποσ. 75). Για το άρθρο 10 παρ. 1 ΕυρΣΔΑ βλ. παραπάνω τις υποσημειώσεις 23 και 31. Για το σχετικό γαλλικό προβληματισμό βλ. τώρα *J.-P. Dubois, La loi, le juge et le marché: concession de service public et communication audio-visuelle*, R.D.P, 1987 σελ. 361 επ., καθώς και τις *Conclusions du Commissaire du Gouvernement (M. Fornacciarì)* στην υπόθεση *Associations «Recherche pour une communication nouvelle»* (C.E, 27.11.87), R.D.P, 1988, σελ. 868 επ. Βλ. επίσης *G. Drouot*(υποσ. 4), σελ. 80 επ, 91 επ, 174 επ., *J. Chevallier* (υποσ. 2), σελ. 70 επ., *E. Derieux, Le nouveau statut de la communication*, R.D.P, 1987, σελ. 321 επ., 338 επ. Βλ. ακόμη *Δ. Αναγνώστου*, Βασικές αρχές της νομολογίας του *Conseil Constitutionnel* για τον τύπο και τα μέσα επικοινωνίας (αποφ. 86-217 της 18.9.86, ΤοΣ 1987, σελ. 97 επ. και γενικότερα *S. Recourd, Le service public et la doctrine*:

λεπτομερείς προϋποθέσεις εγκατάστασης και λειτουργίας αυτών των κυκλωμάτων. Είναι αυτονόητο ότι, όπου δεν παραχωρείται παρόμοια άδεια, η ΕΡΤ-ΑΕ, σε συνεργασία με τον Ο.Τ.Ε. ή μέσω θυγατρικής της επιχείρησης, μπορεί να εγκαθιστά και να θέτει σε λειτουργία τέτοια κυκλώματα καλωδιακής τηλεόρασης.

4. Η εγκατάσταση *εσωτερικής παθητικής καλωδιακής* τηλεόρασης, δηλαδή ουσιαστικά μίας συλλογικής κεραίας λήψης συμβατικών ή και δορυφορικών προγραμμάτων είναι ελεύθερη και δεν εξαρτάται από την τήρηση κάποιας ειδικής διοικητικής διαδικασίας, εφόσον τηρούνται οι σχετικές οικιστικές, πολεοδομικές και τεχνικές προδιαγραφές. Αυτό ισχύει για τις εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν μέχρι 30 ατομικούς δέκτες για κτίρια κατοικίας, ή μέχρι 50 ατομικούς δέκτες, για κτίρια ειδικών χρήσεων (π.χ. γραφεία). Πρόκειται για την εσωτερική παθητική καλωδιακή τηλεόραση μικρού μεγέθους. Από αυτόν τον αριθμό ατομικών δεκτών και πάνω (εσωτερική παθητική τηλεόραση μεγάλου μεγέθους), απαιτείται η χορήγηση σχετικής άδειας και του Ο.Τ.Ε., εφόσον βέβαια τηρούνται οι οικιστικές, πολεοδομικές και τεχνικές προδιαγραφές⁶⁵.

ε. Οι προοπτικές

1. Είναι, συνεπώς, προφανής η προσπάθεια της κοινής νομοθεσίας να συλλάβει και να ρυθμίσει ένα εξελισσόμενο και τεχνικά περίπλοκο φαινόμενο. Η ερμηνεία του άρθρου 15 παρ.2

pour un plaidoyer dans le procès en cours, R.D.P, 1987, σελ. 5 επ., *J.-B. Geffroy*. Service Public et prérogatives de puissance publique, R.D.P, 1987, σελ. 49 επ. *Ph. Jourdan*, La formation du concept de service Public, R.D.P, 1987, σελ. 89 επ. από την ελληνική βιβλιογραφία *Ε. Σπηλιωτόπουλο*, Εγχειρίδιον Διοικητικού Δικαίου Ι, 1986, σελ. 23 επ., *Α. Τάχο*, Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, 1985, σελ. 174 επ. 65. Βλ. άρθρ. 16 παρ. 1 εδ. β' ν. 1730/87 όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 3 παρ. 5 ν. 1772/88.

Σ. μπορεί να μας εφοδιάσει στο σημείο αυτό, με δύο σταθερές ερμηνευτικές αρχές, που μπορούμε να τις κωδικοποιήσουμε:

2. *Πρώτον*, η ενεργητική καλωδιακή τηλεόραση εμπίπτει στον άμεσο έλεγχο του κράτους, άρα μπορεί να οργανώνεται είτε με τη μορφή του κρατικού μονοπωλίου (ΕΡΤ/ΟΤΕ) είτε με τη μορφή ενός διφυούς συστήματος, στο οποίο θα συνυπάρχουν ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας, είτε ακόμη και με τη μορφή της αποκλειστικής ιδιωτικής ενεργητικής καλωδιακής τηλεόρασης, ανάλογα με τις επιλογές του κοινού νομοθέτη και εφόσον —σε κάθε περίπτωση— τηρούνται οι αρχές του άρθρου 15 παρ.2 Σ.

3. *Δεύτερον*, η παθητική καλωδιακή τηλεόραση συνιστά, βέβαια, τρόπο άσκησης του ατομικού δικαιώματος λήψης ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων. Αυτό δεν καθιστά όμως συνταγματικά αθέμιτη την ύπαρξη κρατικού μονοπωλίου εγκατάστασης καλωδιακών κυκλωμάτων, που θεμελιώνεται —όπως είδαμε— στα άρθρα 106, 5 παρ.1 και 3, 17, 18 και 24 Σ. Ακριβώς όπως το μονοπώλιο του ΟΤΕ ως προς την εγκατάσταση και τη λειτουργία του τηλεφωνικού, τηλεγραφικού, τηλετυπικού κλπ. συστήματος δεν επηρεάζει την ελευθερία και το απόρρητο των ανταποκρίσεων (άρθρο 19 Σ), έτσι και το μονοπώλιο εγκατάστασης καλωδιακών κυκλωμάτων για ραδιοτηλεοπτικές λήψεις δεν επηρεάζει το δικαίωμα της ραδιοτηλεοπτικής λήψης. Αντίθετα το διασφαλίζει, γιατί εγγυάται την ελεύθερη πρόσβαση στα κυκλώματα αυτά, είτε λειτουργούν υπό την άμεση διεύθυνση της ΕΡΤ-ΑΕ είτε μετά από παραχώρηση σχετικής άδειας.

4. Απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων και διαθέσιμες συχνότητες

α. Μία γενική εικόνα

1. Οι πιο γρήγορες και ενίοτε ριζικές εξελίξεις παρατηρούνται

στο ανοικτό μέτωπο του φαινομένου που συμβατικά ονομάζεται δορυφορική τηλεόραση. Πρόκειται, κατά κυριολεξία, για την απευθείας λήψη ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων, που μεταδίδονται μέσω δορυφόρου από τους ατομικούς δέκτες⁶⁶.

2. Είναι προφανές ότι η κατάκτηση αυτής της τεχνικής δυνατότητας προσέδωσε στο ραδιοτηλεοπτικό φαινόμενο μία σαφέστατα διεθνή διάσταση, κατέστησε απεριορίστο τον ορίζοντα της επικοινωνίας και της πληροφόρησης και, κατά κάποιο τρόπο, μετέφερε στο διάστημα τον τεχνολογικό, οικονομικό και πολιτισμικό ανταγωνισμό που συνεπάγεται η κυριαρχία, ή έστω η απλή παρουσία στο χώρο, της δορυφορικής τηλεόρασης⁶⁷.

Ένα, λοιπόν, από τα πραγματικά σημεία αιχμής στις ραδιοτηλεοπτικές εξελίξεις, σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, είναι τα ζητήματα που συνδέονται με την απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων: εκτόξευση και θέση σε τροχιά νέων τηλεπικοινωνιακών και ραδιοτηλεοπτικών δορυφόρων, που μπορούν να εξασφαλίσουν την απευθείας λήψη μεγαλύτερου αριθμού προγραμμάτων· βελτίωση και εναρμόνιση της τεχνολογίας που χρησιμοποιείται· κατανομή του χρόνου των δορυφορικών αυτών εκπομπών σε διάφορους κρατικούς ή

66. Για μία συνοπτική και έγκυρη περιγραφή των σχετικών τεχνολογικών εξελίξεων, των προοπτικών και των αντίστοιχων νομικών προβλημάτων βλ. Πράσινο Βιβλίο (υποσ. 15), σελ. 13 επ., Προσωρινή έκθεση 1983, σελ. 1 επ., και την τελευταία έκδοση (1988) του βιβλίου του *F. Balle* (υποσ. 2), σελ. 137 επ. Για το νομικό ορισμό της απευθείας μετάδοσης και λήψης από τους οικιακούς δέκτες δορυφορικών ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων (*Télévision directe par Satellite (T.D.S)/Direct Broadcasting Satellite (D.B.S)*) βλ. *R. Pinto* (υποσ.14), σελ. 279 επ. και, από την ελληνική νομική βιβλιογραφία, *Α.Γιόκαρης*, ο.π.(υποσ. 14) πρβλ. και την παλιότερη μελέτη του *Ε. Βέρου*, Η απευθείας εκπομπή τηλεοπτικών προγραμμάτων μέσω δορυφόρου και οι προκύπτουσες νομικά επιπλοκές και εν σχέσει με τις αρχές της κυριαρχίας και της ελευθέρως ροής των πληροφοριών, ΝοΒ, 1984. σελ. 11. Από την ελληνική νομολογία βλ. τον ορισμό της αναμετάδοσης που επιχειρεί να δώσει η Α.Π. 752/88 ο.π. (υποσ. 29).

67. Ό.π (υποσ. 66).

ιδιωτικούς ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς: γλώσσα, πολιτισμικό, διαφημιστικό και πολιτικό περιεχόμενο των δορυφορικών προγραμμάτων κ.ο.κ.⁶⁸.

β. *Το δικαίωμα στην απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων*

1. Είναι κατ' αρχήν αυτονόητο ότι η απευθείας λήψη από τους ατομικούς (:οικιακούς) δέκτες των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων που μεταδίδονται μέσω δορυφόρου, συνιστά άσκηση και εκδήλωση του ατομικού δικαιώματος στη ραδιοτηλεοπτική λήψη⁶⁹. Οι συναφείς δραστηριότητες είναι, επομένως, συνταγματικά διασφαλισμένες: ο κοινός νομοθέτης και η διοικητική πρακτική δεν μπορούν να θέσουν ούτε άμεσους ούτε έμμεσους φραγμούς που να περιορίζουν ή να καταστρατηγούν το δικαίωμα αυτό, που είναι ρητά διασφαλισμένο και σε επίπεδο διεθνών κανόνων. Αρκεί να μνημονεύσουμε και πάλι εδώ το άρθρο 10 παρ.1 ΕυρΣΔΑ⁷⁰.

2. Είναι όμως εξίσου αυτονόητο ότι το ατομικό δικαίωμα στην απευθείας λήψη ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων που μεταδίδονται μέσω δορυφόρου μπορεί να ασκηθεί μέσα στα τεχνικά και, εν τέλει, μέσα στα νομικά όρια που καθορίζονται έμμεσα μέσα από τη διαρρύθμιση του νομικού πλαισίου των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Πράγματι, το ατομικό δικαίωμα στην απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων είναι διασφαλισμένο, η άσκησή του όμως προϋποθέτει την ύπαρξη αντίστοιχων εκπομπών⁷¹. Η

68. Βλ. υποσ. 11 και 66.

69. Βλ. υποσ. 46.

70. Βλ. και πάλι υποσ. 23 και 31.

71. Βλ. την ΣτΕ(ολ) 5040/87, υποσ. 28. Στην ελληνική θεωρία κυριαρχεί η άποψη

δεδομένη, λοιπόν, φυσική σπανιότητα των τηλεοπτικών συχνοτήτων επιβάλλει τη θέσπιση, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, αυστηρών και λεπτομερειακών κανόνων, που διέπουν τη διαχείριση του φάσματος και την κατανομή των συχνοτήτων αφενός μεν στα διάφορα κράτη, αφετέρου δε σε διάφορες χρήσεις (ραδιόφωνο, τηλεόραση, αεροπλοΐα, ακτοπλοΐα, τηλεπικοινωνίες, ένοπλες δυνάμεις κλπ)^{71α}.

πως δεν αναγνωρίζεται συνταγματικό δικαίωμα στη ραδιοτηλεοπτική εκπομπή: Π. Δαγτόγλου (υποσ. 1), σελ. 144 επ., Ν. Αλιβιζάτο (υποσ. 1), σελ. 42 επ., Δ. Κόρσο (υποσ. 4), σελ. 42 επ. Αντίθετος ο Δ. Αναγνώστου, Το Συνταγματικό καθεστώς της ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής, ΝοΒ 1988, σελ. 630 επ. Από τον ευρωπαϊκό χώρο ιδιαίτερη σημασία έχει — ως προς τη συνταγματική θεμελίωση της ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής— η εξέλιξη της νομολογίας του Ιταλικού Συνταγματικού Δικαστηρίου (Corte Costituzionale). Με την απόφαση 59/60 γίνεται δεκτή η συνταγματικότητα του κρατικού μονοπωλίου· με την απόφαση 225/74 θεωρείται αντισυνταγματικός ο τρόπος άσκησης του κρατικού μονοπωλίου· με την απόφαση 226/74 κρίνεται αντισυνταγματικό το κρατικό μονοπώλιο της καλωδιακής τηλεόρασης σε τοπικό επίπεδο· με την απόφαση 202/76 κρίνεται αντισυνταγματικό το κρατικό μονοπώλιο στην ερτζιανή μετάδοση τηλεοπτικών εκπομπών σε τοπικό επίπεδο· με την απόφαση 148/81 κρίνεται ότι μεταβατικά μπορεί να διατηρηθεί το κρατικό μονοπώλιο για τηλεοπτικές μεταδόσεις σε εθνικό επίπεδο· με την απόφαση —τέλος— 153/87 κρίνεται αντισυνταγματικό το κρατικό μονοπώλιο ως προς τις ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις προς το εξωτερικό. Βλ. σχετικά C. Chiola, Aspects juridiques de la communication audiovisuelle: Monopole ou liberté en Italie? σε Journées de la société de législation Comparée, 1984, σελ. 545 επ. και ιδίως A. Pace (υποσ. 4), σελ. 615 επ (για τη στάση της ιταλικής θεωρίας: σελ. 642 επ.). Την απόφαση 225/74 έχει παρουσιάσει ο Σ. Φλογαίτης, ΤοΣ 1980, σελ. 429 επ. Σύμφωνα με τον A. Pace, ο.π., στην Ιταλία λειτουργούν 4.000 ιδιωτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί (κυρίως στα FM), 515 ανεξάρτητοι ιδιωτικοί τηλεοπτικοί σταθμοί και 182 ιδιωτικοί τηλεοπτικοί σταθμοί οργανωμένοι σε δίκτυα (networks). Τα δίκτυα που λειτο.ογούν σε εθνική κλίμακα είναι δώδεκα ενώ η ακροαματικότητα μοιράζεται ανάμεσα στα κρατικά κανάλια της RAI και τα ιδιωτικά του ομίλου Fininvest (Μπερλουσκόνι). Για τον προβληματισμό που αναπτύσσεται στη Γαλλία μετά τις συνεχείς μεταβολές που επέρχονται στο σχετικό νομοθετικό πλαίσιο βλ. J. Chevallier (υποσ. 12), σελ. 63 επ., G. Drouot (υποσ. 4), σελ. 71 επ. και ιδίως 88 επ., E. Derieux (υποσ. 64), σελ. 336 επ. Για την εξέλιξη της νομολογίας του γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου βλ. υποσ. 4.

71α. Βλ. υποσ. 14.

3. Η χρήση νέων τεχνικών μεθόδων —όπως είναι γνωστό— διευρύνει με επιταχυνόμενους ρυθμούς την απευθείας λήψη ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων που μεταδίδονται μέσω δορυφόρου. Ο ατομικός (οικιακός, συμβατικός, τηλεοπτικός) δέκτης λαμβάνει απευθείας τα δορυφορικά αυτά προγράμματα, χρησιμοποιώντας όχι τη συμβατική κεραία, που είναι κατάλληλη για τη λήψη των προγραμμάτων που μεταδίδονται στις επίγειες συχνότητες, αλλά μια απλή, παραβολική κεραία⁷². Οι τεχνολογικές εξελίξεις στο χώρο αυτό είναι ταχύτατες, το κόστος και το μέγεθος των κεραιών αυτών συνεχώς μειώνεται, ενώ η εγκατάστασή τους είναι τεχνικά απλούστατη⁷³. Στις περιπτώσεις αυτές, αρκεί ο αντίστοιχος δορυφόρος να καλύπτει την περιοχή στην οποία βρίσκεται ο ατομικός δέκτης, που είναι εφοδιασμένος με την κατάλληλη κεραία. Η απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων, όταν γίνεται κατά τον τρόπο αυτό, δεν καλύπτει επίγειες τηλεοπτικές συχνότητες και δεν προκαλεί προβλήματα ως προς τη διαχείριση του φάσματος. Για το λόγο αυτό και ο αριθμός των δορυφορικών τηλεοπτικών προγραμμάτων που μπορεί να λαμβάνονται από τους ατομικούς δέκτες είναι κατ' αρχήν απεριόριστος —εξαρτάται από τον αριθμό, τη θέση και τη χωρητικότητα των ραδιοτηλεοπτικών δορυφόρων, που αυξάνονται συνεχώς⁷⁴.

4. Επίσης αυτονόητο είναι το γεγονός πως η λήψη των δορυφορικών αυτών προγραμμάτων από τους ατομικούς δέκτες μπορεί να γίνεται με χρήση κεντρικής κεραίας⁷⁵ που είναι τεχνικά κατάλληλη για την απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων. Η χρήση κεντρικής (συμβατικής) κεραίας προϋποθέτει τη χρήση κάποιου συστήματος παθητικής (εσωτε-

72. Βλ. υποσ. 66. Προσθ. Ν. Αλιβιζάτος (υποσ. 1), σελ. 45, υποσ. 81.

73. Βλ. Πράσινο Βιβλίο (υποσ. 15), σελ. 44 επ, *F. Balle* (υποσ. 2), σελ. 137 επ.

74. Βλ. όσους μνημονεύονται στην υποσ. 66.

75. Για τη νομική έννοια του όρου βλ. Α. Γιόκαρης (υποσ. 14) και το σχέδιο Π.Δ που αναφέρεται παραπάνω στην υποσ. 7.

ρικής ή εξωτερικής) καλωδιακής τηλεόρασης, σύμφωνα με όσα προαναφέραμε. Το ίδιο ακριβώς ισχύει και για την περίπτωση που η αναμετάδοση από την κεντρική κεραία προς τους συνδεδεμένους ατομικούς δέκτες δε διασφαλίζεται με καλωδίωση, αλλά με τη χρήση άλλων τεχνικών μεθόδων, που μπορεί να είναι ασύρματες και να χρησιμοποιούν πολύ χαμηλές συχνότητες, από αυτές που δε θέτουν προβλήματα σπανιότητας, γιατί βασίζονται στην οπτική επαφή⁷⁶.

5. Σ' όλες αυτές τις περιπτώσεις δε γεννάται πρόβλημα ως προς τη διάθεση, την κατάληψη και τη χρήση των επίγειων συχνοτήτων, που είναι περιορισμένες για τηλεοπτικές εκπομπές και, άρα, το δικαίωμα στην απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων ασκείται ακώλυτα και απεριόριστα. Απεριόριστα τόσο με τη νομική όσο και με την πραγματολογική έννοια του όρου. Στις περιπτώσεις αυτές, ο ατομικός δέκτης μπορεί να λαμβάνει απευθείας απεριόριστο αριθμό τηλεοπτικών προγραμμάτων που μεταδίδονται μέσω δορυφόρων.

6. Ως το σημείο αυτό δεν είναι θεμιτή κανενός είδους κρατική παρέμβαση, ούτε άμεση ούτε έμμεση (π.χ. τελωνειακοί ή δασμολογικοί φραγμοί στις παραβολικές κεραίες)⁷⁷. Θεμιτές είναι, αντίθετα, εκείνες οι ρυθμίσεις (και άρα εκείνοι οι συνακόλουθοι περιορισμοί), που κινούνται στα πλαίσια της αρχής της αναλογικότητας⁷⁸ και απορρέουν από την υποχρέωση του κράτους να μεριμνά για την προστασία του δομημένου και του φυσικού περιβάλλοντος (άρθρ.24 Σ.) και την τήρηση των συναφών πολεοδομικών, οικοδομικών και αισθητικών προδια-

76. Βλ. και πάλι υποσ. 66.

77. Πρβλ. τις σχετικές παρατηρήσεις των Ν. Αλιβιζάτου (υποσ. 1), σελ. 49 επ, και Π. Δαγτόγλου (υποσ. 1), σελ. 142 επ. Πρβλ. και την πρόσφατη απόφαση του ΣτΕ 2909/88, για τον τρόπο υπολογισμού του ανταποδοτικού τέλους υπέρ της ΕΡΤ που προέβλεπε το άρθρο 8 παρ. 1 ν. 230/75 και προβλέπει τώρα το άρθρο 14 ν. 1730/87.

78. Βλ. όσους μνημονεύονται στην υποσ. 14.

γραφών (άρθρ. 18 και 24 Σ.), όπως ακριβώς είδαμε ότι συμβαίνει και με την εγκατάσταση κεντρικής κεραίας ή με την εγκατάσταση ενός συστήματος καλωδιακής τηλεόρασης⁷⁹.

γ. Η χρήση επίγειων τηλεοπτικών συχνοτήτων για την αναμετάδοση δορυφορικών προγραμμάτων

1. Το σκηνικό αλλάζει όταν η απευθείας λήψη ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων από τους ατομικούς δέκτες επιτυγχάνεται όχι με τη χρήση των κατάλληλων (παραβολικών) κεραιών, αλλά με τη χρήση των συμβατικών κεραιών. Στην περίπτωση αυτή, τα δορυφορικά προγράμματα λαμβάνονται από μία τεχνικά κατάλληλη κεντρική κεραία και αναμεταδίδονται στους ατομικούς δέκτες μέσα από τις επίγειες τηλεοπτικές συχνότητες, οι οποίες χρησιμοποιούνται για το σκοπό αυτό⁸⁰.

2. Η επιλογή αυτή προϋποθέτει τη χρήση ορισμένων συχνοτήτων και δημιουργεί προβλήματα σχετικά με τη διαχείριση του φάσματος, δηλαδή σχετικά με το νομικό πλαίσιο όχι της ραδιοτηλεοπτικής λήψης, που προστατεύεται ως ατομικό δικαίωμα, αλλά της ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής (στην οποία περιλαμβάνεται και η αναμετάδοση, γιατί καταλαμβάνει συχνότητες)⁸¹ που τελεί υπό τον άμεσο έλεγχο του κράτους (άρθρο 15 παρ. 2 Σ). Στο πραγματολογικό υπόβαθρο του άρθρου 15 παρ. 2 Σ. βρίσκεται ακριβώς η φυσική σπανιότητα των διαθέσιμων συχνοτήτων, που επιβάλλει τον κρατικό έλεγχο ως προς την κατανομή και τη διαχείρισή τους και αποκλείει την κατ' αρχήν ίση και ακώλυτη άσκηση του δικαιώματος στη ραδιοτηλεοπτική εκπομπή, κατά τρόπο ανάλογο με την ελευθερία του τύπου, που δε συναντά τέτοιους «φυσικούς»

79. Βλ. παραπάνω II.3.

80. Βλ. παραπάνω υποσ. 66 και 75· πρβλ. και Ν. Αλιβιζάτο (υποσ. 1), σελ. 45 (υποσ. 81).

81. Ό.π.

φραγμούς (αλλά «επίκτητους» κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτικούς φραγμούς) ή κατά τρόπο ανάλογο με το δικαίωμα στη ραδιοτηλεοπτική λήψη, που επίσης δε συναντά τέτοιους φυσικούς περιορισμούς⁸².

3. Όταν, επομένως, η πρόσβαση στα δορυφορικά προγράμματα οργανώνεται κατά τέτοιο τρόπο, βρισκόμαστε στα πλαίσια του άμεσου ελέγχου του κράτους, τίθεται πρόβλημα διαχείρισης του φάσματος των διαθέσιμων συχνοτήτων και αναγόμαστε στο συναφές κρατικό μονοπώλιο. Κρατικό μονοπώλιο, που, κατά το νόμο 1730/87 (άρθρο 2 παρ.2), οργανώνεται σε δύο επίπεδα, ως αποκλειστικό ραδιοτηλεοπτικό προνόμιο της ΕΡΤ-ΑΕ⁸³.

α. Το πρώτο επίπεδο είναι το μονοπώλιο κάθε είδους ραδιοφωνικής και τηλεοπτικής εκπομπής, μέσα στην οποία περιλαμβάνεται και η αναμετάδοση που καταλαμβάνει διαθέσιμη συχνότητα (άρθρο 2 παρ.2 εδ.α' ν.1730/87).

β. Το δεύτερο επίπεδο είναι το μονοπώλιο στην εγκατάσταση των αναγκαίων τεχνικών μέσων που συνδέονται με και εξυπηρετούν το μονοπώλιο της εκπομπής (άρθρο 2 παρ.2 εδ.β' ν.1730/87).

4. Στα πλαίσια, λοιπόν, αυτά, η ΕΡΤ-ΑΕ έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα να προβεί στις σχετικές εγκαταστάσεις, να συνάψει τις αναγκαίες συμβάσεις με τους φορείς των δορυφορικών προγραμμάτων, ιδίως εφόσον τίθεται πρόβλημα προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων, να επιλέξει τα δορυφορικά προγράμματα και να εξασφαλίσει την αναμετάδοσή τους, μέσω των συμβατικών κεραιών, στους ατομικούς δέκτες. Εφόσον μάλιστα όλη αυτή η τεχνική μεθόδευση γίνεται χωρίς κωδικοποίηση, τα δορυφορικά προγράμματα θα είναι προσιτά από όλους τους ατομικούς δέκτες (στις περιοχές που εξυπηρετούνται), χωρίς καμία ιδιαίτερη συνδρομή.

82. Βλ. υποσ. 46.

83. Πρβλ. και τις παρατηρήσεις του Δ. Κόρσου (υποσ.4), σελ.42 επι.

5. Οι ρυθμίσεις αυτές δεν μπορούν να παρεμποδίζουν την άσκηση του ατομικού δικαιώματος της απευθείας λήψης προγραμμάτων που μεταδίδονται μέσω δορυφόρου με χρήση παραβολικών κεραιών (ατομικών ή συλλογικών), χωρίς κατάληψη επίγειας τηλεοπτικής συχνότητας από αυτές που ανήκουν στο κρατικό μονοπώλιο και εμπίπτουν στο ραδιοτηλεοπτικό προνόμιο της ΕΡΤ-ΑΕ.

Κανένας, όμως, άλλος φορέας (φυσικό πρόσωπο, ν.π.ι.δ ή ν.π.δ.δ, όπως, για παράδειγμα, ένας δήμος ή μια κοινότητα) δεν μπορεί ούτε να υποκαταστήσει ούτε να παρακωλύσει την ΕΡΤ-ΑΕ στην άσκηση του ραδιοτηλεοπτικού της προνομίου που προϋποθέτει, κατ' αρχήν και κατά βάση, τη διαχείριση του φάσματος και τη διάθεση των (επίγειων) συχνοτήτων σε διάφορες χρήσεις.

6. Από την άποψη αυτή η κυβερνητική εξαγγελία⁸⁴ σύμφωνα με την οποία η ΕΡΤ-ΑΕ, στα πλαίσια του προνομίου της και του σκοπού της, θα οργανώσει σε αρκετές πόλεις ένα σύστημα αναμετάδοσης στο οποίο θα διασφαλίζει την απευθείας λήψη τηλεοπτικών προγραμμάτων που μεταδίδονται μέσω δορυφόρων από ατομικούς δέκτες με συμβατικές κεραιές, είναι σύμφωνη με τις επιταγές του άρθρου 15 παρ.2 Σ και του άρθρου 10 ΕυρΣΔΑ. Πρόκειται για μία επιλογή που δεν εφαρμόζεται στο ευρωπαϊκό τηλεοπτικό χώρο, αλλά κινείται σίγουρα μέσα στα πλαίσια των σχετικών συνταγματικών και διεθνών επιταγών.

Αντίθετα, η πρωτοβουλία του Δήμου Θεσσαλονίκης να οργανώσει ένα παρόμοιο σύστημα στην περιοχή της Θεσσαλονίκης —παρότι μπορεί να οδηγούσε στο ίδιο αποτέλεσμα για τους τηλεθεατές της περιοχής— συνιστά παραβίαση του άρθρου 16 παρ.1 του νόμου 1730/87 σε συνδυασμό με το άρθρο 2 παρ.2 του ίδιου νόμου⁸⁵. Παραβίαση διατάξεων που δεν είναι —όπως

84. Αύγουστος 1988.

85. Βλ. τη σχετική νομολογία παραπάνω υποσ. 29.

σημειώσαμε⁸⁶— ούτε αντίθετες προς το εθνικό Σύνταγμα ούτε προς την ΕυρΣΔΑ ούτε προς το κοινοτικό δίκαιο.

7. Πρέπει, μάλιστα, να σημειωθεί εδώ ότι οι κανόνες που διέπουν τη διαχείριση του φάσματος των διαθέσιμων συχνοτήτων για ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές είναι, αφενός μεν, κανόνες του κλασικού συμβατικού διεθνούς δικαίου, που περιέχονται σε διεθνείς —πολυμερείς κυρίως— συμβάσεις⁸⁷ που έχουν κυρωθεί από την Ελλάδα και διαθέτουν σχετικά αυξημένη τυπική ισχύ, κατά το άρθρο 28 παρ.1 Σ., αφετέρου δε κανόνες της εθνικής κοινής νομοθεσίας, όπως ο ν. 1730/87 και οι προβλεπόμενες από αυτόν κανονιστικές πράξεις της διοίκησης (π.χ. το Π.Δ 25/88 για την τοπική ραδιοφωνία).

Δεν υπάρχουν κανόνες του πρωτογενούς ή του παράγωγου κοινοτικού δικαίου που να ρυθμίζουν ζητήματα σχετικά με τη διάθεση συχνοτήτων και με τη διαχείριση του φάσματος. Όλος, επομένως, ο κοινοτικός προβληματισμός για την ελεύθερη παροχή ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών, για τις διασυνοριακές μεταδόσεις και για την ενιαία ραδιοτηλεοπτική αγορά κινείται μέσα στα όρια των διαθέσιμων συχνοτήτων, όπως αυτές προσδιορίζονται από τους οικείους διεθνείς και εθνικούς κανόνες.

8. Επειδή, λοιπόν, το πρόβλημα είναι υπαρκτό, αλλά οι τεχνολογικές εξελίξεις γρήγορες και ριζικές, έχουμε ανάγκη από

86. Παραπάνω Ι.1 β., γ. με τον αντίστοιχο υπομνηματισμό.

87. Βλ. Α. Γιόκαρη (υποσ. 14). Πρόκειται κυρίως: α. για τη Διεθνή Σύμβαση Τηλεπικοινωνιών του Ναϊρόμπι 1982, που κυρώθηκε με το νόμο 1504/84 (Α' 196). Η σύμβαση του Ναϊρόμπι (1982) παραπέμπει στον Κανονισμό Ραδιοεπικοινωνιών (έκδοση της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών Δ.Ε.Τ./Ι.Τ.Υ. 1982/1985)· β. για το ν. 1713/87 (Α' 116) «κύρωση Σύμβασης και Συμφωνίας σχετικών με την ίδρυση και εκμετάλλευση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Δορυφορικών Τηλεπικοινωνιών «EUTELSAT» και των παραρτημάτων και πρωτοκόλλου αυτής» γ. για το ν.δ.1237/72 (Α' 191) «περί κυρώσεως Συμφωνιών αφορμών εις το Παγκόσμιον Σύστημα Τηλεπικοινωνιών διά δορυφόρου (INTELSAT).

ένα σταθερό, γενικό και σαφές κριτήριο, με βάση το οποίο να είναι δυνατή η οριοθέτηση του δικαιώματος της ασύρματης απευθείας λήψης δορυφορικών ραδιοηλεκτρονικών προγραμμάτων που μεταδίδονται μέσω δορυφόρου.

Το κριτήριο αυτό δεν μπορεί παρά να είναι οι διαθέσιμες συχνότητες. Η ασύρματη απευθείας λήψη είναι νομικά διασφαλισμένη μόνο όταν βασίζεται σε τεχνικές που δεν παραβιάζουν ούτε καταστρατηγούν τους διεθνείς και τους εθνικούς κανόνες κατανομής συχνοτήτων και διαχείρισης του φάσματος των συχνοτήτων που είναι διαθέσιμες για ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές ή άλλες χρήσεις (στρατιωτικές, αεροπορικές κλπ.).

9. Οι εξελίξεις αυτές στο χώρο της δορυφορικής τηλεόρασης, όπως τις προσλαμβάνουμε τον τελευταίο καιρό στην Ελλάδα, είναι σίγουρα και εντυπωσιακές και σαγηνευτικές. Ένα παράθυρο στον κόσμο είναι πάντοτε ευπρόσδεκτο και έχει ευεργετικές κατ' αρχήν συνέπειες. Η συστηματική παρακολούθηση των δορυφορικών προγραμμάτων προσφέρει πληροφόρηση (στο μέτρο που τα διεθνή πρακτορεία ειδήσεων επιτρέπουν την ποικιλία και την πρόσβαση σε νέες πρωτογενείς πηγές): προσφέρει νέες ευκαιρίες για μόρφωση (έστω στην εξάσκηση των ξένων γλωσσών) και ψυχαγωγία (ακόμη και όταν κυριαρχούν συγκεκριμένα μουσικά είδη): προσφέρει τέλος ένα μέτρο σύγκρισης (και όχι πάντοτε βελτίωσης) των εγχώριων τηλεοπτικών προγραμμάτων.

Αρκεί οι εξελίξεις αυτές να μην οδηγήσουν σε επαρχιωτικό εφησυχασμό. Η μεγάλη πρόκληση της δορυφορικής τηλεόρασης βρίσκεται στη συμμετοχή των ελληνικών και των κοινοτικών προγραμμάτων σ' αυτή την παγκόσμια ραδιοηλεκτρονική αγορά. Η χώρα μας πρέπει επομένως να λειτουργήσει όχι ως σαγηνευμένος ή αποχαυνωμένος και, εν τέλει, αδιάφορος τηλεθεατής, αλλά ως δραστήριος παραγωγός τηλεοπτικών προγραμμάτων, μετέχοντας στις ανάλογες —ευρωπαϊκές

κυρίως— προσπάθειες για τη διεύρυνση και την οργάνωση του δορυφορικού τηλεοπτικού χώρου (προετοιμασία και θέση σε τροχιά νέων δορυφόρων, κατανομή νέων προγραμμάτων, ελληνόγλωσσα προγράμματα για τον απόδημο ελληνισμό ή άλλους πιθανούς αποδέκτες κλπ.).

10. Κατά την ίδια λογική η εύκολη και εξασφαλισμένη πρόσβαση σε ένα μικρό αριθμό δορυφορικών προγραμμάτων δεν πρέπει να οδηγήσει σε υποτίμηση της σημασίας που έχει η εγκατάσταση κεντρικών κεραιών, η εγκατάσταση συστημάτων καλωδιακής τηλεόρασης ή άλλων ασύρματων ή μικτών συστημάτων αναμετάδοσης από την κεντρική κεραία στους ατομικούς δέκτες κ.ο.κ. Οι εξελίξεις στα μέτωπα αυτά είναι αναπότρεπτες, όχι μόνο γιατί πολλαπλασιάζουν τις δυνατότητες για απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων (που είναι πεπερασμένες όταν χρησιμοποιείται η τεχνική της ασύρματης μετάδοσης προς τις συμβατικές κεραιές), αλλά και γιατί συνδέονται με τις εξελίξεις στο πεδίο των τηλεπικοινωνιών και της πληροφορικής, που εφάπτονται με την καλωδιακή τηλεόραση και τα ποικιλώνυμα συστήματα αμφίδρομης επικοινωνίας, στα οποία αναφερθήκαμε παραπάνω⁸⁸.

Η ευφορία της επαφής με το δορυφορικό τηλεοπτικό γίνεσθαι δεν πρέπει να αναστείλει το σχετικό προβληματισμό και το μακροπρόθεσμο προγραμματισμό, που είναι απολύτως αναγκαίος. Επιπλέον, όλη η τεχνική υποδομή που είναι αναγκαία για την εξασφάλιση της ασύρματης αναμετάδοσης των δορυφορικών προγραμμάτων στους συμβατικούς δέκτες πρέπει να είναι έτσι σχεδιασμένη και προσανατολισμένη, ώστε να μπορεί στο μέλλον να αξιοποιηθεί για την οργάνωση τρίτου ή τέταρτου ελληνικού τηλεοπτικού προγράμματος εθνικού ή περιφερειακού χαρακτήρα. Είναι άλλωστε προφανές ότι η διάθεση μεγάλου αριθμού συχνοτήτων για τη μετάδοση, με την τεχνική αυτή, δορυφορικών τηλεοπτικών προγραμμάτων, σε

88. Βλ. 1.2.γ.

μεγάλο μέρος της ελληνικής επικράτειας, περιορίζει ανάλογα τις δυνατότητες ανάπτυξης περισσότερων εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών τηλεοπτικών σταθμών.

11. Στο μέτρο πάντως που η απευθείας λήψη δορυφορικών προγραμμάτων από τους ατομικούς δέκτες οργανώνεται από την ΕΡΤ-ΑΕ, στα πλαίσια του κρατικού μονοπωλίου στις εκπομπές (και στις αναμεταδόσεις) με χρήση επίγειων τηλεοπτικών συχνοτήτων, *όλη αυτή η δραστηριότητα πρέπει να υπακούει στις αρχές του άρθρου 15 παρ.2 Σ., που διέπουν τις ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές*⁸⁹.

Αυτό σημαίνει ότι η (εξωτερική εδώ) πολυμέρεια της ραδιοτηλεόρασης και η ποιοτική στάθμη των εκπομπών πρέπει να ισχύουν ως βασικά και τελικά κριτήρια κατά την επιλογή των δορυφορικών προγραμμάτων που θα μεταδίδονται. Δηλαδή ως κριτήριο κατά τη διασφάλιση της πρόσβασης στη δορυφορική τηλεόραση. Η εξωτερική πολυμέρεια πρέπει εδώ να νοηθεί ως προς όλες τις δυνατές πτυχές της: γλωσσικές, αισθητικές, πολιτικές. Εφόσον, μάλιστα, η δραστηριότητα αυτή οργανώνεται από την ΕΡΤ-ΑΕ και ελέγχεται από αυτήν, ενεργοποιούνται οι αντίστοιχες αρμοδιότητες (έστω και αν είναι κολοβές) των οργάνων που προβλέπει ο ν. 1730/87: της αντιπροσωπευτικής συνέλευσης κοινωνικού ελέγχου τηλεθεατών-ακροατών (άρθρ. 4 και 5) και του Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου (άρθρ. 9). Οι αρμοδιότητες των οργάνων αυτών (ιδίως κατά την προεκλογική περίοδο) επεκτείνονται και στα δορυφορικά προγράμματα που αναμεταδίδει αυτούσια η ΕΡΤ-ΑΕ. Εφόσον η δραστηριότητα αυτή συνιστά εκπομπή, με τη νομική έννοια του όρου, τελεί υπό τον άμεσο έλεγχο του κράτους. Αντίθετα, οποιαδήποτε παρέμβαση στην απευθείας λήψη των ίδιων προγραμμάτων, όταν αυτή γίνεται χωρίς χρήση επίγειας τηλεοπτικής συχνότητας αλλά με παραβολική κεραία, είναι απολύτως αθέμιτη.

89. Βλ. Π. Δαγτόγλου (υποσ. 1), σελ. 147 επ., 151 επ., 158 επ., 178 επ., Δ. Κόρσο (υποσ. 4), σελ. 53 επ., Ν. Αλιβιζάτο (υποσ. 1), σελ. 66 επ.

III. Ένα πρώτο συμπέρασμα

Νομίζω ότι οι εξελίξεις είναι γρήγορες και εντυπωσιακές, αλλά μας επιτρέπουν να διατηρούμε την ψυχραιμία μας. Και στο χώρο της ραδιοτηλεόρασης η τεχνολογική και η νομοθετική μας καθυστέρηση έχει τώρα τη θετική της όψη: μας επιτρέπει να παρακολουθούμε τις ξένες εμπειρίες —συχνότατα αρνητικές—, να αποφύγουμε την επανάληψη γνωστών πια λαθών και να επιλέγουμε τεχνικές που δεν κινδυνεύουν να ξεπεραστούν αμέσως.

Χρειάζεται, συνεπώς, μία αντιμετώπιση θαρραλέα, αλλά όχι νευρική· καινοτομική και όχι επαρχιώτικη. Το ραδιοτηλεοπτικό φαινόμενο είναι γοητευτικό και καθίσταται επικίνδυνο, όταν δε συνειδητοποιεί κανείς τη λογική και τα προβλήματά του. Το ραδιοτηλεοπτικό φαινόμενο είναι όμως πρωτίστως φαινόμενο εξουσιαστικό. Για το λόγο αυτό, η αναγωγή στις φιλελεύθερες και δημοκρατικές εγγυήσεις που περιέχει το Σύνταγμα ως ιστορικό προϊόν είναι, και για το θέμα αυτό, αναπόφευκτη και επιβεβλημένη.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Το νομικό καθεστώς της Τοπικής Ραδιοφωνίας στην Ελλάδα

I. Η αφετηρία: από την παρανομία των «ραδιοπειρατών» στη νομιμότητα των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών

1. Η κάμψη του κρατικού ραδιοφωνικού μονοπωλίου. Αναγνώριση μιας κατάστασης.

1. Η πιο σημαντική και ταυτόχρονα η πιο απτή εξέλιξη στο χώρο των ραδιοτηλεοπτικών μέσων, που έχει να εμφανίσει η ελληνική νομοθεσία από το 1974 και μετά, είναι σίγουρα η κάμψη του κρατικού μονοπωλίου στις ραδιοφωνικές εκπομπές και η νομοθετική κατοχύρωση της τοπικής ραδιοφωνίας με το νόμο 1730/87 (Α' 145).

Πρέπει, βέβαια, να παραδεχθούμε εξ αρχής ότι οι σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις ήρθαν αφενός μεν να αναγνωρίσουν, αφετέρου δε να τυποποιήσουν νομικά μια πραγματική κατάσταση, που άρχισε να διαφαίνεται και στη συνέχεια να αναπτύσσεται με γρήγορους ρυθμούς μέσα στο 1987¹.

1. Βλ. το συλλογικό τόμο της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης: Ραδιόφωνο και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Η συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην ίδρυση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών, 1988, ιδίως σελ. 19 επ. και 131 επ. Μέχρι 10.9.88 είχαν υποβληθεί στην αρμόδια υπηρεσία (Διεύθυνση Εποπτείας της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών) 172 αιτήσεις ιδιωτών (φυσικών και νομικών προσώπων) και 22 αιτήσεις Ο.Τ.Α (δημοτικών και διαδημοτικών επιχειρήσεων) για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών σ' όλη την Ελλάδα. Από τις αιτήσεις αυτές έχουν συζητηθεί μέχρι 10.9.88 από την Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία 73 αιτήσεις. Η Επιτροπή δημοσίευσε 63 θετικές προτάσεις της και διέταξε την επανασυζήτηση 10 αιτήσεων που αφορούν την περιοχή Αττικής (:Προτάσεις ΕπΤοπΡ 36, 39, 42, 44, 47, 61, 63, 64, 68, 71/88) για να αντιμετωπισθεί το ενδεχόμενο σύγκρισης της ίδιας συχνότητας από περισσότερους σταθμούς, ανεξάρτητα από το αν για

2. Με τις ρυθμίσεις του νόμου 1730/87, που συμπληρώθηκαν από τις λεπτομερείς διατάξεις του σχετικού κανονιστικού προεδρικού Διατάγματος 25/88 (Α' 10), η τοπική ραδιοφωνία ενηλικιώθηκε ξαφνικά και πέρασε από την παρανομία των διάφορων και ποικιλώνυμων «ραδιοπειρατών»² που εξέπεμπαν με μικρή συνήθως ισχύ και περιορισμένη εμβέλεια, στους οργανωμένους και νόμιμους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς. Υπό τον όρο αυτό συγκεντρώνονται οι δυο βασικοί, και ως ένα βαθμό, αντίθετοι κλάδοι της τοπικής ραδιοφωνίας: Από τη μια μεριά οι δημοτικοί και από την άλλη οι ιδιωτικοί τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί.

2. Το πρώτο και προσωρινό κανονιστικό πλαίσιο — Η αποκλειστικότητα των Ο.Τ.Α.

1. Το γεγονός πως ο νομοθέτης βρέθηκε μπροστά σε μία πιεστική πραγματική κατάσταση αποτυπώνεται καθαρά στο πρώτο και μεταβατικό κανονιστικό πλαίσιο της τοπικής ραδιοφωνίας. Πριν να τεθεί σε ισχύ ο ν. 1730/87 και να εκδοθεί το προβλεπόμενο Προεδρικό Διάταγμα, αναγνωρίστηκε αποκλειστικά και μόνο στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης η ευχέρεια να ιδρύουν και να θέτουν σε λειτουργία τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς. Αυτό προέβλεπε κοινή κανονιστική απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και

ορισμένες από αυτές είχε ήδη προταθεί η χορήγηση άδειας με αποκλειστική χρήση συχνότητας ή όχι. Από τις 63 θετικές Προτάσεις της Επιτροπής οι 23 (της παραγράφου 1 του άρθρου 2 Π.Δ 25/88) αφορούν την περιοχή Αττικής, οι 7 το Ν. Θεσσαλονίκης και οι υπόλοιπες 33 άλλες περιοχές της χώρας. Επίσης στην περιοχή Αττικής χορηγήθηκαν ήδη πέντε άδειες της παραγράφου 2 του άρθρου 2 Π.Δ 25/88 (Προτάσεις ΕπΤοπΡ 30-34/88). Τέτοιες άδειες δεν έχουν προς το παρόν ζητηθεί σ' άλλες περιοχές. Από τις 23 άδειες που έχει προταθεί να χορηγηθούν στην Αττική οι δύο προτείνεται να χορηγηθούν με σύγχρηση της ίδιας συχνότητας (Προτάσεις ΕπΤοπΡ 35/88 και 53/88). Η Επιτροπή έχει δημοσιεύσει επίσης 10 απορριπτικές προτάσεις της για αιτήσεις που αφορούσαν την περιοχή Αττικής (Προτάσεις ΕπΤοπΡ 37, 40, 45, 48, 57, 58, 60, 61, 72, 73/88).

2. Βλ. για την αντιμετώπιση των διαβημάτων αυτών από την Ποινική

Μεταφορών και Επικοινωνιών, η οποία εκδόθηκε —κατά τα ειωθότα— χωρίς νομοθετική εξουσιοδότηση και κυρώθηκε στη συνέχεια νομοθετικά με το άρθρ. 2 παρ.13 του ν. 1730/87³.

2. Στο πρώτο αυτό κανονιστικό πλαίσιο, η τοπική ραδιοφωνία ταυτίζεται με τη δημοτική και κοινοτική ραδιοφωνία, αφού μόνο οι Ο.Τ.Α μπορούσαν να ζητήσουν και να λάβουν προσωρινές άδειες για την ίδρυση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών. Οι διατάξεις της κανονιστικής αυτής απόφασης εξακολουθούν —σύμφωνα με την παράγραφο 13 του άρθρου 2 του ν.1730/87— να ισχύουν, εφόσον δεν είναι αντίθετες με τις συναφείς διατάξεις του ίδιου του ν.1730/87 (άρθρ. 2 παρ.4-12) και του Π.Δ. 25/88. Με τις διατάξεις, όμως, αυτές γίνεται πλέον συστηματική και διεξοδική ρύθμιση της τοπικής ραδιοφωνίας και έτσι ουσιαστικά δεν απομένει σήμερα κάποιο κανονιστικό περιεχόμενο στην αρχική αυτή κοινή υπουργική απόφαση. Η νομοθετική της κύρωση έχει σημασία μόνο ως προς τον αναδρομικό της χαρακτήρα.

3. Αντίθετα, στην πρώτη αυτή φάση έμεινε αρρύθμιστο το ζήτημα της ιδιωτικής τοπικής ραδιοφωνίας, παρότι οι περισσότερες σχετικές ερασιτεχνικές (και βέβαια παράνομες μέχρι το ν. 1730/87) προσπάθειες ήταν ιδιωτικές, ανεξάρτητα από μέγεθος, πολιτικά κίνητρα, αισθητικές προτιμήσεις, γνήσια ραδιοερασιτεχνική συνείδηση ή οικονομικές υστεροβουλίες⁴.

Δικαιοσύνη τις ΑΠ 772/81 ΠοινΧρ 1981, σελ. 641, ΑΠ 745/82 ΠοινΧρ 1982, σελ. 155, ΑΠ 1996/84, ΠοινΧρ 1984, σελ. 603. Στη σχετική νομολογία αναφέρεται ο Δ. Κόρσος, Τύπος και Ραδιοτηλεόραση, 1987, σελ. 42 επ και ιδίως σελ.52.

3. «Κυρώνεται η κοινή απόφαση 14631/22/2691/29.5.1987 (Φ.Ε.Κ Α' 267) των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Μεταφορών και Επικοινωνιών και εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις της που δεν είναι αντίθετες με τις διατάξεις των παρ.4-12 του άρθρου αυτού και του προβλεπόμενου να εκδοθεί Π.Δ/τος της παρ.12 του ίδιου άρθρου». Πρόκειται για το Π.Δ 25/88 (Α' 10) που εκδόθηκε σχετικά γρήγορα.

4. Βλ. υποσ. 1, καθώς και την Πρόταση ΕπΤοπΡ 23/88 (που αφορά το σταθμό: Κανάλι 15).

3. Το σχήμα που επέλεξε ο ν. 1730/87. Η λεπτομερής τυποποίηση της τοπικής ραδιοφωνίας

1. Σ' αυτή, λοιπόν, την πραγματική κατάσταση της μη κρατικής ραδιοφωνίας, ο νόμος 1730/87 και το σχετικό Προεδρικό Διάταγμα 25/88 αντιτείνουν τη λεπτομερή τυποποίηση της τοπικής ραδιοφωνίας. Το κρατικό μονοπώλιο στη ραδιοφωνική εκπομπή, που ασκείται μέσω της ΕΡΤ-ΑΕ (:άρθρο 2 παρ.2 ν.1730/87), κάμπτεται μόνο στο μέτρο που το προβλέπει η σχετική νομοθεσία (:άρθρο 2 παρ.4-12 και άρθρο 16 παρ.1 εδ.β' ν.1730/87) και μόνο εφόσον τηρούνται οι σχετικές νομικές και τεχνικές προδιαγραφές.

2. Κάθε, επομένως, ραδιοφωνική (όπως και τηλεοπτική κατά μείζονα λόγο) εκπομπή, που βρίσκεται έξω από τα πλαίσια αυτά και ανεξάρτητα από τη μορφή και την εμβέλεια της, είναι παράνομη και η σχετική συμπεριφορά τυποποιείται ποινικά στην ειδική ποινική διάταξη του άρθρου 16 παρ.2 ν.1730/87, που συμπληρώνεται με τις ειδικές δικονομικές και ουσιαστικές προβλέψεις της παραγράφου 5 του ίδιου άρθρου⁵.

5. Βλ. και την ΑΠ 752/88 (ΣΤ' Ποινικό Τμήμα) ΝοΒ, 1988, σελ. 518 (παρατηρήσεις Χρ. Αργυρόπουλου σελ. 719 επ.), με την οποία αναίρηθηκε η 1648/88 απόφαση του ΤριμΠλΘεσ.(= Εφαρμογές Δημοσίου Δικαίου 1988, σελ. 375 επ. με παρατηρήσεις Π.Ελευθεριάδη).

II. Τα κύρια χαρακτηριστικά της τοπικής ραδιοφωνίας — Μια επιλεκτική περιγραφή

1. Συχνότητες και εμβέλεια: ο τοπικός χαρακτήρας των σταθμών

1. Από τις σχετικές διατάξεις του ν. 1730/87 (άρθρο 2 παρ.4-12) και ιδίως από τα άρθρα 1 και 2 του Π.Δ 25/88 μπορεί να συναχθεί, με κάποια άνεση, ένας πρώτος περιγραφικός ορισμός της τοπικής ραδιοφωνίας, όπως την εννοεί η ισχύουσα νομοθεσία. Η τοπική ραδιοφωνία ταυτίζεται με το σύνολο των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών που ιδρύονται, εγκαθίστανται και λειτουργούν σύμφωνα με σχετική άδεια του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης. Ο φυσικός χώρος στον οποίο εκπέμπουν και αναπτύσσουν τη δραστηριότητά τους οι τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί είναι τεχνικά συγκεκριμένος: πρόκειται για την περιοχή των συχνοτήτων 87,5 έως 107,7 Μεγακύκλων (MHZ), με διαμόρφωση κατά συχνότητα (FM)⁶. Το μονοπώλιο του κράτους στη ραδιοφωνική εκπομπή διατηρείται νομικά αλώβητο σ' όλο το υπόλοιπο φάσμα συχνοτήτων και οι ραδιοφωνικές εκπομπές της ΕΡΤ-ΑΕ εξακολουθούν να μονοπωλούν τα μεσαία και τα βραχέα κύματα⁷. Μπορούμε συνεπώς να

6. Για την εξέλιξη του ραδιοφώνου και την ανάπτυξη (ιδίως τοπικών) σταθμών στα FM βλ. αντί πολλών την τελευταία έκδοση του βασικού βιβλίου του F. Balle, *Medias et sociétés*, 1988⁴, σελ. 114 επ.

7. Σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση Τηλεπικοινωνιών του Ναϊρόμπι (1982) που κυρώθηκε με το ν. 1504/84 (Α' 196) και η οποία παραπέμπει στον κανονισμό ραδιοεπικοινωνιών (έκδοση της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών [Δ.Ε.Τ./Ι.Τ.Υ], 1982/1985), στη ραδιοφωνία διατίθενται οι παρακάτω ζώνες συχνοτήτων:
α. Ζώνη μακρών κυμάτων 148.5 έως 283,5 KHZ που δεν αξιοποιείται στην

υπογραμμίσουμε ένα πρώτο και μάλλον πρόδηλο τεχνικό και νομικό χαρακτηρισμό της τοπικής ραδιοφωνίας: την τοποθέτηση και τον περιορισμό της στο φάσμα των FM—επιλογή που είναι σύμφωνη με τα περισσότερα ευρωπαϊκά πρότυπα⁸.

2. Όπως προκύπτει από τις κρίσιμες διατάξεις του ν. 1730/87 και του Π.Δ 25/88, που σημειώσαμε λίγο παραπάνω, βασική μονάδα της τοπικής ραδιοφωνίας είναι ο *Τοπικός Ραδιοφωνικός Σταθμός*. Ο τοπικός χαρακτήρας του σταθμού είναι ένα προσδιοριστικό στοιχείο, που αφορά αφενός μεν το περιεχόμενο του προγράμματος (άρθρο 10 Π.Δ 25/88) και έτσι λειτουργεί ως έμμεσο κριτήριο κατά τη χορήγηση ή την ανανέωση της άδειας⁹, αφετέρου δε, και κυρίως, την *εμβέλεια της εκπομπής* κάθε τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού. Κάθε τοπικός ραδιοφωνικός σταθμός έχει μία συγκεκριμένη *περιφέρεια* και η εμβέλειά του

Ελλάδα. β. Ζώνη μεσαίων κυμάτων 526,5 έως 1606,5 ΚΗΖ· στη ζώνη αυτή εκπέμπουν παραδοσιακά τα ραδιοφωνικά προγράμματα της ΕΡΤ-ΑΕ. γ. 8 Ζώνες των Βραχέων κυμάτων στα 6,7, 9,5, 12, 12,6, 17,7, 21,5 και 25,5 ΜΗΖ που χρησιμοποιούνται (και από την ΕΡΤ-ΑΕ) για διεθνή ραδιοφωνικά προγράμματα με αποδέκτες κυρίως τους απόδημους Έλληνες. δ. Στη ζώνη VHF/FM που καλύπτει τις συχνότητες 87,5 έως 108 ΜΗΖ και στην οποία η διάδοση των σημάτων γίνεται συνήθως υπό συνθήκες οπτικής επαφής. Εδώ αναπτύσσεται η ραδιοφωνία FM. Βλ. και *F. Balle* (υποσ. 6), ο.π.

8. Για μία συνοπτική επισκόπηση της κατάστασης που επικρατεί στην τοπική ραδιοφωνία σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες βλ. στο συλλογικό τόμο: *Ραδιοφωνία και Τοπική Αυτοδιοίκηση* κλπ., ο.π (υποσ. 1) ιδίως σελ. 25 επ, 34 επ, (Σουηδία), σελ. 43 επ (Μ.Βρετανία), σελ. 54 επ. (Ιρλανδία), σελ. 65 επ. (Γαλλία, πριν τις προεδρικές και βουλευτικές εκλογές του 1988), σελ. 89 επ. (Γερμανία), σελ. 109 επ. (Φινλανδία), σελ. 115 επ. (Ολλανδία), σελ. 124 επ. (Πορτογαλία), σελ. 126 επ. (Βέλγιο). Για μία διεξοδικότερη προσέγγιση της τοπικής ραδιοφωνίας στη Γαλλία βλ. ενδεικτικά *F. Cezenave, Les radios libres, 1984* και *V. Cojean — F. Eskenazi, FM: la folie histoire des radios libres, 1982*. Για το σχετικό νομικό προβληματισμό: *G. Drouot, Le nouveau droit de l'audiovisuel, 1988*, σελ. 15 επ, 188 επ. Για την εξέλιξη στην Ιταλία βλ. *A. Pace, La radiotelevisione in Italia con particolare riguardo alla emittente privata, Rivista Trimestrale di Diritto Pubblico, 1987*, σελ. 615 επ. Στην Ιταλία λειτουργούν περίπου 4.000 ιδιωτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί και εκπέμπουν σχεδόν όλοι στα FM.

9. Βλ. παρακάτω V.2 και τον εκεί υπομνηματισμό.

δεν μπορεί να υπερβαίνει τα όρια της περιφέρειας αυτής. Συνεπώς, η εμβέλεια των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών δεν προσδιορίζεται κατά σταθερό τρόπο (π.χ. ακτίνα κάποιων χιλιομέτρων από την έδρα του σταθμού)¹⁰ αλλά κυμαίνεται ανάλογα με την έκταση (και τις γεωγραφικές ιδιαιτερότητες) του νομού στον οποίο έχει την έδρα του ο σταθμός. Πράγματι η περιφέρεια του τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού ταυτίζεται κατ' αρχήν με το νομό¹¹. Τα μέγιστα όρια της περιφέρειας του σταθμού συμπίπτουν με τα όρια του νομού. Αυτό σημαίνει ότι η περιφέρεια του σταθμού μπορεί να είναι μικρότερη, όταν αυτό είναι τεχνικά αναγκαίο (ιδίως λόγω της μορφολογίας του εδάφους) για τη διάθεση συχνοτήτων σε περισσότερους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς που συνυπάρχουν σε μία ορισμένη περιοχή.

3. Ειδικά για την Αττική, η περιφέρεια των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών ταυτίζεται κατ' αρχήν με τα όρια του νομού Αττικής¹² (όπως προφανώς αυτός υφίστατο πριν τη νέα διοικητική διάρθρωση της χώρας, που προβλέπεται με το άρθρο 31 του ν.1599/85 και το άρθρο 61 του ν.1622/86, με τον οποίο καταργήθηκε ο ενιαίος νομός Αττικής και ιδρύθηκε η αντίστοιχη και ομώνυμη Περιφέρεια). Στα όρια του (τέως) νομού Αττικής δεν περιλαμβάνονται η Τροιζηνία και τα νησιά του νομού (εκτός από την Αίγινα και τη Σαλαμίνα). Η Τροιζηνία και τα νησιά του (τέως) νομού Αττικής μπορούν —για τις ανάγκες της τοπικής ραδιοφωνίας— να αποτελούν μία περιφέρεια με το νομό που είναι εγγύτερα σε καθεμιά από τις περιοχές αυτές¹³.

10. Για παράδειγμα στην Ελβετία η εμβέλεια των τοπικών σταθμών περιορίζεται στα 10 χιλιόμετρα. Βλ. και τη σχετική απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: υπόθεση 10799/83 Radio X κλπ. κατά Ελβετίας βλ. και παρακάτω υποσ.32.

11. Βλ. άρθρο 6 παρ.3 Π.Δ 25/88.

12. 'Ο.π.

13. 'Ο.π.

4. Για τους λόγους αυτούς *απαγορεύεται ρητά η εγκατάσταση αναμεταδοτών*. Αναμεταδότης μπορεί να εγκατασταθεί με ειδική άδεια, μόνο μέσα στην περιφέρεια του σταθμού και μόνο εφόσον γεωγραφικά εμπόδια (π.χ. ορεινός όγκος) εμποδίζουν τη λήψη σ' ορισμένες περιοχές της περιφέρειας αυτής¹⁴.

5. Κάθε Τοπικός Ραδιοφωνικός Σταθμός εκπέμπει (με εξαίρεση τη χορήγηση ειδικής άδειας για την εγκατάσταση αναμεταδότη) σε *μία μόνο και συγκεκριμένη συχνότητα*. Η σχετική νομοθεσία (άρθρ.2 και 12 Π.Δ 25/88) δεν προβλέπει τη δυνατότητα να χορηγηθούν σε ένα τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό δύο ή περισσότερες συχνότητες, που θα του επιτρέπουν να οργανώνει και να εκπέμπει ταυτόχρονα δύο ή περισσότερα διαφορετικά προγράμματα. Αυτό ισχύει, για την ταυτότητα του νομικού λόγου, και στην περίπτωση κατά την οποία ο σταθμός¹⁵ εκπέμπει σε περιοχή συχνοτήτων. Αντίθετα προβλέπεται ρητά η δυνατότητα *σύγχρησής* της ίδιας συχνότητας από δύο ή περισσότερους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς, που εκπέμπουν για ορισμένες ώρες κάθε μέρα. Βασικό, επομένως, στοιχείο της άδειας που χορηγείται από τον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης και της προηγούμενης πρότασης της Επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία είναι οι *ώρες ημερήσιας εκπομπής κάθε τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού*¹⁶ (άρθρα 2 και 12 παρ.1 Π.Δ 25/88). Από το στοιχείο αυτό εξαρτάται και η

14. Βλ. άρθρο 6 παρ.3 και 4 Π.Δ 25/88.

15. Αυτό μπορεί να συμβαίνει με τους σταθμούς της παραγράφου 2 του άρθρου 2 Π.Δ 25/88.

16. Βλ. άρθρα 2 και 12 παρ.1 Π.Δ 25/88· πρβλ. Προτάσεις ΕπΤοπΡ 1-72/88 (σκέψη 12) με τις οποίες επιβάλλονται συγκεκριμένοι όροι ως προς τις ώρες ημερήσιας εκπομπής των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών, οι οποίοι δεν μπορούν να διακόπτουν κατά βούληση την εκπομπή τους ακριβώς γιατί οι άδειες ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού συνιστούν παραχώρηση δημόσιας εξουσίας (Βλ. Παρακάτω ΙΙΙ.1). Υπό την έννοια αυτή κάθε σταθμός μπορεί να διακόπτει τα προγράμματά του το πολύ για το 1/4 των ωρών για τις οποίες έχει χορηγηθεί η αντίστοιχη άδεια.

αντίστοιχη συχνότητα, που χορηγείται αποκλειστικά ή από κοινού με άλλους συγχρήστες, οι οποίοι θα εκπέμπουν διαφορετικές ώρες, στην ίδια συχνότητα.

6. Η φυσική σπανιότητα των συχνοτήτων που είναι διαθέσιμες στο φάσμα των FM, σε συνδυασμό με το μεγάλο αριθμό ενδιαφερομένων καθιστούν —σε ορισμένες περιοχές της χώρας και πάντως στην Αττική— αναγκαία λύση τη σύγκριση ορισμένων συχνοτήτων για την ικανοποίηση μεγαλύτερου αριθμού σχετικών αιτήσεων¹⁷. Η λύση αυτή έχει εφαρμοστεί και σ' άλλες χώρες στις οποίες υπήρξε ανάλογο ενδιαφέρον και αντίστοιχη σπανιότητα στις διαθέσιμες συχνότητες¹⁸.

7. Είναι, επομένως, προφανές ότι καθοριστικής σημασίας παράμετρος για τη φυσιογνωμία και τη λειτουργία της τοπικής ραδιοφωνίας σε κάθε νομό είναι ο αριθμός των διαθέσιμων συχνοτήτων, σε συνδυασμό με τον αριθμό των ενδιαφερομένων που έχουν υποβάλει αιτήσεις για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού.

Ο νόμος 1730/87 δεν περιέχει νομοθετική εξουσιοδότηση ή υπεξουσιοδότηση για την έκδοση σχετικών κανονιστικών πράξεων, με τις οποίες να καθορίζεται για κάθε νομό ο αριθμός των διαθέσιμων συχνοτήτων. Το δεδομένο, συνεπώς, αυτό είναι μία τεχνική κρίση της Διοίκησης που περιλαμβάνεται στην αιτιολογία και, άρα, συμμετέχει στο νόμιμο έρεισμα των σχετικών ατομικών διοικητικών πράξεων (:στην άδεια που

17. Βλ. τις προτάσεις ΕπΤοπΡ 35/88 (ΕΛΠΑ) και 53/88 (Γερονίμο Γροονύ) με τις οποίες προτείνεται σύγκριση της ίδιας συχνότητας από τους δύο σταθμούς, καθώς και τις προτάσεις ΕπΤοπΡ 36, 39, 42, 43, 47, 63, 61, 64, 68, 71/88 με τις οποίες διατάσσεται η επανασυζήτηση των αντίστοιχων αιτήσεων (για την περιοχή Αττικής) με την προοπτική να αντιμετωπισθεί το ενδεχόμενο σύγκρισης συχνοτήτων με άλλους αιτούντες, των οποίων οι αιτήσεις είτε έγιναν δεκτές είτε εκκρεμούν.

18. Βλ. για παράδειγμα την κατανομή συχνοτήτων στην περιοχή του Παρισιού. Πρβλ. αντί άλλων V. Cojean — F. Eskenazi (υποσ. 8).

χορηγεί ο Υπουργός Προεδρίας της Κυβέρνησης ή στη ρητή άρνηση της Διοίκησης να χορηγήσει παρόμοια άδεια και κατ' επέκταση στις αντίστοιχες προτάσεις της Επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία).

8. Προτιμότερο θα ήταν ίσως να προβλεφθεί η έκδοση σχετικής κανονιστικής πράξης (μίας για όλη την επικράτεια ή κατά περιοχές), με την οποία να προσδιορίζονται οι διαθέσιμες συχνότητες ανάλογα με τα γεωγραφικά δεδομένα, τις αποστάσεις ασφαλείας που πρέπει να τηρούνται μεταξύ των σταθμών τόσο των τοπικών όσο και της ΕΡΤ-ΑΕ και, βέβαια, ανάλογα με τα δεδομένα της διεθνούς κατανομής των συχνοτήτων, στα πλαίσια των σχετικών πολυμερών διεθνών συμβάσεων, τις οποίες έχει υπογράψει και κυρώσει η χώρα μας¹⁹.

Μία παρόμοια ρύθμιση θα ήταν περισσότερο διαφανής και θα διευκόλυνε την αιτιολογία των επιμέρους (θετικών ή απορριπτικών) ατομικών διοικητικών πράξεων. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός πως στη Γαλλία η κατανομή συχνοτήτων στις διάφορες χρήσεις που προβλέπονται από τη νομοθεσία γίνεται με κανονιστική πράξη του πρωθυπουργού²⁰.

19. Πρόκειται κυρίως για τη Διεθνή Σύμβαση Τηλεπικοινωνιών του Ναϊρόμπι (1982) που κυρώθηκε με το ν. 1504/84 (Α' 196) και στην οποία αναφερθήκαμε ήδη (υποσ. 7) και για τις «τελικές πράξεις της περιοχικής Διάσκεψης Ραδιοφωνίας VHF/FM για την περιοχή I της ITU» που κυρώθηκαν με το Π.Δ 497/87 (Α' 235). Η περιοχή I της ITU περιλαμβάνει την Ευρώπη, την Αφρική και τη Δυτική Ασία μέχρι και το Πακιστάν. Βλ. από τη σχετική ελληνική βιβλιογραφία Α. Γιόκαρη, Εισαγωγή στο διεθνές δίκαιο του αέρος και του διαστήματος τομ. 1, 1984, σελ. 85 επ. Από την ξένη βιβλιογραφία βλ. ιδίως R. Pinto, *La liberté d'information et d'opinion en droit international*, 1981, σελ. 19 επ, και το παλιότερο βιβλίο του Ch. Debbasch, *Traité du droit de la radiodiffusion. Radio et television*, 1967, σελ. 543 επ., του ίδιου, *Droit de l'audiovisuel*, 1988, σελ. 771 επ., 805 επ.

20. Βλ. G. Drouot (υποσ. 8), σελ. 252 επ.

2. Ο τοπικός ραδιοφωνικός σταθμός : βασική μονάδα της τοπικής ραδιοφωνίας — οι δύο κατηγορίες αδειών.

1. Είναι, λοιπόν, προφανές ότι βασική τεχνική, οργανωτική και νομική μονάδα της τοπικής ραδιοφωνίας είναι ο τοπικός ραδιοφωνικός σταθμός. Για κάθε τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό που ιδρύεται, εγκαθίσταται και λειτουργεί σε μία ορισμένη περιφέρεια και εκπέμπει σε μία ορισμένη συχνότητα είναι αναγκαία η χορήγηση της σχετικής άδειας²¹ με την οποία επιτρέπεται (uno actu) η ίδρυση, η εγκατάσταση και η λειτουργία του.

2. Κατά το άρθρο 2 παράγρ. 4 του νόμου 1730/87, οι άδειες αυτές χορηγούνται μετά από πρόταση της Επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, σε Έλληνες πολίτες (φυσικά πρόσωπα ελληνικής ιθαγένειας) και σε νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από Έλληνες πολίτες, χωρίς να επιτρέπεται η χορήγηση περισσότερων από μιας αδειών στο ίδιο φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Στα πλαίσια αυτά, το Π.Δ 25/88, που προβαίνει σε λεπτομερέστερη ρύθμιση των συναφών θεμάτων, εισάγει μία και μόνη τυπολογική διάκριση ως προς τους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς. Διακρίνει (άρθρο 2) δύο διαφορετικά είδη αδειών, δηλαδή δύο διαφορετικές κατηγορίες τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών, με βασικό κριτήριο την ισχύ και, άρα, την εμβέλεια του σταθμού.

3. Η πρώτη κατηγορία (άρθρο 2 παρ.1 Π.Δ 25/88) περιλαμβάνει τους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς που ιδρύονται από Ο.Τ.Α και φυσικά ή νομικά πρόσωπα και εκπέμπουν σε ορισμένη συχνότητα, ολόκληρο το 24ωρο ή ορισμένες μόνο ώρες, ανάλογα με το αν η χρήση της αντίστοιχης συχνότητας είναι αποκλειστική ή από κοινού με άλλους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς. Η πρώτη αυτή κατηγορία περιλαμβάνει τους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθ-

21. Βλ. παρακάτω III.1.

μούς που μπορούν να οργανώνουν και να εκπέμπουν ένα πλήρες πρόγραμμα με ενημερωτικό (ειδησεογραφικό), επιμορφωτικό και ψυχαγωγικό περιεχόμενο, που να καλύπτει το σύνολο της περιφέρειας του σταθμού, σύμφωνα με τις διακρίσεις που είδαμε παραπάνω²².

4. Στη δεύτερη κατηγορία (:άρθρο 2 παρ.2 Π.Δ 25/88) ανήκουν τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί που εκπέμπουν σε μια περιοχή συχνοτήτων με περιορισμένη ισχύ. Οι άδειες της δεύτερης αυτής κατηγορίας χορηγούνται μόνο σε φυσικά πρόσωπα (άρθρο 3 παρ.7 Π.Δ 25/88), που έχουν τις αναγκαίες τεχνικές γνώσεις (άρθρο 17 παρ.3 Π.Δ 25/88) και προσωπικό ενδιαφέρον για τη λειτουργία και την ανάπτυξη του προγράμματος του σταθμού, που στοχεύει στον πειραματισμό με τα ηλεκτρονικά μέσα μαζικής επικοινωνίας και στην επικοινωνία μεταξύ ατόμων που μένουν στην ίδια γειτονιά ή φοιτούν στην ίδια εκπαιδευτική μονάδα ή έχουν κάποια ειδικά πολιτισμικά ενδιαφέροντα. Οι σταθμοί της δεύτερης αυτής κατηγορίας δεν μπορούν να μεταδίδουν ειδήσεις ούτε τοπικής, ούτε a fortiori ευρύτερης σημασίας (άρθρο 10 παρ.2 και 3 Π.Δ 25/88)· δεν έχουν υποχρέωση να δημοσιεύουν τον οικονομικό τους απολογισμό και ισολογισμό (άρα μπορούν να μη λειτουργούν ως επιχειρήσεις) και δεν έχουν επιτροπές δεοντολογίας— βασικό όργανο λειτουργίας των σταθμών της πρώτης κατηγορίας (άρθρο 15 Π.Δ 25/88)²³.

5. Κατά τα λοιπά, οι ρυθμίσεις του ν. 1730/87 και του Π.Δ. 25/88 ισχύουν και για τις δύο κατηγορίες τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών. Είναι, όμως, προφανές ότι το βάρος των ρυθμίσεων πέφτει στους σταθμούς της πρώτης κατηγορίας, που έχουν μία «επαγγελματική» ή έστω «επιχειρηματική» φυσιογνωμία, σε αντίθεση με τους σταθμούς της δεύτερης κατηγορίας,

22. Βλ. παρακάτω II.1.

23. Βλ. παρακάτω VI.1 και 2.α.

που διατηρούν ένα μάλλον σαφή ερασιτεχνικό χαρακτήρα. Κατά το άρθρο 9 παρ.7 Π.Δ 25/88, οι σταθμοί αυτοί μεταδίδουν μόνο προγράμματα ψυχαγωγικά και επιμορφωτικού περιεχομένου. Αυτό σημαίνει πρώτον ότι δε μεταδίδουν —όπως σημειώσαμε— ειδήσεις ούτε τοπικές ούτε ευρύτερης σημασίας και δεύτερον ότι δεν μπορούν να μεταδίδουν διαφημίσεις ούτε με καταβολή τιμήματος ούτε δωρεάν (άρθρο 9 παρ.4-6 Π.Δ. 25/88) και άρα δεν μετέχουν στη ραδιοφωνική αγορά που διαμορφώνεται στο χώρο της τοπικής ραδιοφωνίας²⁴.

6. Όσα σημειώθηκαν παραπάνω για τον καθορισμό των συχνοτήτων που είναι διαθέσιμες, ισχύουν και για την περιοχή συχνοτήτων στην οποία θα μπορούν να εκπέμπουν, με περιορισμένη ισχύ, οι σταθμοί της παραγράφου 2 του άρθρου 2 Π.Δ. 25/88. Ο καθορισμός αυτής της περιοχής συχνοτήτων συνδέεται άμεσα με τον αριθμό των διαθέσιμων αδειών αυτής της κατηγορίας. Με βάση την ισχύουσα νομοθεσία, ο καθορισμός της περιοχής συχνοτήτων που είναι διαθέσιμες για τους σταθμούς της κατηγορίας αυτής είναι μία τεχνική πρόγνωση της Διοίκησης, που περιλαμβάνεται στην αιτιολογία των προτάσεων της Επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία και συνεπώς στην αιτιολογία των αδειών που χορηγεί ο Υπουργός Προεδρίας της Κυβέρνησης. Στην περίπτωση αυτή η ανάγκη για τη ρύθμιση του θέματος με κανονιστική πράξη —όπως υπογραμμίσθηκε και προηγουμένως— είναι προφανής και σε μία μελλοντική τροποποίηση του ν. 1730/87 είναι σκόπιμο να περιληφθεί σχετική εξουσιοδοτική διάταξη.

3. Ενιαία μεταχείριση των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών.

1. Αν εξαιρέσει, λοιπόν, κανείς τους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς που διαθέτουν άδεια της δεύτερης κατηγορίας (άρθρο

24. Βλ. παρακάτω V.1 και V.2.3.

2 παράγρ.2 Π.Δ 25/88), η ισχύουσα νομοθεσία μεταχειρίζεται κατά τρόπο ενιαίο όλους τους τοπικούς σταθμούς που συνθέτουν την τοπική ραδιοφωνία: δημοτικοί και ιδιωτικοί σταθμοί διέπονται από τους ίδιους κανόνες και ως προς το πρόγραμμα και ως προς τα τεχνικά χαρακτηριστικά και ως προς την οικονομική τους λειτουργία.

2. Θα δούμε, στη συνέχεια²⁵, τις έμμεσες ιεραρχήσεις τις οποίες επιβάλλει ο νόμος κατά τη χορήγηση των αδειών, αφ' ης όμως στιγμής χορηγηθεί η σχετική άδεια, οι τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί τελούν υπό ενιαία κατά βάση νομική μεταχείριση, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή του φορέα της άδειας. Αυτό σημαίνει πως ο νόμος δε διακρίνει ανάμεσα σε τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς που λειτουργούν με τη μορφή κερδοσκοπικής επιχείρησης και σε τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς που ο πολιτικός, πολιτισμικός ή αισθητικός γενικά προσανατολισμός του προγράμματος τους αποκλείει τον κερδοσκοπικό χαρακτήρα τους²⁶.

3. Από τη συστηματική προσέγγιση των διατάξεων του Π.Δ 25/88 συνάγεται το συμπέρασμα πως η ισχύουσα νομοθεσία εκλαμβάνει έμμεσα τους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς ως επιχειρήσεις που πρέπει να έχουν οικονομική διαφάνεια (εξ ου κυρίως η ονομαστικοποίηση των μετοχών των Ανωνύμων Εταιρειών που ζητούν ή διαθέτουν άδεια —άρθρ.3 παρ.5 Π.Δ. 25/88— και η υποχρεωτική δημοσίευση του ισολογισμού και του απολογισμού όλων των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών —άρθρο 13 Π.Δ. 25/88). Για το λόγο αυτό, η μέριμνα του κανονιστικού νομοθέτη (άρθρα 9 παρ.3-6 και 13 Π.Δ 25/88) στράφηκε κυρίως σε ζητήματα σχετικά με τη μετάδοση και την τιμολόγηση των διαφημίσεων και τα έσοδα των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών. Οι ρυθμίσεις αυτές στοχεύουν στην

25. Βλ. παρακάτω V.2.ε.

26. Βλ. παρακάτω V.1.

καταπολέμηση αφενός μεν τυχόν φαινομένων αθέμιτου οικονομικού ανταγωνισμού κατά την επιλογή ή την προσέλκυση διαφημίσεων από τους τοπικούς σταθμούς (άρθρ. 9 παρ.4-6 Π.Δ. 25/88), αφετέρου δε της πιθανής οικονομικής εξάρτησης ενός σταθμού από συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντα, που εξασφαλίζουν τη χρηματοδότησή του (άρθρο 13 παρ.3 Π.Δ. 25/88) ή τη συγκέντρωση αδειών από τα ίδια οικονομικά συμφέροντα με τη χρησιμοποίηση παρένθετων προσώπων²⁷.

4. Δημιουργούνται έτσι ορισμένα προβλήματα, που κινούνται σε δύο διαφορετικά επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο σχετίζεται με τα κριτήρια χορήγησης των αδειών, ιδίως όταν η σπανιότητα των διαθέσιμων συχνοτήτων επιβάλλει μία αυστηρή επιλογή μεταξύ ενδιαφερομένων φορέων που έχουν διαφορετική νομική μορφή έτσι ώστε άλλοι να έχουν κερδοσκοπικό και γενικά επιχειρηματικό προσανατολισμό και άλλοι να έχουν μη κερδοσκοπικούς στόχους. Το πρόβλημα αυτό συνδέεται με την εσωτερική πολυμέρεια της τοπικής ραδιοφωνίας και θα το συζητήσουμε παρακάτω²⁸.

5. Το δεύτερο επίπεδο σχετίζεται με τη νομική μορφή των φορέων που δικαιούνται να ζητήσουν και να λάβουν άδεια για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού. Και στο ζήτημα αυτό θα επανέλθουμε παρακάτω. Αρκεί να σημειώσω τώρα ότι ο νόμος 1730/87 (άρθρ.2 παρ.4) περιλαμβάνει ρητά στον κύκλο των δικαιούχων τους Ο.Τ.Α, τα φυσικά πρόσωπα ελληνικής ιθαγένειας και νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από Έλληνες πολίτες. Το Π.Δ. 25/88 συγκεκριμενοποιώντας και διευκρινίζοντας τη ρύθμιση αυτή προβλέπει (άρθρ.3 παρ.2 περ.γ') πως οι σταθμοί των Ο.Τ.Α λειτουργούν με τη μορφή της ιδιόμορφης δημοτικής ή κοινοτικής (ή διαδημοτικής ή διακοινοτικής) επιχείρησης.

27. Βλ. παρακάτω IV.1 και V.2.ζ.

28. Βλ. παρακάτω V.2.

Αναλύοντας όμως την έννοια του νομικού προσώπου που ελέγχεται από Έλληνες πολίτες, αναφέρεται μόνο σε προσωπικές και κεφαλαιουχικές εταιρείες, δηλαδή σε νομικά πρόσωπα που αναπτύσσουν εμπορική (και άρα κερδοσκοπική) δραστηριότητα. Μένει έτσι εκκρεμές το πρόβλημα των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, σωματειακού ιδίως χαρακτήρα, και βέβαια των μη εμπορικών ν.π.ι.δ., και πιο συγκεκριμένα των σωματείων που δεν μπορούν να έχουν κερδοσκοπική δραστηριότητα (άρθρο 12 παρ. 1 Σ) και των Ιδρυμάτων. Τίθεται, λοιπόν, το ερώτημα αν οι φορείς αυτοί μπορούν να ζητήσουν και να λάβουν άδεια για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού. Ερώτημα που θα μας απασχολήσει παρακάτω²⁹.

29. Βλ. παρακάτω V.1.

III. Η νομική φύση της άδειας για ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού

1. Παραχώρηση δημόσιας εξουσίας — Η προβληματική του κοινοτικού δικαίου

1. Η κάμψη του κρατικού μονοπωλίου στις ραδιοφωνικές εκπομπές γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγρ. 4 του νόμου 1730/87 με τη μορφή άδειας που χορηγεί ο Υπουργός Προεδρίας της Κυβέρνησης για (υπο actu) την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών.

Είναι, επομένως, προφανές ότι η ίδρυση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών δε συνιστά άσκηση συνταγματικού δικαιώματος. Το άρθρο 15 παρ.2 Σ., που θέτει τη ραδιοτηλεόραση υπό τον άμεσο έλεγχο του κράτους, δεν εισάγει ούτε προστατεύει —όπως είναι γνωστό— κάποιο συνταγματικό δικαίωμα στη ραδιοτηλεοπτική εκπομπή³⁰. Ο άμεσος έλεγχος

30. Βλ. Π. Δαγτόγλου, Ραδιοτηλεόραση και Σύνταγμα (τρίτη έκδοση αναθεωρημένη και συμπληρωμένη), 1986, σελ. 146 επ., Ν. Αλιβιζάτο, Κράτος και Ραδιοτηλεόραση. Η θεσμική διάσταση, 1986, σελ. 42 επ., Δ. Κόρσο (υποσ. 2), σελ. 42. Αντίθετος ο Δ. Αναγνώστου, Το συνταγματικό καθεστώς της ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής ΝοΒ 1988, σελ. 630 επ. Για την πολύ ενδιαφέρουσα εξέλιξη της νομολογίας του Ιταλικού Συνταγματικού Δικαστηρίου (από την απόφαση 59/60 που αποδέχεται το κρατικό μονοπώλιο μέχρι την απόφαση 153/87 που θεωρεί αντισυνταγματικό το κρατικό μονοπώλιο) και ως προς τις ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις προς το εξωτερικό βλ. C. Chiola, Aspects juridiques de la communication audiovisuelle. Monopole ou liberté en Italie? σε Journées de la société de législation comparée, 1984, σελ. 545 επ., A. Pace (υποσ. 8), σελ. 615 επ. Παρουσίαση της απόφασης 225/74 έχει κάνει ο Σ. Φλογαίτης, ΤοΣ 1980, σελ. 429 επ. Για την εξέλιξη της σχετικής γαλλικής νομοθεσίας και νομολογίας βλ. J. Chevallier, Le nouveau statut de la liberté de communication,

του κράτους μπορεί να προσλαμβάνει (όπως δέχεται και η πρόσφατη νομολογία του ΣτΕ, αλλά και του ΑΠ)³¹ ποικίλες οργανωτικές μορφές, ανάλογα με τις επιλογές του κοινού νομοθέτη, που μπορεί να φτάσουν από το απόλυτο κρατικό μονοπώλιο εκπομπής μέχρι την πλήρη απελευθέρωση των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών. Τα συνταγματικά αυτά δεδομένα δε μεταβάλλονται ούτε στο επίπεδο των κανόνων σχετικά αυξημένης τυπικής ισχύος που περιέχονται σε διεθνείς συμβάσεις προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ιδίως δε μεταβάλλονται όταν μεταβαίνουμε στο επίπεδο του άρθρου 10 παρ.1 της ΕυρΣΔΑ³².

2. Στο άρθρο 1 παρ.2 του Π.Δ. 25/88 ο κανονιστικός νομοθέτης θέλησε να διευκρινίσει περισσότερο τη νομική φύση της άδειας και το σκοπό της ρύθμισης. Σύμφωνα, λοιπόν, με τη διάταξη αυτή οι άδειες χορηγούνται για το Δημόσιο συμφέρον

A.J.D.A, 1987, σελ. 63 επ., *E. Derieux*, *Le nouveau statut de la communication*, R.D.P, 1987, σελ. 336 επ., *G. Drouot* (υποσ. 8), σελ. 71 επ., 88 επ. και ακόμη Δ. Αναγνώστου, Βασικές αρχές της νομολογίας του Conseil constitutionnel για τον τύπο και τα μέσα Επικοινωνίας (απόφαση της 18.9.86), ΤοΣ 1987, σελ. 97 επ. Για την εξέλιξη της νομολογίας του BVerfG βλ. *W. Schmidt Glaeser*, *Die Rundfunkfreiheit in der Rechtsprechung des Bundesverfassungsgerichts*, AöR, 1987, σελ. 213 επ., καθώς και τις παρατηρήσεις του Α. Τσεβά, Το συνταγματικό πλαίσιο λειτουργίας της ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης (απόφαση του BverfG της 4.11.86: BverfG E 73,118), ΤοΣ 1987, σελ. 705 επ. Βλ. και παραπάνω, Πρώτο μέρος, υποσ. 71.

31.Βλ. την ΣτΕ (ολ) 5040/87, ΤοΣ 1987, σελ. 727 επ. (Παρατηρήσεις Δ.Αναγνώστου, σελ.719 επ.) και την ΑΠ 752/88 (ο.π, υποσ. 5).

32. Βλ. Π. Δαγτόγλου (υποσ. 30), σελ. 46 επ., Ν. Αλιβιζάτο (υποσ. 30), σελ. 84 επ., Γ. Κική, Σύγχρονες τάσεις στη θεωρία και νομολογία σχετικά με το άρθρο 10 της Σύμβασης των δικαιωμάτων του ανθρώπου, ΝοΒ, 1988, σελ. 697 επ., *P. van Dijk* — *G. van Hoof*, *Theory and Practice of the European convention on Human Rights*, 1984, σελ. 306 επ., *R. Pinto* (υποσ. 19), σελ. 93 επ, 125 επ. Συνοπτική παρουσίαση των θέσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου βλ. σε: Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Τηλεόραση χωρίς σύνορα. Πράσινο Βιβλίο για την ίδρυση κοινής αγοράς Ραδιοφώνου-Τηλεόρασης (ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο) Com (84)300 τελικό [στο εξής: Πράσινο Βιβλίο], σελ. 127 επ. Βλ. και πρώτο μέρος υποσ. 23 και 31.

και η χρήση τους συνιστά δημόσια λειτουργία. Υπό την έννοια αυτή, η άδεια για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού είναι μία ατομική διοικητική πράξη, με την οποία παραχωρείται μονομερώς και κυριαρχικώς από τη Διοίκηση μία δημόσια υπηρεσία³³: η ραδιοφωνική εκπομπή σε μία ορισμένη περιοχή και υπό τους όρους που τάσσει ο νόμος και η συγκεκριμένη ατομική διοικητική πράξη. Άλλωστε η αναγόρευση της ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής σε δημόσια υπηρεσία γίνεται απευθείας από το Σύνταγμα, που θέτει τη Ρ/Τ υπό τον άμεσο έλεγχο του κράτους και επιβάλλει συγκεκριμένες αρχές που διέπουν το περιεχόμενο των εκπομπών και την οργάνωση της σχετικής δημόσιας υπηρεσίας³⁴.

3. Το Ε' τμήμα του ΣτΕ³⁵, κατά την επεξεργασία του σχεδίου κανονιστικού διατάγματος που κατέληξε στο Π.Δ. 25/88, ήταν πιο προσεκτικό και πιο αυστηρό στις διατυπώσεις του. Θεώρησε την άδεια για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού παραχώρηση δημόσιας εξουσίας³⁶. Η

33. Βλ. σχετικά με τη ραδιοτηλεόραση ως δημόσια υπηρεσία Ν. Αλιβιζάτο (υποσ. 30), σελ. 41 επ (ιδίως την υποσ. 75). Για το σχετικό γαλλικό προβληματισμό βλ. J.-P. Dubois, *La loi, le juge et le marché: Concession de service public et communication audiovisuelle*, R.D.P., 1987, σελ. 361 επ., καθώς και τις *Conclusions* του commissaire du Gouvernement (M. Fornacciarri) στην υπόθεση *Association GG Recherche pour une communication nouvelle* (CE, 27/11.87), R.D.P., 1988, σελ. 868 επ. Επίσης βλ. J. Chevallier (υποσ.30), σελ. 70 επ., E. Derieux (υποσ. 30), σελ. 321 επ., 338 επ., G. Drouot (υποσ. 8), σελ. 80 επ., 91 επ., 174 επ. Γενικότερα για την έννοια της δημόσιας υπηρεσίας βλ. από την πρόσφατη βιβλιογραφία S. Recourd, *Le service public et la doctrine: pour un plaidoyer dans le procès en cours*, R.D.P., 1987, σελ. 5 επ., J.-B. Geffroy, *Service public et prérogatives de puissance publique*, R.D.P., 1987, σελ. 49 επ., Rh. Jourdan, *La formation du concept de service publique*, R.D.P., 1987, σελ. 89 επ. από την ελληνική βιβλιογραφία: Ε. Σπηλιωτόπουλο, *Εγχειρίδιον Διοικητικού Δικαίου Ι*, 1986, σελ. 93 επ., 298 επ., Α. Τάχο, *Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο*, 1985, σελ. 174 επ. Βλ. και Πρώτο μέρος, υποσ. 64.

34. Ό.π. υποσ. 33.

35. ΤοΣ 1987, σελ. 764 επ.

36. Ό.π. σελ. 768.

παραλλαγή αυτή και η χρήση του όρου εξουσία αντί λειτουργία ή υπηρεσία δεν είναι καθόλου τυχαία, αν μεταφερθούμε στο επίπεδο της κοινοτικής έννομης τάξης και λάβουμε υπόψη μας τη βασική επιλογή του ν. 1730/87 να επιτρέψει τη χορήγηση των αδειών μόνο σε Έλληνες πολίτες και σε νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από Έλληνες πολίτες³⁷.

4. Από την οπτική, λοιπόν, γωνία του κοινοτικού δικαίου, οι σχετικές ρυθμίσεις του ν. 1730/87 και του Π.Δ. 25/88 συνιστούν ρητό περιορισμό κυρίως του δικαιώματος της ελεύθερης εγκατάστασης³⁸, αλλά και του δικαιώματος της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών³⁹, στο μέτρο που η οργάνωση ενός τοπικού

37. Βλ. παρακάτω V.1.

38. Βλ. αντί άλλων Π. Δαγτόγλου, Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο, 1985², σελ. 357 επ.

39. Βλ. Π. Δαγτόγλου (υποσ. 38), ο.π. Όπως είναι γνωστό, κατά την πάγια πλέον νομολογία του Δ.Ε.Κ, η διασυνοριακή μετάδοση ραδιοηλεκτρονικών εκπομπών συνιστά προσφορά υπηρεσιών. Μάλιστα η μετάδοση ραδιοηλεκτρονικών προγραμμάτων από ένα κράτος-μέλος και η αναμετάδοση στη συνέχεια σ' άλλο κράτος-μέλος από επιχείρηση καλωδιακής τηλεόρασης έχει κριθεί ότι συνιστά περισσότερες προσφορές υπηρεσιών κατά την έννοια των άρθρων 59 και 60 ΣυνθΕΟΚ. Βέβαια η ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών στην Ελλάδα κατά το ν. 1730/87 και το Π.Δ 25/88 από υπήκοο κράτους-μέλους των ευρωπαϊκών κοινοτήτων εγκατεστημένο στην Ελλάδα δε συνιστά διασυνοριακή εκπομπή ούτε προσφορά υπηρεσιών. Βλ. σχετικά τις αποφάσεις του Δ.Ε.Κ στις υποθέσεις Sacchi (υπόθεση 155/73, Συλλογή 1974, σελ. 439 επ.), Coditel I (υπόθεση 62/79, Συλλογή 1980, σελ. 881 επ.), Debaune (υπόθεση 52/79, Συλλογή 1980, σελ. 833 επ.), Coditel II (υπόθεση 262/81, Συλλογή 1981, σελ. 3381 επ.), Cineteca (υποθέσεις 60 και 61/84), καθώς και για την πρόσφατη απόφαση (της 26.4.88) στην υπόθεση Bond van Adverteerders κατά του Ολλανδικού Δημοσίου (υπόθεση 352/88) που αφορά την απαγόρευση από την ολλανδική νομοθεσία των διαφημίσεων και του υποτιτλισμού των τηλεοπτικών προγραμμάτων που μεταδίδονται από το εξωτερικό. Η υπόθεση προκάλεσε το ενδιαφέρον της γερμανικής και της γαλλικής κυβέρνησης, που υπέβαλαν παρατηρήσεις. Το Δ.Ε.Κ επιβεβαίωσε την παλιότερη νομολογία του, σύμφωνα με την οποία η διασυνοριακή μετάδοση ρ/τ εκπομπών από πομπό εγκατεστημένο σ' ένα κράτος-μέλος προς άλλο κράτος-μέλος συνιστά προσφορά υπηρεσιών κατά τα άρθρα 59 και 60 ΣυνθΕΟΚ· η μετάδοση από πομπό εγκατεστημένο σε κράτος-μέλος και η καλωδιακή

ραδιοφωνικού σταθμού θα μπορούσε, ίσως, να περιλαμβάνει την παροχή υπηρεσιών από πολίτη ή από νομικό πρόσωπο άλλου κράτους-μέλους, που να είναι φορέας της άδειας χωρίς να είναι εγκατεστημένος στην Ελλάδα. Σε κάθε, πάντως, περίπτωση, η ρύθμιση αυτή, εφόσον τεθεί θέμα, θα κριθεί ως προς τη συμφωνία της με τις κρίσιμες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, με βάση τα γνωστά κριτήρια που διαμόρφωσε το Δ.Ε.Κ⁴⁰. Άρα το πρόβλημα, από την άποψη αυτή, παραμένει ανοικτό και είναι γνωστό πόσο φειδωλό είναι το Δ.Ε.Κ κατά την αποδοχή εξαιρέσεων από το δικαίωμα της ελεύθερης εγκατάστασης⁴¹. Αρκεί εδώ να σημειώσουμε ότι η *ex constitutione* αναγόρευση της ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής σε κρατική αποστολή και αντικείμενο δημόσιας υπηρεσίας⁴² δε λύνει, βέβαια, το πρόβλημα στο επίπεδο του κοινοτικού δικαίου, συνιστά, όμως, μία σοβαρή βάση για την αντιμετώπιση του θέματος. Άλλωστε, όσο λάθος είναι να παραγνωρίζει κανείς τα δεδομένα της νομολογίας του Δ.Ε.Κ ως προς την ερμηνεία των νομικών εννοιών της ΣυνθΕΟΚ, άλλο τόσο λάθος είναι να παραγνωρίζει κανείς το βάρος που διαθέτει η εισφορά της νομολογίας των ανωτάτων δικαστηρίων των κρατών-μελών για την ερμηνεία των κρίσιμων διατάξεων του εθνικού Συντάγματος⁴³.

αναμετάδοση σ' άλλο κράτος-μέλος των ρ/τ' αυτών εκπομπών συνιστά προσφορά περισσότερων υπηρεσιών κατά τα άρθρα 59 και 60 ΣυνθΕΟΚ, ενώ απαγορεύσεις ως προς τις διαφημίσεις (και τον υποτιτισμό) δεν μπορούν να δικαιολογηθούν για λόγους δημόσιας τάξης, υπό την έννοια του άρθρου 56 ΣυνθΕΟΚ και άρα οι σχετικοί περιορισμοί που επιβάλλει η ολλανδική νομοθεσία παραβιάζουν το άρθρο 59 ΣυνθΕΟΚ. Βλ. και Πρώτο μέρος υποσ. 20.

40. Βλ. ο.π (υποσ. 39), καθώς και την απόφαση του Δ.Ε.Κ στη γνωστή υπόθεση *Reyners* κατά Βελγικού Δημοσίου (υπόθεση 2/74, Συλλογή 1975, σελ. 631).

41. Ό.π.

42. Βλ. υποσ. 33.

43. Πρβλ. τις *ad hoc* παρατηρήσεις του ΣτΕ στο ΠρΕπεξ 750/87, ΤοΣ 1987, σελ. 764 επ, σελ. 768. Στο παραπάνω ΠρΕπεξ γίνεται δεκτική η άποψη ότι οι σχετικές ρυθμίσεις του Π.Δ 25/88 καλύπτονται από το άρθρο 55 παρ.1 ΣυνθΕΟΚ γιατί οι

5. Νομίζω, πάντως, ότι ο αποκλεισμός αλλοδαπών (και άρα και των υπηκόων των κρατών-μελών της κοινότητας) δε θα δημιουργούσε ερμηνευτικά κανένα πρόβλημα, αν η σχετική δραστηριότητα οργανωνόταν κατά τρόπο που να μην είναι, ούτε άμεσα ούτε έμμεσα κερδοσκοπικός, οπότε και θα βρισκόταν εξ ορισμού έξω από το πεδίο εφαρμογής των κρίσιμων διατάξεων της ΣυνθΕΟΚ. Αυτό συμβαίνει ήδη με τους σταθμούς της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του Π.Δ 25/88.

6. Ο χαρακτήρας της άδειας ως ατομικής διοικητικής πράξης και το γεγονός πως η χορήγησή της εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον συνδέονται άμεσα με την *ανάκλησή της*⁴⁴. Κατά το άρθρο 23 Π.Δ. 25/88, η ανάκληση της άδειας κατά το χρόνο της ισχύος της (γιατί μετά τη λήξη του χρόνου της άδειας δεν πρόκειται για ανάκληση, αλλά για μη ανανέωσή της), ως *actus contrarius*, ακολουθεί την ίδια διοικητική διαδικασία που ακολουθεί και η χορήγηση (ή η ανανέωση) της άδειας.

σχετικές δραστηριότητες συνδέονται με την άσκηση δημόσιας εξουσίας: Κατά το ΣΤΕ, εφόσον σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ.2 Σ. μπορεί να επιβληθεί κρατικό μονοπώλιο στη ρ/τ εκπομπή, και άρα να αποκλεισθούν και οι Έλληνες πολίτες, μπορεί να επιβληθεί και ο αποκλεισμός των αλλοδαπών που είναι ηπιότερη επιλογή, και η απαγόρευση αυτή να καλύπτεται από το άρθρο 55 παρ.1 ΣυνθΕΟΚ γιατί συνδέεται με την άσκηση δημόσιας εξουσίας, η οποία ρυθμίζεται ρητά στο άρθρο 15 παρ.2 του Ελληνικού Συντάγματος, που θέτει τη Ρ/Τ υπό τον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Βλ. και Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Έγγραφο Συνεδρίασης 1987-88. Έκθεση εξ ονόματος της επιτροπής νομικών θεμάτων και Δικαιωμάτων των Πολιτών σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προς το Συμβούλιο για το συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών-μελών που αφορούν την άσκηση ραδιοηλεκτροπικών δραστηριοτήτων. Εισηγητής ο κ. Roberto Barzanti, Ρ.Ε. 113. 272/Σελ. (στο εξής: έκθεση Barzanti), σελ. 11.

44. Βλ.Π. Δαγτόγλου, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, 1984, σελ. 177 επ., Ε. Σπηλιωτόπουλο (υποσ. 38), σελ. 149 επ., Α. Τάχο (υποσ. 33), σελ. 297 επ., Δ. Κοντόγιωργα-Θεοχαροπούλου, Το δημόσιο συμφέρον και η ανάκληση των διοικητικών πράξεων σε: Τόμος Τιμητικός ΣΤΕ II, 1982, σελ. 355 επ., Π. Παυλόπουλο, Η ανάκληση ανακλήσεως εκτελεστής διοικητικής πράξεως ΕΔΔ, 1980, σελ.253 επ.

7. Βασικό, συνεπώς, στοιχείο της άδειας είναι η χρονική της διάρκεια. Κατά το άρθρο 11 του Π.Δ 25/88 η μέγιστη δυνατή χρονική ισχύς της άδειας είναι δύο χρόνια. Μετά το τέλος της χρονικής αυτής περιόδου πρέπει να ακολουθηθεί η διαδικασία ανανέωσης της άδειας, που ταυτίζεται με τη διαδικασία χορήγησης άδειας. Είναι προφανές ότι ο καθορισμός του χρόνου ισχύος της άδειας έχει ανάγκη από ειδική αιτιολογία⁴⁵.

2. Η διαμόρφωση ενός νομοθετικού κεκτημένου στο χώρο της τοπικής ραδιοφωνίας

1. Παρότι η ραδιοφωνική εκπομπή δεν είναι συνταγματικό δικαίωμα⁴⁶, η νομοθετική αναγνώριση του δικαιώματος ίδρυσης και λειτουργίας τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών δημιουργεί (όπως είδαμε ήδη) ένα σχετικό νομοθετικό κεκτημένο⁴⁷. Ο μεταγενέστερος κοινός νομοθέτης δεν μπορεί να καταργήσει την ευχέρεια αυτή ή να επιβάλλει περιορισμούς που καθιστούν υπέρμετρα δυσχερή την άσκηση του σχετικού δικαιώματος που αναγνωρίζει ο νόμος 1730/87, χωρίς τον κίνδυνο να προσκρούσει σ' ένα ολόκληρο πλέγμα συνταγματικών ρυθμίσεων. Στο πλέγμα αυτό περιλαμβάνονται όλες οι διατάξεις που διαμορφώνουν το αμυντικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο κινείται η ελευθερία της γνώμης και του λόγου, της πληροφόρησης, της

45. Η Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία στην πρώτη σειρά προτάσεων της (1-73/88 ,σκέψη 10) πρότεινε τη χορήγηση των αδειών για 1 χρόνο —εύλογο χρονικό διάστημα για την οργάνωση και λειτουργία των σταθμών, έτσι ώστε να γίνει δυνατή η τεκμηριωμένη με συγκεκριμένα εμπειρικά στοιχεία εφαρμογή των κριτηρίων που επιβάλλει το Π.Δ 25/88 κατά τη συζήτηση των αιτήσεων για ανανέωση των αδειών.

46. Βλ. προηγουμένως, υποσ. 30.

47. Για το συναφή θεωρητικό προβληματισμό σχετικά με το κοινωνικό κεκτημένο βλ. Δ. Θ. Τσάτσο, Συνταγματικό Δίκαιο, τομ. Γ' (θεμελιώδη δικαιώματα), 1988, σελ. 208 επ., καθώς και τη ΣτΕ (ολ) 10/88, ΤοΣ 1988, σελ. 117 επ.

επικοινωνίας και, βέβαια, η αρχή της ισότητας⁴⁸. Πρόκειται —όπως σημειώσαμε ήδη, κυρίως για τα άρθρα 14 παρ.1, 5 παρ.1, αλλά και για το ίδιο το άρθρο 15 παρ.2, στο μέτρο που σ' αυτό στεγάζεται μία ειδικότερη όψη της γενικής αρχής της ισότητας (άρθρ.5 παρ.1): η ισότητα κατά την πρόσβαση στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα και κατ' επέκταση η εξωτερική και η εσωτερική πολυμέρεια της ραδιοτηλεοπτικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται μ' οποιοδήποτε τρόπο στη χώρα⁴⁹.

2. Στο επίπεδο της διεθνούς προστασίας των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων τα πράγματα είναι σαφέστερα, ιδίως αν επικεντρώσουμε την προσοχή μας στο κανονιστικό περιεχόμενο του άρθρου 10 της ΕυρΣΔΑ⁵⁰.

3. Μία ενδεχόμενη μελλοντική κατάργηση ή ένας ενδεχομένως υπέρμετρος περιορισμός της ευχέρειας για την ίδρυση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών δε θα ήταν, βέβαια, ευθέως αντισυνταγματική εν όψει του άρθρου 15 παρ.2, που επιτρέπει και αυτή τη νομοθετική επιλογή. Θα έφερε όμως το βάρος της βασικής ερμηνευτικής αρχής, της αρχής *in dubio pro libertate*, που διέπει την ερμηνευτική προσέγγιση όλου του συστήματος της συνταγματικής προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων⁵¹. Θα έπρεπε συνεπώς, να ελεγχθεί η πιθανότητα να επέρχεται, με την κατάργηση ή τον περιορισμό της τοπικής ραδιοφωνίας, κάποιος υπέρμετρος και δυσανάλογος, και άρα συνταγματικά αθέμιτος, περιορισμός της ελευθερίας της γνώμης, του λόγου, της πληροφόρησης και της επικοινωνίας: η πιθανότητα να επέρχεται κάποια διατάραξη της ισορροπίας που επιβάλλει η εξωτερική και η εσωτερική πολυμέρεια των ραδιοφωνικών εκπομπών⁵².

48. Βλ. V.2.α.

49. Βλ. Π. Δαγτόγλου (υποσ. 30), σελ. 147 επ., 153 επ., 158 επ., 178 επ., Δ. Κόρσο (υποσ. 2), σελ. 53 επ., Ν. Αλιβιζάτο (υποσ. 30), σελ. 66 επ.

50. Βλ. υποσ. 32.

51. Βλ. τώρα Δ. Θ. Τσάτσο (υποσ. 47), σελ. 227 επ, ιδίως σελ. 238/9, 273 επ.

52. Βλ. παρακάτω V.2

4. Το νομοθετικό αυτό κεκτημένο δεν εκδηλώνεται μόνο μέσα από αυτή την υπόθεση εργασίας, δηλαδή μέσα από τις πιθανές ερμηνευτικές συνέπειες που θα επέφερε μία μεταβολή του νομοθετικού καθεστώτος. Συνδέεται και με τη διασφάλιση της ισότητας στην πρόσβαση προς την τοπική ραδιοφωνία, συνδέεται δηλαδή με τα κριτήρια που ισχύουν κατά τη χορήγηση των αδειών και, άρα, με τη διασφάλιση της εξωτερικής και της εσωτερικής πολυμέρειας της τοπικής ραδιοφωνίας — ζήτημα που θα εξετάσουμε παρακάτω⁵³.

5. Είναι, επομένως, προφανές ότι η ίδρυση και η λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών δεν είναι αυτή καθαυτή άσκηση συνταγματικού δικαιώματος, συνδέεται όμως με την άσκηση μιας ολόκληρης δέσμης αμυντικών κυρίως συνταγματικών δικαιωμάτων, που συνθέτουν ένα πλέγμα με πλούσιο κανονιστικό περιεχόμενο.

53. Βλ. και πάλι παρακάτω V.2.

IV. Η οργάνωση της κρατικής εποπτείας στην τοπική ραδιοφωνία.

1. Έκταση της εποπτείας

α. Τεχνική, οικονομική και προγραμματική (ή λειτουργική) εποπτεία

1. Είναι προφανές ότι η κάμψη του κρατικού μονοπωλίου στις ραδιοφωνικές εκπομπές δεν μπορεί να τοποθετήσει την τοπική ραδιοφωνία έξω από τα πλαίσια του αμέσου ελέγχου του κράτους. Το κράτος (μέσω των αρμοδίων οργάνων του) ασκεί κατά το άρθρο 15 παρ. 2 Σ, έλεγχο στο σύνολο της «ενεργητικής» ραδιοηλεκτρονικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται στη χώρα με τη μορφή κάθε είδους εκπομπών, μέσα στις οποίες περιλαμβάνονται —όπως είναι γνωστό— και οι αναμεταδόσεις⁵⁴.

2. Η εποπτεία⁵⁵ είναι η πιο ήπια δυνατή παραλλαγή αμέσου ελέγχου που μπορεί να ασκηθεί και, ούτως ή άλλως, βρίσκεται μέσα στα πλαίσια του άρθρου 10 παρ.2 ΕυρΣΔΑ, το οποίο

54. Πρβλ. και τις παρατηρήσεις του Ν. Αλιβιζάτου (υποσ. 30), σελ. 45 (κυρίως υποσ. 81). Βλ. και Πρώτο μέρος υποσ. 66, 75 και 80 επ.

55. Για την έννοια της εποπτείας στο δημόσιο δίκαιο βλ. Π. Δαγτόγλου (υποσ. 44), σελ. 224 επ., Ε. Σπηλιωτόπουλο (υποσ. 33), σελ. 211 επ., Α. Τάχο (υποσ. 33), σελ. 153 επ., του ίδιου, Η εποπτεία του κράτους επί των Ο.Τ.Α, Αρμεν. 1978, σελ. 777 επ. Για την έκταση κρατικού ελέγχου κατά το άρθρο 15 παρ.2 Σ βλ. Ν. Αλιβιζάτο (υποσ. 30), σελ. 53 επ. Για το σχετικό γαλλικό προβληματισμό βλ. J. Chevallier (υποσ. 30), ιδίως σελ. 76 επ., E. Derieux (υποσ. 30), σελ. 336 επ., G. Drouot (υποσ. 8), σελ. 143 επ., 244 επ.

προβλέπει ρητά, μεταξύ άλλων, την υπαγωγή των μη κρατικών ραδιοφωνικών εκπομπών σε καθεστώς διοικητικών αδειών⁵⁶. Στην περίπτωση της τοπικής ραδιοφωνίας, η εποπτεία επικεντρώνεται στη χορήγηση (και την ανανέωση) της άδειας και στον έλεγχο της τήρησης των κανόνων που επιτάσσει η σχετική νομοθεσία, καθώς και των ειδικών όρων υπό τους οποίους χορηγήθηκε η συγκεκριμένη άδεια. Μείζων διοικητική κύρωση είναι, στα πλαίσια αυτά, η ανάκληση της άδειας⁵⁷, ενώ είναι προφανές ότι τυχόν παραβιάσεις των κανόνων λειτουργίας των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών παρεμποδίζουν την ανανέωση της άδειας, μετά τη λήξη της χρονικής της ισχύος. Η εποπτεία αυτή αρχίζει από την υποβολή της αίτησης για τη χορήγηση άδειας, περιλαμβάνει όλα τα επιμέρους στάδια της σχετικής διοικητικής διαδικασίας (άρθρα 16 επ. Π.Δ 25/88) και εκτείνεται στη λειτουργία του τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού.

3. Η εποπτεία που ασκείται από τα κατά περίπτωση αρμόδια όργανα διακρίνεται έμμεσα από τον ίδιο τον κανονιστικό νομοθέτη σε *τεχνική*, σε *οικονομική* και σε *προγραμματική ή λειτουργική εποπτεία*: Η *τεχνική εποπτεία* ασκείται από τα αρμόδια όργανα του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών (άρθρο 14 Π.Δ 25/88) και έχει ως αντικείμενο την τήρηση των τεχνικών προδιαγραφών (ισχύς, συχνότητα, ύψος και θέση κεραίας, κλπ.) που επιβάλλει η νομοθεσία και εξειδικεύει η αντίστοιχη άδεια. Στην εποπτεία αυτή περιλαμβάνεται και ο έλεγχος, κατά την προδικασία, της τεχνικής μελέτης που πρέπει να συνοδεύει κάθε αίτηση (άρθρ. 18 παρ.2 Π.Δ 25/88).

4. Η *οικονομική εποπτεία* περιλαμβάνει κυρίως την τήρηση των όρων που τάσσει η νομοθεσία ως προς τη συγκέντρωση αδειών και ως προς την οικονομική εξάρτηση των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών (άρθρα 4 και 13 παρ.3). Βασικός

56. Βλ. υποσ. 32.

57. Βλ. υποσ. 44.

μοχλός για την άσκηση της οικονομικής εποπτείας είναι η διαφάνεια των οικονομικών στοιχείων των τοπικών σταθμών, που επιτυγχάνεται με τη δημοσίευση του ετήσιου ισολογισμού και απολογισμού, καθώς και με την ευχέρεια με την οποία είναι εξοπλισμένη η Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία, που μπορεί να παραγγείλει έλεγχο από ορκωτούς λογιστές (άρθρ. 13 παρ.5). Όργανο αρμόδιο για την άσκηση της οικονομικής εποπτείας είναι —όπως θα δούμε— η Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία.

5. Τέλος, η λειτουργική ή προγραμματική εποπτεία περιλαμβάνει την τήρηση όλων των άλλων νομικών προδιαγραφών στις οποίες υπόκειται η νομική οργάνωση, η καθημερινή λειτουργία και κυρίως το πρόγραμμα κάθε τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού. Τα κύρια ζητήματα είναι, από την άποψη αυτή, πρώτον ο σεβασμός των προϋποθέσεων που τάσσει η νομοθεσία ως προς τη νομική μορφή και την οργάνωση του φορέα της άδειας (άρθρα 3,4 και 7 Π.Δ 25/88) και δεύτερον η τήρηση των αρχών που διέπουν τη λειτουργία και τις εκπομπές (ιδίως τις διαφημίσεις και τις ειδησεογραφικές εκπομπές) του σταθμού (άρθρα 9 και 10 Π.Δ 25/88).

6. Η κρατική εποπτεία σ' όλες αυτές τις πτυχές των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών περιλαμβάνει πρώτον τη δυνατότητα ενημέρωσης των αρμόδιων οργάνων (άρθρ. 14 και 16 παρ.9 περ.β' Π.Δ. 25/88)· δεύτερον τη δυνατότητα παρέμβασης στο πρόγραμμα των σταθμών, έτσι ώστε να καθίσταται υποχρεωτική η εφαρμογή των αποφάσεων των επιτροπών δεοντολογίας — στις οποίες θα αναφερθούμε παρακάτω (άρθρ. 15 παρ. 3 και 4)· και τρίτον την επιβολή κυρώσεων και πιο συγκεκριμένα την ανάκληση της σχετικής άδειας. Μέσα από τους μηχανισμούς αυτούς διασφαλίζεται και η άσκηση του δικαιώματος απάντησης από όσους θεωρούν ότι θίγονται ως προς τα, ηθικά ή υλικά, έννομα συμφέροντά τους από κάποια εκπομπή τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού. Το Π.Δ. 25/88 οργανώνει και

εξασφαλίζει το δικαίωμα απάντησης⁵⁸ κατά τρόπο ανάλογο μ' αυτόν που ο ν. 1730/87 προβλέπει για τις εκπομπές της ΕΡΤ-ΑΕ⁵⁹.

β. Η μετάδοση ειδήσεων ευρύτερης σημασίας.

1. Ιδιαίτερα έντονη είναι η εποπτεία που ασκείται ως προς το ενημερωτικό (ή ειδησεογραφικό) πρόγραμμα των τοπικών σταθμών, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ο σεβασμός των αρχών του άρθρου 15 παρ.2 Σ.

2. Σύμφωνα, λοιπόν, με τις διακρίσεις που εισάγει και τους περιορισμούς που θέτει το άρθρο 10 του Π.Δ. 25/88, όλοι οι τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του ίδιου διατάγματος έχουν τη δυνατότητα να μεταδίδουν (εφόσον διατηρούν τμήμα ενημερωτικών εκπομπών) ειδήσεις τοπικού χαρακτήρα και ενδιαφέροντος. Αντίθετα, ειδήσεις ευρύτερης σημασίας (πανελληνίου και διεθνούς ενδιαφέροντος) μπορούν να μεταδίδουν: α. οι σταθμοί που ανήκουν σε Ο.Τ.Α. και β. οι σταθμοί που ανήκουν σε άλλους φορείς, εφόσον υπεύθυνος του τμήματος ενημέρωσης είναι επαγγελματίας δημοσιογράφος και το τμήμα αυτό είναι επαρκώς στελεχωμένο (κατά την κρίση της επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία και με βάση τα πραγματολογικά δεδομένα που μπορεί να συγκεντρώσει η Επιτροπή)⁶⁰ με επαγγελματίες δημοσιογράφους. Νομική προϋπόθεση για το χαρακτηρισμό κάποιου ως επαγγελματία δημοσιογράφου είναι η εγγραφή του σε αναγνωρισμένη επαγγελματική δημοσιογραφική οργάνωση ή η εγγραφή του σε δημοσιογραφικό ασφαλιστικό οργανισμό ή ταμείο.

Εφόσον, λοιπόν, ο σταθμός έχει (κατά την κρίση της Επιτροπής)

58. Πρβλ *G. Drouot* (υποσ. 8), σελ. 121 επ.

59. Άρθρο 3 παρ. 12-14 ν. 1730/87. Βλ. σχετικά Δ. Κόρσο (υποσ. 2), σελ. 73 επ.

60. Βλ. προτάσεις ΕπΤοπΡ 13, 14, 15, 16, 17, 18/88.

επαρκή δημοσιογραφική στελέχωση, μπορεί να μεταδίδει ειδήσεις ευρύτερης σημασίας στις οποίες περιλαμβάνονται, κατά ρητή αναφορά του άρθρου 10 παρ.3 Π.Δ 25/88, οι ειδήσεις που αφορούν : α) τις σχέσεις της Πολιτείας με άλλα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς και β) τη δημόσια υγεία γενικά. Ειδικά για τις ειδήσεις που αφορούν την αμυντική θέση και ικανότητα και την εθνική ασφάλεια της χώρας απαιτείται ειδική πρόταση της Επιτροπής που αποφασίζει ελεύθερα, χωρίς να περιορίζεται σε τυπικά μόνο στοιχεία και χωρίς να αρκείται στην επαρκή στελέχωση του σταθμού με επαγγελματίες δημοσιογράφους⁶¹. Στο σημείο αυτό η επιτροπή έχει ευρύτατη διακριτική ευχέρεια, πρέπει όμως να αιτιολογεί ειδικά τη σχετική πρότασή της όταν τη διατυπώνει.

3. Κατά τον τρόπο αυτό, το άρθρο 10 Π.Δ. 25/88 μας εφοδιάζει έμμεσα και με μία περιοριστική απαρίθμηση των ειδήσεων που θεωρεί ευρύτερης σημασίας, σε αντίθεση με τις ειδήσεις τοπικού χαρακτήρα, που είναι προφανώς όλες οι άλλες, γιατί στο νόμο δεν αναφέρεται κάποια ενδιάμεση κατηγορία ειδήσεων. Ειδήσεις, συνεπώς, ευρύτερης σημασίας είναι πάντως όσες αφορούν την «εξωτερική πολιτική της χώρας, την εθνική άμυνα και τη δημόσια υγεία. Περιττεύει να τονίσει κανείς εδώ τον υψηλό βαθμό αοριστίας που περιέχουν οι έννοιες αυτές, αοριστία που δεν τις στερεί πάντως από ένα σταθερό και βέβαιο πυρήνα γεγονότων και αξιολογήσεων που μπορούν να θεωρηθούν ειδήσεις άξιες μετάδοσης. Είναι αυτονόητο ότι τα στοιχεία αυτά μπορούν να ελεγχθούν ουσιαστικά μόνο μετά την έναρξη της λειτουργίας ενός σταθμού και, άρα, παίζουν καθοριστικό ρόλο όχι τόσο κατά τη χορήγηση όσο κατά την ανανέωση της άδειας.

61. Στις προτάσεις ΕπΤοπΡ 1-73/88 δεν περιλαμβάνεται ειδική πρόταση για τη χορήγηση άδειας μετάδοσης ειδήσεων αυτής της κατηγορίας.

γ. Η μετάδοση διαφημίσεων

1. Το δεύτερο σημείο στο οποίο είναι, εκ του νόμου, ιδιαίτερα έντονη η εποπτεία πάνω στο πρόγραμμα και τη λειτουργία των τοπικών σταθμών, είναι ο τρόπος και ο χρόνος μετάδοσης των διαφημίσεων⁶². Ο κανονιστικός νομοθέτης —όπως και ο ν. 1730/87 ως προς την ΕΡΤ-ΑΕ— δε φαίνεται να προβληματίστηκε ιδιαίτερα γύρω από το κατ' αρχήν επιτρεπτό της μετάδοσης διαφημίσεων από τους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του Π.Δ. 25/88. Φαίνεται, μάλιστα, να θεωρεί τη μετάδοση διαφημίσεων ως τη βασική χρηματοδοτική πηγή των σταθμών αυτών. Αντίθετα, η μετάδοση διαφημίσεων (όπως και ειδησεογραφικών εκπομπών) δεν επιτρέπεται στους σταθμούς της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του Π.Δ 25/88.

2. Όπως θα δούμε, τίθενται τέσσερις βασικοί κανόνες που διέπουν τη θέση των διαφημίσεων μέσα στο πρόγραμμα των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών:

3.α. Ο πρώτος κανόνας (άρθρο 9 παρ.3 Π.Δ 25/88) είναι μία απλή κατευθυντήρια διάταξη για την επιλογή των διαφημιστικών μηνυμάτων που πρέπει να μεταδοθούν, όταν ο περιορισμένος χρόνος μετάδοσης διαφημίσεων επιβάλλει τον αποκλεισμό ορισμένων και την προτίμηση ορισμένων άλλων. Στην περίπτωση αυτή ο σταθμός πρέπει να προτιμήσει εκείνα τα διαφημιστικά μηνύματα «που συνδέονται με τοπική παραγωγική δραστηριότητα», δηλαδή με παραγωγική δραστηριότητα (υπηρεσίες, μεταποίηση, καλλιέργειες κλπ.) που αναπτύσσεται στην περιφέρεια του σταθμού.

62. Βλ. άρθρο 9 παρ.3-6 Π.Δ 25/88. Πρβλ. *G. Drouot* (υποσ. 8), σελ. 268 επ. Για το σχετικό κοινοτικό προβληματισμό βλ. αντί άλλων την πρόσφατη απόφαση (26.4.88) του Δ.Ε.Κ στην υπόθεση *Bond Van Andverteerders* κλπ. κατά Ολλανδικού Δημοσίου(υπόθεση 352/88) ο.π (υποσ. 39) και Έκθεση *Barzanti* (υποσ. 43), σελ. 51 επ, άρθρ. 5 επ.

4.β. Ο δεύτερος κανόνας (άρθρ. 9 παρ.4 και 5 Π.Δ 25/88) επιβάλλει την τήρηση των αρχών του υγιούς ανταγωνισμού από κάθε τοπικό σταθμό: για το λόγο αυτό, κατ' αρχήν, ένας τοπικός ραδιοφωνικός σταθμός δεν μπορεί να αρνηθεί τη μετάδοση διαφημιστικών μηνυμάτων για ομοειδή προϊόντα ή ομοειδείς υπηρεσίες με ίσους όρους ως προς την τιμή και ως προς το χρόνο και τον τρόπο μετάδοσης. Επιπλέον, κατά τη μετάδοση των διαφημιστικών μηνυμάτων από τους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς πρέπει να εφαρμόζεται ένα ενιαίο τιμολόγιο διαφημίσεων και *δεν επιτρέπεται η δωρεάν μετάδοση διαφημιστικών μηνυμάτων*. Η διάταξη αυτή (άρθρ. 9 παρ.5 Π.Δ 25/88) επιδιώκει, προφανώς, να απαγορεύσει τον αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών μιας περιοχής. Συνεπώς, τα κριτήρια τιμολογιακής πολιτικής και το τιμολόγιο των διαφημίσεων πρέπει, κατά το Π.Δ. 25/88, να είναι ενιαία για όλους τους σταθμούς της ίδιας περιφέρειας, δεν προσδιορίζεται, όμως, το όργανο που είναι αρμόδιο και η διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί για τη ρύθμιση του ζητήματος αυτού. Πρέπει, άρα, να δεχθούμε ότι το ενιαίο αυτό τιμολόγιο ραδιοφωνικών διαφημίσεων θα καθορίζεται σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά αγορανομικές διατάξεις⁶³. *Η ρύθμιση αυτή δεν αποκλείει φυσικά την ύπαρξη τοπικών σταθμών που δε μεταδίδουν διαφημίσεις και δε λειτουργούν -γενικότερα- με κερδοσκοπικά κριτήρια*. Εφόσον όμως μεταδίδουν διαφημίσεις, η μετάδοσή τους πρέπει να υπακούει στους παραπάνω κανόνες.

5.γ. Ο τρίτος κανόνας (άρθρο 9 παρ.6 εδ.α' Π.Δ 25/88) θεσπίζει *μέγιστο επιτρεπόμενο χρόνο διαφημίσεων στο ημερήσιο*

63. Για το συγγενές πρόβλημα της ενιαίας τιμής των εφημερίδων βλ. τις παρατηρήσεις του Ν. Ρώτη, Ελευθεροτυπία και ενιαία τιμή ημερησίων εφημερίδων, ΤοΣ 1981, σελ. 662 επ., καθώς και την ΣτΕ 2787/80, ΤοΣ 1981, σελ. 675 επ, ΣτΕ 4129/80, ΤοΣ 1981, σελ. 681 επ, ΣτΕ 903/81(ολ), ΤοΣ 1981, σελ. 701 επ. Πρβλ. ΣτΕ 832/85(ολ), ΤοΣ 1985, σελ. 94 επ και ΣτΕ 2108/88(ολ).

πρόγραμμα κάθε τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού. Ο χρόνος που διατίθεται για τη μετάδοση διαφημίσεων δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος από το 8% του ημερήσιου συνολικού προγράμματος (σε πρώτα λεπτά της ώρας) και πάντως δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δέκα (10) πρώτα λεπτά, σε κάθε ώρα προγράμματος. Ο περιορισμός ισχύει συνεπώς σε δύο επίπεδα. Το ένα είναι ο συνολικός χρόνος του ημερήσιου προγράμματος και το άλλο, κάθε ώρα προγράμματος ξεχωριστά, έτσι ώστε να μην υπερφορτίζονται με διαφημίσεις οι ώρες αιχμής⁶⁴.

6.δ. Ο τέταρτος κανόνας (άρθρο 9 παρ.6 εδ.β' Π.Δ. 25/88) απαγορεύει τη διαφήμιση παιδικών παιχνιδιών και προϊόντων καπνού, καθώς και την έμμεση διαφήμιση. Στο σημείο αυτό το Π.Δ 25/88 επαναλαμβάνει απλώς το περιεχόμενο της παραγράφου 9 του άρθρου 3 ν. 1730/87, που περιλαμβάνει τις γενικές αρχές εκπομπών και διαφημίσεων της ΕΡΤ-ΑΕ. Ούτως ή άλλως, κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 9 του Π.Δ 25/88 όλες οι διατάξεις του άρθρου 3 παρ.1-11 του ν. 1730/87 (όπως θα συμπληρωθούν και θα εξειδικευθούν από τον προβλεπόμενο να εκδοθεί κώδικα δεοντολογίας διαφημίσεων) ισχύουν και για τους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς.

7. Από το πλαίσιο που διαμορφώνουν οι διατάξεις αυτές, δεν απαγορεύεται η εφαρμογή του συστήματος της χρηματοδότησης συγκεκριμένων εκπομπών από διάφορες επιχειρήσεις (sponsors)· αρκεί να τηρούνται, αφενός μεν, οι όροι της παραγράφου 5 του άρθρου 9 Π.Δ 25/88 ως προς την ενιαία τιμολόγηση (εδώ του κόστους κάθε εκπομπής, ανάλογα με το χρόνο μετάδοσης και το είδος της εκπομπής, ανάλογα δηλαδή με το αν πρόκειται για εκπομπή λόγου ή μουσικής κλπ.), αφετέρου δε οι προϋποθέσεις της παραγράφου 6 του ίδιου άρθρου, ως προς το χρόνο μετάδοσης της επωνυμίας των χρηματοδοτών ή κάθε άλλου στοιχείου που θα μπορούσε να

64. Βλ. Έκθεση Barzanti (υποσ. 43), ο.π υποσ. 62.

θεωρηθεί διαφημιστικό (λαμβάνομένου πάντοτε υπόψη του γεγονότος ότι η έμμεση διαφήμιση απαγορεύεται ρητά).

8. Η εποπτεία ασκείται και στο σημείο αυτό από την Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία και σε τελική ανάλυση μπορεί να κινηθεί η διαδικασία ανάκλησης της άδειας (άρθρ. 23 Π.Δ 25/88), χωρίς φυσικά να αποκλείεται η θεμελίωση αστικής ή ποινικής ευθύνης των υπευθύνων του σταθμού ή της εκπομπής, εφόσον παραβιάζονται αντίστοιχες διατάξεις. Βέβαια στο σημείο αυτό είναι αναγκαία η προσαρμογή πάντως της σχετικής ποινικής νομοθεσίας στην οποία δεν είναι δυνατή η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων που αφορούν τον τύπο.

2. Τα αρμόδια όργανα

Η επόπτεία της τοπικής ραδιοφωνίας οργανώνεται σε δύο διαφορετικά επίπεδα που συνιστούν ταυτόχρονα και τις δύο διαδοχικές φάσεις στις οποίες αναπτύσσεται η εποπτεία αυτή.

α. Οι επιτροπές δεοντολογίας

1. Το πρώτο επίπεδο, και ταυτόχρονα η πρώτη φάση, οργανώνεται στο εσωτερικό κάθε τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού. Πρόκειται για μία εσωτερική εποπτεία, που ασκείται από ένα όργανο εξοπλισμένο από τη νομοθεσία με σημαντικές αρμοδιότητες ως προς την τήρηση των αρχών που διέπουν το πρόγραμμα και ως προς την άσκηση του δικαιώματος απάντησης: την *Επιτροπή Δεοντολογίας* του σταθμού ή τις περισσότερες επιτροπές δεοντολογίας, που είναι αρμόδιες για τα τμήματα ενημέρωσης, ψυχαγωγίας και επιμόρφωσης, στα οποία *ex lege* διαρθρώνεται κατ' αρχήν το πρόγραμμα κάθε σταθμού.

2. Οι επιτροπές δεοντολογίας είναι εσωτερικά όργανα του σταθμού και η επιλογή των προσώπων που τις αποτελούν ανήκει κατ' αρχήν στα *interna corporis* του κάθε σταθμού,

ανάλογα με την ειδικότερη νομική μορφή που έχει ο φορέας της άδειας (δημοτική ή διαδημοτική επιχείρηση, φυσικό πρόσωπο, νομικό πρόσωπο). Το Π.Δ 25/88 (άρθρ. 15 παρ.2) περιέχει αφενός μεν τους γενικούς κανόνες που διέπουν τη συγκρότηση όλων των επιτροπών δεοντολογίας, αφετέρου δε μία υπεξουσιοδοτική διάταξη, σύμφωνα με την οποία εκδόθηκε κοινή υπουργική απόφαση που ρυθμίζει λεπτομερέστερα τον τρόπο συγκρότησης των επιτροπών αυτών, όταν ο σταθμός ανήκει σε δημοτική ή κοινοτική επιχείρηση, σε διαδημοτική ή διακοινοτική επιχείρηση, σε φυσικό πρόσωπο, σε προσωπική ή κεφαλαιουχική εταιρεία ή σε άλλο νομικό πρόσωπο⁶⁵. Η επιτροπή δεοντολογίας δεν είναι, όμως, όργανο της επιχείρησης (ή γενικότερα του φορέα) του σταθμού, αλλά όργανο προβλεπόμενο από το νόμο, που μετέχει στη διοικητική διαδικασία εποπτείας του σταθμού. Θα μπορούσαμε ίσως να χαρακτηρίζαμε τις επιτροπές δεοντολογίας, όπως τις προβλέπει ο ν. 1730/87 και το Π.Δ. 25/88, ως οιονεί διοικητικά όργανα τα οποία μετέχουν, σε τελική ανάλυση, στη σύνθετη διοικητική ενέργεια της επιβολής διοικητικών κυρώσεων στους σταθμούς που δε συμμορφώνονται προς τις αποφάσεις της Επιτροπής για την Τοπική Ραδιοφωνία ή της αντίστοιχης Επιτροπής Δεοντολογίας και παραβιάζουν τους κανόνες λειτουργίας και εκπομπής.

3. Ο ιδιόρρυθμος αυτός χαρακτήρας των επιτροπών δεοντολογίας διαφαίνεται σε δύο σημεία. Κατ' αρχήν μεν στο γεγονός ότι η Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία ελέγχει τη σύνθεσή τους (άρθρ. 15 παρ. 3 Π.Δ. 25/88), ιδίως όταν μεσολαβεί παραίτηση κάποιου μέλους για λόγους σχετικούς με τη λειτουργία του τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού, και πάντως στο γεγονός πως οι υποδείξεις, οι γνώμες και οι αποφάσεις της επιτροπής δεοντολογίας είναι υποχρεωτικές για τη διεύθυνση

65. Πρόκειται για την κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Εσωτερικών με αριθμό 12664/22/947/4.5.88 (Β' 331/24.5.88).

του σταθμού, με αποτέλεσμα η μη συμμόρφωση προς αυτές να συνιστά λόγο ανάκλησης ή μη ανανέωσης της άδειας ύστερα από σχετική πρόταση της Επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία (άρθρο 15 παρ.4 Π.Δ 25/88). Η συγκεκριμένη σύνθεση της επιτροπής δεοντολογίας, οι ιδιότητες και το ιδιαίτερο κύρος των μελών της είναι πάντως ένα από τα στοιχεία που μπορεί να συνεκτιμηθούν κατά την εξειδίκευση και την εφαρμογή των κριτηρίων, με βάση τα οποία χορηγούνται και ανανεώνονται οι άδειες. Αυτό συμβαίνει γιατί η επιτροπή δεοντολογίας συνδέεται άμεσα με τη διασφάλιση της εσωτερικής πολυμέρειας του αντίστοιχου σταθμού και με το σεβασμό των νομικών και δεοντολογικών κανόνων που διέπουν το πρόγραμμα του κάθε σταθμού⁶⁶.

4. Βασική αρμοδιότητα των επιτροπών δεοντολογίας είναι η διασφάλιση του δικαιώματος απάντησης που έχουν όσοι προσβάλλονται ως προς την υπόληψη ή βλάπτονται ως προς τα επαγγελματικά συμφέροντα ή τη φήμη τους (άρθρο 15 παρ.5 Π.Δ 25/88). Στα θέματα αυτά οι τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί υπόκεινται —όπως σημειώσαμε— στους όρους που ισχύουν για την ΕΡΤ-ΑΕ (άρθρ. 3 παρ.12 και 13 ν. 1730/87).

β. Η Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία

1. Μία από τις βασικές καινοτομίες που εισήγαγε ο νόμος 1730/87 ως προς την τοπική ραδιοφωνία, είναι η συγκρότηση της Επιτροπής για την Τοπική Ραδιοφωνία (άρθρ. 2 παρ.4 και 10 ν. 1730/87, άρθρο 16 Π.Δ. 25/88). Πρόκειται για μία ανεξάρτητη διοικητική αρχή⁶⁷ και όχι για ένα συνηθισμένο συλλογικό

66. Βλ. παρακάτω V.2.

67. Βλ. σχετικά με το νομικό χαρακτηρισμό των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών *F. Gazier/Y. Cannac, Étude sur les autorités administratives indépendantes, Études et documents du Conseil d'État 1983-1984, No 35 σελ. 63 επ., P. Sabourin, Les autorités administratives indépendantes. Une Catégorie*

διοικητικό όργανο. Η ελληνική νομοθεσία με την ίδρυση της Επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία, προσεγγίζει στο σημείο αυτό τις επιλογές των περισσότερων ξένων νομοθεσιών που προβλέπουν, με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, παρόμοιες ανεξάρτητες διοικητικές αρχές για τη χορήγηση των αδειών και για την εποπτεία της λειτουργίας των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών⁶⁸. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα μας το προσφέρει, από την άποψη αυτή, η γαλλική νομοθεσία τώρα με την μορφή της C.N.C.L. και παλιότερα με τη μορφή της Haute Autorité⁶⁹. Εντυπωσιακό είναι το γεγονός πως —όπως είδαμε— ο Πρόεδρος Φ.Μιττεράν, στην προεκλογική επιστολή του προς τους Γάλλους (Απρίλιος 1988), πρότεινε την ανύψωση της Ανώτατης Αρχής των οπτικοακουστικών μέσων σε συνταγματικό όργανο, που να βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με το Συνταγματικό Συμβούλιο, και να προσθέτει μία νέα, τέταρτη

nouvelle, A.J.D.A, 1983, σελ. 275 επ. Στη μελέτη αυτή αναφέρεται και ο G. Drouot (υποσ. 8), σελ. 203 επ. για να προσδιορίσει το νομικό χαρακτήρα της γαλλικής C.N.C.L. Όπως παρατηρεί και ο G. Drouot είναι αξιοσημείωτο το γεγονός πως στη Γαλλία τα περισσότερα παραδείγματα ανεξάρτητων διοικητικών αρχών έκαναν την εμφάνισή τους στο χώρο των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της επικοινωνίας (C.N.I.L Commission nationale des sondages, C.A.D.A, Commission Paritaire des publications et agences de presse κλπ.). Βλ. επίσης J. Chevallier (υποσ. 30), σελ. 75 επ., E. Derieux (υποσ. 30), σελ. 349 επ., J. Morange, La C.N.C.L et le droit de la communication audiovisuelle, Revue Française du droit Administratif, 1987, σελ. 373 επ. Από την ελληνική βιβλιογραφία πρβλ. γενικότερα, Α. Τάχο, Σύγχρονοι τάσεις της αρχής της νομιμότητας εις το Διοικητικόν Δίκαιον, 1973, σελ. 62 επ. και Δ. Κουτόγιωργα-Θεοχαροπούλου, Η έννοια της διοικητικής ιεραρχίας σε κρίση; σε: Σύμμεικτα προς τιμήν Φ. Θ. Βεγλερή Ι, 1988, σελ. 403 επ, σελ. 442 επ.

68. Βλ. για το γαλλικό παράδειγμα ο.π.υποσ. 67· για την αμερικανική Federal Communication Commission (F.C.C) και για άλλα παραδείγματα από τον ευρωπαϊκό χώρο και την Ιαπωνία: F. Balle (υποσ. 6), σελ. 297 επ. και βιβλιογραφικές υποδείξεις σελ. 391 επ. Για την F.C.C βλ. ακόμη, M. Franklin, Mass Media Law (Cases and Materials), 1982², σελ. 722 επ, 818 επ. Από την ελληνική βιβλιογραφία βλ. την επισκόπηση του Π. Δαγτόγλου (υποσ. 30), σελ. 77 επ.

69. Ό.π, υποσ. 67.

διάσταση στην κλασική τριπλή διάκριση των εξουσιών⁷⁰. Η Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία ανήκει στο Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης, ασκεί, όμως, όλες τις αρμοδιότητές της μέσα σε καθεστώς ανεξαρτησίας και δεν εμπλέκεται καθόλου ούτε με την υπαλληλική και ιεραρχική δομή του Υπουργείου ούτε με αποφάσεις κυβερνητικών οργάνων.

2. Η Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία προσλαμβάνει το χαρακτήρα της ανεξάρτητης διοικητικής αρχής μέσα από τον τρόπο με τον οποίο συγκροτείται και μέσα από τη διοικητική διαδικασία που ακολουθεί κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της. Το πρώτο, λοιπόν, χαρακτηριστικό της Επιτροπής είναι η συμμετοχή ανωτάτων δικαστικών λειτουργών —του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Προέδρου του Αρείου Πάγου.

Πράγματι, τα πέντε μέλη της επιτροπής διακρίνονται⁷¹ σε μέλη εκ του νόμου και σε μέλη αιρετά· κανένα μέλος της επιτροπής δεν ορίζεται από τον αρμόδιο Υπουργό ή το Υπουργικό Συμβούλιο. Εκ του νόμου, μέλη είναι ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας (που μπορεί να ορίσει ως αναπληρωτή του έναν από τους αντιπροέδρους του ίδιου Δικαστηρίου), ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου (που μπορεί να ορίσει, επίσης, ως αναπληρωτή του έναν από τους αντιπροέδρους του ίδιου Δικαστηρίου) και ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ένωσης Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών (που μπορεί να ορίσει ως αναπληρωτή του ένα από τα μέλη του Δ.Σ της ΕΣΗΕΑ). Τα τρία εκ του νόμου μέλη της επιτροπής επιλέγουν τα δύο αιρετά μέλη, που πρέπει να είναι «μέλη του Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων ή των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Χώρας με γνωστικό αντικείμενο ή εμπειρία

70. Βλ. *Le Monde* της 6.7.88.

71. Άρθρ. 2 παρ.10 ν. 1730/87 και άρθρ. 16 Π.Δ 25/88.

σχετική με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας ή άλλα πρόσωπα που έχουν ειδικές γνώσεις και ανεγνωρισμένη εμπειρία»⁷². Η θητεία των αιρετών μελών είναι τριετής και μπορεί να ανανεωθεί, ενώ Πρόεδρος της Επιτροπής είναι ο ανώτερος και μεταξύ ισόβαθμων ο αρχαιότερος από τους δύο δικαστικούς λειτουργούς που μετέχουν.

3. Το δεύτερο χαρακτηριστικό της Επιτροπής είναι η έντονα δικαστικοφανής διαδικασία που ακολουθεί κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της (άρθρ. 16, 20 και 21 Π.Δ 25/88). Οι συνεδριάσεις της Επιτροπής⁷³ είναι δημόσιες, γίνονται σε ακροατήριο, το δικαίωμα ακρόασης οργανώνεται κατά δικονομικό τρόπο, τόσο για τον αιτούντα όσο και για τους παρεμβαίνοντες κ.ο.κ. Σύμφωνα μάλιστα με τη διάταξη του άρθρου 2 παρ.11 του ν. 1730/87 που επαναλαμβάνεται στο άρθρο 21 παρ.7 του Π.Δ. 25/88, η Επιτροπή κατά την εξέταση των αιτήσεων για τη χορήγηση ή την ανανέωση των αδειών ή όταν τίθεται ζήτημα ανάκλησης άδειας ακολουθεί τη διαδικασία των άρθρων 684 επ. ΚΠολΔ (διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων). Στην προκειμένη, επομένως, περίπτωση εφαρμόζονται σύμφωνα με ρητή νομοθετική πρόβλεψη, οι διατάξεις του ΚΠολΔ ως προς τη διαδικασία και ως προς τον τρόπο με τον οποίο σχηματίζονται και διατυπώνονται οι προτάσεις της Επιτροπής: κατά το άρθρο 24 παρ.1 Π.Δ 25/88, οι προτάσεις της Επιτροπής

72. Η πρώτη Επιτροπή συγκροτήθηκε από τους Θ. Κουρουσόπουλο, Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, πρόεδρο, Α. Στασινό, Πρόεδρο του Αρείου Πάγου και Β. Κοραχάη, πρόεδρο της Ε.Σ.Η.Ε.Α (με αναπληρωτή το Δ. Μαθιόπουλο, Γ. Γραμματέα της ΕΣΗΕΑ), εκ του νόμου μέλη. Οι τρεις αυτοί επέλεξαν ως μέλη της επιτροπής και τους Ε. Πρωτονοτάριο, καθηγητή του τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών Ε.Μ.Π (με αναπληρωτή του τον Ε. Ουζούνου, αναπληρωτή καθηγητή του τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών ΕΜΠ) και Ευάγγ. Βενιζέλο, αναπληρωτή καθηγητή του Συνταγματικού Δικαίου στο τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

73. Οι συνεδριάσεις της Επιτροπής για τη συζήτηση των αιτήσεων. Αντίθετα οι διασκέψεις της Επιτροπής για την έκδοση των σχετικών προτάσεών της είναι μυστικές.

σχηματίζονται και διατυπώνονται κατά τον τρόπο που σχηματίζονται και διατυπώνονται οι αποφάσεις κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Η ρύθμιση αυτή αφορά τη μυστικότητα της διάσκεψης, το σχηματισμό της πλειοψηφίας και τη διατύπωση της γνώμης της μειοψηφίας, την κατάρτιση του σχεδίου απόφασης και τη δημοσίευσή της που γίνεται στο ακροατήριο και σημειώνεται στο ειδικό βιβλίο που τηρεί η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης.

4. Ως προς τα άλλα, βέβαια, ζητήματα που προκύπτουν κατά τη συγκρότηση και τη λειτουργία της Επιτροπής ισχύουν οι διατάξεις που διέπουν τη λειτουργία των συλλογικών οργάνων της Διοίκησης⁷⁴, άρα κατά βάση οι διατάξεις του άρθρου 19 ν. 1599/85, οι οποίες —κατά το άρθρο 16 παρ. 11 Π.Δ. 25/88— εφαρμόζονται αναλόγως και για όσα ζητήματα δεν περιέχονται ειδικές ρυθμίσεις στο νόμο 1730/87 και στο Π.Δ. 25/88 ή δε γίνεται ρητή παραπομπή στον ΚΠολΔ.

5. Στο άρθρο 16 παρ. 9 του Π.Δ. 25/88 περιλαμβάνεται μία κωδικοποίηση των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής. Σύμφωνα, λοιπόν, με την κωδικοποίηση αυτή η επιτροπή: α) προτείνει τη χορήγηση, ανανέωση και ανάκληση των αδειών· β) μπορεί να ζητήσει οποιοδήποτε στοιχείο που αφορά τη λειτουργία των σταθμών, ιδίως όσον αφορά την τήρηση των αρχών λειτουργίας και των αρχών που διέπουν τις εκπομπές και τις διαφημίσεις, ενώ μπορεί, επίσης, να ζητήσει τη διεξαγωγή οποιασδήποτε έρευνας για τον ίδιο σκοπό· γ) μπορεί να προβεί σε κάθε άλλη ενέργεια που προβλέπεται από το ν. 1730/87 και το Π.Δ. 25/88 ή είναι αναγκαία για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της και τη διατύπωση των προτάσεων και των αποφάσεών της.

Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής προβλέπονται λεπτομερέστερα

74. Το άρθρο 16 παρ.11 Π.Δ 25/88 παραπέμπει και ρητά στο άρθρο 19 ν. 1599/86, οι διατάξεις του οποίου εφαρμόζονται αναλόγως. Βλ. σχετικά Π. Παυλόπουλο, Το πλαίσιο λειτουργίας των συλλογικών διοικητικών οργάνων, ΝοΒ, σελ. 120 επ.

σ' όλες σχεδόν τις διατάξεις του Π.Δ. 25/88 και εκτείνονται σ' όλες τις όψεις της κρατικής εποπτείας στην τοπική ραδιοφωνία (τεχνική, οικονομική και λειτουργική ή προγραμματική).

6. Η Επιτροπή ασκεί τις αρμοδιότητές της εκδίδοντας και δημοσιεύοντας τις προτάσεις της⁷⁵. Η σύνθετη διοικητική ενέργεια⁷⁶ που προβλέπεται από το νόμο 1730/87 και το Π.Δ. 25/88 και η οποία καταλήγει στη χορήγηση, ανανέωση και ανάκληση της άδειας για την ίδρυση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών, ολοκληρώνεται, σε κάθε περίπτωση, με την έκδοση αντίστοιχης απόφασης του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης, που, ως τελική πράξη, είναι και η μόνη εκτελεστή διοικητική πράξη που εκδίδεται. Όπως είναι αυτονόητο, η υπουργική αυτή απόφαση υπόκειται στον ακυρωτικό έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας με την σχετική αίτηση ακυρώσεως συμπροσβάλλεται, βέβαια, και η αντίστοιχη πρόταση της Επιτροπής.

Ακριβώς επειδή η σχετική διοικητική διαδικασία προβλέπει πρόταση της Επιτροπής ο Υπουργός δεν μπορεί να χορηγήσει ή να ανανεώσει άδεια ή να ανακαλέσει άδεια χωρίς την πρόταση αυτή, αλλά ούτε με όρους διαφορετικούς από αυτούς που τάσσει η επιτροπή. Το συμπέρασμα αυτό συνάγεται κατ' αρχήν από το γεγονός πως πρόκειται για πρόταση (και όχι για απλή γνώμη)⁷⁷, ιδίως από τη συστηματική ερμηνεία των κρίσιμων διατάξεων του ν. 1730/87 και του Π.Δ. 25/88, ratio των οποίων είναι η περιένδυση της τοπικής ραδιοφωνίας με μία σειρά εγγυήσεων που θα διασφαλίζουν την ανεξαρτησία της και θα οριοθετούν το διοικητικό έλεγχο και τις εκάστοτε κυβερνητικές επεμβάσεις.

7. Βέβαια, όταν η Επιτροπή προβαίνει σε ενέργειες σχετικές

75. Βλ. άρθρα 22 και 23 Π.Δ 25/88.

76. Βλ. αντί πολλών Π. Δαγτόγλου (υποσ. 44), σελ. 152 επ, Ε. Σπηλιωτόπουλο (υποσ. 33), σελ. 132 επ, Α. Τάχο (υποσ. 33), σελ. 285 επ.

77. Βλ. Π. Δαγτόγλου (υποσ. 44), σελ. 142 επ. Ε. Σπηλιωτόπουλο (υποσ. 33), σελ. 119 επ, Α. Τάχο (υποσ. 33), σελ. 247 επ.

με την εποπτεία των ραδιοφωνικών σταθμών που λειτουργούν (π.χ. αντικατάσταση μελών της επιτροπής δεοντολογίας, δημοσίευση οικονομικών στοιχείων, παραγγελία ελέγχου από ορκωτούς λογιστές), μπορεί να εκδίδει πράξεις που φέρουν τα χαρακτηριστικά της εκτελεστής διοικητικής πράξης. Το ίδιο —κατά τα γνωστά— συμβαίνει και όταν η πρόταση της Επιτροπής για χορήγηση ή ανανέωση της άδειας είναι απορριπτική, οπότε η διοικητική ενέργεια μπορεί να τελειωθεί χωρίς να απαιτείται η έκδοση απορριπτικής υπουργικής απόφασης.

8. Είναι, λοιπόν, φανερό ότι η Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία είναι εξοπλισμένη με σημαντικές αρμοδιότητες και είναι το κεντρικό όργανο του νομοθετικού πλαισίου που διέπει την τοπική ραδιοφωνία.

9. Όλες αυτές οι αρμοδιότητες ασκούνται κατά διακριτική ευχέρεια και, άρα, όλες οι σχετικές πράξεις της πρέπει να είναι πλήρως και ειδικώς αιτιολογημένες⁷⁸. Αυτό προβλέπεται και ρητά (άρθρο 16 παρ. 10 Π.Δ. 25/88). Η έκταση μάλιστα της αιτιολογίας των προτάσεων της Επιτροπής υπερβαίνει τα στοιχεία της αιτιολογίας των διοικητικών πράξεων και ταυτίζεται —κατά ρητή νομοθετική παραπομπή— με την έκταση της αιτιολογίας των δικαστικών αποφάσεων. Από την άποψη αυτή, το άρθρο 22 παρ. 1 Π.Δ. 25/88 επιβάλλει αυστηρό έλεγχο της πληρότητας και της ειδικότητας της αιτιολογίας των προτάσεων της Επιτροπής. Η αιτιολογία —όπως είναι προφανές— πρέπει να αποτυπώνεται στο σώμα της πρότασης, χωρίς, φυσικά, να αποκλείεται η συμπλήρωσή της από τα στοιχεία του φακέλου· στοιχεία που είναι, ούτως ή άλλως, λεπτομερή και περιλαμβάνουν πάντως τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις των αρμοδίων υπηρεσιών, τόσο του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών όσο και του Υπουργείου

78. Βλ. και πάλι Π. Δαγτόγλου (υποσ. 44), σελ. 165 επ., Ε. Σπηλιωτόπουλο (υποσ. 31), σελ. 141 επ., Α. Τάχο (υποσ. 33), σελ. 286 επ.

Προεδρίας της Κυβέρνησης (άρθρο 18 παρ. 3 Π.Δ. 25/88). Οι «προτάσεις» και οι παρατηρήσεις των υπηρεσιών αυτών είναι απλά προπαρασκευαστικά έγγραφα⁷⁹, στα πλαίσια αυτής της σύνθετης διοικητικής διαδικασίας. Ως στοιχεία όμως του φακέλου μπορούν να συμπληρώσουν την αιτιολογία των προτάσεων της Επιτροπής και, τελικά, των αντίστοιχων υπουργικών αποφάσεων. Η διαφάνεια της διαδικασίας και η πληρότητα της αιτιολογίας είναι, σε τελική ανάλυση, οι πιο σημαντικές εγγυήσεις του χαρακτήρα της Επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία ως ανεξάρτητης διοικητικής αρχής και είναι πάντως τα σημεία στα οποία ελέγχεται ο τρόπος άσκησης των αρμοδιοτήτων της.

10. Στην αφετηρία όλης αυτής της διαδικασίας βρίσκεται η αίτηση του ενδιαφερομένου να ιδρύσει, να εγκαταστήσει και να θέσει σε λειτουργία έναν τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό σε μία συγκεκριμένη περιοχή. Κατά το άρθρο 17 παρ.1 Π.Δ. 25/88, η αίτηση αυτή υποβάλλεται ανά πάσα στιγμή, χωρίς χρονικούς περιορισμούς, και εξετάζεται αυτοτελώς γι' αυτό και η σχετική απόφαση έχει τα στοιχεία της ατομικής διοικητικής πράξης. Βέβαια στο άρθρο 20 παρ.2 Π.Δ. 25/88 περιλαμβάνεται μία κατευθυντήρια διάταξη, σύμφωνα με την οποία, κατά τον ορισμό της συζήτησης⁸⁰, ιδίως κατά την πρώτη φάση εφαρμογής του διατάγματος 25/88, πρέπει να γίνεται προσπάθεια για τη συζήτηση κατά την ίδια δημόσια συνεδρίαση της Επιτροπής περισσότερων αιτήσεων της ίδιας γεωγραφικής ενότητας, εφόσον έχει ολοκληρωθεί η προδικασία και έχουν συμπληρωθεί οι φάκελοι που συνοδεύουν τις αιτήσεις. Κατά την ίδια λογική η μεταβατική διάταξη του άρθρου 24 παρ.2 Π.Δ. 25/88 προέβλεπε

79. Βλ. ό.π.

80. Με πράξη του Προέδρου της Επιτροπής (έκθεμα της συζήτησης) που δημοσιεύεται πέντε ημέρες πριν τη συζήτηση σε δύο καθημερινές εφημερίδες της Αθήνας ή σε μία της Αθήνας και μία του τόπου στον οποίο πρόκειται να λειτουργήσει ο υπό συζήτηση σταθμός (άρθρ. 21 παρ.1 Π.Δ 25/88).

ότι όσες αιτήσεις είχαν υποβληθεί πριν τη δημοσίευση του διατάγματος, μπορούσαν να συμπληρωθούν μέσα σε εύλογη προθεσμία που όρισε η Επιτροπή⁸¹.

11. Θα ήταν ίσως σκόπιμο σε μία μελλοντική τροποποίηση του Π.Δ. 25/88 και στα πλαίσια της ίδιας εξουσιοδοτικής διάταξης του άρθρου 2 παρ. 12 ν. 1730/87 να προβλεφθούν συγκεκριμένες περίοδοι κάθε χρόνο, κατά τις οποίες θα υποβάλλονται αιτήσεις και στη συνέχεια θα συζητούνται κατά γεωγραφικές ενότητες. Αυτό θα μπορούσε για παράδειγμα να γίνεται δύο ή τρεις φορές το χρόνο σε, εκ του νόμου, τακτές προθεσμίες. Η μεθόδευση αυτή θα διευκόλυνε ίσως και την πληρότητα της αιτιολογίας των προτάσεων της Επιτροπής που θα μπορούσαν να αναφέρονται όχι σε κάθε αίτηση χωριστά, αλλά συνολικά σε κάθε νομό (ή γεωγραφική ενότητα), εν όψει και των διαθέσιμων κάθε φορά συχνοτήτων. Κατά τον τρόπο αυτό, η πρόταση της Επιτροπής και η απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης θα έπαιρναν τη μορφή της διοικητικής πράξης γενικής εφαρμογής για κάθε περιοχή, η αιτιολογία της οποίας θα προβλεπόταν ρητά στο νόμο⁸².

81. Με το υπ' αριθμ. 2/88 πρακτικό της Επιτροπής, ο εύλογος αυτός χρόνος ήταν τελικά ένας μήνας από τότε που περιήλθε στους αιτούντες η σχετική έγγραφη κοινοποίηση. Η πρώτη δημόσια συνεδρίαση της ΕπΤοπΡ έγινε στις 24.3.88.

82. Βλ. σχετικά Α. Τάχο, Η διοικητική πράξη γενικής εφαρμογής, σε: Τόμος Τιμητικός ΣτΕ Ι, 1979, σελ. 317 επ.

V. Οι αρχές του άρθρου 15 παρ.2 Σ και η εφαρμογή τους στην τοπική ραδιοφωνία

1. Οκύκλος των δικαιούχων — Αναγκαίες διαφοροποιήσεις

1. Η εφαρμογή των αρχών που, κατά το άρθρο 15 παρ.2 Σ, πρέπει να διέπουν τη λειτουργία της Ραδιοτηλεόρασης και στο πεδίο της Τοπικής Ραδιοφωνίας συνυφαίνεται με τα κριτήρια, με βάση τα οποία χορηγούνται και ανανεώνονται οι άδειες για την ίδρυση και λειτουργία Τοπικών Ραδιοφωνικών Σταθμών. Το πρώτο, επομένως, ζήτημα που πρέπει να αποσαφηνισθεί είναι ο κύκλος των δικαιούχων: αυτών που έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν κατά τρόπο παραδεκτό και, ενδεχομένως, να λάβουν μία από τις άδειες αυτές.

2. Είδαμε ήδη⁸³ ότι, κατά το άρθρο 2 παρ.4 του ν. 1730/87, φορείς άδειας για τη λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών μπορούν να είναι αφενός μεν οι Ο.Τ.Α, αφετέρου δε φυσικά πρόσωπα ελληνικής ιθαγένειας και νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από Έλληνες πολίτες. Είδαμε επίσης⁸⁴ ότι το άρθρο 3 Π.Δ 25/88 τυποποιεί λεπτομερέστερα τον κύκλο των δικαιούχων, αποσαφηνίζοντας τις έννοιες που χρησιμοποιεί ο ν. 1730/87 και σημειώσαμε τα προβλήματα που προκαλεί αφενός μεν η χορήγηση άδειας σε νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, αφετέρου δε ο περιορισμός του σχετικού δικαιώματος στους Έλληνες πολίτες και σε νομικά πρόσωπα που

83. Βλ. II.2.3 και III.1.

84. Βλ. II.2.3 και III.1.

βρίσκονται υπό ελληνικό έλεγχο, ρύθμιση που αποκλείει τους αλλοδαπούς και τα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από αλλοδαπούς, χωρίς από τον αποκλεισμό αυτό να εξαιρούνται οι υπήκοοι των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και τα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από αυτούς.

3. Αφήνοντας κατά μέρος τα προβλήματα που μπορεί να τεθούν στα πλαίσια της κοινοτικής έννομης τάξης και στα οποία ήδη αναφερθήκαμε⁸⁵, μπορούμε να ταξινομήσουμε τα προβλήματα που έμμεσα και σιωπηρά θέτει η επιλογή της ελληνικής νομοθεσίας ως προς τους φορείς των αδειών:

4. Κατ' αρχήν ο ν. 1730/87 (άρθρο 2 παρ.4) αναφέρεται αδιακρίτως από τη μια μεριά στους Ο.Τ.Α. και από την άλλη μεριά σε Έλληνες πολίτες και νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από Έλληνες πολίτες. Το Π.Δ. 25/88 εξειδικεύοντας και συμπληρώνοντας τη ρύθμιση αυτή, προβλέπει πως, αν η άδεια δοθεί σε Ο.Τ.Α., ο σταθμός λειτουργεί ως ιδιόμορφη δημοτική ή κοινοτική (ή διαδημοτική ή διακοινοτική) επιχείρηση. Η ρύθμιση αυτή δεν αποκλείει η άδεια να ζητηθεί και να χορηγηθεί απευθείας σε μία συνήθη δημοτική (ή κοινοτική) ή διαδημοτική (ή διακοινοτική) επιχείρηση ή κοινοπραξία, στην οποία μετέχει ένας Ο.Τ.Α., όπως οι οργανωτικές αυτές μορφές προβλέπονται από τον ισχύοντα Δ.Κ.Κ.⁸⁶. Αξιοσημείωτο είναι, στο σημείο αυτό, το γεγονός πως η επιλογή της ελληνικής νομοθεσίας είναι να καταστήσει τους ίδιους τους Ο.Τ.Α. φορείς τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών τους οποίους να έχουν υπό τον έλεγχό τους, δηλαδή εν τέλει υπό τον έλεγχο της πλειοψηφίας του αντίστοιχου ή των αντίστοιχων δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων. Η επιλογή αυτή, σε σχέση με άλλα μοντέλα οργάνωσης της τοπικής ραδιοφωνίας που συναντάει κανείς

85. Βλ. III.1.

86. Βλ. ενδεικτικά Ε. Σπηλιωτόπουλο (υποσ. 38), σελ. 265 επ, Α. Τάχο (υποσ. 33), σελ. 164 επ.

διεθνώς⁸⁷, δεν είναι ούτε αυτονόητη ούτε άμοιρη προβλημάτων. Θέτει ένα μεγάλο τμήμα της τοπικής ραδιοφωνίας υπό τον έλεγχο των Ο.Τ.Α., στα πλαίσια των όποιων διαμορφώνονται συγκεκριμένοι και συχνά άκαμπτοι συσχετισμοί πολιτικών δυνάμεων. Αυτό αποτυπώνεται κυρίως στον τρόπο συγκρότησης των διοικητικών συμβουλίων των δημοτικών ή διαδημοτικών επιχειρήσεων ραδιοφώνου και στον τρόπο συγκρότησης των επιτροπών δεοντολογίας, οι οποίες, όταν δε συγκροτούνται ομόφωνα, συγκροτούνται αναλογικά με βάση το συσχετισμό δυνάμεων στο αντίστοιχο δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο⁸⁸. Σ' άλλα συστήματα οργάνωσης τοπικής ραδιοφωνίας, οι Ο.Τ.Α. αναλαμβάνουν την οικονομική ή τεχνική υποστήριξη τοπικών σταθμών ή μετέχουν στις αντίστοιχες εταιρείες, χωρίς όμως να διαθέτουν τον απόλυτο έλεγχο του σταθμού⁸⁹. Βέβαια, οι σταθμοί των Ο.Τ.Α. δεν παύουν να είναι ένα είδος αντίβαρου στα κρατικά μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η επιλογή της ελληνικής νομοθεσίας οφείλεται —όπως φαίνεται— σε συγκεκριμένους κατά βάση λόγους: οφείλεται στο γεγονός πως μεγάλοι Δήμοι της χώρας (Αθήνας, Θεσσαλονίκης, Πειραιά) είχαν εξαγγείλει, με πρωτοβουλία των Δημάρχων τους (που αναδείχθηκαν με συγκεκριμένη πολιτική ταυτότητα από τις δημοτικές εκλογές του 1986), τη θέση σε λειτουργία δημοτικών σταθμών λίγο πριν την έκδοση της πρώτης κοινής υπουργικής απόφασης που έθετε το προσωρινό κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας των δημοτικών και κοινοτικών τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών⁹⁰.

5. Κατά την ίδια λογική το Π.Δ 25/88 —όπως είδαμε ήδη⁹¹—,

87. Βλ. υποσ. 8.

88. Βλ. υποσ. 65.

89. Βλ. και πάλι υποσ. 8.

90. Βλ. παραπάνω I.2.

91. Βλ. παραπάνω II.3.

εξειδικεύοντας την έννοια του νομικού προσώπου που ελέγχεται από Έλληνες πολίτες, αναφέρεται ρητά στις προσωπικές (ομόρρυθμες ή ετερόρρυθμες) και στις κεφαλαιουχικές (ανώνυμες και περιορισμένης ευθύνης) εταιρείες, καθώς και στις κοινοπραξίες (εταιρειών ή φυσικών προσώπων). Η ρύθμιση αυτή δεν αποκλείει τα άλλα νομικά πρόσωπα· απλώς προσδιορίζει τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχουν τα νομικά πρόσωπα τα οποία αναπτύσσουν εμπορική δραστηριότητα και ζητούν να τους χορηγηθεί άδεια. Επομένως, άδεια μπορεί να ζητηθεί και από άλλα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που δεν ασκούν εμπορία, και ιδίως από ιδρύματα και σωματεία, τα οποία, εκ του συντάγματος, δεν μπορούν να έχουν κερδοσκοπική δραστηριότητα⁹². Η λύση αυτή πρέπει a fortiori να ισχύσει και για τους συνεταιρισμούς που περιβάλλονται με συνταγματική προστασία (άρθρο 12 παρ.2 επ. Σ) και αναπτύσσουν κερδοσκοπική δραστηριότητα⁹³.

6. Αντίθετα, η ρύθμιση αυτή δεν περιλαμβάνει τις ενώσεις προσώπων, άρα και τα κόμματα, που θεωρούνται από τη νομολογία ενώσεις προσώπων⁹⁴.

7. Απομένουν τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, και ιδίως τα ν.π.δ.δ. που απολαμβάνουν ειδικής συνταγματικής προστα-

92. Βλ. αντί όλων Α. Σβώλου - Γ. Βλάχου, Το Σύνταγμα της Ελλάδος, τόμος Β', 1955, σελ. 261 επ. Για το σχετικό άρθρο 78 ΑΚ βλ. εντελώς ενδεικτικά Ν. Παπαντωνίου, Γενικές αρχές, 1983, σελ. 160 επ. Από τη σχετική νομολογία στο μη κερδοσκοπικό σκοπό των σωματείων επικεντρώνουν την προσοχή του οι ΠολΠρΔράμας 22/1973, ΝοΒ 1973, σελ. 811 επ., ΠολΠρΚαστοριάς 65/1967, Αρχ.ΝΙΗ' σελ. 532, ΠολΠρΑθ 4857/1968, ΕΕΔ 27, σελ. 946, ΠολΠρΜεσολογγίου 15/1907, ΕΕΔ, 26, σελ. 1000. Πρβλ πρόταση ΕπΤοπΡ 20/88, 21/88 και 35/88.

93. Βλ. Α. Σβώλου - Γ. Βλάχου (υποσ. 92), ό.π.

94. Βλ. κυρίως τις ΣτΕ 2145/79, ΤοΣ 1979, σελ. 600 επ. και ΣτΕ 4037/79 (ολ), ΤοΣ 1989, σελ. 608 επ. (εισήγηση Κ. Κακούρη) πρβλ. όμως τις παρατηρήσεις του Χ. Κεφαλά, Η νομική φύση του πολιτικού κόμματος, ΕλλΔ 1981, ανάπτυπο σελ. 12 επ. και του Γ. Δρόσου, Η νομική θέση των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα, 1982, σελ. 220 επ.

σίας, καθώς και τα ν.π.δ.δ. *σωματειακού χαρακτήρα*⁹⁵. Η γραμματική διατύπωση του ν. 1730/87 είναι εξαιρετικά ευρεία: περιλαμβάνει τα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από Έλληνες πολίτες, χωρίς καμία περαιτέρω διευκρίνιση. Άρα φαίνεται να περιλαμβάνει κατ' αρχήν και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Από την άλλη μεριά, οι λεπτομερείς διατάξεις του Π.Δ. 25/88 δεν περιλαμβάνουν μία αποκλειστική απαρίθμηση νομικών προσώπων που μπορούν παραδεκτώς να ζητήσουν άδεια. Απλώς ρυθμίζουν ορισμένα ζητήματα που αφορούν τα νομικά πρόσωπα του εμπορικού δικαίου.

Είμαστε, συνεπώς, αναγκασμένοι να αναχθούμε στις σχετικές συνταγματικές διατάξεις και να αναζητήσουμε σ' αυτές την απάντηση στο ερώτημα που μας απασχολεί. Εφόσον, λοιπόν, η ίδρυση και λειτουργία τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού δεν είναι εκδήλωση κάποιου δικαιώματος στη ραδιοφωνική εκπομπή, γιατί τέτοιο δικαίωμα δεν αναγνωρίζεται, ως γνωστόν, στο άρθρο 15 παρ.2 Σ (ούτε στο άρθρο 10 ΕυρΣΔΑ)⁹⁶, η απάντηση δεν μπορεί να είναι μία απλή εφαρμογή όσων ισχύουν ως προς τα υποκείμενα των συνταγματικών δικαιωμάτων⁹⁷. Από την άλλη, βέβαια, πλευρά, αφ' ης στιγμής προβλέπεται νομοθετικά η δυνατότητα χορήγησης μίας παρόμοιας άδειας, η σχετική διοικητική διαδικασία οριοθετείται συνταγματικά, γιατί συνιστά εκδήλωση κατ' αρχήν του δικαιώματος στην ελεύθερη και ίση

95. Βλ. J.-C. Douence, *La specialité des personnes publiques en droit administratif français*, R.D.P., 1972, σελ. 753 επ., Δ. Κουτόγιωργα - Θεοχαροπούλου, Οι επαγγελματικές οργανώσεις που συνιστούν ν.π.δ.δ και η σύναψη συλλογικής σύμβασης εργασίας, Δίκαιο και Πολιτική, 1982, σελ. 471 επ., της ίδιας, Δίκαιο διοικητικής οργανώσεως του κράτους α', 1982-83, σελ. 106 επ.

96. Βλ. υποσ. 32.

97. Βλ. Αρ. Μάνεση, *Συνταγματικά Δικαιώματα α' — Ατομικές ελευθερίες*, 1982⁴, σελ. 43 επ., Δ. Θ. Τσάτσο (υποσ. 47), σελ. 146 επ., Α. Ράικο, *Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου*, τόμος Β' τεύχος Α', 1983, σελ. 115 επ. και Α. Μανιτάκη, *Το υποκείμενο των συνταγματικών δικαιωμάτων*, 1981, ιδίως σελ. 99 επ.

πρόσβαση στη ραδιοτηλεόραση (εδώ στις ραδιοφωνικές εκπομπές). Συνδέεται άρα: πρώτον με την ελευθερία του λόγου και της γνώμης που μπορεί να διαδοθεί με κάθε προσιτό μέσο (άρθρο 14 παρ.1 Σ)⁹⁸, δεύτερον με την ισότητα που πρέπει να διέπει την πρόσβαση στις ραδιοφωνικές εκπομπές (άρθρα 4 παρ. 1 και 15 παρ. 2 Σ)⁹⁹ και τρίτον —πάντως επικουρικά—, συνιστά εκδήλωση της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και του δικαιώματος συμμετοχής στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή, που ως γενικό συνταγματικό δικαίωμα είναι έτοιμο να επεκτείνει το κανονιστικό του περιεχόμενο, να περιλάβει νέα φαινόμενα και να δημιουργήσει αμυντικούς φραγμούς απέναντι σε νέες απειλές της κρατικής εξουσίας¹⁰⁰.

98. Βλ. από την ελληνική βιβλιογραφία μετά το Σ. 1975/86 *Αρ. Μάνεση*, Η συνταγματική προστασία της ελεύθερης κυκλοφορίας των εντύπων και η εφαρμογή της στην πράξη, ΤοΣ, 1977, σελ. 1 επ. (= Συνταγματική Θεωρία και Πράξη, 1980, σελ. 638 επ., όπου και αναφορά (σελ. 638 υποσ. 16α) στην ΣτΕ 2209/77, ΤοΣ 1977, σελ. 638 που θεμελιώνει την ελευθερία της άντλησης πληροφοριών και της περαιτέρω μεταφοράς τους στο κλασικό δικαίωμα της έκφρασης των φιλοσοφικών, θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεων (άρθρ. 14 παρ. 1), *Γ. Κασιμάη*, Συνταγματικότητας του άρθρου 36 του ν. 75/1975 περί οργανώσεως του εξωσχολικού αθλητισμού, ΤοΣ 1976, σελ. 45 επ. και του ίδιου, Η αντισυνταγματικότητα της απαγόρευσης των αφισοκολλήσεων, ΤοΣ 1977, σελ. 37 επ. επίσης βλ. *Π. Παραρά*, Σύνταγμα 1975 — Corpus I, 1982, σελ. 216 επ. Γενικότερα για τη σχέση της ελευθερίας της γνώμης με την ελευθερία της πληροφόρησης βλ. αντί πολλών άλλων *J. Morange*, *Libertés Publiques*, 1985, σελ. 227 επ., *J. Robert*, *Libertés Publiques*, 1982, σελ. 549 επ. Βλ. και Πρώτο μέρος, υποσ. 40.

99. Βλ. *Π. Δαγτόγλου* (υποσ. 30), σελ. 147 επ., 153 επ., 168 επ., *Ν. Αλιβιζάτο* (υποσ. 30), σελ. 72 επ., με τον εκεί υπομνηματισμό πρβλ. *G. Drouot* (υποσ. 8), σελ. 125 επ., 128 επ. Ειδικά για την προεκλογική πρόσβαση των κομμάτων βλ. την Α.Ε.Δ 11/82, ΤοΣ 1986, σελ. 79 επ. και την ΣτΕ 2423/84, ΤοΣ 1986, σελ. 77 επ. (με παρατηρήσεις *Ν. Ανδριτσόπουλου*), καθώς και τη σχετική βιβλιογραφία: *Γ. Δρόσο* (υποσ. 94), σελ. 233 επ.

100. Βλ. σχετικά με την ερμηνευτική σημασία του άρθρου 5 παρ.1 Σ. *Αρ. Μάνεση* (υποσ. 98), σελ. 114 επ., *Γ. Κασιμάη*, Συνταγματικό Δίκαιο II, 1980, σελ. 143 επ., *Α. Ράικο* (υποσ. 98), τόμος Β' τεύχ. Β', 1984, σελ. 75 επ., *Α. Μαιτάκη* (υποσ. 98), σελ. 105 επ., 138 επ., 199 επ. Πρβλ. *Ν. Ανδρουτσόπουλο*, Η αντικειμενικότητα

Στο μέτρο μάλιστα που η κατοχή μιας παρόμοιας άδειας μπορεί να συνιστά κερδοσκοπική δραστηριότητα, η λήψη της είναι εκδήλωση και της οικονομικής ελευθερίας¹⁰¹. Βέβαια η παράμετρος αυτή λειτουργεί μόνο συμπληρωματικά, γιατί εμφανίζεται απλώς ως ευδεχόμενο και όχι ως αναγκαίο νομικό χαρακτηριστικό του φορέα της άδειας.

8. Όλο, λοιπόν, το κανονιστικό περιεχόμενο των παραπάνω συνταγματικών διατάξεων που καλούνται σε εφαρμογή διοχετεύεται μέσα στις αρχές που, κατά το άρθρο 15 παρ. 2 Σ¹⁰², πρέπει να διέπουν την οργάνωση (άρα και τους φορείς) και τη λειτουργία της ραδιοτηλεόρασης (άρα και των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών). Τελικό, επομένως, κριτήριο για τη διαμόρφωση του κύκλου των δικαιωμάτων και πιο συγκεκριμένα των νομικών προσώπων που μπορούν να ζητήσουν παραδεκτά τη χορήγηση άδειας, είναι η τήρηση των αρχών της εσωτερικής και της εξωτερικής πολυμέρειας που ισχύουν στο πεδίο της τοπικής ραδιοφωνίας και στις οποίες θα αναφερθούμε διεξοδικά αμέσως παρακάτω¹⁰³.

9. Στο σημείο όμως αυτό, μπορούμε να διατυπώσουμε μια

της πληροφόρησης και η αξία του ανθρώπου, ΝοΒ 1985, σελ. 959 επ. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ΑΠ 752/88, ΝοΒ 1988, σελ. 598 επ. θεμελιώνει το ατομικό δικαίωμα της πληροφόρησης στο άρθρο 5 Σ. (χωρίς ιδιαίτερη αναφορά σε παράγραφο) και στο άρθρο 10 ΕυρΣΔΑ. Βλ. και Πρώτο μέρος, υποσ. 41.

101. Βλ. ενδεικτικά *Αρ. Μάνεση* (υποσ. 98), σελ. 156 επ., *Αρ. Μάνεση - Α. Μανιτάκη*, Κρατικός παρεμβατισμός και Σύνταγμα, γνωμοδότηση, ΝοΒ 1981, σελ. 1983 επ., *Α. Μανιτάκη* (υποσ. 98), σελ. 210 επ., *Μ. Σταθόπουλο*, Οικονομική ελευθερία, οικονομικό σύστημα και Σύνταγμα. ΤοΣ 1983, σελ. 521 επ., *Α. Τάχο*, Διοικητικό οικονομικό Δίκαιο, 1982, σελ. 149 επ., *Α. Λιακόπουλο*, Η οικονομική ελευθερία αντικείμενο προστασίας στο δικαίωμα του ανταγωνισμού, 1981, σελ. 7 επ., *Ε. Β. Βενιζέλο*, Τα όρια της αναθεώρησης του Συντάγματος 1975, 1984, σελ. 159 επ. Από την πρόσφατη νομολογία βλ. ΣτΕ(ολ) 1094-5/87, ΤοΣ 1987, σελ. 279 επ., καθώς και την εισήγηση του *Β. Μποτόπουλου* υπό την ΣτΕ(ολ) 297/85, ΝοΒ 1985, σελ. 184 επ.

102. Βλ. υποσ. 49.

103. Βλ. υπό V.2.

υπόθεση εργασίας ως προς τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και ως προς τα πολιτικά κόμματα, τα οποία, εφόσον θεωρηθούν ενώσεις προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα, δε νομιμοποιούνται —όπως σημειώσαμε ήδη— να υποβάλουν αίτηση για τη χορήγηση άδειας¹⁰⁴. Κατ' αρχήν, λοιπόν, τα συνήθη ν.π.δ.δ. (ιδρυματικού τις περισσότερες φορές χαρακτήρα), ως απλές οργανωτικές εκφάνσεις της κρατικής εξουσίας, δεν είναι φορείς των συνταγματικών δικαιωμάτων που μνημονεύονται παραπάνω, και ως κάτοχοι άδειας δε διασφαλίζουν πάντως την τήρηση της αρχής της εξωτερικής πολυμέρειας. Δεν μπορούν άλλωστε, σε καμία περίπτωση, να θεωρηθούν «νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από Έλληνες πολίτες», κατά τη διατύπωση του άρθρου 2 παρ. 4 ν. 1730/87, διατύπωση που φαίνεται να αποκλείει κατ' αρχήν τα ν.π.δ.δ. ιδρυματικού χαρακτήρα.

Αντίθετα, τα ν.π.δ.δ. σωματειακού χαρακτήρα¹⁰⁵ που εκφράζουν συγκεκριμένους κοινωνικούς και επαγγελματικούς χώρους (οι ιατρικοί ή δικηγορικοί σύλλογοι, τα διάφορα επιμελητήρια κλπ) είναι φορείς των παραπάνω συνταγματικών δικαιωμάτων¹⁰⁶, η σωματειακή τους οργάνωση εγγυάται, ως ένα βαθμό, την εσωτερική πολυμέρεια και η συνύπαρξή τους μπορεί να ενισχύσει την εξωτερική πολυμέρεια της τοπικής ραδιοφωνίας. Το ίδιο ισχύει *a fortiori*, προκειμένου για τα ν.π.δ.δ. που απολαμβάνουν ειδικής συνταγματικής μεταχείρισης¹⁰⁷: οι Ο.Τ.Α. αναγνωρίζονται ρητά ως φορείς αδειών (και έχουν, όπως θα δούμε¹⁰⁸, διασφαλισμένη μία κατ' αρχήν προτεραιότητα).

104. Βλ. υποσ. 94.

105. Βλ. υποσ. 95.

106. Βλ. από την πρόσφατη νομολογία τις ΣτΕ 3354-7/88 που αναφέρονται στη συγχώνευση των Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων (ν.π.δ.δ) με τα αντίστοιχα Επαγγελματικά και Βιοτεχνικά Επιμελητήρια.

107. Βλ. υποσ. 97.

108. Βλ. υπό V.2.στ.

Απομένουν, συνεπώς, η Εκκλησία της Ελλάδος (άρθρο 3 Σ) και τα Α.Ε.Ι. (άρθρο 16 παρ. 5 Σ.). Τα Α.Ε.Ι., ως υποκείμενα της συνταγματικής ελευθερίας και των άλλων δικαιωμάτων που προσιδιάζουν στη φύση τους¹⁰⁹, διασφαλίζουν την τήρηση και της εξωτερικής και της εσωτερικής πολυμέρειας. Η Εκκλησία της Ελλάδος, ως υποκείμενο της θρησκευτικής ελευθερίας και όλων των συναφών δικαιωμάτων μέσα στα οποία περιλαμβάνεται κατ' εξοχήν το άρθρο 14 παρ. 1, έχει αναμφίβολα συνταγματικά διασφαλισμένο δικαίωμα πρόσβασης και στην τοπική ραδιοφωνία, εφόσον διασφαλίζεται, βέβαια, η εξωτερική πολυμέρεια της τοπικής ραδιοφωνίας σε σχέση με τις άλλες γνωστές θρησκείες¹¹⁰.

Με βάση τα ίδια κριτήρια μπορούμε να πούμε ότι τα κόμματα είναι φορείς των συναφών με την τοπική ραδιοφωνία συνταγματικών δικαιωμάτων και η συνύπαρξη όλων των κομμάτων ως φορέων αδειών θα διασφάλιζε κατ' αρχήν μία εξωτερική πολυμέρεια με τη μορφή της «συμψηφιστικής ουδετερότητας»¹¹¹. Δε θα περιείχε όμως καμία εγγύηση για τη διασφάλιση της εσωτερικής πολυμέρειας που πρέπει να διέπει την οργάνωση και τη λειτουργία των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών. Άρα πρέπει, και από την άποψη αυτή, να θεωρήσουμε ότι δεν περιλαμβάνονται στον κύκλο των δικαιούχων. Η άποψη, βέβαια, αυτή φαίνεται προσχηματική στο μέτρο που ένα πολιτικό κόμμα μπορεί να ζητήσει άδεια με παρένθετο φυσικό ή νομικό πρόσωπο¹¹². Στην περίπτωση αυτή

109. Βλ. και πάλι υποσ. 97· προσθ. *Ε. Β. Βενιζέλο*, Ο «νόμος-πλαίσιο» για τα Α.Ε.Ι. Ο κοινός νομοθέτης και το άρθρο 16 του Συντάγματος, Δίκαιο και Πολιτική 2/1982, σελ.151 επ.(=Μελέτες Συνταγματικού Δικαίου 1980-87, σελ. 269 επ.).

110. Βλ. τη σχετική πρόταση της ΕπΤοπΡ 19/88 και πρβλ. την απορριπτική πρόταση, ΕπΤοπΡ 40/88.

111. Βλ. *Π. Δαγτόγλου* (υποσ. 30), σελ. 156 επ.

112. Βλ. αφενός μεν την πρόταση ΕπΤοπΡ 58/88 όπου μεσολαβεί παρένθετο

μόνος φραγμός είναι ο έλεγχος των αρχών που επιβάλλει το Σύνταγμα και η κοινή νομοθεσία: έλεγχος που μπορεί να οδηγήσει σε μη ανανέωση ή σε ανάκληση της άδειας. Άλλωστε, η τήρηση των προσχημάτων δεν είναι πάντοτε χωρίς νομική και πολιτική σημασία.

10. Όλος αυτός ο κύκλος των δικαιούχων πρέπει να πληροί δύο βασικές προϋποθέσεις που τάσσει —για άλλες μεν κατηγορίες ρητά για δε τις υπόλοιπες μέσα από την αναλογική εφαρμογή των ίδιων διατάξεων— το Π.Δ. 25/88 (άρθρα 3 και 4). Πρόκειται για την *ελληνικότητα* και για τη *διαφάνεια* των φορέων της άδειας για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού.

Στην *ελληνικότητα* αναφερθήκαμε ήδη¹¹³. Το άρθρο 3 παρ.1 Π.Δ 25/88, στα πλαίσια της επιλογής στην οποία προέβη ο ίδιος ο νόμος 1730/87 (άρθρο 2 παρ.4), περιορίζει, όπως τονίσαμε κατ' επανάληψη, τους δικαιούχους στους Έλληνες πολίτες και τα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από Έλληνες πολίτες. Στις επόμενες παραγράφους του άρθρου 3 του Π.Δ 25/88 ρυθμίζεται λεπτομερέστερα η μορφή που πρέπει να έχει ο ελληνικός έλεγχος στα διάφορα επιμέρους νομικά πρόσωπα. Εδώ ο κανονιστικός νομοθέτης (άρθρ. 3 παρ.2 Π.Δ 25/88) αναφέρεται ρητά μόνο στις εμπορικές εταιρείες και τις κοινοπραξίες. Είναι, όμως, προφανές ότι ανάλογες προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν και στα άλλα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου. Στις μεν, λοιπόν, προσωπικές εταιρείες (ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες), Έλληνες πολίτες πρέπει να είναι οι ομόρρυθμοι εταίροι και οι διαχειριστές. Στις κεφαλαιουχικές εταιρείες (ανώνυμες εταιρείες και εταιρείες περιορισμένης ευθύνης), Έλληνες πολίτες πρέπει να είναι

φυσικό πρόσωπο (αρχηγός του κόμματος ως άτομο), αφετέρου δε την πρόταση ΕπΤοπΡ 73/88 (για την αίτηση που υποβλήθηκε από πολιτικό κόμμα ως τέτοιο) και οι δύο είναι απορριπτικές για διαφορετικούς όμως λόγους.

113. Βλ. παρακάτω III.1.

εκείνοι που συγκεντρώνουν την πλειοψηφία των μετοχών ή των μεριδίων, καθώς και ο πρόεδρος, ο διευθύνων σύμβουλος και όλα τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της ανώνυμης εταιρείας ή οι διαχειριστές της ΕΠΕ. Αν η άδεια ανήκει σε κοινοπραξία, όλες αυτές οι προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται από όλα τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που μετέχουν στην κοινοπραξία (άρθρ. 3 παρ.4 Π.Δ 25/88). Για τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που ενδέχεται να καταστούν φορείς άδειας τοπικού σταθμού δεν υπάρχει πρόβλημα, γιατί, από την ίδια τη νομική τους φύση, βρίσκονται υπό ελληνικό έλεγχο. Για τα διάφορα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που δε μνημονεύονται ρητά στο άρθρο 3 Π.Δ 25/88, ισχύουν αναλογικά οι προϋποθέσεις που τάχθηκαν για τις εταιρείες. Συνεπώς, πρέπει να δεχθούμε ότι στους συνεταιρισμούς, τα σωματεία και τα ιδρύματα η πλειοψηφία των μελών τους (αυτό δεν ισχύει βέβαια για τα ιδρύματα) και πάντως όλα τα μέλη της διοίκησής τους πρέπει να είναι Έλληνες πολίτες.

11. Η διαφάνεια^{113α} στο σημείο αυτό, έχει ως στόχο κυρίως τις ανώνυμες εταιρείες. Σύμφωνα, λοιπόν, με το άρθρο 3 παρ.5 και 6 Π.Δ 25/88, οι ανώνυμες εταιρείες που επιθυμούν να ζητήσουν τη χορήγηση άδειας, πρέπει να έχουν όλο το εταιρικό τους κεφάλαιο καταμεμημένο μόνο σε ονομαστικές μετοχές. Η ίδια υποχρέωση επεκτείνεται και στις ανώνυμες εταιρείες που έχουν στην κυριότητα τους (ή ως ενέχυρο) μετοχές ανωνύμων εταιρειών οι οποίες είναι φορείς άδειας τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού (άρθρο 3 παρ.5 in fine)¹¹⁴.

113α. Πρβλ. G. Drouot (υποσ. 8), σελ. 143 επ. με το σχετικό υπομνηματισμό.

114. Βλ. σχετικά πρόταση ΕπΤοπΡ 15/88 (εκδόσεις Απογευματινή Α.Ε.) σύμφωνα με τη νεότερη και ειδικότερη σε σχέση με το ν. 1730/87 διάταξη του άρθρου 24 παρ.6 και 10 ν. 1746/88 επίδικες (κατά την 1.1.87) μετοχές ανωνύμων εταιρειών που ζητούν να κατέχουν άδειες (τοπικών) ραδιοφωνικών σταθμών μετατρέπονται σε ονομαστικές μέσα σε προθεσμία 60 ημερών από την αναγνώριση του νόμιμου δικαιούχου, με αμετάκλητη δικαστική απόφαση ή συμβιβασμό. Βλ. τώρα και το άρθρ. 40 παρ. 9 ν. 1806/88 (Α' 207) που επιβάλλει έλεγχο διαφάνειας των οικονομικών μέσων —μεταξύ άλλων— και των κατόχων τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών· βλ. ακόμη τη σχετική κοινή απόφαση των

12. Η διαφάνεια αυτή συνδέεται, βέβαια, και με τη μεταβίβαση ή ενεχυρίαση των μετοχών των Α.Ε. που είναι φορείς άδειας. Οι μετοχές αυτές μπορούν να μεταβιβαστούν ή να ενεχυριασθούν μόνο μέχρι ποσοστό 49% του εταιρικού κεφαλαίου. Οι μετοχές αυτές —που είναι, ούτως ή άλλως, ονομαστικές— μεταβιβάζονται ή ενεχυριάζονται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της νομοθεσίας περί ανωνύμων εταιρειών. Το Π.Δ 25/88 (άρθρ. 3 παρ.6) προσθέτει όμως μία ακόμη τυπική προϋπόθεση, η παράλειψη της οποίας επιφέρει ακυρότητα της μεταβίβασης ή της ενεχυρίασης: οι πράξεις αυτές πρέπει να καταχωρούνται στο ειδικό βιβλίο (άρθρο 12 παρ.2 Π.Δ 25/88) που τηρεί η Ειδική Υπηρεσία Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης (και μεταβατικά η διεύθυνση εποπτείας της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών — άρθρ. 24 παρ.1 Π.Δ 25/88).

Η ίδια προϋπόθεση της καταχώρισης στο ειδικό αυτό βιβλίο ισχύει και για τη μεταβίβαση εταιρικών μεριδίων των ΕΠΕ ή ποσοστών των προσωπικών εταιρειών. Οι εταιρείες που είναι φορείς άδειας πρέπει να πληρούν διαρκώς τις προϋποθέσεις ελληνικότητας και διαφάνειας που επιβάλλει το Π.Δ 25/88.

13. Κατά το άρθρο 7 παρ.1 Π.Δ 25/88, η άδεια αυτή καθαυτή είναι αναπαλλοτρίωτη και δεν μπορεί να μεταβιβασθεί (ούτε συνολικά ούτε εν μέρει), παρά μόνο σε περίπτωση κληρονομικής εξ αδιαθέτου διαδοχής. Στην περίπτωση αυτή, ο κληρονόμος (ή οι κληρονόμοι) πρέπει να γνωστοποιήσει τη μεταβίβαση στην Ε.Υ.Μ.Μ.Ε., μέσα σε προθεσμία τεσσάρων μηνών μετά το θάνατο του κληρονομούμενου. Με τη διάταξη αυτή, επιτρέπεται ρητά η μεταβίβαση της άδειας μόνο σε περίπτωση εξ αδιαθέτου διαδοχής. Τίθεται, επομένως, το ερώτημα: τι γίνεται με τη διαδοχή από διαθήκη (ή ακόμη και με τις δωρεές αιτία θανάτου)¹¹⁵; Λόγος που να δικαιολογεί τη διαφοροποίηση

Υπουργών Προεδρίας, Εθνικής Οικονομίας και Δικαιοσύνης (Φ.Ε.Κ. Β' 750/14-10-1988).

115. Βλ. ενδεικτικά Ν. Παπαντωνίου, Κληρονομικό Δίκαιο, 1978³, σελ. 154 επ., 274 επ.

ανάμεσα στους επιμέρους τρόπους κληρονομικής διαδοχής δε φαίνεται να υπάρχει, και μάλλον ο κανονιστικός νομοθέτης εκφράσθηκε στο σημείο αυτό στενότερα από ό,τι ήθελε. Με μια στοιχειώδη διορθωτική ερμηνεία πρέπει να περιλάβουμε, στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης αυτής, κάθε περίπτωση κληρονομικής διαδοχής. Διαφορετικά πρέπει να θεωρήσουμε τις σχετικές διατάξεις μιας διαθήκης ως άκυρες¹¹⁶· μια τέτοια, όμως, έννομη συνέπεια δε νομίζω ότι μπορεί, χωρίς καν να προβλέπεται ρητά, να θεμελιωθεί σε μία εξαιρετική διάταξη όπως αυτή του άρθρου 7 παρ.1 Π.Δ 25/88, η οποία, ακριβώς επειδή είναι εξαιρετική, πρέπει να ερμηνευθεί στενά.

Η ίδια ρύθμιση ισχύει όχι μόνο στην περίπτωση της μεταβίβασης της άδειας, αλλά και στην περίπτωση που αντικείμενο της κληρονομίας είναι μετοχές ή μερίδια ή ποσοστά κεφαλαιουχικών ή προσωπικών εταιρειών που είναι φορείς άδειας τοπικού σταθμού (άρθρο 7 παρ.1 εδ. β' Π.Δ 25/88).

Σ' όλες αυτές τις περιπτώσεις, ο κανονιστικός νομοθέτης προβλέπει μηχανισμούς για τη διαφύλαξη αφενός μεν της ελληνικότητας του σταθμού, αφετέρου δε των περιορισμών ως προς τη συγκέντρωση αδειών. Προς το σκοπό αυτό εγκαθιδρύει μία ειδική διαδικασία υποχρεωτικής εκποίησης των μεριδίων (ή των μετοχών ή των ποσοστών). Όταν, λοιπόν, ο κληρονόμος είναι αλλοδαπός ή νομικό πρόσωπο που δεν τελεί υπό ελληνικό έλεγχο ή όταν ο κληρονόμος εμπίπτει στους περιορισμούς του άρθρου 4 Π.Δ 25/88 ως προς τη συγκέντρωση αδειών, είναι υποχρεωμένος να εκποιήσει «το μερίδιό του ή το μερίδιο που υπερβαίνει τη συμμετοχή του σ' ένα σταθμό». Στην περίπτωση αυτή η εκποίηση γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 12-21 του Ν.Δ 797/71 «περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων» που εφαρμόζονται αναλόγως. Η προσωρινή τιμή ορίζεται από το Μονομελές Πρωτοδικείο του τόπου όπου βρίσκεται το προς εκποίηση δικαίωμα (δηλαδή της έδρας του σταθμού) και η

116. Ό.π.

οριστική τιμή από το Εφετείο του ίδιου τόπου. Η διαδικασία αυτή προϋποθέτει —όπως συνεπάγεται από την ελλειπτική διατύπωση της κρίσιμης διάταξης— την αναγνώριση δικαιούχων, στους οποίους θα γίνει η μεταβίβαση, εφόσον καταβάλουν το τίμημα: στη διαδικασία αυτή, προβλέπεται από το Π.Δ 25/88 μια σειρά κατάταξης των ενδιαφερομένων να έχουν δικαίωμα προτίμησης. Αυτοί είναι κατά το ένα τρίτο (των υπό εκποίηση μεριδίων ή μετοχών) από κοινού οι μόνιμοι συνεργάτες του σταθμού (όσοι από αυτούς επιθυμούν να ασκήσουν το δικαίωμα αυτό), κατά το ένα τρίτο πολιτισμικοί φορείς ή Ο.Τ.Α της περιφέρειας του σταθμού και τέλος κατά το ένα τρίτο κάτοικοι της έδρας του σταθμού (που εκδηλώνουν σχετικό ενδιαφέρον). Εάν κάποιος που ανήκει σε μια από τις κατηγορίες αυτές, δεν ασκήσει το δικαίωμα προτίμησης, τότε (όπως προβλέπει το άρθρο 7 παρ.5 του Π.Δ 25/88): α) το δικαίωμά του προσauξάνει αναλογικά τη μερίδα άλλων ενδιαφερομένων της ίδιας κατηγορίας ή β) προσauξάνονται ανάλογα οι μερίδες των δύο άλλων κατηγοριών. Σε τελευταία ανάλυση, εφόσον δεν ασκηθεί δικαίωμα προτίμησης από καμιά από τις παραπάνω κατηγορίες, τα σχετικά δικαιώματα περιέρχονται, χωρίς κανένα αντάλλαγμα ή επιβάρυνση, στο Δήμο ή στην Κοινότητα της έδρας του Σταθμού.

Οι ρυθμίσεις αυτές καταλαμβάνουν τους σταθμούς που ανήκουν σε φυσικά πρόσωπα (και λειτουργούν ως ατομικές επιχειρήσεις) ή σε εταιρείες. Για τους άλλους φορείς ισχύουν όσα η, σχετική μ' αυτούς, νομοθεσία προβλέπει για την τύχη της περιουσίας τους ή τη διαδοχή τους.

Σε κάθε, άλλωστε, περίπτωση, μπορεί να κινηθεί η διαδικασία ανάκλησης της άδειας, εφόσον ο φορέας της δεν πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου (άρθρο 23 Π.Δ 25/88).

Στη διαδικασία αυτή και ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων μπορεί να παρέμβει (με άσκηση κύριας παρέμβασης) το Ελληνικό Δημόσιο μέσω της Ε.Υ.Μ.Μ.Ε. Το Δημόσιο επιδιώκει

με την παρέμβασή του αυτή, την εφαρμογή ενός καταλόγου κριτηρίων που μνημονεύονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 7 Π.Δ 25/88 : α) τη μη μεταβολή της φυσιογνωμίας του σταθμού· β) τη διατήρηση ή την αύξηση της αντιπροσωπευτικότητας και της συλλογικότητας του σταθμού· γ) τη διασφάλιση του τοπικού χαρακτήρα και των αρχών λειτουργίας του σταθμού· δ) τη διασφάλιση του ιδιαίτερου πολιτισμικού χαρακτήρα του σταθμού (εάν έχει διαμορφωθεί κάτι τέτοιο). Πρόκειται, με άλλα λόγια, για αυτά καθαυτά τα κριτήρια χορήγησης και ανανέωσης των αδειών, που ταξινομούνται στο άρθρο 5 του Π.Δ 25/88.

2. Η διασφάλιση της εσωτερικής και της εξωτερικής πολυμέρειας της Τοπικής Ραδιοφωνίας

α. Το συνταγματικό πλαίσιο αναφοράς της τοπικής ραδιοφωνίας

1. Το Σύνταγμα —όπως σημειώσαμε ήδη— δε μένει αδιάφορο απέναντι στο φαινόμενο της μη κρατικής ραδιοφωνίας. Περιέχει ρυθμίσεις με πλούσιο κανονιστικό περιεχόμενο, που δεν είναι πάντοτε ρητές, συνάγονται, όμως, μέσα από τη συστηματική ερμηνεία των συνταγματικών διατάξεων που καλούνται σ' εφαρμογή, μπροστά σε ένα καινούργιο, για τα εγχώρια δεδομένα, φαινόμενο, όπως η τοπική ραδιοφωνία· φαινόμενο που έχει προδήλως εξουσιαστικό χαρακτήρα, γιατί βασίζεται στην εγκαθίδρυση σχέσεων μαζικής επικοινωνίας, δηλαδή σχέσεων βαθύτατα πολιτικών¹¹⁷.

117. Βλ. τη συστηματική έκθεση του *F. Balle* (υποσ. 6), σελ. 547 επ. και τη βιβλιογραφική επιλογή στη σελ. 611 επ.· από την ελληνική βιβλιογραφία βλ. τις κριτικές παρατηρήσεις της *Π. Ζέρη*, Τοπική ραδιοφωνία και συμβολική πολιτική, *Ο Πολίτης*, τεύχ. 88/89, Φεβρ.-Μαρτ. 1988, σελ. 22 επ., και τη συλλογή μελετών που επιμελήθηκαν οι *Μ. Κομνηνού - Χ. Λυριντζής*, Κοινωνία, εξουσία και μέσα μαζικής επικοινωνίας, 1988· βλ. ακόμη *Γ. Χατζησάββα*, Η ραδιοτηλέοραση στο σύστημα επικοινωνίας, 1987, ιδίως σελ. 45 επ.

2. Στο ίδιο το άρθρο 1 παρ. 2 του Π.Δ 25/88, η τοπική ραδιοφωνία τοποθετείται ρητά στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 15 παρ.2 Συντάγματος. Οι σκοποί της τοπικής ραδιοφωνίας, όπως τους προσδιορίζει η ισχύουσα κοινή νομοθεσία, συμπίπτουν απολύτως με τους συνταγματικούς σκοπούς της ραδιοτηλεόρασης, όπως αυτοί καθορίζονται στο άρθρο 15 παρ. 2 Σ. Οι τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί έχουν ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης και πρέπει πάντως να εξασφαλίζεται η ποιοτική στάθμη των εκπομπών τους, που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή τους και η πολιτισμική ανάπτυξη της χώρας¹¹⁸. Η ρητή επανάληψη της ρύθμισης αυτής στο επίπεδο ενός κανονιστικού προεδρικού διατάγματος ούτε ήταν αναγκαία ούτε προσθέτει, βέβαια, τίποτα στο άρθρο 15 παρ. 2 Σ, που ισχύει αμέσως και στο χώρο της τοπικής ραδιοφωνίας. Η επανάληψη αυτή δηλώνει απλώς πως ο κανονιστικός νομοθέτης έχει επίγνωση των σχετικών συνταγματικών πλαισίων και, επομένως, η διάταξη του άρθρου 1 παρ. 2 του Π.Δ 25/88 έχει ένα κατευθυντήριο χαρακτήρα που προσανατολίζει και διευκολύνει την ερμηνεία όλων των επιμέρους ρυθμίσεων του ίδιου διατάγματος.

3. Από τη στιγμή, λοιπόν, που οι σκοποί της τοπικής ραδιοφωνίας είναι ακριβώς οι συνταγματικοί σκοποί της Ραδιοτηλεόρασης και ο άμεσος έλεγχος του κράτους προσλαμβάνει στο χώρο αυτό τη μορφή της προηγούμενης διοικητικής άδειας, με την οποία παραχωρείται η άσκηση δημόσιας εξουσίας¹¹⁹, η πρόσβαση στην τοπική ραδιοφωνία, δηλαδή η ίδρυση και η λειτουργία ενός τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού θέτει (όπως σημειώσαμε και παραπάνω)¹²⁰ σε εφαρμογή μία

118. Βλ. υποσ. 49.

119. Βλ. παραπάνω III.1 και τον αντίστοιχο υπομνηματισμό.

120. Βλ. παραπάνω V.1.

ολόκληρη δέσμη κρίσιμων συνταγματικών διατάξεων.

4. Ο τοπικός ραδιοφωνικός σταθμός α) ως μηχανισμός άσκησης του δικαιώματος για ελεύθερη έκφραση και διάδοση της γνώμης (άρθρ. 14 παρ. 1 Σ.)¹²¹, β) ως δίαυλος άσκησης του δικαιώματος στην ελεύθερη πληροφόρηση (άρθρ. 14 παρ. 1 Σ. και άρθρο 10 παρ. 1 ΕυρΣΔΑ)¹²², γ) πάντως ως διαδικασία συμμετοχής στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας¹²³ και δ) ενδεχομένως ως επιχείρηση που διέπεται από τους κανόνες της οικονομικής ελευθερίας (άρθρ. 5 παρ. 1 και 3 Σ)¹²⁴, τοποθετείται τελικά μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της ραδιοτηλεόρασης, όπως την αντιμετωπίζει το Σύνταγμα στο άρθρο 15 παρ. 2.

Η διάταξη του άρθρου 15 παρ. 2 Σ., ως ειδικότερη σε σχέση και με το άρθρο 14 παρ. 1 και με το άρθρο 15 παρ. 1 και βέβαια με το άρθρο 5 παρ. 1 Σ., διαθέτει ένα κανονιστικό περιεχόμενο επαρκές για τη ρύθμιση σε επίπεδο κανόνων αυξημένης τυπικής ισχύος της οργάνωσης και της λειτουργίας της ραδιοτηλεόρασης, μόνο όταν ο άμεσος έλεγχος του κράτους προσλαμβάνει τη μορφή του κρατικού μονοπωλίου είτε με τη μορφή της δημόσιας υπηρεσίας είτε με τη μορφή της δημόσιας επιχείρησης είτε με τη μορφή της Α.Ε. του ευρύτερου δημόσιου τομέα¹²⁵. Όταν όμως τίθεται, όπως τέθηκε με την τοπική ραδιοφωνία, πρόβλημα επιλογής μεταξύ περισσότερων ενδιαφερομένων που ζητούν να λάβουν τις σχετικές άδειες, τότε τα πράγματα γίνονται πιο πολύπλοκα και οι επιλογές του κοινού νομοθέτη, όπως και η διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης οριοθετούνται από όλο το παραπάνω πλέγμα συνταγματικών διατάξεων.

121. Βλ. υποσ. 98.

122. Βλ. υποσ. 32.

123. Βλ. υποσ. 100.

124. Βλ. υποσ. 101.

125. Βλ. ενδεικτικά Α. Τάχο (υποσ. 101), σελ. 247 επ., Α. Γέροντα, Διοικητικό οικονομικό Δίκαιο, 1985, σελ. 179 επ.

5. Άλλωστε το άρθρο 15 παρ. 2 Σ., ως ειδικότερη διάταξη, απορροφά και εξειδικεύει, κατά τη ρύθμιση της ραδιοτηλεόρασης, τις βασικές συνταγματικές αποφάσεις και αρχές που αποτυπώνονται και στα άρθρα 14 παρ. 1 και 5 παρ. 1 Σ.

Υπό οποιαδήποτε, λοιπόν, ερμηνευτική εκδοχή, η οργάνωση της τοπικής ραδιοφωνίας, δηλαδή τα κριτήρια χορήγησης των σχετικών αδειών, πρέπει να διασφαλίζουν την τήρηση των παραπάνω συνταγματικών προδιαγραφών. Η διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης οριοθετείται και περιορίζεται από την άμεση εφαρμογή όλων αυτών των συνταγματικών διατάξεων¹²⁶, ενώ οι σχετικές ρυθμίσεις της κοινής νομοθεσίας (εδώ του Π.Δ 25/88) πρέπει σε κάθε περίπτωση να ερμηνεύονται σύμφωνα μ' αυτό το συνταγματικό πλαίσιο αναφοράς της τοπικής ραδιοφωνίας¹²⁷.

β. Η εσωτερική πολυμέρεια των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών

1. Με δεδομένη τη φυσική σπανιότητα των συχνοτήτων που είναι διαθέσιμες, η ελεύθερη και ίση πρόσβαση στην τοπική ραδιοφωνία και η τήρηση των αρχών του άρθρου 15 παρ. 2 Σ. διασφαλίζεται με την εφαρμογή των αρχών αφενός μεν της «εξωτερικής», αφετέρου δε της «εσωτερικής» πολυμέρειας της τοπικής ραδιοφωνίας¹²⁸. Η εξωτερική πολυμέρεια κρίνεται στο

126. Βλ. σχετικά Α. Τάχο, Η άμεση εφαρμογή του Συντάγματος από τη δημόσια διοίκηση, σε: Σύμμεικτα προς τιμήν Φ. Βεγλερή Ι, 1988, σελ. 85 επ.

127. Βλ. υπό V.2.α.

128. Για την έννοια της πολυμέρειας στο χώρο της ραδιοτηλεόρασης και για τη διάκριση μεταξύ εσωτερικής πολυμέρειας (που διέπει την οργάνωση και τη λειτουργία κάθε ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού) και εξωτερικής πολυμέρειας (που διέπει την οργάνωση της ραδιοτηλεόρασης συνολικά σε μία χώρα ή μία περιοχή) βλ. Ν. Αλιβιζάτο (υποσ. 30), σελ. 68 επ., 102 επ., Π. Δαγτόγλου (υποσ. 1), σελ. 147 επ., 153 επ., 158 επ., 178 επ., Δ. Κόρσο (υποσ. 4), σελ. 59 επ. Τον όρο «πολυμέρεια» πρωτοχρησιμοποίησε —εξ όσων γνωρίζω— στην ελληνική βιβλιογραφία ο Γ. Κουμάντος, Ελευθερία και ποιότητα στα μέσα μαζικής επικοινωνίας, ΤοΣ 1975, σελ. 155 επ., ο οποίος (σελ. 159) παρατηρούσε πως:

επίπεδο της τοπικής ραδιοφωνίας μίας περιοχής συνολικά, ενώ η εσωτερική πολυμέρεια κρίνεται στο επίπεδο κάθε τοπικού σταθμού χωριστά.

2. Οι αρχές αυτές εκδηλώνονται αφενός μεν στα κριτήρια επιλογής των ενδιαφερομένων, στους οποίους θα χορηγηθεί άδεια ή των οποίων η άδεια θα ανανεωθεί, αφετέρου δε στους κανόνες που διέπουν την οργάνωση και τη λειτουργία κάθε τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού, και ιδίως τις δυνατότητες πρόσβασης στο πρόγραμμα και την οικονομική διαφάνεια κάθε σταθμού.

Το Π.Δ 25/88 —όπως είδαμε— στο άρθρο 1 παρ. 2 περιέχει τη βασική κατευθυντήρια διάταξη που διέπει την οργάνωση και τη λειτουργία των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών και επιχειρεί να τυποποιήσει και να εξειδικεύσει μία ολόκληρη δέσμη κριτηρίων στα άρθρα 5 και 9. Στο άρθρο 5 Π.Δ τυποποιούνται τα κριτήρια χορήγησης και ανανέωσης αδειών. Τα κριτήρια αυτά είναι ενδεικτικά και υποτάσσονται στους σκοπούς της τοπικής ραδιοφωνίας, όπως αυτοί προσδιορίζονται στο άρθρο 1 παρ. 2 του ίδιου διατάγματος και πάντως απευθείας στο άρθρο 15 παρ. 2 Σ. σε συνδυασμό με τις άλλες συναφείς συνταγματικές διατάξεις που ήδη καταγράψαμε.

3. Τα ενδεικτικά αυτά κριτήρια είναι: α. *Η τεχνική αρτιότητα του σταθμού*, και ιδίως η διασφάλιση των τηλεπικοινωνιακών και ηλεκτρονικών μέσων μαζικής επικοινωνίας και των αερομετα-

«πρακτικά για τα μέσα μαζικής τηλεπικοινωνίας, η αλήθεια δεν μπορεί να αναζητηθεί παρά στην πολυμέρεια» βλ. ακόμη του ίδιου, *Les medias constituent-ils un contre-pouvoir démocratique?*, ΤοΣ 1976, σελ. 430 επ., ιδίως σελ. 438 επ., 441 επ. Για τη σχετική διάκριση στη νομολογία του BVerfG βλ. *W. Schmitt Glaeser* (υποσ. 30), *Π. Δαγτόγλου* (υποσ. 30), σελ. 181 επ., *Α. Τσεβά* (υποσ. 30). Για τη σχετική διάκριση στην ιταλική νομολογία και θεωρία βλ. *A. Pace* (υποσ. 8). Για την ίδια διάκριση στη Γαλλία βλ. αντί άλλων *G. Drouot* (υποσ.8), σελ. 96 επ. (ο οποίος διακρίνει ανάμεσα σε *Pluralisme de la communication audiovisuelle* και σε *Pluralisme dans la communication audiovisuelle*). Βλ. και Πρώτο μέρος υποσ. 4.

φορών. Πρόκειται για ένα πρώτο και βασικό κριτήριο, που είναι, όμως, κατ' ακριβολογία, ένας όρος του παραδεκτού της αίτησης για τη χορήγηση ή ανανέωση της άδειας. Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από πλήρη και διεξοδική τεχνική μελέτη, που να πληροί διάφορες τεχνικές προϋποθέσεις και προδιαγραφές, πρώτος στόχος των οποίων είναι η διασφάλιση των τηλεπικοινωνιών, των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής επικοινωνίας και των αερομεταφορών¹²⁹.

4.β. *Η πληρότητα και ποιότητα του προγράμματος.* Πρόκειται για το πιο αόριστο και χαλαρό κριτήριο, που δεν μπορεί να νοηθεί αυτοτελώς, αλλά σε συνδυασμό με τα επόμενα τρία κριτήρια, και ιδίως με το πέμπτο —στο κείμενο της σχετικής διάταξης— κριτήριο (άρθρο 5 παρ. 1 περ. ε' Π.Δ 25/88), δηλαδή

5.γ. *με την τήρηση των αρχών και κανόνων λειτουργίας που ισχύουν για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ή τη δυνατότητα τήρησής τους.* Πρόκειται, και στην περίπτωση αυτή, για έναν όρο του παραδεκτού της αίτησης, ο οποίος δεν προβλέπεται ρητά στο άρθρο 17 παρ.2 Π.Δ 25/88 συνάγεται όμως με απόλυτη σαφήνεια από τα άρθρα 1 παρ.2 και 9 παρ.1 Π.Δ 25/88 και πάντως απευθείας από το άρθρο 15 παρ.2 Σ, που δεσμεύει —όπως υπογραμμίσαμε— τις επιλογές του κοινού νομοθέτη και οριοθετεί τη διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία και του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης. Αν ένας σταθμός δεν τηρεί σε απόλυτο βαθμό τις αρχές και τους κανόνες λειτουργίας που τάσσει το Σύνταγμα και η συναφής νομοθεσία (εδώ το άρθρο 3 ν. 1730/87, οι διατάξεις του οποίου ισχύουν, όπως προβλέπει και ρητά το άρθρο 9 παρ.1 Π.Δ 25/88 και στους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς), τότε η σχετική αίτηση/για τη χορήγηση ή την ανανέωση της άδειας πρέπει να απορριφθεί γιατί δε χωρεί κλιμάκωσή της προς την τήρηση των παραπάνω αρχών και κανόνων, που δεν είναι απλές

129. Βλ. άρθρ. 17 παρ.2 Π.Δ 25/88.

κατευθυντήριες διατάξεις, αλλά κανόνες άμεσης εφαρμογής. Βέβαια, κατά την αξιολόγηση των αρχικών αιτήσεων εκείνο που εξετάζεται είναι η ύπαρξη των προϋποθέσεων που πιθανολογούν την τήρηση των αρχών αυτών κατά την οργάνωση και τη λειτουργία του σταθμού. Τέτοια κριτήρια μπορεί να είναι η στελέχωση του σταθμού και η σύνθεση της προτεινόμενης επιτροπής δεοντολογίας¹³⁰. Κατά τον έλεγχο όμως της πρώτης αίτησης για ανανέωση και μέσα στα πλαίσια της ασκούμενης κρατικής εποπτείας, η Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία μπορεί να αξιολογήσει όλο το πραγματολογικό υλικό που θα έχει στη διάθεσή της, από την πρώτη φάση της λειτουργίας του τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού.

6.δ. Για τους σταθμούς των Ο.Τ.Α ή άλλων κοινωνικών φορέων διερευνάται και η αντιπροσωπευτικότητα και συλλογικότητα τόσο των οργάνων διοίκησης και διεύθυνσης του σταθμού, όσο και των κοινωνικών και πολιτισμικών δυνάμεων ή φορέων που συμβάλλουν στη διαμόρφωση του προγράμματος (άρθρ. 5 παρ.1 περ. γ' Π.Δ 25/88). Τέλος κριτήριο είναι και

7.ε. Η δυνατότητα πρόσβασης των τοπικών πνευματικών, πολιτισμικών και κοινωνικών δυνάμεων και ιδίως της νεολαίας (άρθρο 5 παρ.1 περ. δ' Π.Δ 25/88). Με τα δύο τελευταία (δ' και ε'), συναφή μεταξύ τους, σημεία επιβάλλονται ως κριτήρια αυτές καθαυτές οι αρχές της εξωτερικής και της εσωτερικής πολυμέρειας¹³¹ των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών.

Η εσωτερική πολυμέρεια κρίνεται στο επίπεδο κάθε τοπικού σταθμού χωριστά και ταυτίζεται στο σύστημα του Π.Δ 25/88 με τις δυνατότητες πρόσβασης στο πρόγραμμα του σταθμού των τοπικών πνευματικών, πολιτισμικών και κοινωνικών δυνάμεων και ιδίως της νεολαίας. Η νομοτεχνική αυτή διατύπωση της περίπτωσης δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 5 ταυτίζεται

130. Βλ. για παράδειγμα τις προτάσεις ΕπΤοπΡ 14/88, 20/88, 23/88.

131. Βλ. υποσ. 128.

εννοιολογικά με την τελευταία φράση της περίπτωσης γ' της ίδιας παραγράφου. Πρόκειται για την «αντιπροσωπευτικότητα» και τη «συλλογικότητα» των κοινωνικών και πολιτισμικών δυνάμεων ή φορέων που συμβάλλουν στη διαμόρφωση του προγράμματος. Το κριτήριο αυτό, κατά τη γραμματική διατύπωση του Π.Δ 25/88 (άρθρ. 5 παρ.1 περ. γ'), φαίνεται να ισχύει μόνο προκειμένου για σταθμούς που ανήκουν στους Ο.Τ.Α. ή σ' άλλους «κοινωνικούς φορείς» στην περίπτωση δ' όμως της ίδιας παραγράφου το κριτήριο αυτό γενικεύεται και καταλαμβάνει όλους ανεξαιρέτως τους σταθμούς που πρέπει να διασφαλίζουν τη δυνατότητα πρόσβασης των τοπικών πνευματικών, πολιτισμικών και κοινωνικών δυνάμεων και ιδίως της νεολαίας, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η πνευματική, αισθητική, πολιτισμική και πολιτική αντιπροσωπευτικότητα του προγράμματος, στα πλαίσια του άρθρου 15 παρ.2 Σ¹³².

Ειδικά ως προς τους σταθμούς των Ο.Τ.Α και των «άλλων κοινωνικών φορέων», το άρθρο 5 παρ.1 περ.γ' Π.Δ 25/88 φαίνεται να μετατρέπει την εσωτερική πολυμέρεια κάθε σταθμού και σε οργανωτικό κανόνα. Ως προς τους Ο.Τ.Α αυτό ούτως ή άλλως προβλέπεται (και άρα ελέγχεται), σύμφωνα με τα άρθρα 3 παρ.2 περ.γ' και 15 παρ.2 Π.Δ 25/88, που ρυθμίζουν τα σχετικά με τη νομική μορφή και τη διεύθυνση του σταθμού που ανήκει σε Ο.Τ.Α και τα σχετικά με τη συγκρότηση των επιτροπών δεοντολογίας¹³³. Απομένει, έτσι, η αποσαφήνιση του όρου «άλλοι κοινωνικοί φορείς» που χρησιμοποιεί το άρθρο 5 παρ.1 περ.γ' Π.Δ 25/88.

Πρώτον, εδώ ο κανονιστικός νομοθέτης φαίνεται να δέχεται έμμεσα ότι κοινωνικοί φορείς με τη μορφή νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου (ιδρύματα ή σωματεία) ή και ν.π.δ.δ σωματειακού χαρακτήρα, δηλαδή φορείς μη κερδοσκοπικοί, μπορεί να είναι φορείς άδειας για την ίδρυση και λειτουργία

132. Βλ. άρθρ. 3 ν. 1730/87 και άρθρα 1 παρ.2 και 9 Π.Δ 25/88.

133. Βλ. παραπάνω IV.2.α.

τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών¹³⁴. Δεύτερον, ο κανονιστικός νομοθέτης τοποθετεί τους σταθμούς αυτούς στο ίδιο επίπεδο με τους σταθμούς των Ο.Τ.Α ως προς τη διασφάλιση της εσωτερικής τους πολυμέρειας. Πρόκειται για μια ισχυρή ερμηνευτική ένδειξη που επιβάλλει ένα ενιαίο κριτήριο κατά την επιλογή μεταξύ περισσότερων αιτήσεων¹³⁵. Τρίτον, στην περίπτωση των σταθμών αυτών, η αντιπροσωπευτικότητα και η συλλογικότητα των οργάνων τους να μην δεν προβλέπεται ρητά στα άρθρα 3 και 15 Π.Δ 25/88, συνάγεται όμως έμμεσα από τις διατάξεις που διέπουν όλα τα νομικά πρόσωπα αυτής της μορφής και πάντως μπορεί και πρέπει να χρησιμοποιείται ως κριτήριο για τη χορήγηση ή ανανέωση της άδειας.

8. Για τη συνδυασμένη εφαρμογή αυτών των κριτηρίων, το Π.Δ 25/88 προβλέπει, στις αμέσως επόμενες διατάξεις του (άρθρο 5 παρ.2 και 3), μία σειρά από ενδείξεις από τις οποίες συνάγεται η ανταπόκριση (ή μάλλον η δυνατότητα ανταπόκρισης) στα κριτήρια που είδαμε. Οι ενδείξεις αυτές είναι:

9.α. *Η εμπειρία και παράδοση στα μέσα επικοινωνίας και ιδίως στον ημερήσιο ή περιοδικό τύπο.* Ο κανονιστικός νομοθέτης —όπως προκύπτει από τις αμέσως επόμενες ενδείξεις— δεν αναφέρεται εδώ στους συνεργάτες των σταθμών, αλλά στους αιτούντες αυτούς καθαυτούς. Φαίνεται έτσι να διασφαλίζεται μία κατ' αρχήν προτεραιότητα των εκδοτικών επιχειρήσεων που κινούνται στο χώρο των μέσων επικοινωνίας, και ιδίως του ημερήσιου και περιοδικού τύπου¹³⁶.

Κατά τον τρόπο αυτό, ο εγχώριος νομοθέτης δεν αποκλείει —όπως συμβαίνει σ' άλλες χώρες¹³⁷— τη συγκέντρωση

134. Βλ. για παράδειγμα τις προτάσεις ΕπΤοπΡ 20/88 (Σύνδεσμος Προώθησης Ελληνικών Προϊόντων), 21/88 (Κέντρο Μελετών και Αυτομόρφωσης), 35/88 (ΕΛΠΑ).

135. Βλ. ό.π, υποσ. 134.

136. Βλ. και προτάσεις ΕπΤοπΡ 13/88, 14/88, 15/88, 16/88, 17/88, 18/88.

137. Βλ. υποσ. 128 και τις εκεί βιβλιογραφικές αναφορές.

διαφορετικών επικοινωνιακών μέσων σ' ένα νομικό και εν τέλει σ' ένα φυσικό πρόσωπο που εκδίδει ημερήσιες εφημερίδες και περιοδικά και ταυτόχρονα διαθέτει ραδιοφωνικούς ή τηλεοπτικούς σταθμούς. Βέβαια με το άρθρο 5 παρ.2 περ.α' Π.Δ 25/88 δεν επιβάλλεται μία παρόμοια συγκέντρωση. Εφόσον όμως η παράδοση στον ημερήσιο ή περιοδικό τύπο τυποποιείται ως κριτήριο για τη χορήγηση ή την ανανέωση της άδειας, δεν είναι δυνατή η απόρριψη μίας αίτησης με αιτιολογία την άμυνα κατά των κινδύνων που ενδεχομένως περικλείει η συγκέντρωση μέσων μαζικής επικοινωνίας διαφορετικής υφής, που μπορεί να λειτουργήσουν παραπληρωματικά και σωρευτικά. Ίσως και στο σημείο αυτό να είναι αναγκαία μία τροποποίηση ή πάντως μία αποσαφήνιση του Π.Δ 25/88.

10.β. Οι γνώσεις, η εμπειρία και η ικανότητα των τακτικών συνεργατών, καθώς και η αναγνώρισή τους στην περιοχή εμβέλειας του σταθμού είναι το δεύτερο στοιχείο από το οποίο τεκμαίρεται η ανταπόκριση στα κριτήρια του Π.Δ 25/88. Πρόκειται για μία κρίση που ανήκει στη διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία. Συναφείς είναι στο σημείο αυτό οι διατάξεις των άρθρων 10 παρ.3 περ. β' και 17 παρ. 2 περ. δ' εδ. β' Π.Δ 25/88: εφόσον ο σταθμός ζητά να μεταδίδει και ειδήσεις ευρύτερης σημασίας (όχι μόνο τοπικού χαρακτήρα), τότε το τμήμα ενημέρωσής του πρέπει —όπως είδαμε¹³⁸— αφενός μεν να έχει ως υπεύθυνο επαγγελματία δημοσιογράφο, μέλος της αντίστοιχης επαγγελματικής ένωσης ή ασφαλισμένο σε δημοσιογραφικό ασφαλιστικό οργανισμό ή ταμείο, αφετέρου δε να στελεχώνεται επαρκώς —κατά την κρίση της Επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία— από επαγγελματίες δημοσιογράφους που πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις. Η σχετική κρίση της Επιτροπής είναι μία πραγματική εκτίμηση, που περιλαμβάνεται στην αιτιολογία της

138. Βλ. παραπάνω IV.1.β.

πρότασής της, και η οποία θεμελιώνεται στον ουσιαστικό έλεγχο των προσόντων που απαιτεί ο νόμος¹³⁹. Η εγγραφή στην επαγγελματική ένωση ή στο ασφαλιστικό ταμείο είναι, βέβαια, κατά το Π.Δ 25/88, επαρκής, κατ' αρχήν, ένδειξη για το χαρακτηρισμό κάποιου ως επαγγελματία δημοσιογράφου. Η Επιτροπή, όμως, μπορεί να ελέγξει (ιδίως όταν τίθεται το ζήτημα της ανανέωσης της άδειας) τη σχέση των δημοσιογράφων αυτών με το σταθμό, τις ώρες πραγματικής απασχόλησης, την εργασιακή σχέση που υπάρχει κλπ., έτσι ώστε να αποφεύγεται ο κίνδυνος καταστρατήγησης των σχετικών διατάξεων με την εικονική απλώς μνεία του ονόματος ορισμένων δημοσιογράφων.

11.γ. Η προγραμματική δέσμευση για την ανάπτυξη των τομέων της ενημέρωσης, της επιμόρφωσης και της ψυχαγωγίας και η δυνατότητα πρόσβασης σ' όλες τις μορφές του λόγου και της τέχνης, καθώς και η ισχυρή πιθανολόγηση και η βάσιμη προσδοκία για την τήρηση των δεσμεύσεων αυτών. Η τρίτη αυτή ένδειξη είναι ταυτόχρονα η πιο γενική και η πιο αόριστη σε σχέση με τις άλλες. Κατ' αρχήν, η προγραμματική δέσμευση για την ανάπτυξη των παραπάνω τομέων είναι στοιχείο που συνοδεύει την αίτηση με ποινή απαραδέκτου (άρθρο 17 παρ.2 περ.η' Π.Δ 25/88). Πράγματι, κάθε αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από τις γενικές αρχές διαμόρφωσης του προγράμματος και τη γενική περιγραφή της φυσιογνωμίας του σταθμού, όσον αφορά και τους τρεις τομείς, δηλαδή την ενημέρωση, την επιμόρφωση και την ψυχαγωγία. Εκείνο, άρα, που πρέπει να γίνεται είναι η πιθανολόγηση ως προς τις δυνατότητες τήρησης των προγραμματικών υποχρεώσεων. Πρόκειται, επομένως, για μία ουσιαστική κρίση της Επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία, που πρέπει να διαμορφωθεί και να αιτιολογηθεί σε συνάρτηση μ' όλα τα άλλα κριτήρια και όλες τις άλλες ενδείξεις που προβλέπει το Π.Δ 25/88.

139. Βλ. για παράδειγμα τις προτάσεις ΕπΤοπΡ 1/88, 14/88, 22/88, 26/88.

12. Η παράγραφος 3 του άρθρου 5 Π.Δ 25/88 εξοπλίζει την Επιτροπή με δύο ειδικότερες ενδείξεις : Πρώτον, η πληρότητα του προγράμματος δεν αποκλείει τον ιδιαίτερο προσανατολισμό του, με έμφαση σ' έναν από τους τομείς (ενημέρωσης, ψυχαγωγίας, επιμόρφωσης) ή σε μία από τις μορφές λόγου ή τέχνης. Από την αρνητική διατύπωση της διάταξης αυτής συνάγεται η κατ' αρχήν προτίμηση του κανονιστικού νομοθέτη στους πολυθεματικούς σταθμούς, που καλύπτουν ένα ευρύ προγραμματικό φάσμα και περιλαμβάνουν εκπομπές ενημερωτικού, επιμορφωτικού και ψυχαγωγικού περιεχομένου, με αισθητικό περιεχόμενο που ποικίλλει, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η εσωτερική πολυμέρεια του σταθμού και στην ενημέρωση και στις πνευματικές, πολιτισμικές και γενικά στις αισθητικές επιλογές του προγράμματος¹⁴⁰. Ο νόμος δεν αποκλείει τους μονοθεματικούς σταθμούς¹⁴¹, που προσανατολίζουν το πρόγραμμά τους σ' έναν από τους τρεις τομείς ή προβαίνουν σε συγκεκριμένες πολιτισμικές και γενικότερα αισθητικές επιλογές. Η χορήγηση, όμως, άδειας σ' ένα μονοθεματικό σταθμό πρέπει να συνδέεται με τη διασφάλιση της εξωτερικής πολυμέρειας της τοπικής ραδιοφωνίας—ζήτημα στο οποίο θα έλθουμε αμέσως παρακάτω.

13. Η δεύτερη ειδικότερη ένδειξη, αναφέρεται στο πιο συνηθισμένο και διαδεδομένο ποσοτικό κριτήριο: την ακροαματικότητα των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών (άρθρο 5 παρ.4 Π.Δ 25/88). Το στοιχείο αυτό συνεκτιμάται ελεύθερα από την Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία όχι, βέβαια, κατά την εξέταση μιας αίτησης για χορήγηση νέας άδειας, αλλά κατά την εξέταση της αίτησης για ανανέωση της άδειας αυτής. Το κριτήριο όμως της ακροαματικότητας είναι τελείως ενδεικτικό και δεν περιορίζει τη διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής, η οποία στην αιτιολογία της συνεκτιμά απλώς το στοιχείο αυτό, σε

140. Βλ. υποσ. 128 και προτάσεις ΕπΤοπΡ 19/88, 21/88, 35/88, 53/88.

141. Βλ. και πάλι προτάσεις ΕπΤοπΡ 13/88, 35/88, 53/88.

συνδυασμό μ' όλα τα άλλα στοιχεία που συντρέχουν στη συγκεκριμένη περίπτωση. Είναι αυτονόητο ότι, στην περίπτωση αυτή, σημασία έχουν οι μετρήσεις της ακροαματικότητας που κάνουν οι αρμόδιες υπηρεσίες ή ιδιωτικοί φορείς με εγγυημένες και διαφανείς μεθόδους.

14. Η εσωτερική πολυμέρεια των τοπικών σταθμών διέπει —όπως σημειώσαμε στην αρχή— όχι μόνο τα κριτήρια χορήγησης της άδειας, αλλά και τη λειτουργία των σταθμών (και άρα κατά τον τρόπο αυτό, τα κριτήρια ανανέωσης της άδειας). Το Π.Δ 25/88 διασφαλίζει την τήρηση της αρχής της εσωτερικής πολυμέρειας κατ' αρχήν με την αναγωγή του στους κανόνες του άρθρου 3 του ν. 1730/87, στη συνέχεια δε με την επιβολή ορισμένων ειδικότερων κανόνων που εφαρμόζονται στους τοπικούς σταθμούς: πρόκειται για τις διατάξεις του άρθρου 9 παρ.2, που στοχεύουν στη διασφάλιση του τοπικού χαρακτήρα του προγράμματος και για τις διατάξεις των παραγράφων 3 έως 6 του ίδιου άρθρου, που διασφαλίζουν την πολυμέρεια των διαφημίσεων. Στα ζητήματα αυτά έχουμε ήδη αναφερθεί¹⁴².

γ. *Η διασφάλιση της εσωτερικής πολυμέρειας κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου*

1. Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ.4 του Π.Δ 25/88, κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου η τοπική ραδιοφωνία συνολικά, και κάθε τοπικός ραδιοφωνικός σταθμός χωριστά, εντάσσονται στις ρυθμίσεις στις οποίες προβαίνει, κατά το άρθρο 9 του ν. 1730/87, το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο ως προς την κατανομή του ραδιοτηλεοπτικού χρόνου στα κόμματα. Κατά τον τρόπο αυτό διασφαλίζονται οι προϋποθέσεις της ραδιοτηλεοπτικής πολυμέρειας σε μία ειδική περίοδο, όπως η προεκλογική.

142. Βλ. παραπάνω IV.1.γ.

Σύμφωνα, λοιπόν, με το άρθρο 10 παρ.4 Π.Δ 25/88, κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου, επιτρέπεται η μετάδοση οποιασδήποτε εκπομπής (ειδήσεις, σχόλια, ανακοινώσεις, διαφημιστικά μηνύματα και άλλα) που αφορούν άμεσα ή έμμεσα στον προεκλογικό αγώνα, μόνο μετά από προηγούμενη απόφαση του Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου¹⁴³.

2. Στην προεκλογική, επομένως, περίοδο, η τοπική ραδιοφωνία αντιμετωπίζεται ως μία από τις παραμέτρους που συνθέτουν την πολυμέρεια της Ραδιοτηλεόρασης συνολικά. Στην περίπτωση αυτή, ο άμεσος έλεγχος του κράτους, που έχει ως αντικείμενο και την τοπική ραδιοφωνία, ασκείται από το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο. Συνεπώς για την κατανομή του χρόνου στα κόμματα και για την τήρηση των αρχών του άρθρου 15 παρ.2 Σ., η τοπική ραδιοφωνία και η ΕΡΤ-ΑΕ αντιμετωπίζονται ενιαίως, γιατί διαμορφώνουν ένα ενιαίο ραδιοτηλεοπτικό φαινόμενο, που προσλαμβάνεται ως τέτοιο από τους θεατές και τους ακροατές των τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σταθμών.

3. Η σχετική απόφαση του Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου, που προβλέπεται στο άρθρο 10 παρ.4 Π.Δ 25/88, πρέπει να συνδυαστεί με την αρμοδιότητά του, που προβλέπεται στο άρθρο 9 παρ.5 ν. 1730/87. Συνεπώς, υπό τον όρο απόφαση πρέπει, κατ' αρχήν, να νοηθεί η σχετική πρόταση του Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου προς τον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης. Ούτως ή άλλως, η Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία, και στην προεκλογική περίοδο, ασκεί πλήρως τις αρμοδιότητες εποπτείας που διαθέτει ως προς τους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς, και η παράβαση των διατάξεων του ν. 1730/87 και του Π.Δ 25/88 συνιστά —όπως είναι σαφές— λόγο ανάκλησης της άδειας του τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού (άρθρο 23 Π.Δ 25/88).

143. Βλ. άρθρο 9 ν. 1730/87 πρβλ. Δ. Κόρσο (υποσ. 2), σελ. 60 επ.

δ. Η εξωτερική πολυμέρεια της τοπικής ραδιοφωνίας σε κάθε περιοχή

1. Ενώ, λοιπόν η εσωτερική πολυμέρεια ελέγχεται στο επίπεδο κάθε τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού χωριστά, η εξωτερική πολυμέρεια της τοπικής ραδιοφωνίας ελέγχεται στο επίπεδο κάθε περιοχής, που, όπως είδαμε, ταυτίζεται κατά βάση με το νομό: υπό την έννοια αυτή, η εξωτερική πολυμέρεια της τοπικής ραδιοφωνίας δεν είναι τίποτε άλλο από τη συστηματική εφαρμογή των ενδεικτικών κριτηρίων που προβλέπονται στο άρθρο 5 Π.Δ 25/88¹⁴⁴ σε κάθε περιοχή συνολικά. Εφαρμογή που πρέπει να γίνεται πάντοτε μέσα στο πλαίσιο αναφοράς που συνθέτουν οι κρίσιμες συνταγματικές διατάξεις (ιδίως το άρθρο 15 παρ.2), και σε ένα χαμηλότερο επίπεδο, το άρθρο 3 ν. 1730/87. Επομένως, η δυνατότητα πρόσβασης των τοπικών (δηλαδή: όλων των τοπικών πνευματικών, πολιτισμικών και κοινωνικών δυνάμεων και ιδίως της νεολαίας, η προσφορά σ' όλες τις μορφές του λόγου και της τέχνης και, βέβαια, η αντιπροσωπευτικότητα και η συλλογικότητα των κοινωνικών και πολιτισμικών δυνάμεων ή φορέων που συμβάλλουν στη διαμόρφωση των ραδιοφωνικών προγραμμάτων, πρέπει να διασφαλίζονται σε κάθε περιοχή συνολικά.

2. Βέβαια, η εφαρμογή αυτών των κριτηρίων σε κάθε αίτηση χωριστά, και, άρα, στο εσωτερικό κάθε τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού, πρέπει να δίνει κατ' αρχήν για κάθε περιοχή ένα συνολικό αποτέλεσμα, που σε γενικές γραμμές να διασφαλίζει μια πολιτική και αισθητική ισορροπία: αυτό που ονομάζουμε εξωτερική πολυμέρεια της τοπικής ραδιοφωνίας.

Η εξίσωση αυτή δεν είναι, όμως, ούτε απλή ούτε ασφαλής και γιατί δεν αποκλείονται οι διάφοροι μονοθεματικοί σταθμοί¹⁴⁵

144. Βλ. παραπάνω, στο ίδιο κεφάλαιο υπό 2.β.

145. Βλ. υποσ. 141.

που πρέπει μεταξύ τους να έχουν μία ισορροπία προγραμματικών προτιμήσεων, και γιατί —το σπουδαιότερο— η αντιπροσωπευτικότητα και η συλλογικότητα των οργάνων διοίκησης και διεύθυνσης των σταθμών που ανήκουν στους Ο.Τ.Α ή σ' άλλους κοινωνικούς φορείς (κατά τη διατύπωση του Π.Δ 25/88), καταλήγει πάντως στη διαμόρφωση κάποιων πλειοψηφιών στα όργανα αυτά. Συνεπώς, κατά τη συστηματική εφαρμογή των κριτηρίων του άρθρου 5 Π.Δ 25/88, σε μία περιοχή πρέπει να διασφαλίζεται η αντιπροσωπευτικότητα της τοπικής ραδιοφωνίας της περιοχής συνολικά, άρα πρέπει να παραλλάσσουν και να συνυπολογίζονται οι πλειοψηφίες και οι πολιτικοί προσανατολισμοί που διαμορφώνονται στα όργανα διοίκησης όλων των επιμέρους τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών. Στη συνολική αυτή εικόνα μετέχουν έμμεσα όχι μόνο οι σταθμοί των Ο.Τ.Α και των άλλων κοινωνικών φορέων, αλλά και οι ιδιωτικοί σταθμοί που έχουν συγκεκριμένους πολιτικούς και αισθητικούς προσανατολισμούς. Αυτό γίνεται κυτ' εξοχήν αντιληπτό στις περιπτώσεις εκείνες που η αιτούσα είναι εκδοτική επιχείρηση ημερήσιας εφημερίδας ή περιοδικού, ή συνδέεται με τέτοια εκδοτική επιχείρηση.

3. Στα ζητήματα, βέβαια, αυτά υπάρχει ένα ευρύτατο περιθώριο διακριτικής ευχέρειας, μέσα στο οποίο η Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία προβαίνει στον έλεγχο νομιμότητας και σκοπιμότητας των αιτήσεων και διατυπώνει τις αιτιολογημένες προτάσεις της. Από την άποψη αυτή, πιο κρίσιμη ίσως από την πληρότητα και την ειδικότητα των αιτιολογιών είναι η κοινωνική και πολιτική συναίνεση που πρέπει να διαμορφώνεται γύρω από τον τρόπο διάθεσης των συχνοτήτων, γιατί έσχατο και ανυπέρβλητο όριο σε κάθε περιοχή είναι οι διαθέσιμες συχνότητες που δεν καθιστούν δυνατή την ικανοποίηση όλων των αιτήσεων.

Ακόμη, μάλιστα, και στην περίπτωση κατά την οποία, σε κάποια χρονική στιγμή εφαρμογής του Π.Δ 25/88, όλες οι αιτήσεις

μπορούν να ικανοποιηθούν, γιατί επαρκεί ο αριθμός των διαθέσιμων συχνοτήτων, πρέπει να συνεκτιμάται το ενδεχόμενο να υποβληθούν και άλλες αιτήσεις, που είναι κρίσιμες για τη διαμόρφωση της εξωτερικής πολυμέρειας της τοπικής ραδιοφωνίας στην περιοχή αυτή¹⁴⁶. Αυτό είναι αναγκαίο γιατί ο κανονιστικός νομοθέτης δε θέσπισε κάποιο χρονικό φραγμό στην υποβολή αιτήσεων, ούτε προβλέπει (όπως παρατηρήσαμε) συγκεκριμένες χρονικές περιόδους για την υποβολή και τη συζήτηση των σχετικών αιτήσεων¹⁴⁷.

ε. *Η προτεραιότητα κατά τη χορήγηση των αδειών: Οι Ο.Τ.Α, οι κοινωνικοί φορείς και οι εκδοτικές επιχειρήσεις*

1. Το πρόβλημα για το οποίο συζητάμε συνδέεται άμεσα με το ζήτημα της προτεραιότητας κατά τη χορήγηση και την ανανέωση των αδειών.

Το ερώτημα είναι αν η ισχύουσα νομοθεσία (είτε ρητά είτε έμμεσα, είτε μέσα από τη σύμφωνη με το Σύνταγμα ερμηνεία της) προβλέπει κάποια κλιμάκωση των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών και, άρα, των αντίστοιχων αιτήσεων, ανάλογα με το νομικό τους χαρακτήρα. Το ερώτημα —μ' άλλα λόγια— είναι αν η ισχύουσα νομοθεσία επιβάλλει ή έστω επιτρέπει την κλιμάκωση των αιτήσεων και τη διάκριση: πρώτον ανάμεσα σε σταθμούς Ο.Τ.Α και σε ιδιωτικούς τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς· δεύτερον ανάμεσα σε κερδοσκοπικούς και μη κερδοσκοπικούς σταθμούς και τρίτον ανάμεσα στους ιδιωτικούς σταθμούς που ανήκουν σε εκδοτικές επιχειρήσεις, οι οποίες κινούνται στο χώρο του ημερήσιου και του περιοδικού τύπου (ή συνδέονται με παρόμοιες επιχειρήσεις, γιατί είναι θυγατρικές ή βρίσκονται υπό κοινό έλεγχο) και στους άλλους ιδιωτικούς

146. Βλ. προτάσεις ΕπΤοπΡ 36, 39, 42, 43, 47, 63, 64, 66, 71/88.

147. Βλ. παραπάνω II.

σταθμούς που δεν έχουν τέτοιου είδους σχέση με τον ημερήσιο και περιοδικό τύπο.

2. Στο νόμο 1730/87 και στο Π.Δ 25/88 βρίσκονται διάσπαρτες διάφορες ερμηνευτικές ενδείξεις, που πρέπει να συνεκτιμηθούν πριν επιχειρηθεί μια συστηματική απάντηση στα ερωτήματα αυτά.

Κατ' αρχήν, λοιπόν, τόσο το μεταβατικό κανονιστικό πλαίσιο που ίσχυσε πριν το ν. 1730/87¹⁴⁸ όσο και ο ίδιος ο νόμος 1730/87 στο άρθρο 2 παράγραφος 12 (in fine) προβλέπουν τη δυνατότητα χορήγησης προσωρινών αδειών μόνο στους Ο.Τ.Α. Η προτίμηση αυτή των Ο.Τ.Α διαφαίνεται και στο Π.Δ 25/88. Το άρθρο 4 παρ.4 προβλέπει τη δυνατότητα της ΕΡΤ-ΑΕ να παρέχει τεχνική και κάθε άλλη συνδρομή μόνο στους Ο.Τ.Α (και όχι σ' άλλους φορείς) για την ίδρυση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών, για την επιμόρφωση των στελεχών των τοπικών σταθμών και για τη διευκόλυνση της παραγωγής ραδιοφωνικών προγραμμάτων. Στη συνέχεια, το άρθρο 10 παρ. 3 προβλέπει ότι οι σταθμοί των Ο.Τ.Α μπορούν σε κάθε περίπτωση να μεταδίδουν ειδήσεις ευρύτερης σημασίας, ενώ για τους άλλους σταθμούς απαιτείται —όπως σημειώσαμε παραπάνω— επαρκής στελέχωση του τμήματος ενημέρωσης με επαγγελματίες δημοσιογράφους¹⁴⁹. Τέλος, στα κριτήρια των άρθρων 5 παρ. 1 ειδική μνεία γίνεται μόνο στους σταθμούς των Ο.Τ.Α και των άλλων κοινωνικών φορέων που πρέπει να έχουν συλλογικά και αντιπροσωπευτικά όργανα διοίκησης¹⁵⁰.

3. Διαμορφώνεται έτσι ένα πλέγμα ερμηνευτικών ενδείξεων, που επιτρέπει να υποστηριχθεί η άποψη πως οι σταθμοί των Ο.Τ.Α έχουν μία κατ' αρχήν προτεραιότητα κατά τη χορήγηση των αδειών¹⁵¹. Η προτεραιότητα αυτή θα ήταν σαφής και

148. Βλ. παραπάνω I.2.

149. Βλ. παραπάνω IV.1.β.

150. Βλ. παραπάνω V.2.β.

151. Βλ. για παράδειγμα πρόταση ΕπΤοπΡ 1/88.

απόλυτη, αν οι Ο.Τ.Α ζητούσαν τη χορήγηση αδειών για σταθμούς με ισχύ και εμβέλεια τέτοια που να καλύπτουν μόνο την περιφέρεια του αντίστοιχου Δήμου ή της κοινότητας ή των περισσότερων Ο.Τ.Α που έχουν συστήσει διαδημοτική ή διακοινοτική επιχείρηση. Η αναγνώριση, όμως, απόλυτης προτεραιότητας σ' όλους τους Ο.Τ.Α της περιοχής θα καθιστούσε χωρίς αντικείμενο την εφαρμογή των κριτηρίων του άρθρου 5 Π.Δ 25/88¹⁵². Υπό την έννοια επομένως αυτή, σε κάθε περιοχή υπάρχει αφενός μεν προτεραιότητα της διαδημοτικής επιχείρησης που ιδρύεται από την αντίστοιχη τοπική Ένωση Δήμων και κοινοτήτων ή έστω από ένα μεγάλο αριθμό Δήμων και κοινοτήτων της περιοχής, αφετέρου δε προτεραιότητα των επιμέρους Δήμων και κοινοτήτων μόνο όταν η ισχύς, και άρα η εμβέλεια, του σταθμού ταυτίζεται με την περιφέρεια του Δήμου ή της κοινότητας (ή της διαδημοτικής ή διακοινοτικής επιχείρησης που ιδρύουν ορισμένοι Δήμοι ή κοινότητες). Από το σημείο αυτό και μετά, οι αιτήσεις των Ο.Τ.Α έχουν μια κατ' αρχήν προτεραιότητα στα πλαίσια όμως της ισορροπίας που διέπει την εξωτερική πολυμέρεια της τοπικής ραδιοφωνίας στη συγκεκριμένη περιοχή, με βάση τα κριτήρια που είδαμε. Αν, λοιπόν, για παράδειγμα οι αιτήσεις των Ο.Τ.Α σε μια περιοχή είναι τόσες πολλές που καλύπτουν όλες ή μεγάλο μέρος των διαθέσιμων συχνοτήτων, με αποτέλεσμα να αποκλείονται όλοι οι άλλοι φορείς, πρέπει να δεχθούμε ότι η εξωτερική πολυμέρεια επιβάλλει και μια εξισορρόπηση μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών τοπικών σταθμών (δημοτικών, ιδιωτικών κλπ.). Πρέπει, μάλιστα, να διευκρινισθεί ότι η ίδρυση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών δε συνιστά αυτή καθαυτή τοπική υπόθεση κατά την έννοια του άρθρου 102 παρ.1 Σ¹⁵³, γιατί

152. Βλ. για παράδειγμα πρόταση ΕπΤοπΡ 23/88.

153. Βλ. Π. Δαγτόγλου (υποσ. 44), σελ. 265 επ., Ε. Σπηλιωτόπουλο (υποσ. 33), σελ. 251 επ., Α. Τάχο (υποσ. 33), σελ. 143 επ., Δ. Κοντόγιωργα - Θεοχαροπούλου (υποσ. 95), σελ. 82 επ.

η ραδιοτηλεόραση τελεί κατά το άρθρο 15 παρ.2 υπό τον άμεσο έλεγχο του κράτους και οι Ο.Τ.Α μπορούν —όπως και τα διάφορα φυσικά και νομικά πρόσωπα— να ιδρύσουν τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς στο μέτρο που αυτό προβλέφθηκε από τον κοινό νομοθέτη, ο οποίος έκαμψε στο σημείο αυτό το κρατικό μονοπώλιο και οργάνωσε τον άμεσο έλεγχο με τη μορφή της εποπτείας και όχι του μονοπωλίου.

Από την άλλη, βέβαια, μεριά, η λειτουργία τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού ως μέσο διοίκησης και προώθησης των τοπικών υποθέσεων, εντάσσεται κατ' αρχήν στο πεδίο της θεσμικής εγγύησης του άρθρου 102¹⁵⁴ Σ., μόνο στο μέτρο που ο σταθμός έχει ισχύ και εμβέλεια η οποία περιορίζεται στην περιφέρεια του αντίστοιχου (ή των αντίστοιχων) Ο.Τ.Α.

4. Η ίδια ερμηνευτική ένδειξη που υπάρχει στο άρθρο 5 παρ. γ' για τους Ο.Τ.Α, υπάρχει και για τους άλλους κοινωνικούς φορείς δηλαδή για ν.π.ι.δ (σωματεία, ιδρύματα) ή ν.π.δ.δ σωματειακού χαρακτήρα, μη κερδοσκοπικού σε κάθε περίπτωση χαρακτήρα¹⁵⁵.

5. Μπορούμε, επομένως, να πούμε ότι σε τελική ανάλυση η προτεραιότητα κατά τη χορήγηση των αδειών ταυτίζεται με το βαθμό ανταπόκρισης στα κριτήρια του άρθρου 5 Π.Δ 25/88. Συνεπώς, η προτεραιότητα των Ο.Τ.Α και των άλλων κοινωνικών φορέων στεγάζεται κατά βάση στο άρθρο 5 παρ.1 περ.γ' Π.Δ 25/88, σε συνδυασμό με όλο το άλλο πλέγμα κριτηρίων. Κατά την ίδια λογική, η κατ' αρχήν προτεραιότητα των εκδοτικών επιχειρήσεων του ημερήσιου και περιοδικού τύπου στεγάζεται μόνο στο άρθρο 5 παρ.2 περ.α' σε συνδυασμό πάντοτε με όλα τα άλλα νόμιμα κριτήρια και, άρα, δεν είναι παρά μόνο ένα

154. Βλ. ο.π. υποσ. 153· πρόσθ. Α. Ράικο, Η συνταγματική κατοχύρωση της τοπικής αυτοδιοικήσεως εις τα σύγχρονα κράτη, 1969, σελ. 24 επ. και Χ. Κλειώση, Η συνταγματική κατοχύρωση της τοπικής Αυτοδιοικήσεως, 1981.

155. Βλ. παραπάνω V.1.

συγκριτικό πλεονέκτημα σε σχέση με άλλους ιδιώτες (ορισμένοι από τους οποίους μπορεί να διαθέτουν απόθεμα εμπειρίας και παράδοσης στα ηλεκτρονικά μέσα μαζικής ενημέρωσης)¹⁵⁶.

6. Η χρονική προτεραιότητα κατάθεσης των αιτήσεων καθορίζεται, κατά το άρθρο 17 παρ.1 Π.Δ 25/88, με μεγάλη ακρίβεια (ημέρα και ώρα). Το στοιχείο, όμως, αυτό δεν περιλαμβάνεται στα κριτήρια του άρθρου 5 Π.Δ 25/88, ενώ οι διατάξεις των άρθρων 20 παρ.2 και 24 παρ.2 του ίδιου διατάγματος φαίνεται να αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία όχι στην τήρηση μιας χρονικής προτεραιότητας κατά την εξέταση των αιτήσεων, αλλά, αντίθετα, στη συνεκτίμηση (ιδίως κατά την πρώτη φάση εφαρμογής του Π.Δ, οπότε και ήταν διαθέσιμες ακόμη όλες οι συχνότητες) όσο γίνεται περισσότερων αιτήσεων που αφορούν την ίδια περιοχή, ανεξάρτητα από την ημέρα και την ώρα της κατάθεσής τους. Έρα η χρονική προτεραιότητα του άρθρου 17 παρ.1 είναι ένα τυπικό στοιχείο, που μπορεί να λειτουργήσει ως τελείως επικουρικό κριτήριο μόνο μεταξύ δύο απολύτως ισοδυνάμων (με βάση τα κριτήρια του άρθρου 5) αιτήσεων, από τις οποίες πρέπει να γίνει δεκτή μόνο η μία¹⁵⁷.

στ. Τα κριτήρια για τη χορήγηση και την ανανέωση των αδειών της παραγράφου 2 του άρθρου 2 Π.Δ 25/88

1. Τα κριτήρια για τη χορήγηση και την ανανέωση των αδειών της παραγράφου 1 του άρθρου 2 Π.Δ 25/88 μπορούμε να πούμε ότι είναι εξωστρεφή, γιατί τείνουν να διασφαλίσουν την κοινωνική λειτουργία των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών μέσα από την εφαρμογή των αρχών της εσωτερικής και της εξωτερικής πολυμέρειας της τοπικής ραδιοφωνίας. Αντίθετα, τα

156. Βλ. πρόταση ΕπΤοπΡ 24/88.

157. Βλ. προτάσεις ΕπΤοπΡ 26 και 27/88 (ταυτόσημες επωνυμίες τοπικών σταθμών της ίδιας περιοχής).

ενδεικτικά κριτήρια που καταγράφει το άρθρο 5 παρ.5 Π.Δ 25/88 για τους σταθμούς της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του ίδιου διατάγματος είναι εσωστρεφή, έχουν ως επίκεντρο το φορέα της άδειας (φυσικό πρόσωπο με σχετική τεχνική κατάρτιση) και των συνεργατών του σταθμού.

2. Το πρώτο κριτήριο —όρος του παραδεκτού, ακριβέστερα, της σχετικής αίτησης— είναι και εδώ η τεχνική αρτιότητα του σταθμού, η τήρηση των τεχνικών προδιαγραφών που θέτει το Π.Δ 25/88 και η διασφάλιση των τηλεπικοινωνιών, των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής επικοινωνίας και των αερομεταφορών¹⁵⁸.

3. Το δεύτερο κριτήριο είναι η ανάγκη εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και πειραματισμού των συνεργατών του σταθμού στα ηλεκτρονικά μέσα μαζικής επικοινωνίας και η δυνατότητα να εξυπηρετηθούν οι στόχοι αυτοί μέσα από τη λειτουργία ενός τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού περιορισμένης ισχύος και εμβέλειας, που να εκπέμπει σε περιοχή συχνοτήτων στα FM (άρθρο 5 παρ.5 περ.β').

4. Το δεύτερο αυτό κριτήριο συμπλέκεται με το τρίτο ενδεικτικό κριτήριο, που αναφέρεται στην ανάγκη για «περιορισμένη και ειδική επικοινωνία» ανάμεσα στους συνεργάτες του σταθμού και τους πιθανούς ακροατές που συνδέονται μεταξύ τους γιατί κατοικούν στην ίδια γειτονιά ή γιατί φοιτούν στην ίδια εκπαιδευτική μονάδα (π.χ τεχνικό Λύκειο, περιφερειακό Α.Ε.Ι) ή, τέλος, γιατί έχουν ειδικά (και κοινά) πολιτισμικά ενδιαφέροντα (π.χ παραδοσιακή μουσική).

5. Κοινός παρανομαστής ή μάλλον κοινή προϋπόθεση των κριτηρίων αυτών είναι η μικρή ισχύς και εμβέλεια των σταθμών αυτών. Η μόνη γεωγραφική ένδειξη που περιλαμβάνεται σ' αυτήν είναι η γειτονιά, ένδειξη που δίνει ένα μέτρο της εμβέλειας των σταθμών αυτών.

158. Βλ. άρθρ. 5 παρ. 5 περ. α' Π.Δ 25/88.

6. Ο κανονιστικός νομοθέτης δεν ενδιαφέρεται εδώ ούτε για την εσωτερική πολυμέρεια των σταθμών αυτών (δυνατότητα πρόσβασης κλπ) ούτε για την ένταξή του στην εξωτερική πολυμέρεια της τοπικής ραδιοφωνίας μιας περιοχής. Στόχος της νομοθεσίας είναι να ικανοποιηθούν όσο γίνεται περισσότερες μικρές ομάδες ερασιτεχνών που επιθυμούν να εκπαιδευθούν, να πειραματισθούν και να επικοινωνήσουν μεταξύ τους. Από την άποψη αυτή οι *μονοθεματικοί* σταθμοί αυτής της κατηγορίας φαίνεται να έχουν μια κάποια προτεραιότητα, γιατί ανταποκρίνονται πληρέστερα στο τρίτο από τα ενδεικτικά κριτήρια που είδαμε¹⁵⁹.

7. Η διαφοροποίηση αυτή είναι θεμιτή, εφόσον η μικρή εμβέλεια των σταθμών αυτών επιτρέπει να ξεπεραστούν σε μεγάλο βαθμό τα προβλήματα που θέτει η σπανιότητα των διαθέσιμων συχνοτήτων. Άλλωστε οι σταθμοί της παραγράφου 2 —όπως είδαμε¹⁶⁰— δε μεταδίδουν ούτε ειδήσεις (άρθρο 10 παρ.1) ούτε διαφημίσεις (άρθρ.9 παρ.7 Π.Δ 25/88). Πρόκειται, επομένως, για δύο σαφέστατα διαφορετικές περιπτώσεις, που αξιώνουν διαφορετική νομική μεταχείριση.

ζ. Η απαγόρευση συγκέντρωσης αδειών και δικτύωσης τοπικών σταθμών

1. Η πολυμέρεια της τοπικής ραδιοφωνίας προϋποθέτει αφενός μεν τη διασπορά των αδειών σ' όσο γίνεται ευρύτερο κύκλο δικαιούχων, αφετέρου δε τη διαφύλαξη του τοπικού και ιδιαίτερου χαρακτήρα κάθε σταθμού χωριστά.

2. Για το λόγο αυτό, το άρθρο 4 παρ.1 Π.Δ 25/88 επιβάλλει το γενικό κανόνα πως *δεν μπορούν να χορηγηθούν περισσότερες από μια άδειες στο ίδιο φυσικό ή νομικό πρόσωπο*. Συνεπώς,

159. Βλ. παραπάνω, στο ίδιο κεφάλαιο υπό 2.β.

160. Βλ. παραπάνω IV.1.γ.

κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να ιδρύσει και να θέσει σε λειτουργία ένα μόνο σταθμό (που εκπέμπει σε μία ορισμένη συχνότητα)¹⁶¹ σ' όλη την επικράτεια, επιλέγοντας την περιοχή που το ενδιαφέρει (απαγόρευση της άμεσης συγκέντρωσης αδειών). Στα πλαίσια αυτής της απαγόρευσης κάθε Έλληνας πολίτης μπορεί να έχει συνολικά ή εν μέρει μόνο μία άδεια: επομένως, μπορεί να είναι εταίρος ή μέτοχος και διαχειριστής ή διευθύνων σύμβουλος ή πρόεδρος ή μέλος του Δ.Σ μόνο μιας εταιρείας (προσωπικής ή κεφαλαιουχικής) που έχει ή ζητάει να λάβει άδεια, και αυτό ανεξάρτητα από τον αριθμό των μετοχών ή των μεριδίων ή το ύψος των ποσοστών συμμετοχής που κατέχει. Η απαγόρευση ως προς τους διαχειριστές και τα μέλη του Δ.Σ των εταιρειών ισχύει και όταν αυτοί δεν είναι μέτοχοι ή εταίροι (άρθρο 4 παρ.2 Π.Δ 25/88).

3. Η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου *απαγορεύει την έμμεση συγκέντρωση* αδειών, θέτοντας αυστηρούς φραγμούς στη χρηματοδότηση των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να καλύπτει τις δαπάνες λειτουργίας σε ποσοστό μεγαλύτερο του 5% μόνο ενός τοπικού σταθμού. Εφόσον, επομένως, επιμερίζει τα ενδιαφέροντά του σε περισσότερους σταθμούς, η συμμετοχή του στη χρηματοδότηση τους με οποιοδήποτε άμεσο ή έμμεσο τρόπο (δανειοδοτήσεις, δωρεές, χρησιδάνεια εγκαταστάσεων κλπ) πρέπει να διατηρείται σε ποσοστό μικρότερο του 5% των συνολικών δαπανών λειτουργίας του κάθε σταθμού. Η απαγόρευση αυτή συνδέεται άμεσα με τη διαφάνεια της οικονομικής κατάστασης των τοπικών σταθμών (άρθρο 13 Π.Δ 25/88), που αποτελεί μία από τις πτυχές της εποπτείας η οποία ασκείται από τα αρμόδια όργανα¹⁶² και έχει ως βάση υπολογισμού τις δαπάνες λειτουργίας (:λειτουργικά έξοδα) του σταθμού και όχι κάποιο

161. Βλ. παραπάνω II.1.

162. Βλ. παραπάνω IV.2.

άλλο οικονομικό τους μέγεθος (ίδια κεφάλαια, καθαρή θέση κλπ.).

Στον περιορισμό αυτό του 5% δεν εμπίπτει το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και τα άλλα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα, δηλαδή οι ελληνικές τράπεζες (τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα). Στον περιορισμό δεν εμπίπτουν, επίσης, ούτε οι Ο.Τ.Α ή οι δημοτικές ή κοινοτικές (ή διαδημοτικές ή διακοινοτικές) επιχειρήσεις, εφόσον τηρούνται βέβαια οι σχετικές διατάξεις του Δ.Κ.Κ¹⁶³.

4. Η απαγόρευση της άμεσης ή έμμεσης συγκέντρωσης δεν περιορίζεται μόνο στα οικονομικά μέσα των σταθμών. Επεκτείνεται και στη φυσιογνωμία του προγράμματος των τοπικών σταθμών. Για το σκοπό αυτό, το Π.Δ 25/88 επιβάλλει την απαγόρευση της δικτύωσης μεταξύ των τοπικών σταθμών (της ίδιας ή άλλης περιοχής).

Το άρθρο 6 παρ.1 του Π.Δ 25/88 απαγορεύει τόσο την τεχνική δικτύωση όσο και τη δικτύωση του προγράμματος. *Τεχνική δικτύωση* είναι η ταυτόχρονη ή ετεροχρονισμένη μετάδοση του ίδιου προγράμματος, με την κατάλληλη διασύνδεση των τεχνικών εγκαταστάσεων των επιμέρους σταθμών. Κατά τον τρόπο αυτό, το ίδιο πρόγραμμα μεταδίδεται από διαφορετικές συχνότητες στην ίδια ή και σε άλλες περιοχές. *Η δικτύωση προγράμματος* είναι μία νομική έννοια που ορίζεται κατ' αρχήν στο άρθρο 6 παρ.2 του Π.Δ 25/88. Σύμφωνα με τον ενδεικτικό αυτό ορισμό, δικτύωση προγράμματος είναι «ιδίως κάθε διαμόρφωση προγράμματος που ταυτίζεται με οποιοδήποτε τρόπο, ολικώς ή μερικώς, κατά το περιεχόμενο ή τα δηλωτικά στοιχεία άλλων τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών, με ταυτόχρονη ή μη ταυτόχρονη μετάδοση».

Η απαγόρευση αυτή θέλει να διαφυλάξει τον τοπικό, ιδιαίτερο και αυτοτελή χαρακτήρα κάθε σταθμού και, κατά τον τρόπο

163. Βλ. υποσ. 86.

αυτό, την πολιτική και πολιτισμική ποικιλία και πολυμέρεια της τοπικής ραδιοφωνίας και να απαγορεύσει την ομαδοποίηση στην πράξη των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών και, άρα, τη συγκέντρωσή τους και τη θέση τους υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο των ίδιων οικονομικών ή άλλων συμφερόντων.

Κάθε σταθμός πρέπει, συνεπώς, να διαμορφώνει το πρόγραμμά του σύμφωνα με τις αρχές του ν. 1730/87 και του Π.Δ 25/88 και δεν μπορεί να επαναλαμβάνει ούτε το περιεχόμενο ούτε τα δηλωτικά στοιχεία (σήμα, επωνυμία κλπ) του προγράμματος άλλου τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού, της ίδιας ή άλλης περιοχής. Η απαγόρευση αυτή ισχύει είτε για ταυτόχρονη μετάδοση είτε για μετάδοση του ίδιου προγράμματος σε διαφορετικό χρόνο.

Κατά το άρθρο 6/παρ.2 εδ.β' του Π.Δ 25/88, επιτρέπεται η (ταυτόχρονη ή όχι) αναμετάδοση μορφωτικών ή ψυχαγωγικών (άρα όχι ενημερωτικών) εκπομπών άλλου ραδιοφωνικού σταθμού που εδρεύει στην Ελλάδα (άρα και των σταθμών της ΕΡΤ-ΑΕ), μόνο ύστερα από άδεια του φορέα του σταθμού αυτού και σε ποσοστό μέχρι 10% (σε ώρες μετάδοσης) του ημερήσιου προγράμματος του σταθμού που κάνει την αναμετάδοση. Με τη ρύθμιση αυτή αποκλείεται η αναμετάδοση προγραμμάτων ξένων ραδιοφωνικών σταθμών. Τους σταθμούς αυτούς μπορούν, βέβαια, να τους λαμβάνουν απευθείας όσοι ακροατές ενδιαφέρονται.

VI. Ανοικτές προοπτικές — Μερικά τελείως προσωρινά συμπεράσματα.

1. Ο νόμος 1730/87 έδωσε το έναυσμα και έθεσε το πλαίσιο για την ανάπτυξη μιας τεράστιας και γοητευτικής κινητικότητας στο χώρο της τοπικής ραδιοφωνίας. Η κάμψη του κρατικού μονοπωλίου στις ραδιοφωνικές εκπομπές απελευθέρωσε πλούσιες πολιτισμικές και πολιτικές δυνάμεις και δυνατότητες, ενώ ταυτόχρονα δημιούργησε ένα νέο, ενδιαφέρον αλλά και εξόχως επικίνδυνο πεδίο οικονομικής δραστηριότητας.

2. Η μη κρατική ραδιοφωνία δε γεννιέται βέβαια με το νόμο 1730/87, η μετάβασή της όμως από τη σφαίρα της παρανομίας στο χώρο της νομικής τυποποίησης δεν τη θέτει απλώς υπό έλεγχο. Πρωτίστως της προσδίδει νέες διαστάσεις. Η «επίσημη» πια τοπική ραδιοφωνία γίνεται μια από τις πιο σημαντικές παραμέτρους του συνολικού επικοινωνιακού φαινομένου που αναπτύσσεται στη χώρα μας.

3. Φυσικά η κατάσταση είναι ακόμη εξαιρετικά ρευστή. Η «αγορά» της τοπικής ραδιοφωνίας δεν έχει ακόμη σταθεροποιηθεί ούτε στην Αθήνα ούτε στις άλλες περιοχές· οι δυνατότητες χρηματοδότησης και αυτοχρηματοδότησης των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών είναι ακόμη ασαφείς· ο ανταγωνισμός μεταξύ δημοτικών και ιδιωτικών σταθμών είναι άνοικτος, το ίδιο και ο —ευεργητικός για την ποιότητα του προγράμματος— ανταγωνισμός μεταξύ των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών και των ραδιοφωνικών προγραμμάτων της ΕΡΤ-ΑΕ· μη κερδοσκοπικοί τοπικοί σταθμοί διστάζουν ακόμη να κάνουν την εμφάνισή τους. Όλα αυτά είναι εύλογα και σε μεγάλο βαθμό δικαιολογημένα σε αυτή την πρώτη φάση.

4. Μέσα σ' αυτό το κλίμα, η κρατική εποπτεία είναι φειδωλή και αυτοσυγκρατημένη· αφήνει την πρωτοβουλία στους μηχανισμούς αυτορρύθμισης της ίδιας της τοπικής ραδιοφωνίας. Κρίσιμος *terminus* θα είναι η λήξη του χρόνου των πρώτων αδειών και η συζήτηση των πρώτων αιτήσεων για ανανέωση, όταν τα κριτήρια και το πραγματολογικό υλικό θα είναι πιο συγκεκριμένο, πιο διαφανές και περισσότερο ελέγξιμο. Αν, μάλιστα, κρίνουμε με βάση τις ανάλογες εμπειρίες άλλων ευρωπαϊκών κρατών, λογικό είναι να περιμένουμε σε μια επόμενη φάση τον περιορισμό της κινητικότητας που διακρίνει την πρώτη αυτή φάση της τοπικής ραδιοφωνίας στη χώρα μας. Αξίζει, βέβαια, να σημειωθεί ότι πολλοί τοπικοί σταθμοί άρχισαν τη λειτουργία τους μόλις δημοσιεύθηκαν οι σχετικές θετικές προτάσεις της Επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία χωρίς να έχουν λάβει τις προβλεπόμενες άδειες¹⁶⁴. Παράλληλα συνεχίζουν τη λειτουργία τους διάφοροι παράνομοι σταθμοί —μικρής συνήθως εμβέλειας—, που ούτε ζήτησαν ούτε έλαβαν άδεια.
5. Όλες αυτές οι κανονιστικές και πραγματολογικές αβεβαιότητες και αμφιταλαντεύσεις είναι και αναπόφευκτες και παροδικές. Το μείζον γεγονός είναι αυτή καθαυτή η ανάπτυξη της τοπικής ραδιοφωνίας. Αρκεί ο ενθουσιασμός από τις νέες αυτές δυνατότητες να μην αμβλύνει την ευαισθησία για την ανάγκη τήρησης των αρχών του άρθρου 15 παρ.2 Σ., ιδίως όσον αφορά την ποιοτική στάθμη των εκπομπών και την εσωτερική και εξωτερική πολυμέρεια της τοπικής ραδιοφωνίας. Από την άποψη αυτή, τα κριτήρια πρέπει να είναι κατά ενιαίο τρόπο αυστηρά και να έχουν ως αποδέκτες και την ΕΡΤ-ΑΕ και τους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς που είναι φορείς μιας καθόλου ευκαταφρόνητης εξουσίας στο χώρο της ενημέρωσης και της επικοινωνίας.
6. Η τοπική ραδιοφωνία λειτουργεί ταυτόχρονα ως πεδίο

164. Βλ. υποσ. 1.

πειραματισμού και δοκιμασίας για κάθε οργανωτικό σχήμα της ραδιοτηλεόρασης που απομακρύνεται από το κρατικό μονοπώλιο. Ήδη στο σχήμα του ν. 1730/87, η τοπική ραδιοφωνία συνυπάρχει με τη δυνατότητα να ιδρυθούν και να λειτουργήσουν επιχειρήσεις παθητικής καλωδιακής τηλεόρασης (άρθρο 16 παρ.1 ν.1730/87), καθώς και με την οργάνωση της απευθείας λήψης δορυφορικών τηλεοπτικών προγραμμάτων από τους συμβατικούς δέκτες και τις συμβατικές κεραιές, μέσα από ένα σύστημα εγκαταστάσεων που οργάνωσε η ΕΡΤ-ΑΕ, στα πλαίσια του ραδιοτηλεοπτικού προνομίου με το οποίο είναι εξοπλισμένη (άρθρο 2 παρ.2 σε συνδυασμό με το άρθρο 16 παρ.1 εδ.β' ν. 1730/87).

7. Αυτά περιλαμβάνονται στην ισχύουσα ήδη νομοθεσία και ο κοινός νομοθέτης έχει την ευχέρεια να προβεί στο μέλλον σε πολύ πιο καινοτομικές και ρηξικέλευθες —για τα εγχώρια ραδιοτηλεοπτικά δεδομένα— επιλογές. Βέβαια το οργανωτικό σχήμα της τοπικής ραδιοφωνίας δεν μπορεί να επαναληφθεί αυτούσιο στο χώρο της τηλεόρασης (ιδίως της ερτζιανής). Η σπανιότητα των διαθέσιμων συχνοτήτων και το υψηλό κόστος οργάνωσης των τηλεοπτικών σταθμών και προετοιμασίας των τηλεοπτικών προγραμμάτων είναι δύο καθοριστικοί παράγοντες που απαγορεύουν κατ' αρχήν την αυτούσια μεταφορά των ρυθμίσεων της τοπικής ραδιοφωνίας και στο χώρο της τοπικής τηλεόρασης. Η δοκιμή και η δοκιμασία, όμως, των αρχών της εσωτερικής και εξωτερικής πολυμέρειας, που γίνεται στα πλαίσια της τοπικής ραδιοφωνίας, θα μας εφοδιάσει με έγκυρες και απτές πληροφορίες και ενδείξεις, και θα μας επιτρέψει να αντιμετωπίσουμε με ψυχραιμία και αποφασιστικότητα τη ραδιοτηλεοπτική και γενικότερα την επικοινωνιακή έκρηξη με την οποία τελειώνει ο 20ος και αρχίζει ο 21ος αιώνας.

Επίμετρο

Η «τοπική» — μή κρατική τηλεόραση:
Σε αναζήτηση μιας νομικής ρύθμισης.

1. Ήδη η διαδικασία που οδήγησε στη νομοθετική αποδοχή και ρύθμιση της τοπικής ραδιοφωνίας επαναλαμβάνεται στο χώρο της τηλεόρασης: οι δήμαρχοι του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης άρχισαν τις δοκιμαστικές τηλεοπτικές εκπομπές αντίστοιχων δημοτικών τηλεοπτικών σταθμών¹· στον Πειραιά μάλιστα, ένα τμήμα του ημερήσιου προγράμματος μεταδίδεται κωδικοποιημένο, έτσι ώστε στο μέλλον η λήψη του προγράμματος να γίνεται μόνο από συνδρομητές εφοδιασμένους με ειδικό αποκωδικοποιητή².

2. Η πολιτική αυτή πίεση³ είχε ως αποτέλεσμα τη πρόταση για συγκρότηση —με πρωτοβουλία της Κυβέρνησης⁴ και σύμφωνα με τη διαδικασία που προηγήθηκε της τοπικής ραδιοφωνίας— διακομματικής επιτροπής, που θα αντιμετωπίσει συνολικά και —ας ελπίσουμε— συστηματικά το πρόβλημα της τοπικής τηλεόρασης και την ενδεχόμενη διάθεση τηλεοπτικών συχνοτήτων στους Ο.Τ.Α. ή άλλους φορείς.

3. Με δεδομένη την εμπειρία της τοπικής ραδιοφωνίας

1. Στις 31.12.88

2. Για την Pay - T.V (Pay per View / Télévision à Péage) όπως το γαλλικό canal plus που εκπέμπει στα ερτζιανά από το 1984 βλ. αντί άλλων, F. Balle, Médias et Sociétés, 1988⁴, σελ. 179 επ, 447 επ.

3. Βλ. για την αντίστοιχη εξέλιξη που οδήγησε στη νομοθετική αναγνώριση και ρύθμιση της τοπικής ραδιοφωνίας, παραπάνω, Δεύτερο μέρος, I.1. και 2 υποσ. 1-5.

4. Η σχετική δήλωση του αρμόδιου αναπληρωτή υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης έγινε στις 2.1.88 και δημοσιεύθηκε στον τύπο της επόμενης ημέρας.

πρέπει να θεωρείται πιθανό ότι η κάμψη του κρατικού μονοπωλίου στις τηλεοπτικές εκπομπές θα οδηγήσει σε δύο μεγάλους, και εν μέρει συγκρουόμενους, κλάδους «τοπικής» τηλεόρασης: από τη μια μεριά στη δημοτική και από την άλλη μεριά στην ιδιωτική τηλεόραση. Δεν πρέπει, άλλωστε, να παραγνωρίζουμε το γεγονός πως η λειτουργία των Ο.Τ.Α. στη χώρα μας και η ανάδειξη των δημοτικών και κοινοτικών αρχόντων με καθολική ψηφοφορία εντάσσει, σε καθοριστικό βαθμό, την τοπική αυτοδιοίκηση μέσα στο δεδομένο πλαίσιο των κομματικών ανταγωνισμών και την καθιστά, συχνά, απλά και μόνο μία από τις πολλές παραμέτρους που προσδιορίζουν τη σχέση της εκάστοτε κυβερνητικής πλειοψηφίας (είτε μονοκομματικής, είτε και πολυκομματικής) με την εκάστοτε αντιπολίτευση. Υπό την έννοια αυτή δεν είναι, βέβαια, καθόλου τυχαίο το γεγονός πως η πρωτοβουλία της δημοτικής τηλεόρασης, όπως ακριβώς και η πρωτοβουλία της δημοτικής ραδιοφωνίας, ξεκίνησε από τους δημάρχους των τριών μεγάλων πόλεων (Αθήνα, Πειραιάς, Θεσσαλονίκη), που είναι τέως βουλευτές και βασικά στελέχη της αξιωματικής αντιπολίτευσης, με τη σύμφωνη, ως ένα βαθμό, γνώμη και των άλλων κομμάτων της αντιπολίτευσης⁵.

4. Πρέπει, μάλιστα, να υπογραμμισθεί ότι το εγχείρημα αυτό βασίζεται σε μία ανακριβή επιχειρηματολογία που επαναφέρει το ζήτημα της αντισυνταγματικότητας του κρατικού μονοπωλίου στις ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές⁶.

Το νέο στοιχείο που εισάγεται στη σχετική συζήτηση είναι το 835/88 πρακτικό επεξεργασίας του Ε' τμήματος του ΣτΕ. Πρόκειται για το πρακτικό επεξεργασίας σχεδίου κανονιστικού

5. Βλ. τις δηλώσεις του Γ. Γραμματέα του Κ.Κ.Ε (στις εφημερίδες της 2.1.88), μετά την ενημέρωση που του έκανε ο Δήμαρχος Θεσσαλονίκης.

6. Βλ. Παραπάνω, πρώτο μέρος, 1.2 και τον αντίστοιχο υπομνηματισμό.

προεδρικού διατάγματος ειδικής νομοθετικής εξουσιοδότησης, που προτείνουν οι υπουργοί Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εθνικής Οικονομίας, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημ. Έργων, και Μεταφορών και Επικοινωνιών. Το σχέδιο φέρει τον τίτλο: «Έγκριση τεχνικού κανονισμού εγκατάστασης και λειτουργίας κεραίας τηλεόρασης και ραδιοφωνίας — Ατομική και συλλογική κεραία για συμβατική και δορυφορική τηλεόραση και ραδιοφωνία — κυκλώματα για ραδιοτηλεοπτική λήψη σε οικισμούς — πειραματικές μορφές λήψης δορυφορικών ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων»⁷.

Όπως είναι προφανές και από τον τίτλο, οι ρυθμίσεις του σχεδίου αυτού αναφέρονται μόνο στη λήψη ραδιοτηλεοπτικών σημάτων είτε με συμβατικές κεντρικές κεραίες, είτε με κεντρικές κεραίες κατάλληλες για απευθείας από τους οικιακούς δέκτες λήψη ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων που μεταδίδονται μέσω δορυφόρου (T.D.S), είτε με την εγκατάσταση συστημάτων παθητικής καλωδιακής τηλεόρασης, είτε με την αναμετάδοση από τίς επίγειες τηλεοπτικές συχνότητες δορυφορικών προγραμμάτων⁸.

Επομένως, οι ρυθμίσεις του σχεδίου δεν αφορούν καθόλου τη ραδιοτηλεοπτική εκπομπή, ενώ οι παρατηρήσεις της πλειοψηφούσας γνώμης του Ε' τμήματος του ΣτΕ επαναλαμβάνουν τις σκέψεις της μειοψηφούσας γνώμης στη γνωστή 5040/87 απόφαση της ολομέλειας του ανωτάτου διοικητικού δικαστηρίου⁹. Η απόφαση αυτή (5040/87) εξακολουθεί να είναι η τελευταία λέξη της νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας ως προς τη συνταγματικότητά του κρατικού μονοπωλίου στην τηλεοπτική εκπομπή που έγινε —όπως είδαμε— δεκτή και από τη νομολογία του Α.Π και από τα δικαστήρια της ουσίας¹⁰, με

7. Το σχέδιο του Π.Δ. δημοσιεύεται παρακάτω, στο παράρτημα υπό V.

8. Βλ. παραπάνω, Πρώτο μέρος, II.

9. Βλ. και πάλι παραπάνω, Πρώτο μέρος, 1.2 και τις σχετικές υποσημειώσεις. Τις ίδιες σκέψεις επανέλαβε και η ΣτΕ(Ολ.) 1144/88.

10. Το ΜονΠρΘεσ (διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων) με την 5735/88 απόφαση

αφορμή τις τηλεοπτικές πρωτοβουλίες των δημάρχων Πειραιά και Θεσσαλονίκης.

5. Ο ισχυρισμός, λοιπόν, πως το μονοπώλιο της ΕΡΤ-ΑΕ ως προς τις τηλεοπτικές εκπομπές είναι αντίθετος προς το Σύνταγμα, είναι ένας ισχυρισμός νομικά εσφαλμένος, που προσκρούει στην πάγια σχετική νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων και δεν μπορεί να βρεί έρεισμα ούτε στη νομολογία του Δ.Ε.Κ, ούτε στα προπαρασκευαστικά έγγραφα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που τείνουν στην έκδοση σχετικής οδηγίας, ούτε στις αποφάσεις της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου¹¹.

6. Επιπλέον, ο εσφαλμένος αυτός ισχυρισμός δεν οδηγεί στην αποδοχή μόνο της δημοτικής, αλλά και της ιδιωτικής τηλεόρασης και μάλιστα όχι μόνο τοπικής, αλλά και εθνικής εμβέλειας χωρίς κανένα περιορισμό ή έλεγχο.

7. Είναι, συνεπώς, προφανές ότι η νέα κατάσταση στο χώρο της τοπικής τηλεόρασης αξιώνει, αλλά και προϋποθέτει μία νομοθετική πρωτοβουλία που θα τροποποιεί το ν. 1730/87, στα πλαίσια πάντοτε του άρθρου 15 παρ. 2 Σ., που όχι απλώς επιτρέπει, αλλά, αντίθετα, επιβάλλει τον άμεσο κρατικό έλεγχο στις ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές και τη διασφάλιση της αρχής της πολυμέρειας και της υψηλής ποιοτικής στάθμης των

του απαγόρευσε στη Δημοτική Επιχείρηση Πληροφόρησης και στο Δήμαρχο Θεσσαλονίκης την ασύρματη αναμετάδοση μέσω των επίγειων τηλεοπτικών συχνοτήτων δορυφορικών τηλεοπτικών προγραμμάτων πολλά από τα οποία αναμεταδίδει με την ίδια τεχνική και η ΕΡΤ-ΑΕ. Επίσης μετά την αναγγελία της εκπομπής των δημοτικών τηλεοπτικών σταθμών στη Θεσ/νίκη και, το Πειραιά εκδόθηκε προσωρινή διαταγή του δικαστή του Μον. Πρ. Θεσ. (922/88) και του Μον. Πρ. Πειραιά (31/12/88) που απαγορεύει κάθε σχετική εκπομπή μέχρι να εκδικασθούν αντίστοιχες αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων που υπέβαλε η ΕΡΤ-ΑΕ. Όπως δημοσιεύθηκε στο τύπο της 4.1.88 ο Δήμος Πειραιά υπέβαλε αντίστροφη αίτηση ασφαλιστικών μέτρων κατά της ΕΡΤ-ΑΕ γιατί αναμεταδίδει δορυφορικά προγράμματα στην συχνότητα που προτίθεται να χρησιμοποιεί ο Δήμος Πειραιά για τον Δημοτικό τηλεοπτικό σταθμό.

11. Βλ. και πάλι παραπάνω, Πρώτο μέρος, II, υποσ. 13-16, 20, 23, 27, 66 και 87.

εκπομπών¹².

8. Στα πλαίσια, λοιπόν, αυτά και με δεδομένη τη νομοθετική και πραγματολογική εμπειρία της τοπικής ραδιοφωνίας, ο άμεσος έλεγχος του κράτους στις τηλεοπτικές εκπομπές μπορεί και πρέπει να παύσει να ταυτίζεται με το μονοπώλιο της ΕΡΤ-ΑΕ. Πρέπει να περιλάβει και τη χορήγηση διοικητικών αδειών (παραχώρηση δημόσιας υπηρεσίας) για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τηλεοπτικών σταθμών σε αυστηρά και προσεκτικά επιλεγμένους φορείς ανεξάρτητα από το αν αυτοί έχουν τη μορφή ν.π.ι.δ. ή ν.π.δ.δ.¹³.

9. Η σχετική διαδικασία μπορεί να είναι παρόμοια μ' αυτή που το Π.Δ. 25/88 και ο ν. 1730/87 οργανώνουν, προκειμένου να χορηγηθούν άδειες για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών¹⁴.

Θυμίζω εδώ τα δύο πιο καίρια προβλήματα της διαδικασίας αυτής, που δεν πρέπει να επαναληφθούν στο πεδίο της τηλεόρασης:

α. Είναι αναγκαίος ο καθορισμός, με κανονιστική διοικητική πράξη (για την οποία πρέπει να προβλεφθεί η σχετική νομοθετική εξουσιοδότηση), των επίγειων τηλεοπτικών συχνοτήτων σε κάθε περιοχή.

β. Είναι αναγκαίο να προσδιορισθούν συγκεκριμένες χρονικές περίοδοι, κατά τη διάρκεια των οποίων θα είναι δυνατή η υποβολή των αιτήσεων για ίδρυση και λειτουργία τοπικών ή περιφερειακών τηλεοπτικών σταθμών, οι οποίες στη συνέχεια θα εξετάζονται από κοινού για κάθε περιοχή.

10. Βέβαια, η αυτούσια μεταφορά του οργανωτικού

12. Βλ. παραπάνω, Πρώτο μέρος, II και Δεύτερο μέρος, V.

13. Βλ. για τα αντίστοιχα προβλήματα στο χώρο της τοπικής ραδιοφωνίας: παραπάνω, Δεύτερο μέρος, IV και V με τον αντίστοιχο υπομνηματισμό και αναφορά στις σχετικές προτάσεις της Επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία.

14. Βλ. παραπάνω, Δεύτερο μέρος, IV.

σχήματος της τοπικής ραδιοφωνίας στο χώρο της τηλεόρασης θα είναι μία απλουστευτική λύση, που θα οδηγήσει σε προσωρινή συγκάλυψη μίας σειράς από αναπόφευκτα και καίρια προβλήματα.

11. Η βασική διαφοροποίηση ανάμεσα στην τοπική ραδιοφωνία και την τοπική τηλεόραση δε βρίσκεται στον αριθμό των διαθέσιμων συχνοτήτων. Βρίσκεται στο ύψος της αναγκαίας επένδυσης. Η εγκατάσταση ενός ραδιοφωνικού σταθμού στα F.M είναι ένα εύκολο και σχετικά φθηνό εγχείρημα, που μπορεί να γίνει και από πρόθυμους και ικανούς ερασιτέχνες¹⁵. Το σπουδαιότερο: η παραγωγή ενός ραδιοφωνικού προγράμματος που να σχετίζεται με τις τοπικές ιδιομορφίες και να αναδεικνύει τις τοπικές πολιτισμικές δυνάμεις και δυνατότητες είναι σχετικά εύκολη υπόθεση, χωρίς υψηλό κόστος.

Αντίθετα, η εγκατάσταση ενός τηλεοπτικού σταθμού, με δυνατότητα παραγωγής τηλεοπτικών προγραμμάτων, απαιτεί άλλου ύψους και άλλης υφής οικονομικό προγραμματισμό¹⁶. Η παραγωγή τηλεοπτικών προγραμμάτων (ιδίως ψυχαγωγικού χαρακτήρα: τηλεοπτικές σειρές, μουσικοχορευτικά προγράμματα κ.ο.κ.) είναι μία μεγάλη και γι αυτό ιδιαίτερα κερδοφόρα επένδυση. Για το λόγο αυτό, ο τοπικός χαρακτήρας ενός τηλεοπτικού σταθμού είναι σε μεγάλο βαθμό οικονομικά ανέφικτος: Αρκεί να δει κανείς το ποσοστό συμμετοχής ξένων και ιδίως αμερικάνικων, παραγωγών στα τηλεοπτικά δίκτυα των

15. Βλ. τελείως ενδεικτικά, *Ch. Debbasch, Droit de l'audiovisuel, 1988, σελ. 405*. *F. Cajenave, Les radios libres, 1984², σελ. 85* επ. και τις εισηγήσεις του *Κ. Σιδηρόπουλου* (Οικονομικά στοιχεία για τη λειτουργία Τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών) και του *Γ. Τόμπρα* και *Ε. Καβακόπουλου* (Γενικά στοιχεία για τον τεχνικό εξοπλισμό και την υποδομή ενός ραδιοφωνικού σταθμού), στον τόμο: *Ραδιόφωνο και τοπική αυτοδιοίκηση, έκδοση της ελληνικής εταιρείας τοπικής ανάπτυξης και αυτοδιοίκησης, 1988, σελ. 182* επ. και 207 επ.

16. Βλ. αντί άλλων *F. Balle, οπ. (υποσ. 2), σελ. 143* επ., 590 επ. Για τα ελληνικά δεδομένα βλ. και την αδημοσίευτη εισήγηση του *Μ. Αβδελά, Τοπική Αυτοδιοίκηση και τηλεόραση, 1988, σελ. 1-26*.

μικρών χωρών¹⁷.

12. Βασικό, όμως, χαρακτηριστικό της τοπικής ραδιοφωνίας, κατά το ν. 1730/87 και το Π.Δ. 25/88, είναι ο τοπικός χαρακτήρας του προγράμματος και η απαγόρευση δικτύωσης. Το στοιχείο αυτό είναι, οικονομικά, σχεδόν ανέκδοτο να επιβληθεί και τεχνικά εξαιρετικά δύσκολο να ελεγχθεί στο πεδίο της τοπικής τηλεόρασης. Πρόσφορο, από την άποψη αυτή, είναι το ιταλικό παράδειγμα. Γρήγορα οι πολυάριθμοι τοπικοί τηλεοπτικοί σταθμοί δικτυώθηκαν και τέθηκαν κάτω από τον οικονομικό έλεγχο του Μπερλουσκόνι. Έτσι υπάρχουν σήμερα δύο μεγάλα δίκτυα, ένα κρατικό και ένα ιδιωτικό που μοιράζονται (55—45%) την ακροατικότητα¹⁸.

13. Ακόμη πιο σημαντικό είναι το πρόβλημα που προκύπτει από την ποιοτική διαφοροποίηση μεταξύ των επιμέρους μέσωσιν μαζικής ενημέρωσης· διαφοροποίηση που φαίνεται και στο βαθμό επιρροής που ασκεί το καθένα από αυτά στο κοινό.

Η προοπτική της μη κρατικής τηλεόρασης, και ιδίως της τοπικής τηλεόρασης, θέτει το πρόβλημα της κατανομής των πόρων από τις διαφημίσεις ανάμεσα στον τύπο, το ραδιόφωνο και την τηλεόραση¹⁹.

Η πιθανή συγκέντρωση διαφημίσεων (παρά τους χρονικούς περιορισμούς) στην τηλεόραση συνεπάγεται την αφαίρεση αντίστοιχων πόρων από τους —πολλούς και νέους ακόμη— τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς, καθώς και από διάφορα

17. Ζήτημα που απασχολεί έντονα τα κοινοτικά όργανα (και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνήλθε στις 24.12.88 στη Ρόδο), κατά την προπαρασκευή της οδηγίας για την ενιαία ραδιοτηλεοπτική αγορά. Βλ. παραπάνω, Πρώτο μέρος, Ι. Πρβλ. και C. J. Hamelink, Η πολιτισμική αυτονομία στις Παγκόσμιες Επικοινωνίες (για μια εθνική πολιτική πληροφοριών, 1988 (μτφρ. του Cultural Autonomy in Global Communication, 1984)

18. Βλ. ενδεικτικά, A. Pace, La radiotelevisione in Italia con particolare riguardo alla emittenza privata, Rivista Trimestrale di Diritto Pubblico, 1987, σελ. 615 επ.

19. Βλ. F. Balle, ο.π. (υποσ. 2), σελ. 143 επ., 590 επ. «Πράσινο Βιβλίο», σελ. 345 επ. (παράρτημα 9).

τοπικά έντυπα (ημερήσιες εφημερίδες και περιοδικά).

14. Η ραδιοτηλεόραση, όμως, δε θέτει ούτε μόνο προβλήματα οικονομικού προγραμματισμού, ούτε μόνο προβλήματα αισθητικής ποιότητας και ποικιλίας. Το μείζον πρόβλημα που θέτει είναι το πρόβλημα της Δημοκρατίας: της διαμόρφωσης της κοινής γνώμης μέσα από συνθήκες πραγματικής ιδεολογικής και πολιτικής πολυμέρειας. Ο ν. 1730/87, που εισήγαγε την τοπική ραδιοφωνία, αντιμετώπισε το πρόβλημα της συγκέντρωσης περισσότερων ραδιοφωνικών σταθμών²⁰, δεν αντιμετώπισε όμως το πρόβλημα της συγκέντρωσης διαφόρων μέσων μαζικής ενημέρωσης (εφημερίδων, περιοδικών, ραδιοφωνικών σταθμών κ.λ.π.).

Είναι φανερό ότι περιορισμοί ως προς τη συγκέντρωση μέσων μαζικής ενημέρωσης της ίδιας κατηγορίας δεν αρκούν. Οι περιορισμοί πρέπει πλέον να αναφέρονται και στη διασύνδεση μ.μ.ε διαφορετικής υφής και λειτουργίας²¹.

15. Απολύτως συναφές είναι και το ζήτημα της οικονομικής διαφάνειας των επιχειρήσεων, οποιασδήποτε νομικής μορφής που κινούνται στο χώρο του τύπου και των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής ενημέρωσης²². Πρέπει οι σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις να θεσπίζουν όχι τυπικά αλλά ουσιαστικά κριτήρια ελέγχου των οικονομικών εξαρτήσεων και διακλαδώσεων που αναπτύσσονται στο χώρο του τύπου και των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής ενημέρωσης.

16. Όλα αυτά επιβάλλουν μία λεπτομερή νομοθετική ρύθμιση της μη κρατικής τηλεόρασης: το άρθρο 15 παρ. 2 Σ όχι μόνο δεν οδηγεί στη νομική απορρύθμιση του ραδιοτηλεοπτικού γίγνεσθαι, αλλά, αντίθετα, επιβάλλει τη λεπτομερή ρύθμιση των συναφών ζητημάτων, έτσι ώστε και στο μη κρατικό τομέα της

20. Βλ. Δεύτερο μέρος, V.

21. Βλ. ο.π. και τον αντίστοιχο υπομνηματισμό με αναφορές σε παραδείγματα από ξένες νομοθετικές ρυθμίσεις.

22. Βλ. για το ίδιο πρόβλημα στο χώρο της Τοπικής Ραδιοφωνίας, από τον οποίο μπορούν να αντληθούν χρήσιμα συμπεράσματα, παραπάνω, IV και V.

ραδιοτηλεόρασης να διασφαλίζεται η τήρηση των αρχών του άρθρου 15 παρ. 2Σ (πολυμέρεια και ποιότητα)²³. Είναι σαφές ότι η κάμψη του κρατικού μονοπωλίου στις ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές δεν σημαίνει νομική απορρύθμιση των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών.

17. Τα μεγέθη της τοπικής — μη κρατικής τηλεόρασης, ως οικονομικής επένδυσης, επιβάλλουν τη θέσπιση περιοχών ευρύτερων από τις περιοχές της τοπικής ραδιοφωνίας που ταυτίζονται κατ' αρχήν με τους επιμέρους νομούς. Η απαγόρευση της δικτύωσης μεταξύ διαφόρων τοπικών — μη κρατικών τηλεοπτικών σταθμών είναι πιθανό να αποδειχθεί μέτρο ανεφάρμοστο και αναποτελεσματικό, αν λάβουμε υπόψη μας το γεγονός πως όλοι οι τηλεοπτικοί σταθμοί —των μικρών ιδίως χωρών— εκπέμπουν, σε υψηλά ποσοστά, εισαγόμενα ξένα προγράμματα ψυχαγωγικού και μορφωτικού περιεχομένου. Στο πεδίο της ενημέρωσης τα πράγματα είναι ακόμη πιο δύσκολα, γιατί το ολιγοπώλιο των διεθνών ειδησεογραφικών πρακτορείων είναι εμφανές σ' όλα τα προγράμματα, όλων των τηλεοπτικών σταθμών.

Για το λόγο αυτό, αντί για την απαγόρευση, θα ήταν ίσως προτιμότερη η επιβολή συγκεκριμένων και αυστηρών όρων κάτω από τους οποίους θα ήταν επιτρεπτή μία παρόμοια δικτύωση ή μία επέκταση της εμβέλειας των σταθμών αυτών με τη χορήγηση αντίστοιχης άδειας. Είναι συνεπώς ακριβέστερο να γίνεται λόγος για μη κρατική και περιφερειακή τηλεόραση και όχι για τοπική τηλεόραση.

18. Για τους ίδιους —οικονομικούς κατά βάση— λόγους, είναι αναγκαία η πρόβλεψη ενός σταδίου της σύνθετης διοικητικής ενέργειας που οδηγεί στη χορήγηση άδειας, κατά το οποίο θα γίνεται διαπραγμάτευση των αντισταθμιστικών εισφορών²⁴, στις

23. ο.π.

24. Βλ. την ειδική έκδοση της εφημερίδας *Le Monde Diplomatique* (Manière de voir 3) *La communication victime des Marchands*, Novembre 1988, (επιλογή άρθρων που έχουν δημοσιευθεί στη *Monde Diplomatique*)

οποίες θα υποχρεούται, ενδεχομένως, να προβεί ο δικαιούχος της άδειας (παραχωρησιούχος μιας δημόσιας υπηρεσίας). Οι αντισταθμιστικές αυτές εισφορές θα μπορούν να κινούνται στο χώρο της πληροφόρησης και της πολιτισμικής κίνησης (π.χ. χρηματοδότηση ελληνικών κινηματογραφικών ταινιών).

19. Η οργάνωση της κρατικής εποπτείας προϋποθέτει μία υποδομή ικανή να επιβάλλει την τήρηση των αρχών του άρθρου 15 παρ. 2 Σ. Η διασφάλιση της εσωτερικής πολυμέρειας κάθε τηλεοπτικού σταθμού χωριστά, και της εξωτερικής πολυμέρειας της μη κρατικής τηλεόρασης συνολικά, είναι συνταγματική επιταγή²⁵.

Η συνταγματική αυτή επιταγή εξειδικεύεται από τον εθνικό κοινό νομοθέτη, αλλά —για μια σειρά από καίρια θέματα— κι από το κοινοτικό δίκαιο (χρόνος και περιεχόμενο διαφημίσεως σεβασμός πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων, προτίμηση κοινοτικών προγραμμάτων κ.λ.π.)²⁶

20. Η προοπτική της τοπικής, της περιφερειακής και γενικά της μη κρατικής τηλεόρασης θέτει ακόμη επί τάπητος το πρόβλημα της ασύρματης αναμετάδοσης, από τις επίγειες τηλεοπτικές συχνότητες, δορυφορικών τηλεοπτικών προγραμμάτων. *Μία πιθανή ανάπτυξη της τοπικής -μη κρατικής- τηλεόρασης θα οδηγήσει, πρακτικά, σε σύγκρουση με τη μέθοδο αυτή αναμετάδοσης και λήψης δορυφορικών προγραμμάτων. Εφόσον ο αριθμός των συχνοτήτων είναι πεπερασμένος και ένας μεγάλος αριθμός από αυτές χρησιμοποιείται για την αναμετάδοση δορυφορικών προγραμμάτων, η χορήγηση αδειών για τοπικούς —μη κρατικούς τηλεοπτικούς σταθμούς θα περιορίσει τις αναμεταδόσεις αυτές²⁷.*

21. *Τίθεται επομένως με περισσότερο επιτακτικούς όρους το*

25. Βλ. Παραπάνω, Δεύτερο μέρος, IV.

26. Βλ. Παραπάνω, Πρώτο μέρος, I. 2

27. Βλ. Παραπάνω, Πρώτο μέρος, II.

πρόβλημα της τεχνικής υποδομής, που είναι αναγκαία για την παράλληλη και συνδεδεμένη ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών, της ραδιοτηλεόρασης και της πληροφορικής (καλωδίωση, χρήση μεικτών, εν μέρει ασύρματων και εν μέρει καλωδιακών, συστημάτων κ.λ.π.)²⁸. Στα πλαίσια αυτά η τοπική τηλεόραση μπορεί να οργανωθεί κατάβαση ως καλωδιακή.

22. Η μέθοδος και οι ρυθμοί με τους οποίους τα δύο τελευταία χρόνια τίθενται στη χώρα μας τα ζητήματα της ραδιοτηλεόρασης δεν αφήνουν πολλά περιθώρια για ψύχραιμη προσέγγιση και συστηματικό σχεδιασμό σ' ένα χώρο τόσο ζωτικό για τη λειτουργία της δημοκρατίας και για τη διαφύλαξη της πολιτισμικής μας υπόστασης. Είναι πράγματι μίζερο να διατυπώνει κανείς επιφυλάξεις απέναντι σε συγκεκριμένες πρωτοβουλίες που είναι προφανώς παράνομες αλλά τεχνικά εφικτές, όπως η ασύρματη αναμετάδοση από τις επίγειες τηλεοπτικές συχνότητες ξενόγλωσσων δορυφορικών προγραμμάτων ή όπως οι εκπομπές των δημοτικών ή των ιδιωτικών τοπικών (και γιατί όχι πανελλήνιων) τηλεοπτικών σταθμών. Τα συνταγματικά όρια και οι νομοθετικές ρυθμίσεις είναι σαφείς. Δεν αρκεί όμως αυτό. Ο κοινός νομοθέτης πρέπει με τόλμη και φαντασία, χωρίς επαρχιωτισμούς και νευρικότητες, να πάρει νέες πρωτοβουλίες, έτσι ώστε αφενός μεν να ρυθμίσει κατά τρόπο αποτελεσματικό και τις νέες όψεις του ραδιοτηλεοπτικού γίνεσθαι, αφετέρου δε να επιβάλλει το σεβασμό της αρχής της πολυμέρειας και της ποιοτικής στάθμης των εκπομπών από όλους όσοι μετέχουν στο ραδιοτηλεοπτικό αυτό γίνεσθαι. Μόνο έτσι, θα καταστήσει έγκυρες και αποτελεσματικές τις ρυθμίσεις του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ι. ΝΟΜΟΣ 1730/87 (Α' 145)

«Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση, Ανώνυμη Εταιρεία (ΕΡΤ-ΑΕ)»

Άρθρο 1

Ίδρυση ενιαίου φορέα

1. Ιδρύεται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου για την ελληνική ραδιοφωνία και τηλεόραση, που λειτουργεί με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας και έχει έδρα την Αθήνα.

2. Η επωνυμία της εταιρείας είναι «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ — ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», και τα στοιχεία ΕΡΤ-ΑΕ αποτελούν το διακριτικό της τίτλο.

3. Η ΕΡΤ-ΑΕ είναι δημόσια επιχείρηση, που ανήκει στο δημόσιο τομέα (ν.1256/1982), ελέγχεται και εποπτεύεται από το Κράτος. Έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και τελεί υπο κοινωνικό έλεγχο, που ασκείται από την Αντιπροσωπευτική Συνέλευση Κοινωνικού Ελέγχου Τηλεθεατών — Ακροατών.

4. Στην ΕΡΤ-ΑΕ συγχωνεύονται η ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2.

5. Η ΕΡΤ-ΑΕ, ως ενιαίος φορέας, περιλαμβάνει:

— την Ελληνική Τηλεόραση-ένα (Ε.Τ.-1).

— την Ελληνική Τηλεόραση-δύο (Ε.Τ.-2).

— την Ελληνική Ραδιοφωνία (Ε.ΡΑ.).

— το Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων.

— την Εταιρεία Παραγωγής και Εμπορίας Εκπομπών και Προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης ΕΡΤ-ΑΕ.

6. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του

Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης, ύστερα από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ και της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών, μπορεί να ιδρυθεί Ελληνική Τηλεόραση-τρία (Ε.Τ.-3), εντασσόμενη στον ενιαίο φορέα και να καθοριστεί ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας.

Άρθρο 2

Σκοπός — Αρμοδιότητες

1. Σκοπός της ΕΡΤ-ΑΕ είναι η οργάνωση, εκμετάλλευση και ανάπτυξη της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης, καθώς και η συμβολή της, με τα μέσα αυτά: α) στην ενημέρωση, β) στη μόρφωση, και γ) στην ψυχαγωγία του ελληνικού λαού. Η ΕΡΤ-ΑΕ δεν επιδιώκει την απόκτηση κέρδους.

2. Στην ΕΡΤ-ΑΕ εκχωρείται από το Κράτος αποκλειστικό ραδιοτηλεοπτικό προνόμιο, είναι αναπαλλοτρίωτο και περιλαμβάνει ιδίως:

α. Την εκπομπή κάθε είδους ήχων και εικόνων από οποιοδήποτε σημείο του εδάφους, της θάλασσας και του αέρα της χώρας, με τις μεθόδους της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης, που προορίζονται για λήψη, είτε γενική είτε με ειδικά κλειστά ή ενσύρματα ή άλλης, οποιασδήποτε μορφής κυκλώματα.

β. Την εγκατάσταση σταθμών της υπηρεσίας ραδιοφωνίας και τηλεόρασης, δηλαδή πομπών, αναμεταδοτών, επίγειων σταθμών αναμετάδοσης μέσω δορυφόρου, ενσύρματων κυκλωμάτων, καλωδιακών μεταδόσεων γενικά και κάθε τεχνική μέθοδο και εφαρμογή τεχνολογίας, που συντελεί στη μετάδοση ήχου και εικόνας, που προορίζονται για λήψη από το κοινό.

3. Η ΕΡΤ-ΑΕ παράγει και εκμεταλλεύεται με οποιοδήποτε τρόπο ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές, δημιουργεί μεταποιητικές μονάδες παραγωγής κάθε είδους αγαθού ή υπηρεσίας, σχετικές με τα οπτικά, ακουστικά, οπτικοακουστικά μέσα μαζικής επικοινωνίας και γενικά ασκεί κάθε δραστηριότητα που συντελεί

στην εκπλήρωση του σκοπού της ΕΡΤ-ΑΕ.

4. Ο Υπουργός Προεδρίας της Κυβέρνησης μπορεί να εκχωρήσει άδειες ίδρυσης και λειτουργίας ραδιοφωνικών σταθμών, τοπικής μόνο ισχύος, σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, σε φυσικά πρόσωπα ελληνικής ιθαγένειας και σε νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από Έλληνες πολίτες. Η άδεια χορηγείται μετά από πρόταση της επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία. Δεν επιτρέπεται η χορήγηση περισσότερων από μία αδειών στο ίδιο φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

5. Ο τοπικός χαρακτήρας προσδιορίζεται από την ανάλογη εμβέλεια, τον τοπικό χαρακτήρα του προγράμματος, τα γεωγραφικά δεδομένα και την περιφέρεια του φορέα του σταθμού.

6. Η τεχνική ή οικονομική δικτύωση των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών απαγορεύεται. Μπορεί να επιτραπεί η εγκατάσταση αναμεταδότη, στην εξαιρετική περίπτωση που γεωγραφικά εμπόδια περιορίζουν τη ραδιοφωνική λήψη στην περιφέρεια του φορέα του σταθμού.

7. Οι άδειες λειτουργίας χορηγούνται για ορισμένη χρονική περίοδο, που δεν μπορεί να υπερβεί τα δύο έτη και είναι ανανεώσιμες. Κατά τη διαδικασία χορήγησης ανανέωσης ή ανάκλησης της άδειας διερευνώνται ιδίως η τεχνική αρτιότητα του σταθμού, η πληρότητα και ποιότητα του προγράμματος, η αντιπροσωπευτικότητα και συλλογικότητα, τόσο των οργάνων διοίκησης και διεύθυνσης του σταθμού, όσο και των κοινωνικών και πολιτισμικών δυνάμεων που συμβάλλουν στη διαμόρφωση του προγράμματος, καθώς επίσης και η δυνατότητα της πρόσβασης στους ραδιοσταθμούς των τοπικών, πνευματικών, πολιτισμικών και κοινωνικών δυνάμεων και ιδιαίτερα της νεολαίας.

8. Σε κάθε περίπτωση, τα οικονομικά των σταθμών, καθώς και ο ετήσιος ισολογισμός και απολογισμός υποβάλλονται στους κανόνες διαφάνειας και δημοσιότητας. Όταν ο τοπικός ραδιοσταθμός πάρει τη νομική μορφή της ανώνυμης εταιρείας,

οι μετοχές είναι ονομαστικές. Δεν επιτρέπεται η συγκέντρωση πόρων ή εσόδων από χαριστική αιτία ή διαφημίσεις που προέρχονται από ένα ή λίγα πρόσωπα.

Η ίδρυση και η λειτουργία των τοπικών σταθμών δεν μπορεί να επιβαρύνει, σε καμία περίπτωση, τον κρατικό προϋπολογισμό.

9. Οι τοπικοί ραδιοσταθμοί διέπονται από τις βασικές αρχές εκπομπών και διαφημίσεων, που ισχύουν στα κρατικά μέσα μαζικής ενημέρωσης, καθώς και τους κανόνες των σχετικών κωδίκων δεοντολογίας. Το πρόγραμμα πρέπει να συνδέεται με τον τοπικό χαρακτήρα του σταθμού. Μπορεί να μην επιτρέπεται η μετάδοση ειδήσεων που αφορούν την εξωτερική πολιτική, την εθνική άμυνα και τη δημόσια υγεία.

10. Η επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία αποτελείται από:

α. Τον πρόεδρο του Συμβουλίου Επικρατείας ή τον αντιπρόεδρο που εκείνος θα υποδείξει.

β. Τον πρόεδρο του Αρείου Πάγου ή τον αντιπρόεδρο που εκείνος θα υποδείξει.

γ. Τον πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΣΗΕΑ ή το μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου που εκείνος θα υποδείξει.

δ.-ε. Δύο μέλη του διδακτικού επιστημονικού προσωπικού των Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. της χώρας με γνωστικό αντικείμενο ή εμπειρία σχετική με τα μαζικά μέσα επικοινωνίας, ή άλλα πρόσωπα που έχουν ειδικές γνώσεις και αναγνωρισμένη εμπειρία. Τα τρία πρώτα μέλη αποφασίζουν για τα άλλα δύο. Πρόεδρος της επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία είναι ο ανώτερος και σε περίπτωση ομοιοβάθμου ο αρχαιότερος. Τα μέλη της επιτροπής διορίζονται με θητεία 3 ετών.

11. Η επιτροπή δικαιούται να απευθυνθεί σε οποιαδήποτε αρχή ή υπηρεσία ή όργανο του δημόσιου τομέα. Η διαδικασία ακολουθεί τους κανόνες των ασφαλιστικών μέτρων του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Επιτρέπεται η παρέμβαση κάθε τρίτου που έχει έννομο συμφέρον.

12. Οι γενικές αρχές λειτουργίας των σταθμών αυτών, οι τεχνικές και λοιπές προϋποθέσεις και η διαδικασία για τη χορήγηση, ανανέωση και ανάκληση των σχετικών αδειών, τα σχετικά με τον τεχνικό έλεγχο των αρμόδιων υπηρεσιών και οργάνων, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή των παραγράφων 4 έως και 11, ορίζονται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Μεταφορών και Επικοινωνιών. Προκειμένου για οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης δύναται να χορηγηθούν άδειες προσωρινής ισχύος μέχρι την έκδοση του παραπάνω προεδρικού διατάγματος.

13. Κυρώνεται η κοινή απόφαση 14631/Ζ2/2691/29.5.1987 (ΦΕΚ Α' 267) των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Μεταφορών και Επικοινωνιών και εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις της, που δεν είναι αντίθετες με τις διατάξεις των παρ.4-12 του άρθρου αυτού και του προβλεπόμενου να εκδοθεί π. δ/τος της παρ. 12 του ίδιου άρθρου.

14. Η ΕΡΤ-ΑΕ για την εκπλήρωση των σκοπών της μπορεί να ιδρύει θυγατρικές εταιρείες ή να συμμετέχει σε άλλες εταιρείες, στην Ελλάδα ή την αλλοδαπή. Οι όροι σύστασης αυτών των εταιρειών ή συμμετοχής της ΕΡΤ-ΑΕ εγκρίνονται με απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Οικονομικών. Στις θυγατρικές αυτές εταιρείες μπορεί να διατίθεται προσωπικό της ΕΡΤ-ΑΕ, χωρίς να μεταβάλλονται οι βασικοί όροι του εργασιακού του καθεστώτος.

Άρθρο 3

Γενικές αρχές εκπομπών και διαφημίσεων

1. Οι ραδιοηλεκτρονικές εκπομπές της ΕΡΤ-ΑΕ εμπνέονται από τα ιδανικά της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της εθνικής ανεξαρτησίας, της ειρήνης και της φιλίας των λαών.

2. Οι ραδιοηλεκτρονικές εκπομπές διέπονται από τις αρχές:

α. Της αντικειμενικότητας, πληρότητας και επικαιρότητας της πληροφόρησης.

β. Της πολυφωνίας.

γ. Της καλής ποιότητας των εκπομπών.

δ. Της διαφύλαξης της ποιότητας της ελληνικής γλώσσας.

ε. Του σεβασμού της προσωπικότητας και του ιδιωτικού βίου του ατόμου και

στ. Της διαφύλαξης, προαγωγής και διάδοσης του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής παράδοσης.

3. Οι ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές, για γεγονότα που σχετίζονται με αξιόποινες πράξεις, διέπονται από τις παραπάνω γενικές αρχές και ιδιαίτερα πρέπει: α) να μην περιέχουν κρίσεις για πρόσωπα που φέρονται ως ενεχόμενα ή ύποπτα για τις πράξεις αυτές, β) να σέβονται την αρχή ότι ο κατηγορούμενος τεκμαίρεται αθώος μέχρι την καταδίκη του, γ) να μη μεταδίδουν εικόνες προσώπων και πειστηρίων, εκτός αν αυτό είναι αναγκαίο για τη διαλεύκανση του εγκλήματος ή αν αφορούν σε εγκλήματα που στρέφονται κατά του δημοκρατικού πολιτεύματος και δ) να μην αναφέρουν ονόματα ή μεταδίδουν εικόνες ανήλικων εγκληματιών ή ανηλίκων που είναι θύματα εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλημάτων οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής.

4. Η ΕΡΤ-ΑΕ καταβάλλει ιδιαίτερη μέριμνα για την παρουσίαση από το ραδιοτηλεοπτικό δίκτυο των δραστηριοτήτων της Βουλής. Ο χρόνος παρουσίασης κατανέμεται μεταξύ των κομμάτων, κατά την αναλογία που εκπροσωπούνται στη Βουλή. Κατά την παρουσίαση του κοινοβουλευτικού ελέγχου ο χρόνος κατανέμεται ισομερώς ανάμεσα στους ελέγχοντες και τους ελεγχόμενους.

5. Η ΕΡΤ-ΑΕ καταβάλλει ιδιαίτερη μέριμνα για την πλήρη και αντικειμενική παρουσίαση του προεκλογικού αγώνα των κομμάτων από το ραδιοτηλεοπτικό δίκτυο κατά τις βουλευτικές εκλογές. Στην κατανομή του χρόνου λαμβάνεται υπόψη και η αναλογία της εκπροσώπησης των κομμάτων στη Βουλή που διαλύθηκε.

6. Η ΕΡΤ-ΑΕ μεριμνά για την παρουσίαση από το

ραδιοτηλεοπτικό δίκτυο θεμάτων της τοπικής αυτοδιοίκησης, των κοινωνικών φορέων, καθώς και των οργανωμένων παραγωγικών τάξεων, τα οποία έχουν σχέση με την κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη της Χώρας.

7. Ο χρόνος που διατίθεται για την εκπομπή διαφημίσεων δεν μπορεί να υπερβαίνει το οκτώ στα εκατό (8%) του ημερήσιου συνολικού τηλεοπτικού χρόνου και τα δέκα (10) λεπτά ανά ώρα προγράμματος. Η παρεμβολή διαφημιστικών μηνυμάτων κατά τη διάρκεια των τηλεοπτικών εκπομπών απαγορεύεται.

8. Η ΕΡΤ-ΑΕ μπορεί ν' αρνηθεί τη μετάδοση οποιασδήποτε διαφήμισης και οφείλει να μη μεταδίδει διαφημίσεις οι οποίες:

α. Είναι αντίθετες με το σκοπό και τις γενικές αρχές της και ιδίως με τις αρχές του σεβασμού της προσωπικότητας της γυναίκας, της προστασίας των εύλογων συμφερόντων και της ευαισθησίας της νέας γενιάς, καθώς και του σεβασμού της πολιτισμικής κληρονομιάς και παράδοσης της χώρας.

β. Περιέχουν στοιχεία βίας που μπορούν να επιδράσουν βλαπτικά στην προσωπικότητα του ατόμου.

γ. Είναι παραπλανητικές. Παραπλανητική είναι κάθε διαφήμιση που με οποιοδήποτε τρόπο, ακόμη και με την παρουσίασή της, δημιουργεί ή μπορεί να δημιουργήσει απατηλές εντυπώσεις και να επηρεάσει, με τον τρόπο αυτό, την οικονομική συμπεριφορά των τηλεθεατών ή των ακροατών ή να βλάψει τους ανταγωνιστές.

δ. Είναι κακότεχνες ή αντιαισθητικές κατά την κρίση της Επιτροπής της παρ. 14 του άρθρου αυτού.

9. Απαγορεύεται η διαφήμιση των παιδικών παιχνιδιών και των προϊόντων του καπνού, ιδίως των τσιγάρων.

Απαγορεύεται επίσης η έμμεση διαφήμιση.

10. Η ΕΡΤ-ΑΕ δεν ευθύνεται ούτε υποχρεούται να καταβάλλει οποιαδήποτε αποζημίωση σε διαφημιζόμενους ή τρίτους, για τυχόν ζημιές από την προβολή των διαφημίσεων ή τη ματαίωση ή τη μη κανονική προβολή τους.

11. Με τον κώδικα δεοντολογίας διαφημίσεων ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια σχετική με τις ρυθμίσεις των παραγράφων 7 — 10 αυτού του άρθρου. Ο κώδικας δεοντολογίας διαφημίσεων εκδίδεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Εμπορίου, ύστερα από πρόταση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ που διατυπώνεται μετά τη γνώμη της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών του άρθρου 5 και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

12. Τηλεθεατής ή ακροατής του οποίου προσβάλλεται η τιμή ή η υπόληψη από τηλεοπτική ή ραδιοφωνική εκπομπή, καθώς και νομικό πρόσωπο, του οποίου βλάπτεται το επαγγελματικό συμφέρον και ιδίως η φήμη από τέτοια εκπομπή, δικαιούται να ζητήσει επανόρθωση. Η σχετική αίτηση υποβάλλεται στον αρμόδιο γενικό διευθυντή της ΕΡΤ-ΑΕ μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία οκτώ (8) ημερών από την ημέρα εκπομπής και πρέπει να περιέχει με ποινή απαραδέκτου:

α) Το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία, τη διεύθυνση κατοικίας ή έδρας, τον αριθμό ταυτότητας του φυσικού προσώπου ή τον αριθμό της εγκριτικής απόφασης ή της δημοσίευσης του καταστατικού στην περίπτωση νομικού προσώπου, β) Το χρόνο, την ώρα, τον τίτλο, το σταθμό (ή δίαυλο) και το περιεχόμενο της εκπομπής, γ) Τους λόγους για τους οποίους η εκπομπή υπήρξε βλαπτική για τον αιτούντα, δ) Το κείμενο της επανόρθωσης, που δεν μπορεί να υπερβαίνει σε έκταση το βλαπτικό μέρος της εκπομπής. Το κείμενο αυτό δεν πρέπει να είναι υβριστικό ούτε να συνιστά άλλη αξιόποινη πράξη.

13. Ο γενικός διευθυντής αποφασίζει για την αίτηση μέσα σε εύλογο χρόνο, που δεν μπορεί να υπερβεί τον ένα μήνα από την υποβολή της. Οι διατάξεις των άρθρων 366 παρ. 1 και 367 του Ποινικού Κώδικα εφαρμόζονται αναλόγως.

14. Αν ο γενικός διευθυντής απορρίψει την αίτηση, υποχρεούται να τη διαβιβάσει με τις απόψεις του σε Επιτροπή Παραπόνων, που συγκροτείται με απόφαση του διοικητικού

συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ από τρία μέλη. Με την ίδια απόφαση ορίζεται και ο γραμματέας της Επιτροπής. Η Επιτροπή αποφασίζει μέσα σε δεκαπέντε ημέρες χωρίς να δεσμεύεται από δικονομικούς τύπους και δικαιούται να ζητήσει περισσότερα στοιχεία ή διευκρινίσεις. Η απόφαση της Επιτροπής είναι υποχρεωτική για την ΕΡΤ-ΑΕ, αλλά δε δεσμεύει τα αρμόδια πειθαρχικά όργανα.

Άρθρο 4

Αντιπροσωπευτική Συνέλευση Κοινωνικού Ελέγχου Τηλεθεατών — Ακροατών

1. Η Αντιπροσωπευτική Συνέλευση Κοινωνικού Ελέγχου Τηλεθεατών — Ακροατών (ΑΣΚΕ Τηλεθεατών — Ακροατών) είναι όργανο ελέγχου και κοινωνικής παρέμβασης στην ΕΡΤ-ΑΕ. Απαρτίζεται από πενήντα (50) μέλη, από τα οποία έξι (6) είναι εκπρόσωποι της Κυβέρνησης, δέκα (10) εκπρόσωποι των πολιτικών κομμάτων, τρεις (3) εκπρόσωποι των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, έξι (6) εκπρόσωποι των εργαζομένων στην ΕΡΤ—ΑΕ, δεκαπέντε (15) εκπρόσωποι κοινωνικών και επιστημονικών φορέων και δέκα (10) προσωπικότητες της τέχνης και των γραμμάτων.

2. Οι εκπρόσωποι της Κυβέρνησης ορίζονται από τον εποπτεύοντα υπουργό και υποδεικνύονται ανά ένας από τις Γενικές Γραμματείες Τύπου και Πληροφοριών και Ισότητας των Φύλων του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης, τις Γενικές Γραμματείες Νέας Γενιάς και Απόδημου Ελληνισμού του Υπουργείου Πολιτισμού, τα Υπουργεία Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, καθώς και Μεταφορών και Επικοινωνιών.

3. Οι εκπρόσωποι των πολιτικών κομμάτων υποδεικνύονται από τα κόμματα και ορίζονται από τον Πρόεδρο της Βουλής. Για τον αριθμό των μελών, που υποδεικνύει κάθε κόμμα και τη σχετική διαδικασία, εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις του Κανονισμού Εργασιών της Βουλής που αναφέρονται στη συγκρότηση των κοινοβουλευτικών επιτροπών. Τα κόμματα

προτείνουν πρόσωπα που δεν έχουν τη βουλευτική ιδιότητα.

4. Οι εκπρόσωποι των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.).

5. Οι εκπρόσωποι των εργαζομένων στην ΕΡΤ-ΑΕ εκλέγονται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία και με το σύστημα της απλής αναλογικής.

Με τον ίδιο τρόπο μπορεί να ανακληθούν, εφόσον ζητηθεί τούτο από το 1/3 των εργαζομένων με αίτησή τους στην πολυπληθέστερη συνδικαλιστική δευτεροβάθμια οργάνωση της ΕΡΤ-ΑΕ, η οποία κινεί τις σχετικές εκλογικές διαδικασίες μία φορά στη διάρκεια της θητείας των εκπροσώπων.

6. Οι εκπρόσωποι κοινωνικών και επιστημονικών φορέων ανά ένας από τους: α) Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (Γ.Σ.Ε.Ε.), β) Ανωτάτη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (Α.Δ.Ε.Δ.Υ.), γ) Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ένωσης Γεωργικών Συνεταιρισμών (Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ), δ) Σύνδεσμο Ελληνικών Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.), ε) Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (Τ.Ε.Ε.), στ) Πανελλήνια Ομοσπονδία Θεάματος Ακροάματος (Π.Ο.Θ.Α.), ζ) Ένωση Ιδιοκτητών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών (Ε.Ι.Η.Ε.Α.), η) Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών (Ε.Σ.Η.Ε.Α.), θ) Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδας, ι) Διδασκαλική Ομοσπονδία Ελλάδας (Δ.Ο.Ε.), ια) Ομοσπονδία Λειτουργών Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Ο.Λ.Τ.Ε.Ε.), ιβ) Εθνική Φοιτητική Ένωση Ελλάδας (Ε.Φ.Ε.Ε), ιγ) Εθνική Σπουδαστική Ένωση Ελλάδας (Ε.Σ.Ε.Ε.) και ιδ) ανά μία από τις δύο πολυπληθέστερες γυναικείες οργανώσεις που προσδιορίζονται από το Γενικό Γραμματέα Ισότητας των Φύλων.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Πολιτισμού, ορίζονται οι προσωπικότητες της Τέχνης και των Γραμμάτων που είναι μέλη της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών.

7. Τα μέλη της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών είναι

άμισθα και εκλέγονται ή ορίζονται για δύο (2) έτη, με τους αναπληρωτές τους, μέσα σε ένα μήνα από την έγγραφη πρόσκληση του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ. Αν η πιο πάνω προθεσμία περάσει άπρακτη, η Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών λειτουργεί μόνιμα με όσα μέλη της έχουν ορισθεί ή εκλεγεί, εφόσον ο αριθμός τους δεν είναι μικρότερος από είκοσι(20). Η διετής θητεία αρχίζει από την πρώτη συνέλευση της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών. Τα μέλη της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών ανακαλούνται ελεύθερα από το όργανο ή το φορέα που τα έχει εκλέξει, ορίσει ή υποδείξει.

8. Την Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών συγκαλεί ο πρόεδρός της, ο οποίος εκλέγεται από την ίδια και η θητεία του συμπίπτει με τη θητεία της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών. Την πρώτη Συνέλευση της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών συγκαλεί ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ.

9. Η Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών συνέρχεται τακτικά δύο φορές το έτος, σε χρόνο που ορίζει ο πρόεδρός της. Μπορεί να συγκληθεί και σε έκτακτη συνεδρίαση είτε με πρωτοβουλία του εποπτεύοντος υπουργού είτε από τον πρόεδρό της είτε με αίτηση των δύο πέμπτων (2/5) τουλάχιστον από τα μέλη της.

10. Οι συνεδριάσεις της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών είναι δημόσιες. Ο πρόεδρος και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ, καθώς και οι γενικοί διευθυντές της ΕΡΤ-ΑΕ οφείλουν να παρίστανται για να δίνουν εξηγήσεις και ν' απαντούν σ' ερωτήματα των μελών της.

11. Με απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων αυτού του άρθρου.

12. Για τα τοπικά προγράμματα των περιφερειακών ραδιοτηλεοπτικών σταθμών της ΕΡΤ-ΑΕ, αρμοδιότητες ανάλογες με τις αρμοδιότητες της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών ασκούν τα νομαρχιακά συμβούλια. Οι προτάσεις των

νομαρχιακών συμβουλίων διαβιβάζονται στο διοικητικό συμβούλιο της ΕΡΤ-ΑΕ και κοινοποιούνται στην Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών.

Άρθρο 5

Αρμοδιότητες της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών

1. Η Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α) Παρακολουθεί και ελέγχει την τήρηση των γενικών αρχών του άρθρου 3 που διέπουν το πρόγραμμα, όπως διαμορφώνονται από το διοικητικό συμβούλιο, ύστερα από γνώμη της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών.

β) Γνωμοδοτεί ύστερα από πρόταση του διοικητικού συμβουλίου 1) για τον ετήσιο προϋπολογισμό της ΕΡΤ-ΑΕ, 2) για τους κώδικες που αναφέρονται στο άρθρο 7 παρ.4 και τους κανονισμούς του άρθρου 10 παρ.9, 3) για το ύψος ή τη μεταβολή ή τον τρόπο καταβολής του ανταποδοτικού τέλους, 4) για την αύξηση ή μείωση του εταιρικού κεφαλαίου και την ίδρυση θυγατρικών επιχειρήσεων, 5) για την έκδοση ομολογιακών δανείων από την ΕΡΤ-ΑΕ κατά το άρθρο 14 παρ.7.

γ) Επιλέγει ένα από τα μέλη της για το διοικητικό συμβούλιο της ΕΡΤ-ΑΕ.

δ) Γνωμοδοτεί για κάθε άλλο θέμα που παραπέμπει σ' αυτή ο Υπουργός Προεδρίας της Κυβέρνησης ή το διοικητικό συμβούλιο της ΕΡΤ-ΑΕ.

2. Σε περιπτώσεις τροποποιήσεων των κανονισμών του άρθρου 10 παρ.9 λόγω εξαιρετικής επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης, καθώς και σε περιπτώσεις τροποποιήσεων των μη θεμελιωδών διατάξεων τους, η γνωμοδότηση μπορεί να παραλειφθεί.

Στην πρώτη μετά την έγκριση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης σύγκλησή της, ζητείται η γνώμη της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών. Η τροποποίηση ισχύει αμέσως μετά

την έγκρισή της από τον Υπουργό. Η απόφαση του Υπουργού μπορεί να ανακληθεί αν η γνώμη της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών είναι αρνητική ή να τροποποιηθεί σύμφωνα μ' αυτή.

3. Στο τέλος κάθε χρόνου η Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών υποβάλλει έκθεση στην Κυβέρνηση για την πορεία υλοποίησης του προγράμματος και τη δράση της ΕΡΤ-ΑΕ.

Άρθρο 6

Διοικητικό συμβούλιο

1. Η ΕΡΤ-ΑΕ διοικείται από επταμελές διοικητικό συμβούλιο που απαρτίζεται από:

α) Τον πρόεδρο, που είναι ταυτόχρονα και ο διευθύνων σύμβουλος της ΕΡΤ-ΑΕ.

β) Τον αντιπρόεδρο.

γ) Τρία πρόσωπα που έχουν διακριθεί στις επιστήμες, τις τέχνες και τη δημοσιογραφία, και που μπορούν, λόγω ειδικών γνώσεων και πείρας, να συμβάλλουν στην εκπλήρωση του σκοπού της ΕΡΤ-ΑΕ.

δ) Ένα μέλος που ορίζεται με τον αναπληρωτή του από την Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών.

ε) Ένα μέλος εκπρόσωπο των εργαζομένων στην ΕΡΤ-ΑΕ που εκλέγεται, καθώς και ο αναπληρωτής του, με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία από τους ίδιους τους εργαζόμενους. Είναι ασυμβίβαστη η ιδιότητα του μέλους του διοικητικού συμβουλίου με την ιδιότητα του μέλους του διοικητικού συμβουλίου ή του εκπροσώπου σε συνδικαλιστικά σωματεία ή ενώσεις εργαζομένων στην ΕΡΤ-ΑΕ.

Επίσης είναι ασυμβίβαστη η ιδιότητα του μέλους του διοικητικού συμβουλίου με την ιδιότητα του βουλευτή, του υπαλλήλου της ΕΡΤ-ΑΕ, εκτός αν είναι εκπρόσωπος των εργαζομένων σε αυτό, του οποσδήποτε αμειβόμενου από αυτήν, ως και του προμηθευτή ή εργολάβου της ΕΡΤ-ΑΕ. Ο εκπρόσωπος των εργαζομένων καθ' όλη τη διάρκεια της

θητείας του στο διοικητικό συμβούλιο της ΕΡΤ-ΑΕ, προστατεύεται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1264/1982 και απαλλάσσεται από την υποχρέωση παροχής υπηρεσιών στην ΕΡΤ-ΑΕ, κατά τον αναγκαίο χρόνο μετάβασής του στην έδρα της ΕΡΤ-ΑΕ για τις ανάγκες των συνεδριάσεων αυτών.

2. Τα υπό στοιχεία α', β' και γ', της πρώτης παραγράφου αυτού του άρθρου, μέλη του διοικητικού συμβουλίου ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης. Με την ίδια απόφαση ορίζονται και τρεις αναπληρωτές των μελών του στοιχ. γ' της παρ. 1. Τον πρόεδρο, όταν απουσιάζει ή κωλύεται, αναπληρώνει ο αντιπρόεδρος και τον αντιπρόεδρο ένα, κατά σειρά, από τα μέλη του στοιχ. γ' ή τους αναπληρωτές τους. Η πράξη συγκρότησης του διοικητικού συμβουλίου εκδίδεται από τον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3. Η διάρκεια της θητείας του διοικητικού συμβουλίου είναι τριετής. Η θητεία των μελών που ορίζονται για την πλήρωση κενής θέσης λήγει με τη λήξη της θητείας του διοικητικού συμβουλίου.

Ο εκπρόσωπος των εργαζομένων μπορεί να ανακληθεί μία φορά στη διάρκεια της θητείας του, με εκλογές που αποφασίζει η πολυπληθέστερη δευτεροβάθμια συνδικαλιστική οργάνωση των εργαζομένων στην ΕΡΤ-ΑΕ, ύστερα από σχετική αίτηση του ενός τρίτου των εργαζομένων στην ΕΡΤ-ΑΕ προς το Δ.Σ. της οργάνωσης.

4. Το διοικητικό συμβούλιο βρίσκεται σε απαρτία, όταν είναι παρόντα τέσσερα τουλάχιστον μέλη του και αποφασίζει με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων. Σε περίπτωση ισοψηφίας επικρατεί η ψήφος του προέδρου. Αν, για οποιοδήποτε λόγο, υπάρχει κενή θέση, το συμβούλιο απαρτίζεται νόμιμα από τα υπόλοιπα μέλη, εφόσον ο αριθμός τους δεν είναι μικρότερος από τέσσερα.

5. Στις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου συμμετέχουν χωρίς δικαίωμα ψήφου, και οι γενικοί διευθυντές των

γενικών διευθύνσεων της ΕΡΤ-ΑΕ και ο διευθυντής του Ινστιτούτου Οπτικοακουστικών Μέσων, καθώς και ο πρόεδρος της Εταιρείας Παραγωγής και Εμπορίας Εκπομπών και Προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης ΕΡΤ-ΑΕ, όταν συζητούνται θέματα της αρμοδιότητάς τους.

Άρθρο 7

Αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου

1. Το διοικητικό συμβούλιο είναι αρμόδιο να αποφασίζει για κάθε θέμα που αφορά τη διοίκηση της εταιρείας, τη διαχείριση της περιουσίας της και γενικά την επιδίωξη του σκοπού της ΕΡΤ-ΑΕ, χωρίς να αναμιγνύεται στην τρέχουσα διαχείριση και διεκπεραίωση θεμάτων συνήθους διοικητικής, οικονομικής και τεχνικής φύσης.

2. Το διοικητικό συμβούλιο έχει ειδικότερα τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α. Διαμορφώνει τις βασικές αρχές που διέπουν το πρόγραμμα και τη διοικητική και οικονομική πολιτική της ΕΡΤ-ΑΕ. Ασκεί εποπτεία και ελέγχει την τήρηση των βασικών αρχών,

β. Σχεδιάζει και καταρτίζει το πρόγραμμα ανάπτυξης και επέκτασης των έργων, καθώς και διάθεσης του τεχνικού εξοπλισμού σε όλους τους τομείς της δραστηριότητας της ΕΡΤ-ΑΕ,

γ. Καταρτίζει τον προϋπολογισμό της ΕΡΤ-ΑΕ κοινοποιώντας τον στην Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών, προκειμένου να διατυπώσει τη γνώμη της,

δ. Καταρτίζει τον ισολογισμό και τον απολογισμό της ΕΡΤ-ΑΕ και τον υποβάλλει για έγκριση στη γενική συνέλευση μετόχων,

ε. Καθορίζει τους όρους συνεργασίας με τους διεθνείς ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς,

στ. Καταρτίζει και υποβάλλει τον υπηρεσιακό οργανισμό και τους άλλους κανονισμούς λειτουργίας της ΕΡΤ-ΑΕ στον

Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης για τελική έγκριση και δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως,

ζ. Εισηγείται για όλα τα προς εξέταση από την Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών θέματα.

3. Το διοικητικό συμβούλιο έχει και τις αρμοδιότητες διοικητικού συμβουλίου ανώνυμης εταιρείας, με την επιφύλαξη των διατάξεων αυτού του νόμου.

4. Το διοικητικό συμβούλιο συντάσσει και εισάγει στην Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών για γνωμοδότηση:

α. Τον κώδικα δεοντολογίας.

β. Τον κώδικα μορφωτικών και ψυχαγωγικών εκπομπών και

γ. Τον κώδικα διαφημίσεων.

5. Το διοικητικό συμβούλιο μπορεί με απόφασή του να μεταβιβάζει ορισμένες από τις αρμοδιότητές του στον πρόεδρό του.

6. Ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου προϊστάται σε όλες τις υπηρεσίες της ΕΡΤ-ΑΕ, διευθύνει το έργο τους και παίρνει τις αναγκαίες αποφάσεις, μέσα στα πλαίσια των διατάξεων που διέπουν τη λειτουργία της εταιρείας, των εγκεκριμένων προγραμμάτων και προϋπολογισμών και των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου. Στο πλαίσιο που καθορίζεται από το προηγούμενο εδάφιο, ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου ασκεί όλες τις ουσιαστικές διευθυντικές αρμοδιότητες. Ο πρόεδρος εκπροσωπεί δικαστικά και εξώδικα την ΕΡΤ-ΑΕ. Στην άσκηση των αρμοδιοτήτων του, ο πρόεδρος επικουρείται από τους γενικούς διευθυντές και διευθυντές, στους οποίους μπορεί, με απόφασή του, να μεταβιβάσει ορισμένες από αυτές.

Άρθρο 8

Εποπτεία

1. Η εποπτεία και ο έλεγχος της ΕΡΤ-ΑΕ ασκείται από τον

Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης.

2. Οι διατάξεις της νομοθεσίας για τις ανώνυμες εταιρείες εφαρμόζονται και στην ΕΡΤ-ΑΕ, εφόσον δεν αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος νόμου. Όπου στη νομοθεσία για τις ανώνυμες εταιρείες προβλέπεται εποπτεία του Υπουργού Εμπορίου, αυτή ασκείται από τον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης.

3. Η εποπτεία του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης στην ΕΡΤ-ΑΕ περιλαμβάνει επίσης:

α. Τη δυνατότητα να ακυρώνει ολικά ή μερικά πράξεις της ΕΡΤ-ΑΕ, αν αντίκεινται στο νόμο,

β. Τη δυνατότητα διενέργειας διαχειριστικού ή άλλου οικονομικού ελέγχου,

γ. Τη δυνατότητα να ζητά από τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ ή τον πρόεδρο της Εταιρείας Παραγωγής και Εμπορίας Εκπομπών και Προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης ΕΡΤ-ΑΕ ή τους διευθυντές, οποιοσδήποτε πληροφορίες ή στοιχεία για τη λειτουργία και τη δραστηριότητα της ΕΡΤ-ΑΕ.

Άρθρο 9

Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο

1. Το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο απαρτίζεται από:

α. Ανά ένα μέλος από κάθε πολιτικό κόμμα που αναγνωρίζεται από τον Κανονισμό της Βουλής και ένα από τα λοιπά κόμματα και τους ανεξάρτητους βουλευτές,

β. Ίσο αριθμό μελών που ορίζονται από τον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης.

2. Από τα μέλη του Συμβουλίου εκλέγεται ο πρόεδρος.

Τα μέλη του στοιχ. α' εκλέγουν τον αντιπρόεδρο. Γραμματέας του Συμβουλίου ορίζεται, από τον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης, υπάλληλος της Ειδικής Υπηρεσίας

Μαζικών Μέσων Επικοινωνίας.

3. Ως μέλη του Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου ορίζονται, με τους αναπληρωτές τους, πρόσωπα αναγνωρισμένου κύρους. Τα μέλη του Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου είναι ελευθέρως ανακλητά και άμισθα.

4. Το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο εκτιμά αν στις ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές τηρούνται οι γενικές αρχές του άρθρου 3 παρ. 2. Παρακολουθεί επίσης την παρουσίαση της κοινοβουλευτικής δραστηριότητας από το ραδιοτηλεοπτικό δίκτυο. Για το σκοπό αυτό γνωμοδοτεί και διατυπώνει ανά εξάμηνο προτάσεις προς τον εποπτεύοντα υπουργό, ο οποίος τις διαβιβάζει στο διοικητικό συμβούλιο της ΕΡΤ-ΑΕ. Στο τέλος κάθε ημερολογιακού έτους συντάσσει έκθεση σχετικά με το έργο του, στην οποία αναφέρεται και η γνώμη της μειοψηφίας. Η έκθεση αυτή παραδίδεται στον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης, με τη φροντίδα του οποίου δημοσιεύεται και κυκλοφορεί.

5. Στις προεκλογικές περιόδους το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο παρακολουθεί την παρουσίαση του εκλογικού αγώνα από τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα. Το Συμβούλιο μπορεί να προτείνει στον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης αναστολή της μετάδοσης, έως και την ημέρα των εκλογών, ενημερωτικών ή άλλων εκπομπών, που μπορούν να επηρεάσουν άμεσα ή έμμεσα τον προεκλογικό αγώνα.

Άρθρο 10

Οργάνωση της ΕΡΤ-ΑΕ

1. Στην ΕΡΤ-ΑΕ λειτουργούν οι γενικές διευθύνσεις:

α) Ελληνικής Τηλεόρασης—Ένα (ΕΤ-1), β) Ελληνικής Τηλεόρασης—Δύο (ΕΤ-2), γ) Ελληνικής Ραδιοφωνίας (Ε.ΡΑ) και δ) Διοίκησης—Διαχείρισης. Με απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης, ύστερα από πρόταση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ και γνώμη της Α.Σ.Κ.Ε.

Τηλεθεατών — Ακροατών, μπορεί να συσταθούν και άλλες γενικές διευθύνσεις για την κάλυψη ραδιοτηλεοπτικών αναγκών μεγάλων περιοχών της Ελλάδας.

2. Οι γενικές διευθύνσεις εξειδικεύουν και εφαρμόζουν, στο χώρο της ευθύνης τους, τις βασικές αρχές που διαμορφώνει το διοικητικό συμβούλιο και έχουν οικονομική αυτοτέλεια στο πλαίσιο που καθορίζει το διοικητικό συμβούλιο.

3. Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ, ορίζεται γενικός διευθυντής που προϊστάται σε κάθε γενική διεύθυνση.

4. Η ΕΤ-1, η ΕΤ-2 και η Ε.ΡΑ έχουν προγραμματική αυτονομία μέσα στις γενικότερες κατευθύνσεις, που καθορίζει το διοικητικό συμβούλιο.

5. Κάθε μία από τις γενικές διευθύνσεις ΕΤ-1 και ΕΤ-2 περιλαμβάνει: τρεις τομείς: α) τομέα ενημέρωσης, β) τομέα ψυχαγωγίας, γ) τομέα μόρφωσης. Η γενική διεύθυνση Ε.ΡΑ περιλαμβάνει πέντε τομείς: α) Πρόγραμμα 1, β) Πρόγραμμα 2, γ) Πρόγραμμα 3, δ) Πρόγραμμα 4, ε) Εκπομπές εξωτερικού.

6. Στους τομείς ανήκει η εισήγηση στο γενικό διευθυντή του προγράμματος της αρμοδιότητάς τους και η παραγωγή ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών εκπομπών τους. Σε κάθε τομέα προϊστάται ένας τομεάρχης. Εάν ο γενικός διευθυντής απορρίψει εισήγηση προγράμματος, μπορεί ο τομεάρχης να προσφύγει στο διοικητικό συμβούλιο της ΕΡΤ-ΑΕ. Στους τομείς λειτουργούν τριμελείς επιτροπές προγράμματος, που επεξεργάζονται και καταρτίζουν το πρόγραμμα του τομέα. Πρόεδρος κάθε επιτροπής είναι ο αρμόδιος τομεάρχης. Τα άλλα δύο μέλη της είναι πρόσωπα με ειδικές γνώσεις και πείρα, αντίστοιχες με το είδος του προγράμματος που επεξεργάζονται και καταρτίζουν, όπως μουσικοσυνθέτες, ηθοποιοί, λογοτέχνες, συγγραφείς, εκπαιδευτικοί, δημοσιογράφοι. Οι τομεάρχες και τα μέλη των επιτροπών προγράμματος ορίζονται από τον αντίστοιχο γενικό διευθυντή.

7. Επιτροπές προγράμματος συγκροτούνται και λειτουρ-

γούν σε κάθε περιφερειακή υπηρεσία της ΕΡΤ-ΑΕ, που καταρτίζει και εκπέμπει τοπικό πρόγραμμα. Τις επιτροπές αυτές συγκροτεί ο αρμόδιος γενικός διευθυντής.

8. Στη γενική διεύθυνση διοίκησης - διαχείρισης συνιστάται και λειτουργεί Τεχνικό Συντονιστικό Όργανο, που μεριμνά για την τεχνική υποστήριξη των δραστηριοτήτων των ΕΤ-1, ΕΤ-2, και Ε.ΡΑ.

9. Η ΕΡΤ-ΑΕ λειτουργεί με βάση τον Υπηρεσιακό Οργανισμό, το Γενικό Κανονισμό Προσωπικού, τον Κανονισμό Διενέργειας Προμηθειών και Εκτέλεσης Έργων και τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας της ΕΡΤ-ΑΕ. Με την επιφύλαξη της εφαρμογής της παραγράφου 2 του άρθρου 5, οι κανονισμοί αυτοί συντάσσονται από το διοικητικό συμβούλιο και ύστερα από γνώμη της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών, εγκρίνονται με απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης και δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

10. Με τον Υπηρεσιακό Οργανισμό της ΕΡΤ-ΑΕ ρυθμίζονται θέματα που αφορούν στη συγκρότηση των υπηρεσιών και επιτροπών, τον καθορισμό των αρμοδιοτήτων των γενικών διευθύνσεων, την κατανομή των αρμοδιοτήτων των γενικών διευθύνσεων, την κατανομή των αρμοδιοτήτων στις ειδικότερες υπηρεσίες, την κατανομή της παραγωγής στους τομείς, τις θέσεις και τον αριθμό του προσωπικού και γενικά κάθε λεπτομέρεια σχετική με την οργάνωση και λειτουργία της ΕΡΤ-ΑΕ.

11. Με την επιφύλαξη της εφαρμογής των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και των διαιτητικών αποφάσεων, ο Γενικός Κανονισμός Προσωπικού προβλέπει και ρυθμίζει τα γενικά και ειδικά προσόντα για την πρόσληψη και απόλυση του προσωπικού, τις σχέσεις, το είδος και τις διακρίσεις της απασχόλησης με σύμβαση εργασίας ή έργου ή έμμισθης εντολής, τις ώρες εργασίας, τα συστήματα εβδομαδιαίας εργασίας, την καθιέρωση ελαστικών και συμπληρωματικών

ωραρίων εργασίας, την τροποποίηση όρων των ατομικών συμβάσεων εργασίας, σχετικά με τα ωράρια εργασίας, το πειθαρχικό δίκαιο και τις ποινές και γενικά όλα τα θέματα κατάστασης του προσωπικού της ΕΡΤ-ΑΕ.

Άρθρο 11

Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων

1. Το Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων αποτελεί υπηρεσία που λειτουργεί σε επίπεδο διεύθυνσης της ΕΡΤ-ΑΕ, με διοικητική αυτονομία και οικονομική αυτοτέλεια. Σκοπό έχει τη θεωρητική και εφαρμοσμένη έρευνα και μελέτη των οπτικών και ακουστικών μέσων, την επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση των στελεχών της ΕΡΤ-ΑΕ, την ίδρυση βιβλιοθήκης, τη φύλαξη και συμπλήρωση του αρχειακού υλικού, καθώς και τη διοργάνωση συνεδρίων και την έκδοση έντυπου υλικού.

2. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης, ρυθμίζονται τα σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία του Ινστιτούτου Οπτικοακουστικών Μέσων, τη σύσταση των αναγκαίων υπηρεσιών και θέσεων προσωπικού, τη βιβλιοθήκη και το αρχείο του, τους διδάσκοντες και τα προγράμματα κατάρτισης και επιμόρφωσης, καθώς και τον τύπο βεβαίωσης ή πιστοποιητικού παρακολούθησής τους και κάθε άλλη δραστηριότητά του.

Άρθρο 12

Συγχώνευση — Καθολική διαδοχή

1. Η ΕΡΤ-ΑΕ συνεχίζει τη λειτουργία της ΕΡΤ-1 και της ΕΡΤ-2, οι οποίες καταργούνται και θεωρείται καθολικός διάδοχός τους. Δικαιώματα, προνόμια και υποχρεώσεις των καταργούμενων ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2 περιέρχονται αυτοδικαίως από τη δημοσίευση αυτού του νόμου στην ΕΡΤ-ΑΕ χωρίς άλλη διατύπωση. Εκκρεμείς δίκες της ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2 συνεχίζονται

στο όνομα της ΕΡΤ-ΑΕ, χωρίς διακοπή.

2. Όλα τα περιουσιακά στοιχεία, κινητά και ακίνητα, των καταργούμενων ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2 περιέρχονται αυτοδικαίως στην ΕΡΤ-ΑΕ.

Κινητά (μηχανήματα κ.λ.π.), που ανήκουν κατά κυριότητα στο Δημόσιο, το Ταμείο Εθνικής Άμυνας ή άλλα ν.π.δ.δ και των οποίων τη χρήση ή την κατοχή έχουν οι καταργούμενες ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2, κατά τη δημοσίευση αυτού του νόμου, θεωρούνται ότι έχουν μεταβιβασθεί κατά κυριότητα σε αυτές, από την εισαγωγή τους, άλλως από την παραχώρηση της χρήσης ή κατοχής τους και με το χαρακτηρισμό αυτό μεταβιβάζονται, χωρίς να τηρηθούν οι τυχόν προβλεπόμενες από ισχύουσες διατάξεις διατυπώσεις και περιέρχονται αυτοδικαίως κατά κυριότητα στην ΕΡΤ-ΑΕ, χωρίς κανένα αντάλλαγμα. Η αξία της κτήσης των κινητών αυτών (μηχανημάτων κ.λ.π.) θα προσαυξήσει την αξία κτήσης των αντίστοιχων περιουσιακών στοιχείων της ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2, με την παράλληλη δημιουργία ισόποσου αφορολόγητου αποθεματικού.

Ακίνητα, συστατικά και παραρτήματα, που ανήκουν κατά κυριότητα στο Δημόσιο, το Ταμείο Εθνικής Άμυνας ή άλλα ν.π.δ.δ και των οποίων τη χρήση ή την κατοχή έχουν οι καταργούμενες ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2 κατά τη δημοσίευση αυτού του νόμου, μεταβιβάζονται χωρίς να τηρηθούν οι προβλεπόμενες από τις ισχύουσες διατάξεις διατυπώσεις και περιέρχονται αυτοδικαίως κατά κυριότητα στην ΕΡΤ-ΑΕ χωρίς κανένα αντάλλαγμα.

Για τη δημοσιότητα της κτήσης της κυριότητας των παραπάνω ακινήτων από την ΕΡΤ-ΑΕ γίνεται σημείωση στα βιβλία μεταγραφών του αρμόδιου υποθηκοφυλακείου, ύστερα από αίτησή της που συνοδεύεται από έκθεση περιγραφής και σχεδιάγραμμα του μεταβιβαζόμενου ακινήτου. Τα στοιχεία αυτά συντάσσονται από την ΕΡΤ-ΑΕ με βάση την απογραφή που προβλέπει η παρ. 12 του άρθρου 19.

Άρθρο 13

Μετοχικό κεφάλαιο. Γενική συνέλευση μετόχων

1. Το αρχικό μετοχικό κεφάλαιο της ΕΡΤ-ΑΕ είναι εκείνο που προκύπτει μετά την απογραφή και αποτίμηση των περιεχομένων σ' αυτή περιουσιακών στοιχείων, ενεργητικών και παθητικών, των καταργούμενων ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2 και την απεικόνισή τους στον ισολογισμό που συντάσσεται στη συνέχεια. Το κεφάλαιο ανήκει αποκλειστικά στο Ελληνικό Δημόσιο, στο όνομα του οποίου εκδίδεται ένας ονομαστικός αναπαλλοτρίωτος τίτλος (μετοχή).

2. Η γενική συνέλευση μετόχων της ΕΡΤ-ΑΕ απαρτίζεται από:

α. Έναν εκπρόσωπο του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης.

β. Έναν εκπρόσωπο του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και

γ. Έναν εκπρόσωπο του Υπουργού Οικονομικών.

3. Η γενική συνέλευση συνέρχεται με πρόσκληση του προέδρου του Δ.Σ. της ΕΡΤ-ΑΕ μία φορά το έτος και αποφασίζει κατά πλειοψηφία. Χρέη γραμματέα της γενικής συνέλευσης εκτελεί ανώτερος υπάλληλος του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης, που ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης.

4. Η γενική συνέλευση έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α. Εγκρίνει τον ισολογισμό και τον απολογισμό του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ.

β. Απαλλάσσει τον πρόεδρο και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου από κάθε ευθύνη, σύμφωνα με τις διατάξεις για τις ανώνυμες εταιρείες.

γ. Διορίζει τους ελεγκτές από το Σώμα Ορκωτών Λογιστών για κάθε ετήσια χρήση, εγκρίνει τις εκθέσεις τους και τους απαλλάσσει από κάθε ευθύνη. Για την πρώτη διαχειριστική χρήση, καθήκοντα ελεγκτών ασκούν οι ορκωτοί λογιστές που

έχουν οριστεί ως ελεγκτές της ΕΡΤ-ΑΕ.

δ. Διατάσσει έκτακτο διαχειριστικό έλεγχο.

ε. Καταρτίζει το καταστατικό της ΕΡΤ-ΑΕ και της Εταιρείας Παραγωγής και Εμπορίας Εκπομπών και Προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης ΕΡΤ-ΑΕ.

Άρθρο 14

Πόροι — Απαλλοτριώσεις

1. Πόροι της ΕΡΤ-ΑΕ είναι:

α. Έσοδα από ανταποδοτικό τέλος (εισφορά) που εισπράττει η ΕΡΤ-ΑΕ σύμφωνα με τις διατάξεις των επόμενων παραγράφων,

β. Έσοδα από διαφημίσεις,

γ. Έκτακτη επιχορήγηση από τον κρατικό προϋπολογισμό και

δ. Έσοδα από κάθε άλλη πηγή.

2. Οι ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές της ΕΡΤ-ΑΕ αποτελούν παροχή προς το κοινό από επαχθή αιτία. Ως αντιπαροχή για το δικαίωμα λήψης των εκπομπών ορίζεται και εισπράττεται υπέρ της ΕΡΤ-ΑΕ, στην οποία και περιέρχεται, ανταποδοτικό τέλος (εισφορά). Υποχρέωση για την καταβολή αυτού του τέλους έχει κάθε φυσικό πρόσωπο, που κατοικεί ή διαμένει στην Ελλάδα και κάθε νομικό πρόσωπο, που είναι κάτοχος μετρητή ή μετρητών κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας για κάθε μετρητή. Το ύψος του ορίζεται με απόφαση της Επιτροπής Τιμών και Εισοδημάτων, ύστερα από πρόταση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ, γνώμη της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών και εισήγηση του εποπτεύοντος Υπουργού.

3. Η είσπραξη αυτού του τέλους ανατίθεται στη Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.) και το σχετικό ποσό αναγράφεται στους λογαριασμούς για την κατανάλωση του ηλεκτρικού ρεύματος. Μπορεί να οριστεί διαφορετικός τρόπος για την είσπραξη του παραπάνω τέλους με απόφαση του

Κυβερνητικού Συμβουλίου, ύστερα από εισήγηση του εποπτεύοντος Υπουργού και γνώμης της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών.

4. Από το ανταποδοτικό τέλος απαλλάσσονται μόνο: α) το Ελληνικό Δημόσιο, β) τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, γ) οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και οι αμιγείς επιχειρήσεις τους, τα αμιγή ιδρύματά τους και οι ενώσεις τους και δ) οι κάτοχοι μετρητών Δ.Ε.Η. για την κατανάλωση ρεύματος που χρησιμοποιείται σε αρδευτικές, κτηνοτροφικές και πτηνοτροφικές μονάδες. Δεν απαλλάσσονται άλλα νομικά πρόσωπα, που έχουν τα προνόμια του Δημοσίου ή εξομοιώνονται με το Δημόσιο.

5. Οι διατάξεις για την παραγραφή αξιώσεων, για τόκους, προσωποκράτηση και εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων, που ισχύουν υπέρ του Δημοσίου, εφαρμόζονται και υπέρ της ΕΡΤ-ΑΕ και των εταιρειών που ιδρύονται με αποκλειστικά κεφάλαιά της. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής, εκτός από εκείνες για τόκους, δεν εφαρμόζονται για τις αξιώσεις του προσωπικού των εταιρειών αυτών, που προέρχονται από την παροχή εργασίας τους, για τις οποίες εφαρμόζεται η ισχύουσα νομοθεσία.

6. Οι απαιτήσεις της ΕΡΤ-ΑΕ εισπράττονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα για την Είσπραξη Δημοσίων Εσόδων. Τίτλο εκτελεστό αποτελεί η απόφαση του προέδρου της ΕΡΤ-ΑΕ, που εκδίδεται ύστερα από απόφαση του προϊσταμένου των οικονομικών υπηρεσιών της.

7. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Οικονομικών, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ και γνώμη της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών, η ΕΡΤ-ΑΕ μπορεί να εκδίδει ομολογιακά δάνεια. Με την απόφαση αυτή καθορίζονται οι όροι έκδοσης των ομολογιακών δανείων και κάθε σχετική λεπτομέρεια. Τα ομολογιακά δάνεια χρησιμοποιούνται για την αγορά, κατασκευή και εγκατάσταση τεχνικού εξοπλισμού, καθώς και για αγορά και ανέγερση κτιρίων της ΕΡΤ-ΑΕ.

8. Οι διατάξεις του άρθρου 12 του ν. 1597/1986 (ΦΕΚ 68) ισχύουν για οποιοδήποτε μηχάνημα ή υλικό της ΕΡΤ-ΑΕ, που προορίζεται για την παραγωγή, αναπαραγωγή και μετάδοση ήχου και εικόνας.

9. Η ΕΡΤ-ΑΕ έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιεί, χωρίς αντάλλαγμα, χώρους του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ., των Ο.Τ.Α. και των οργανισμών του δημόσιου τομέα, εφόσον δεν παραβλάπεται ουσιαστικά η λειτουργική χρήση των χώρων αυτών. Η ΕΡΤ-ΑΕ επιλέγει τα σημεία της εγκατάστασης αναμεταδοτών ή πομπών της σε ολόκληρη τη χώρα.

10. Επιτρέπεται η απαλλοτρίωση ακινήτων υπέρ της ΕΡΤ-ΑΕ για λόγους δημόσιας ωφέλειας, για τη δημιουργία εγκαταστάσεων και την ανέγερση κτιρίων. Η κήρυξη της απαλλοτρίωσης γίνεται, ύστερα από πρόταση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ, με κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Οικονομικών, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Για τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν.δ. 797/1971 (ΦΕΚ 1). Η δαπάνη για τις απαλλοτριώσεις βαρύνει την ΕΡΤ-ΑΕ. Για τον ίδιο λόγο επιτρέπεται η σύσταση δουλείας υπέρ της ΕΡΤ-ΑΕ, με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της, η οποία κοινοποιείται στον κύριο του δουλεύοντος ακινήτου και μεταγράφεται στα οικεία βιβλία μεταγραφών.

11. Οι κάτοικοι αγροτικών ή αστικών ακινήτων υποχρεούνται να ανέχονται, χωρίς αποζημίωση, κάθε εργασία ή εγκατάσταση, για την τηλεοπτική και ραδιοφωνική κάλυψη μιας περιοχής, πάνω ή κάτω από τα κτήματά τους ή επάνω σ' αυτά. Αν η ιδιοκτησία, εξαιτίας των παραπάνω ενεργειών, δεν μπορεί να εκπληρώσει το φυσικό της προορισμό, εφαρμόζονται οι διατάξεις για την αναγκαστική απαλλοτρίωση.

12. Το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ., οι Ο.Τ.Α. και οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα, μπορούν να μεταβιβάζουν, με ή χωρίς αντάλλαγμα, ακίνητα ιδιοκτησίας τους στην ΕΡΤ-ΑΕ, για την τοποθέτηση τεχνικών εγκαταστάσεων ή για την ανέγερση

κτιρίων της, χωρίς δημοπρασία ή άλλες διατυπώσεις. Αυτές οι μεταβιβάσεις απαλλάσσονται από κάθε φόρο, τέλος, εισφορά ή τέλος χαρτοσήμου.

Άρθρο 15

Προσωπικό

1. Με την έναρξη ισχύος αυτού του νόμου, το προσωπικό που υπηρετεί, κατά το χρόνο αυτό στις συγχωνευόμενες ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2, ως τακτικό προσωπικό ή με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου ή με σύμβαση έμμισθης εντολής, μεταφέρεται αυτοδίκαια στην ΕΡΤ-ΑΕ, θεωρείται δικό της προσωπικό και συνεχίζει να παρέχει τις υπηρεσίες του σ' αυτή με την ίδια σχέση εργασίας και με την ίδια ειδικότητα.

2. Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ το μεταφερόμενο σ' αυτή προσωπικό εντάσσεται σε αντίστοιχες οργανικές θέσεις και σε όμοιες ή σε παρεμφερείς, κατά κλάδους, τομείς και ειδικότητες, σύμφωνα με τις διατάξεις του Υπηρεσιακού Οργανισμού και του Γενικού Κανονισμού Προσωπικού. Κανένας από το μεταφερόμενο προσωπικό δεν μπορεί να λαμβάνει αποδοχές μικρότερες από εκείνες που είχε κατά το χρόνο μεταφοράς του στην ΕΡΤ-ΑΕ.

3. Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου, ύστερα από γνώμη του υπηρεσιακού συμβουλίου, επιτρέπεται, οποτεδήποτε, η μετακίνηση και τοποθέτηση οποιουδήποτε εργαζόμενου σε θυγατρικές εταιρείες της ΕΡΤ-ΑΕ, των οποίων αυτή είναι η μοναδική μέτοχος, χωρίς να μεταβάλλονται οι όροι του εργασιακού καθεστώτος.

4. Απαγορεύεται σε όλους τους απασχολούμενους σε οργανικές θέσεις στην ΕΡΤ-ΑΕ:

α. Να παρέχουν τις υπηρεσίες τους, συστηματικά ή με πάγια ή περιοδική αμοιβή, σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου.

β. Να ασκούν εμπορία και

γ. Να μετέχουν σε κερδοσκοπικούς συνεταιρισμούς ή σε προσωπικές εταιρείες ή σε εταιρείες περιορισμένης ευθύνης ή να έχουν μετοχές ανώνυμων εταιρειών, εφόσον οι παραπάνω συνεταιρισμοί ή εταιρείες έχουν αντικείμενο συναφές με της ΕΡΤ-ΑΕ. Αν παραβιαστούν οι παραπάνω διατάξεις, η σύμβαση εργασίας ή έμμισθης εντολής καταγγέλλεται από την ΕΡΤ-ΑΕ, χωρίς καταβολή αποζημίωσης στον εργαζόμενο.

Οι έμμισθοι δικηγόροι υπάγονται στις διατάξεις του κώδικα δικηγόρων, όπως ισχύει σήμερα.

5. Με την επιφύλαξη του άρθρου 19 του ν. 1682/1987, το σύνολο των καθαρών αποδοχών από την παροχή κάθε είδους εργασίας στην ΕΡΤ-ΑΕ, καθώς και από συνταξιοδοτικό ή ασφαλιστικό φορέα κύριας ή επικουρικής ασφάλισης, όπως οι καθαρές αποδοχές προκύπτουν από τις διατάξεις του άρθρου 6 του ν. 1256/1982 (ΦΕΚ Α-65), όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά, δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το διπλάσιο του συνόλου των ακαθάριστων μηνιαίων αποδοχών του 1ου μισθολογικού κλιμακίου της κατηγορίας ΠΕ των πολιτικών υπαλλήλων του Δημοσίου, με 29 χρόνια υπηρεσίας και δύο παιδιά.

6. Μέχρι τις 30 Ιουνίου κάθε έτους, όλοι οι εργαζόμενοι στην ΕΡΤ-ΑΕ, σε οποιαδήποτε κατηγορία ή ειδικότητα κι αν ανήκουν, οφείλουν να υποβάλλουν υπεύθυνη δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο 8 του ν. 1599/1986 (ΦΕΚ 75), με την οποία να δηλώνουν:

α) ότι δε συντρέχουν στο πρόσωπό τους οι απαγορεύσεις της παραγράφου 4 του άρθρου αυτού και β) το σύνολο των αποδοχών τους κατά την παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου. Αν δεν υποβάλλουν ή υποβάλλουν ανακριβή δήλωση, ανεξάρτητα από τις ποινικές κυρώσεις, θεωρείται ότι ο εργαζόμενος έχει καταγγείλει τη σύμβαση εργασίας του με την ΕΡΤ-ΑΕ, από τη λήξη της πιο πάνω προθεσμίας. Αν δεν υποβάλλουν την πιο πάνω δήλωση, τιμωρούνται κατά το άρθρο 458 του Ποινικού Κώδικα.

7. Κατ' εξαίρεση, το διοικητικό συμβούλιο της ΕΡΤ-ΑΕ, ύστερα από πρόταση του αρμόδιου διευθυντή, μπορεί να αναθέτει την εκτέλεση ορισμένου έργου σε δημοσιογράφο, που

ασχολείται ήδη σε άλλο ελληνικό ή ξένο μέσο επικοινωνίας και ενημέρωσης, σε επιστήμονες, λογοτέχνες ή άλλους καλλιτέχνες που μετέχουν σε επιτροπή προγράμματος ή αξιολόγησης προγραμμάτων, σεμιναρίων ή άλλων αντικειμένων ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής, καθώς και σε συντελεστή παραγωγής ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων, που προσφέρει ήδη υπηρεσία με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου. Ο χρόνος εκτέλεσης του έργου καθορίζεται πάντοτε με τη σύμβαση και δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δύο έτη.

Ο χρόνος κατά τον οποίο διαρκεί η μίσθωση έργου λογίζεται για όσους είναι ήδη ασφαλισμένοι ως χρόνος ασφάλισης στους οικείους φορείς.

Άρθρο 16*

Ειδικές ρυθμίσεις — Κυρώσεις

1. Απαγορεύεται σε κάθε νομικό ή φυσικό πρόσωπο κάθε είδους εκπομπή για την οποία, σύμφωνα με το άρθρο 2, έχει αποκλειστικό προνόμιο και δικαίωμα η ΕΡΤ-ΑΕ, χωρίς την άδεια του άρθρου 2.

Το διοικητικό συμβούλιο της ΕΡΤ-ΑΕ, μπορεί να χορηγεί άδεια για εγκατάσταση εσωτερικών ενσύρματων ή καλωδιακών κυκλωμάτων ραδιοφωνίας και τηλεόρασης σε πρότυπους ή παραδοσιακούς οικισμούς, χωριά, τμήματα (γειτονιές) πόλεων ή οικισμών με εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο, πολυκατοικίες με περισσότερα από 30 διαμερίσματα, ειδικά κτίρια, εντός ή εκτός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου, με περισσότερα από 50 σημεία λήψεως και σε περισσότερα από ένα κτίρια του ίδιου οικοδομικού τετραγώνου. Η άδεια αυτή είναι αναγκαία για την έγκριση από την αρμόδια Πολεοδομική υπηρεσία της μελέτης εγκατάστασης κεντρικής κεραίας, σε οποιαδήποτε από τις

* όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με την παρ. 5 του άρθρου 3 του Ν. 1772/1988 (Α' 91).

παραπάνω περιπτώσεις. Η άδεια χορηγείται μόνο για τη λήψη ήχου και εικόνας και καθορίζει τους όρους χρήσης. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και Μεταφορών και Επικοινωνιών, καθορίζονται οι γενικές αρχές της λειτουργίας των παραπάνω κυκλωμάτων, οι προϋποθέσεις και προδιαγραφές για τη χορήγηση των σχετικών αδειών, η διαδικασία, το όργανο και οι προϋποθέσεις εγκατάστασης κεραίας δορυφορικής λήψεως, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη διευκόλυνση λήψεως ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων διά μέσου δορυφόρου. Ειδικές ρυθμίσεις που αναφέρονται στις τηλεπικοινωνίες δε τίγονται από τις διατάξεις αυτού του νόμου.

2. Όποιος παραβιάζει τις διατάξεις της παραγράφου 1 τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, τριών μηνών. Με την καταδικαστική απόφαση διατάσσεται και η δήμευση υπέρ της ΕΡΤ-ΑΕ των μέσων εκπομπής ήχων και εικόνων.

3. Απαγορεύεται η, με οποιοδήποτε μέσο, εγγραφή για εκμετάλλευση, καθώς και η εκμετάλλευση των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών της ΕΡΤ-ΑΕ, χωρίς την έγγραφη άδεια του διοικητικού συμβουλίου της.

4. Όποιος παραβιάζει τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους και χρηματική ποινή.

5. Ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου η ΕΡΤ-ΑΕ δικαιούται να παραστεί ως πολιτικώς ενάγουσα και για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, το ποσό για την οποία δεν μπορεί να επιδικασθεί κατώτερο από τριακόσιες χιλιάδες δραχμές. Με την καταδικαστική απόφαση δημεύονται υπέρ της ΕΡΤ-ΑΕ τα μηχανήματα παραγωγής και εκμετάλλευσης, καθώς και τα προϊόντα του.

6. Απαγορεύεται η χρησιμοποίηση του τίτλου της ΕΡΤ-ΑΕ από οποιοδήποτε τρίτο. Ο παραβάτης τιμωρείται κατά τις διατάξεις των άρθρων 26 έως 30 του α.ν. 1998/1939 (ΦΕΚ 420).

Άρθρο 17

Εταιρεία Παραγωγής και Εμπορίας Εκπομπών
και Προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης ΕΡΤ-ΑΕ

1. Ιδρύεται από την ΕΡΤ-ΑΕ νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία «Εταιρεία Παραγωγής και Εμπορίας Εκπομπών και Προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης ΕΡΤ-ΑΕ», που λειτουργεί με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας και έχει έδρα την Αθήνα. Ο χρόνος έναρξης λειτουργίας αυτής της εταιρείας καθορίζεται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ. Η εταιρεία εποπτεύεται από τον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης. Καθήκοντα και αρμοδιότητες κοινωνικού ελέγχου ασκεί η Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών της ΕΡΤ-ΑΕ, σύμφωνα με τις πιο πάνω διατάξεις.

2. Σκοπός της Εταιρείας είναι η παραγωγή και εμπορία προγραμμάτων ραδιοτηλεόρασης, ελληνικών και ξένων. Για την πραγματοποίηση του σκοπού της, η εταιρεία έρχεται σε επαφή με την ελληνική και ξένη αγορά παραγωγής και εμπορίας ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων, καθώς και με τους επαγγελματικούς φορείς των συντελεστών της παραγωγής, ιδίως καλλιτέχνες και τεχνικούς, και συνάπτει τις αναγκαίες συναλλακτικές σχέσεις.

3. Το αρχικό μετοχικό κεφάλαιο της Εταιρείας Παραγωγής και Εμπορίας Εκπομπών και Προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης ΕΡΤ-ΑΕ αποτελείται από το ποσό της επιχορήγησης της ΕΡΤ-ΑΕ, στο όνομα της οποίας εκδίδεται ένας ονομαστικός αναπαλλοτρίωτος τίτλος (μετοχή). Μέλη της γενικής συνέλευσης των μετόχων της εταιρείας αυτής είναι τα μέλη της γενικής συνέλευσης των μετόχων της ΕΡΤ-ΑΕ, που έχουν τις ίδιες αρμοδιότητες.

4. Η Εταιρεία Παραγωγής και Εμπορίας Εκπομπών και Προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης ΕΡΤ-ΑΕ διοικείται από πενταμελές διοικητικό συμβούλιο που αποτελείται από:

α. Τον πρόεδρο και διευθύνοντα σύμβουλο, που ορίζεται από τον εποπτεύοντα υπουργό.

β. Τρεις συμβούλους διοριζόμενους από το διοικητικό συμβούλιο της ΕΡΤ-ΑΕ.

γ. Ένα μέλος που εκλέγεται από τους εργαζόμενους στην Εταιρεία Παραγωγής και Εμπορίας με άμεση, μυστική και καθολική ψηφοφορία. Στο πρώτο διοικητικό συμβούλιο της Εταιρείας Παραγωγής και Εμπορίας Εκπομπών και Προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης ΕΡΤ-ΑΕ και έως την εκλογή του μέλους αυτού του εδαφίου, μετέχει, ως μέλος, ο εκπρόσωπος των εργαζομένων της ΕΡΤ-ΑΕ, που έχει εκλεγεί μέλος του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ. Εφαρμόζεται αναλόγως το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 1 υπό στοιχείο του άρθρου 6.

5. Η διάρκεια της θητείας του διοικητικού συμβουλίου είναι τριετής. Η θητεία των μελών που ορίζονται για την πλήρωση κενής θέσης λήγει με τη λήξη της θητείας του. Εφαρμόζεται αναλόγως το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 6.

6. Το διοικητικό συμβούλιο βρίσκεται σε απαρτία, όταν είναι παρόντα τρία τουλάχιστον μέλη του και αποφασίζει με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του προέδρου. Αν για οποιοδήποτε λόγο υπάρχει κενή θέση, το συμβούλιο απαρτίζεται νόμιμα από τα υπόλοιπα μέλη του, εφόσον ο αριθμός τους δεν είναι μικρότερος από τρία.

7. Στην Εταιρεία Παραγωγής και Εμπορίας Εκπομπών και Προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης ΕΡΤ-ΑΕ εφαρμόζονται οι διατάξεις που ισχύουν για τις ανώνυμες εταιρείες, εκτός από όσες δε συμβιβάζονται με τις διατάξεις αυτού του νόμου. Όπου στη νομοθεσία για τις ανώνυμες εταιρείες προβλέπεται εποπτεία του Υπουργού Εμπορίου, αυτή ασκείται από τον εποπτεύοντα την ΕΡΤ-ΑΕ Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης.

8. Η ιδιότητα μέλους του διοικητικού συμβουλίου της Εταιρείας, πλην του προέδρου, είναι ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του μέλους του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ, με την επιφύλαξη της διάταξης της παρ. 4 εδ. γ. Επίσης δεν μπορεί να είναι μέλος του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας

υπάλληλος της ΕΡΤ-ΑΕ ή της Εταιρείας Παραγωγής και Εμπορίας Εκπομπών και Προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης ΕΡΤ-ΑΕ, πλην του εκπροσώπου των εργαζομένων, ή πρόσωπο αμειβόμενο από αυτές, καθώς και προμηθευτής ή εργολάβος ή μέτοχος ή σύμβουλος των ΕΡΤ-ΑΕ και Εταιρείας Παραγωγής και Εμπορίας Εκπομπών και Προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης ΕΡΤ-ΑΕ.

Άρθρο 18

Ειδική Υπηρεσία Μαζικών Μέσων Επικοινωνίας
(Ε.Υ.Μ.Μ.Ε.)

1. Στο Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης συνιστάται Ειδική Υπηρεσία Μαζικών Μέσων Επικοινωνίας (Ε.Υ.Μ.Μ.Ε.), της οποίας προϊστάται ειδικός γραμματέας και για την οποία ισχύουν οι διατάξεις του ν. 1558/1985 (ΦΕΚ 137).

2. Η Ε.Υ.Μ.Μ.Ε. έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α. Την παρακολούθηση και ενημέρωση σε θέματα τεχνολογίας και νέων μαζικών μέσων επικοινωνίας, και ιδίως σε θέματα που αφορούν τη δορυφορική ασύρματη και ενσύρματη τηλεόραση.

β. Την παρακολούθηση της νομοθετικής εξέλιξης και οργανωτικής ανάπτυξης στο διεθνή χώρο, σε θέματα μέσων επικοινωνίας, καθώς και την επεξεργασία των σχετικών με τα μέσα επικοινωνίας σχεδίων νόμων, διαταγμάτων και αποφάσεων.

γ. Την έρευνα για τα νέα μέσα επικοινωνίας, την κατάρτιση των σχετικών πλαισίων προγραμμάτων, καθώς και τη χρηματοδότησή τους.

δ. Τη συνεργασία με εκπαιδευτικά ιδρύματα και ερευνητικά κέντρα δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, που ασχολούνται με τα μέσα επικοινωνίας.

ε. Το συντονισμό όλων των υπηρεσιών ή οργάνων του δημόσιου τομέα με συναφές αντικείμενο.

στ. Την εποπτεία στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα.

3. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης, ρυθμίζεται η οργάνωση και η λειτουργία της Ε.Υ.Μ.Μ.Ε. Με όμοιο διάταγμα μπορούν να συνιστώνται θέσεις οποιασδήποτε κατηγορίας και βαθμού για τις ανάγκες της Ε.Υ.Μ.Μ.Ε., καθώς και να τροποποιούνται οι αρμοδιότητές της. Οι θέσεις του ειδικού επιστημονικού προσωπικού δεν μπορούν να υπερβούν τις δεκαπέντε.

Άρθρο 19

Μεταβατικές διατάξεις

1. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης και του οικείου υπουργού, συνιστάται στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, καθώς και στο Υπουργείο Πολιτισμού, αυτοτελές γραφείο για τη ραδιοφωνία και τηλεόραση, το οποίο παρακολουθεί θέματα ραδιοφωνίας και τηλεόρασης που σχετίζονται με τις αρμοδιότητες του Υπουργείου και προτείνει σχετικά προγράμματα και εκπομπές στην ΕΡΤ-ΑΕ. Με όμοιο προεδρικό διάταγμα ρυθμίζεται η οργάνωση και η λειτουργία του γραφείου, συνιστώνται οι απαιτούμενες θέσεις προσωπικού, εξειδικεύονται ή επεκτείνονται οι αρμοδιότητές του και ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

2. Τα καταστατικά της ΕΡΤ-ΑΕ και της Εταιρείας Παραγωγής και Εμπορίας Εκπομπών και Προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης ΕΡΤ-ΑΕ καταρτίζονται από τη γενική συνέλευση των μετόχων της ΕΡΤ-ΑΕ και εγκρίνονται με απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης. Με όμοιο τρόπο γίνονται και οι τροποποιήσεις αυτών των καταστατικών. Η πρώτη κατάρτιση του καταστατικού γίνεται ύστερα από την απογραφή της περιουσίας της ΕΡΤ-ΑΕ.

3. Με αποφάσεις του εποπτεύοντος υπουργού καθορίζεται η διαδικασία συγχώνευσης των υπηρεσιών της ΕΡΤ-1 και της ΕΡΤ-

2 στην ΕΡΤ-ΑΕ και κάθε σχετική λεπτομέρεια.

4. Μέσα σε εννέα μήνες από την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού, το διοικητικό συμβούλιο υποβάλλει στον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης για έγκριση και δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως:

α. Τον Υπηρεσιακό Οργανισμό της ΕΡΤ-ΑΕ.

β. Το Γενικό Κανονισμό Προσωπικού.

γ. Τον Κανονισμό Διενέργειας Προμηθειών και Εκτέλεσης Έργων.

δ. Τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας της ΕΡΤ-ΑΕ.

5. Έως ότου εκδοθεί ο Υπηρεσιακός Οργανισμός και οι κανονισμοί της ΕΡΤ-ΑΕ, εξακολουθούν να ισχύουν οι κείμενες διατάξεις, κανονισμοί και οργανισμοί. Με αποφάσεις του εποπτεύοντος υπουργού μπορεί να τροποποιούνται προσωρινά οι υφιστάμενοι οργανισμοί και κανονισμοί και ίδια να ρυθμίζονται θέματα που αφορούν την εσωτερική οργάνωση της ΕΡΤ-ΑΕ, τη λειτουργία της, τη συγχώνευση γενικών διευθύνσεων ή διευθύνσεων και υπηρεσιών, τα όργανά της, τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητές τους, τη διαδικασία προσλήψεων, αποσπάσεων, τοποθετήσεων και κάθε άλλης μορφής υπηρεσιακές μεταβολές του προσωπικού σε υφιστάμενες ή δημιουργούμενες θέσεις.

6. Έως ότου εκδοθεί η απόφαση της παραγρ. 2 του άρθρου 14 για τον ορισμό του ύψους του ανταποδοτικού τέλους, εφαρμόζονται οι ισχύουσες διατάξεις και το τέλος περιέρχεται στην ΕΡΤ-ΑΕ. Η πρώτη απόφαση για το θέμα αυτό μπορεί να εκδοθεί και χωρίς τη γνώμη της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών — Ακροατών.

7. Μέχρι να συσταθεί η Εταιρεία Παραγωγής και Εμπορίας Εκπομπών και Προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης ΕΡΤ-ΑΕ και να διοριστεί ο πρόεδρός της, το αντίστοιχο μέλος του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ ορίζεται από τον εποπτεύοντα υπουργό.

8. Τα οικοδομήματα της ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2, που έχουν ανεγερθεί ως την έναρξη ισχύος του παρόντος κατά παράβαση των πολεοδομικών διατάξεων, θεωρούνται νόμιμα και δεν οφείλεται οποιοδήποτε ποσό για το λόγο αυτό.

9. Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού εξόδων που έχουν εγγραφεί στον τακτικό προϋπολογισμό 1987 του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης για την ΕΡΤ-2 μεταφέρονται στην ΕΡΤ-ΑΕ με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Οικονομικών.

10. Οι μεταβιβάσεις που προβλέπονται στο άρθρο 12 απαλλάσσονται από κάθε φόρο, τέλος, εισφορά υπέρ οιαδήποτε ή τέλος χαρτοσήμου. Καμία φορολογική υποχρέωση δε δημιουργείται σε βάρος της ΕΡΤ-ΑΕ ή των καταργούμενων ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2, ιδίως για τυχόν υπεραξία από την αποτίμηση του ενεργητικού της.

11. Εγκαταστάσεις που κατέχει η καταργούμενη ΕΡΤ-2 και λειτουργούν μέσα σε χώρους στρατιωτικών μονάδων και εγκαταστάσεων συνεχίζουν τη λειτουργία τους, μπορεί όμως να μεταφερθούν σε άλλο ακίνητο. Το Ταμείο Εθνικής Άμυνας, κατά παρέκκλιση της ισχύουσας νομοθεσίας, υποχρεούται να μεταβιβάσει στην ΕΡΤ-ΑΕ εδαφικές εκτάσεις που είναι αναγκαίες για τη μεταφορά των παραπάνω εγκαταστάσεών της.

12. Με απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης, συνιστάται επιτροπή απογραφής και αποτίμησης των περιερχόμενων στην ΕΡΤ-ΑΕ περιουσιακών στοιχείων κατά την παράγραφο 2 του άρθρου 13, η οποία αποτελείται από τα εξής μέλη:

α. Εκπρόσωπο της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης, που ορίζεται από τον Υπουργό.

β. Έναν τεχνικό της τεχνικής διεύθυνσης και έναν οικονομικό υπάλληλο της ΕΡΤ-ΑΕ, που υποδεικνύεται από τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου της.

γ. Έναν πολιτικό ή τοπογράφο μηχανικό, που υποδεικνύεται από το Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδος και

δ. Δύο ορκωτούς λογιστές, που υποδεικνύονται από το Εποπτικό Συμβούλιο του Σώματος Ορκωτών Λογιστών. Αν δεν οριστούν τα με στοιχεία β', γ', δ' μέλη από τους αντίστοιχους φορείς μέσα σε 10 μέρες από τότε που θα ζητηθεί τούτο από τον υπουργό, μπορεί να οριστούν, όπως και οι αναπληρωτές τους, από τον ίδιο. Τα μέλη της επιτροπής ορίζονται με τους αναπληρωτές τους. Με την ίδια απόφαση ορίζεται, από τα παραπάνω μέλη, ο πρόεδρος της επιτροπής, καθώς και η διαδικασία και ο χρόνος περάτωσης του έργου της. Ως χρόνος αποτίμησης λαμβάνεται η ημέρα έναρξης ισχύος αυτού του νόμου. Η αμοιβή των μελών της επιτροπής ορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Οικονομικών, σύμφωνα με το άρθρο 18 του ν. 1505/1984 (ΦΕΚ 194).

13. Για μια τριετία από τη δημοσίευση του νόμου αυτού η ΕΡΤ-ΑΕ και οι θυγατρικές εταιρείες της δεν υπόκεινται σε γενικούς ή ειδικούς άμεσους ή έμμεσους φόρους, σε κάθε μορφής τέλη ή δικαιώματα ή κρατήσεις ή εισφορές και γενικά απολαμβάνουν αυτοδικαίως όλες τις συναφείς απαλλαγές και ατέλειες (με την επιφύλαξη της εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 18 παράγρ. 1 εδάφ. β του ν. 1642/1986 (ΦΕΚ 125) και του άρθρου 15 παράγρ. 1 του ν. 1326/1983 (ΦΕΚ 19) του Δημοσίου, καθώς και κάθε άλλο προνόμιό του, ιδίως οικονομικό και δικονομικό. Εξαιρούνται οι εργοδοτικές εισφορές υπέρ των ασφαλιστικών ταμείων και οι επιβαρύνσεις για το προσωπικό τους, καθώς και οι φόροι και τα τέλη υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι απαλλαγές αυτές αφορούν όλες τις δραστηριότητες της ΕΡΤ-ΑΕ, καθώς και σχέσεις της με οποιοσδήποτε τρίτους.

14. Μηχανήματα και υλικά τηλεόρασης και ραδιοφωνίας που ανήκουν κατά κυριότητα στο Δημόσιο ή έχουν εισαχθεί ή θα εισαχθούν στο όνομά του, μέσα σε μια πενταετία από τη

δημοσίευση του νόμου αυτού, μπορούν, με απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης, να μεταβιβαστούν στην ΕΡΤ-ΑΕ, χωρίς αντάλλαγμα και χωρίς καταβολή δασμών, φόρων, τελών, εισφορών και τελών χαρτοσήμου.

15. Οι μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι του άρθρου 5 παράγραφος 1 εδ. α του π.δ. 300/1974 (ΦΕΚ 114) και όσοι μονιμοποιήθηκαν με βάση τις διατάξεις του ν. 1476/1984 (ΦΕΚ 136), οι οποίοι υπηρετούν στην καταργούμενη ΕΡΤ-2 κατά την έναρξη ισχύος αυτού του νόμου, μπορούν να ζητήσουν την ένταξή τους στο τακτικό προσωπικό της ΕΡΤ-ΑΕ, με την ίδια ειδικότητα και με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου. Για την ένταξή τους απαιτείται γραπτή αίτηση και δήλωση παραίτησης από τη δημοσιοϋπαλληλική ιδιότητα μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριάντα ημερών από την έναρξη ισχύος αυτού του νόμου. Κανένας από το προσωπικό αυτό δεν μπορεί να λαμβάνει αποδοχές μικρότερες από εκείνες που είχε κατά το χρόνο της ένταξής του στην ΕΡΤ-ΑΕ.

16. Όσοι από τους υπαλλήλους της προηγούμενης παραγράφου δεν υποβάλλουν εμπρόθεσμα την απαιτούμενη για την ένταξή τους αίτηση, τίθενται στη διάθεση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης, ο οποίος με απόφασή του τους τοποθετεί σε κενές οργανικές θέσεις οποιασδήποτε δημόσιας υπηρεσίας. Οι υπάλληλοι του άρθρου 5 παράγραφος 1 του π.δ. 300/1974 τοποθετούνται, κατά προτίμηση, στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Μέχρι να ρυθμιστεί οριστικά η νέα υπηρεσιακή κατάστασή τους, οι μόνιμοι υπάλληλοι της ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2 εξακολουθούν να διέπονται από τις κείμενες διατάξεις.

17. Προσωπικό της προηγούμενης παραγράφου και της παραγράφου 2 του άρθρου 15, που δεν εντάσσεται σε οργανικές θέσεις, παραμένει ως υπεράριθμο και καταλαμβάνει, με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ, τις θέσεις που είναι κενές κάθε φορά.

18. Μέχρι την ένταξη του προσωπικού της ΕΡΤ-ΑΕ σε

οργανικές θέσεις, σύμφωνα με το άρθρο 15, η υπηρεσιακή και μισθολογική θέση και εξέλιξή του ρυθμίζεται από τις κείμενες διατάξεις. Για το σκοπό αυτό, τα προβλεπόμενα υπηρεσιακά και πειθαρχικά συμβούλια εξακολουθούν να λειτουργούν και μετά τη συγχώνευση των ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2.

19. Με ειδικό νόμο ρυθμίζονται ενιαίως όλα τα θέματα ασφάλισης και συνταξιοδότησης του προσωπικού της ΕΡΤ-ΑΕ, όπως η κύρια και επικουρική ασφάλιση, τα δικαιώματα αναγνώρισης και η εξαγορά υπηρεσίας. Μέχρι να εκδοθεί ο νόμος αυτός, το μεταφερόμενο ή εντασσόμενο προσωπικό συνεχίζει με την ίδια σχέση και τους ίδιους όρους την ασφάλισή του στους ίδιους κλάδους σύνταξης, νοσοκομειακής, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης ή πρόνοιας του Δημοσίου ή οποιουδήποτε άλλου ασφαλιστικού οργανισμού. Το εφεξής προσλαμβανόμενο προσωπικό και έως την ενιαία ρύθμιση της κύριας και επικουρικής ασφάλισης, ασφαλίζεται για την επικουρική ασφάλιση στο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Υπαλλήλων Ραδιοφωνίας και Τουρισμού (Τ.Ε.Α.Υ.Ρ.Τ.).

Η ΕΡΤ-ΑΕ, ως εργοδότης, έχει απέναντι στο προσωπικό της και τους ασφαλιστικούς οργανισμούς και ταμεία τις ίδιες υποχρεώσεις που είχαν η ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, για την καταβολή των εισφορών.

20. Με αποφάσεις του Δ.Σ της ΕΡΤ-ΑΕ προσλαμβάνονται μετά από αίτησή τους υποβαλλόμενη μέσα σε προθεσμία 30 ημερών από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, άλλως από τη συμπλήρωση ενός έτους συνεχούς υπηρεσίας, και εντάσσονται σε οργανικές θέσεις προσωπικού, σύμφωνα με τα ουσιαστικά και τυπικά προσόντα τους, οι απασχολούμενοι κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού στις καταργημένες ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2 για την εξυπηρέτηση παγίων αναγκών, καθημερινά και με πλήρες ωράριο, με συμβάσεις έργου συνεχώς ανανεούμενες, ή όσοι απασχολούνταν με τις ίδιες προϋποθέσεις και η απασχόλησή τους διακόπηκε λόγω στράτευσης ή κήσης, εφόσον έχουν συμπληρώσει ή συμπληρώνουν ένα έτος συνεχούς υπηρεσίας.

Για την κατάταξη στις πιο πάνω θέσεις απαιτείται να συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 4 του ισχύοντος Γενικού Κανονισμού Προσωπικού της ΕΡΤ-1, με εξαίρεση τις προϋποθέσεις των περιπτώσεων β' και ε' της ίδιας παραγράφου.

Για τη συνδρομή των πιο πάνω προϋποθέσεων, για την ένταξη, όπως και για κάθε άλλο σχετικό θέμα, αποφασίζει το διοικητικό συμβούλιο. Ο χρόνος της απασχόλησής τους μέχρι σήμερα υπολογίζεται για την κατάταξη σε μισθολογικά κλιμάκια, απόληψη τριετιών και τη χορήγηση αδειών. Ειδικά για τους συντάκτες αναγνωρίζεται και ως χρόνος δημοσιογραφίας, εφόσον πιστοποιηθεί τούτο εγγράφως από το Δ.Σ. της Ε.Σ.Η.Ε.Α.

21. Όλοι οι εργαζόμενοι στις καταργούμενες ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2, που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους συστηματικά ή με πάγια περιοδική αμοιβή σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου οφείλουν, μέσα σε τρεις μήνες από τη δημοσίευση του νόμου αυτού, να υποβάλλουν στην αρμόδια υπηρεσία προσωπικού της ΕΡΤ-ΑΕ υπεύθυνη δήλωση, είτε σύμφωνα με το ν.δ. 105/1969, είτε σύμφωνα με το άρθρο 8 του ν. 1599/1986, με την οποία δηλώνουν: α) αν επιθυμούν την παραμονή τους στην ΕΡΤ-ΑΕ ή στο φυσικό ή νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου και β) το σύνολο των αποδοχών τους. Αν αποχωρήσουν από την ΕΡΤ-ΑΕ, η αποχώρηση αυτή θεωρείται οικειοθελής και δεν τους παρέχει κανένα δικαίωμα αποζημίωσης. Αν δεν υποβάλλουν την πιο πάνω υπεύθυνη δήλωση ή υποβάλλουν ανακριβή δήλωση, θεωρείται ότι ο εργαζόμενος έχει καταγγείλει τη σύμβαση εργασίας του με την ΕΡΤ-ΑΕ από τη λήξη της πιο πάνω προθεσμίας.

22. Ύστερα από αίτησή τους και απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ, επιτρέπεται η παράλληλη απασχόληση στους δημοσιογράφους και τους ανθρώπους του λόγου και της τέχνης, που εργάζονται κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού στις ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2, για χρονική περίοδο κάθε φορά όχι μεγαλύτερη από τρία έτη.

23. Οι δημοσιογράφοι μπορεί, με αίτησή τους, να μετατάσσονται στο καθεστώς αποκλειστικής απασχόλησης μετά από πρόταση του προέδρου και απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ. Για τις περιπτώσεις αποκλειστικής απασχόλησης, η αμοιβή και οι λοιποί όροι εργασίας καθορίζονται με ειδική σύμβαση, που οι όροι της δεν μπορεί να είναι δυσμενέστεροι από τις ρυθμίσεις συλλογικής σύμβασης εργασίας μεταξύ Ε.Σ.Η.Ε.Α. και ΕΡΤ-ΑΕ για τους αποκλειστικώς απασχολούμενους.

Άρθρο 20

Τελικές διατάξεις

1. Διατάξεις διεθνών συμβάσεων που έχουν κυρωθεί με νόμο και ρυθμίζουν θέματα ραδιοτηλεπικοινωνιών, ραδιοτηλεόρασης ή πνευματικής ιδιοκτησίας δε θίγονται από τις διατάξεις του νόμου αυτού.

2. Σε περίπτωση πολέμου ή γενικής επιστράτευσης μπορεί να ανατεθεί, με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, στον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης η διοίκηση της ΕΡΤ-ΑΕ. Με διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή της διάταξης αυτής.

3. Ο πρόεδρος και οι γενικοί διευθυντές είναι ελευθέρως ανακλητοί. Κατά τη διάρκεια της θητείας τους αναστέλλεται η άσκηση οποιασδήποτε επαγγελματικής δραστηριότητάς τους. Οι όροι της παροχής των υπηρεσιών και της αμοιβής τους ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης κατά παρέκκλιση από κάθε άλλη διάταξη.

4. Δωρεές κινητών ή ακινήτων υπέρ της ΕΡΤ-1 ή της ΕΡΤ-2, υπό διαλυτική αίρεση ή όρο, δεν επηρεάζονται από τη συγχώνευσή τους στην ΕΡΤ-ΑΕ. Η συγχώνευση αυτή και η μετατροπή της ΨΕΝΕΔ σε ΕΡΤ-2 δε συνιστούν πλήρωση οποιασδήποτε διαλυτικής αίρεσης σε σύμβαση δωρεάς και δεν

επιτρέπεται, για το λόγο αυτό, ανάκληση οποιασδήποτε τέτοιας δωρεάς.

5. Σε όλα τα συλλογικά όργανα της ΕΡΤ-ΑΕ, που προβλέπονται από το νόμο αυτό, τους κανονισμούς, τους κώδικες, τους οργανισμούς και καταστατικά της ΕΡΤ-ΑΕ, υπάρχει απαρτία όταν είναι παρόντα τα μισά από τα μέλη που συγκροτούν το κάθε όργανο. Για τη λήψη κάθε απόφασης απαιτείται απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών και σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η γνώμη με την οποία έχει συνταχθεί ο πρόεδρος του οργάνου.

6. Με αποφάσεις του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης καθορίζονται οι αμοιβές και αποζημιώσεις των μελών του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ-ΑΕ.

Άρθρο 21

Καταργούμενες διατάξεις

Από την έναρξη ισχύος αυτού του νόμου καταργούνται:

α. Ο ν. 230/1975 (ΦΕΚ 272).

β. Οι διατάξεις του κεφαλαίου Γ' του ν. 1288/1982 (ΦΕΚ 120), που αφορούν στη μετατροπή της Υπηρεσίας Ενημέρωσης Ενόπλων Δυνάμεων σε αποκεντρωμένη δημόσια υπηρεσία με τον τίτλο της ΕΡΤ-2.

γ. Ο α.ν. 383/1968 (ΦΕΚ 90).

δ. Κάθε διάταξη που αντίκειται στο νόμο αυτό.

Άρθρο 22

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει δύο μήνες μετά τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

II. ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 25/1988 (Α' 10)

Όροι και προϋποθέσεις για την ίδρυση τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών, διαδικασία χορήγησης, ανανέωσης και ανάκλησης των σχετικών αδειών, γενικές αρχές λειτουργίας των σταθμών αυτών και η τεχνική και λοιπή εποπτεία και έλεγχός τους.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Το άρθρο 15 του Συντάγματος.
2. Το άρθρο 2 παράγραφοι 4 και 12 του ν. 1730/1987 «Ελληνική Ραδιοφωνία—Τηλεόραση, Ανώνυμη Εταιρεία (ΕΡΤ-ΑΕ)» (ΦΕΚ 145 Α').
3. Τα άρθρα 20 και 21 του Π.Δ. 985/77 «περί οργανισμού του Υπουργείου Συγκοινωνιών» (ΦΕΚ Α' 336) και την κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Συγκοινωνιών με αριθμό 4.108/30.6.82 (ΦΕΚ 454 Β').
4. Τα άρθρα 11 επ. Π.Δ. 924/1976 «περί οργανισμού του Υπουργείου Εσωτερικών» (ΦΕΚ 338 Α').
5. Τις 750/1987 και 776/1987 γνωμοδοτήσεις του Συμβουλίου Επικρατείας, με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εσωτερικών και Μεταφορών και Επικοινωνιών, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Τοπική ραδιοφωνία—Φύση και λειτουργία της

1. Επιτρέπεται η ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία

τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών, που εκπέμπουν στην περιοχή των συχνοτήτων 87,5 έως 107,7 Μεγακύκλους (MHZ) με διαμόρφωση κατά συχνότητα (FM), μόνο μετά από άδεια που χορηγείται σύμφωνα με τις διατάξεις του διατάγματος αυτού.

2. Οι άδειες χορηγούνται για το Δημόσιο συμφέρον και η χρήση τους συνιστά δημόσια λειτουργία. Οι σταθμοί αυτοί έχουν σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης· πρέπει πάντως να εξασφαλίζεται η ποιοτική στάθμη των εκπομπών που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή τους και η πολιτισμική ανάπτυξη της Χώρας.

Άρθρο 2

Είδη αδειών

1. Η άδεια ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας αφορά εκπομπή σε ορισμένη συχνότητα για ολόκληρο ή τμήμα του 24ώρου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 12 του διατάγματος αυτού.

2. Μπορεί επίσης να χορηγηθεί άδεια για εκπομπή περιορισμένης ισχύος σε περιοχή συχνοτήτων.

Άρθρο 3

Πρόσωπα στα οποία παραχωρείται η άδεια

1. Οι άδειες ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας μπορούν να δοθούν σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), σε νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από Έλληνες πολίτες και σε φυσικά πρόσωπα ελληνικής ιθαγένειας.

2. Σε περίπτωση που κάτοχος της άδειας είναι νομικό πρόσωπο, πρέπει:

α. Στις προσωπικές (ομόρρυθμες ή ετερόρρυθμες) εταιρείες, να είναι Έλληνες πολίτες ο ομόρρυθμος εταίρος και ο διαχειριστής.

β. Στις κεφαλαιουχικές (ανώνυμες εταιρείες και εταιρείες περιορισμένης ευθύνης) πρέπει να είναι Έλληνες πολίτες εκείνοι που έχουν την πλειοψηφία των μερίδων ή μετοχών, ο πρόεδρος, ο διευθύνων σύμβουλος και τα λοιπά μέλη του διοικητικού συμβουλίου, καθώς και ο διαχειριστής.

γ. Εάν η άδεια έχει δοθεί σε Οργανισμό ή Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), ο ραδιοφωνικός σταθμός ανήκει ή λειτουργεί είτε ως ιδιόμορφη δημοτική ή κοινοτική επιχείρηση και το διοικητικό συμβούλιό της, αποτελούμενο από 5 μέχρι 11 μέλη συγκροτείται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου ομοφώνως, άλλως από εκπροσώπους των δημοτικών και κοινοτικών συνδυασμών, κατ' αναλογία της δύναμής τους στο δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο, είτε ως διαδημοτική ή διακοινοτική και το διοικητικό συμβούλιο συγκροτείται με απόφαση των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων ομοφώνως, άλλως αντιπροσωπευτικά, επίσης, όπως η ιδρυτική πράξη ορίζει. Σε κάθε περίπτωση, στο διοικητικό συμβούλιο μετέχει και ένας εκπρόσωπος των εργαζομένων στην επιχείρηση, αν είναι πάνω από είκοσι (20), εκλεγόμενος με άμεση ψηφοφορία.

3. Σε κάθε περίπτωση, η έδρα της Εταιρείας πρέπει να βρίσκεται μέσα στα όρια εκπομπής του σταθμού και η κύρια δραστηριότητά της πρέπει να αναπτύσσεται στην Ελλάδα.

4. Σε περίπτωση που οι κύριοι της άδειας του σταθμού έχουν συστήσει κοινοπραξία, οι προηγούμενες δεσμεύσεις ισχύουν και για κάθε μέλος της κοινοπραξίας.

5. Οι ανώνυμες εταιρείες που ζητούν ή κατέχουν άδεια ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας ραδιοφωνικού σταθμού, πρέπει να έχουν το εταιρικό τους κεφάλαιο μόνο σε ονομαστικές μετοχές. Η δέσμευση αυτή ισχύει και για τις Εταιρείες που έχουν στην κυριότητά τους ή ως ενέχυρο μετοχές των παραπάνω εταιρειών.

6. Μεταβίβαση ή ενεχυρίαση των μετοχών των εταιρειών της προηγούμενης παραγράφου επιτρέπεται μόνο μέχρι το 49% και γίνεται με σύγχρονη καταχώρηση με ποινή ακυρότητας στο

βιβλίο που τηρείται στην Ειδική Υπηρεσία Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ), σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 12. Τα παραπάνω ισχύουν αναλόγως και για τις εταιρικές μερίδες προσωπικών εταιρειών ή τα μερίδια εταιρειών περιορισμένης ευθύνης.

7. Οι άδειες της παραγράφου 2 του άρθρου 2 χορηγούνται μόνο σε φυσικά πρόσωπα.

Άρθρο 4

Μία άδεια σε κάθε πρόσωπο

1. Δεν επιτρέπεται να χορηγηθούν περισσότερες από μία άδειες στο ίδιο φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

2. Κάθε φυσικό πρόσωπο εφόσον δεν έχει, ήδη, εν όλω ή εν μέρει, άδεια ραδιοφωνικού σταθμού, έχει το δικαίωμα να κατέχει μετοχές, μερίδια ή μερίδες, να είναι εταίρος, διαχειριστής, διευθύνων σύμβουλος, πρόεδρος ή μέλος διοικητικού συμβουλίου μόνο μιας εταιρείας, η οποία κατέχει ή ζητάει να αποκτήσει άδεια ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού.

3. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να καλύπτει τις δαπάνες λειτουργίας σε ποσοστό πάνω από πέντε τοις εκατό (5%) ενός μόνο σταθμού. Εξαιρείται η χορήγηση κεφαλαίων κίνησης από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο ή άλλο ελληνικό πιστωτικό ίδρυμα. Επίσης, επιτρέπεται χωρίς κανένα περιορισμό η χρηματοδότηση από Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) οποιουδήποτε βαθμού.

4. Η ΕΡΤ—ΑΕ μπορεί με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της να παρέχει την τεχνική και κάθε άλλη δυνατή συνδρομή της σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), κατόπιν σχετικής αιτήσεως, ιδιαίτερα για:

α) Την ίδρυση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών.

β) Την επιμόρφωση στελεχιακού δυναμικού τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών.

γ) Τη διευκόλυνση παραγωγής ραδιοφωνικών προγραμμάτων.

Στα πλαίσια του προγραμματισμού της και εφόσον δε δυσχεραίνεται η αποστολή των περιφερειακών σταθμών της ΕΡΤ-ΑΕ, μπορεί, με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της, να παραχωρεί σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), για ορισμένο χρόνο ζώνες προγραμμάτων, είτε για αυτετελή αξιοποίηση από Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), είτε για κοινά προγράμματα.

Άρθρο 5

Κριτήρια χορήγησης και ανανέωσης αδειών

1. Για τη χορήγηση και ανανέωση της άδειας ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας του τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού διερευνώνται ιδίως:

α) Η τεχνική αρτιότητα του σταθμού και ιδίως η διασφάλιση των τηλεπικοινωνιακών, των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής επικοινωνίας και των αερομεταφορών,

β) Η πληρότητα και ποιότητα του προγράμματος,

γ) Για σταθμούς των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) ή άλλων κοινωνικών φορέων διερευνάται και η αντιπροσωπευτικότητα και συλλογικότητα τόσο των οργάνων διοίκησης και διεύθυνσης του σταθμού, όσο και των κοινωνικών και πολιτισμικών δυνάμεων ή φορέων, που συμβάλλουν στη διαμόρφωση του προγράμματος,

δ) Η δυνατότητα πρόσβασης των τοπικών πνευματικών, πολιτισμικών και κοινωνικών δυνάμεων και ιδιαιτέρως της νεολαίας,

ε) Η τήρηση των αρχών και κανόνων λειτουργίας, που ισχύουν για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ή η δυνατότητα της τήρησής τους.

2. Για την εξακρίβωση της πληρότητας και ποιότητας του προγράμματος, κατά τη χορήγηση της άδειας χρησιμοποιούνται κυρίως τα ακόλουθα στοιχεία:

α) Η εμπειρία και παράδοση στα μέσα επικοινωνίας και ιδίως στον ημερήσιο ή περιοδικό τύπο,

β) Οι γνώσεις, εμπειρία, ικανότητα των τακτικών συνεργατών, καθώς και η αναγνώρισή τους στην περιοχή εμβέλειας του σταθμού,

γ) Η προγραμματική δέσμευση για την ανάπτυξη των τομέων της ενημέρωσης, της επιμόρφωσης και της ψυχαγωγίας και την προσφορά σε όλες τις μορφές του λόγου και της τέχνης, καθώς και μεγάλη πιθανολόγηση και βάσιμη προσδοκία τήρησης αυτών των δεσμεύσεων.

3. Η πληρότητα του προγράμματος δεν αποκλείει τον ιδιαίτερο προσανατολισμό του σε έναν από τους πιο πάνω τομείς ή σε μια από τις μορφές του λόγου και της τέχνης.

4. Για την εξακρίβωση της πληρότητας και ποιότητας του προγράμματος κατά την ανανέωση της άδειας χρησιμοποιείται και το στοιχείο της ακροαματικότητας του σταθμού.

5. Για τη χορήγηση και ανανέωση της άδειας ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας των σταθμών της παραγράφου 2 του άρθρου 2, διερευνώνται ιδίως:

α) Οι τεχνικές προδιαγραφές, καθώς και η διασφάλιση των τηλεπικοινωνιών, των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής επικοινωνίας και των αερομεταφορών.

β) Η ανάγκη εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και πειραματισμού στα ηλεκτρονικά μέσα μαζικής επικοινωνίας, καθώς και η δυνατότητα μιας τέτοιας εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και πειραματισμού των συνεργατών του σταθμού.

γ) Η ανάγκη για περιορισμένη και ειδική επικοινωνία των συνεργατών και των πιθανών ακροατών του σταθμού, που συνδέονται μεταξύ τους ιδίως με σχέσεις γειτονίας, παρακολούθησης ή φοίτησης στην ίδια εκπαιδευτική μονάδα ή ειδικά πολιτισμικά ενδιαφέροντα.

Άρθρο 6

Απαγόρευση δικτύωσης. Εγκατάσταση αναμεταδότη

1. Δεν επιτρέπεται η τεχνική δικτύωση μεταξύ σταθμών, καθώς και η δικτύωση προγράμματος.

2. Δικτύωση προγράμματος, κατά την έννοια του διατάγματος αυτού, είναι, ιδίως, κάθε διαμόρφωση προγράμματος, που ταυτίζεται με οποιοδήποτε τρόπο, ολικώς ή μερικώς, κατά το περιεχόμενο ή τα δηλωτικά στοιχεία άλλων τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών με ταυτόχρονη ή μη ταυτόχρονη μετάδοση. Επιτρέπεται η ταυτόχρονη ή όχι αναμετάδοση μορφωτικών ή ψυχαγωγικών εκπομπών άλλου ραδιοφωνικού σταθμού που έχει την έδρα του στην Ελλάδα, ύστερα από άδεια του φορέα του, μέχρι τα δέκα τοις εκατό (10%) του ημερήσιου προγράμματος του σταθμού που εκπέμπει.

3. Δεν επιτρέπεται η εγκατάσταση αναμεταδότη. Κατ' εξαίρεση, μπορεί να επιτραπεί η εγκατάσταση αναμεταδότη μέσα στην περιφέρεια του φορέα, στην περίπτωση που γεωγραφικά εμπόδια περιορίζουν την ραδιοφωνική λήψη στην περιφέρεια αυτή. Η περιφέρεια δεν μπορεί να υπερβεί τα όρια του νομού στον οποίο έχει την έδρα ο σταθμός. Για τις ανάγκες ερμηνείας και εφαρμογής της διάταξης αυτής, ο νόμος Αττικής, με εξαιρέση την Τροιζηνία και τα νησιά, εκτός Αίγινας και Σαλαμίνας, αποτελεί μια περιφέρεια. Οι εξαιρούμενες περιοχές μπορεί ν' αποτελούν μια περιφέρεια με τον εγγύτερο σε καθεμία από αυτές νομό.

4. Σε κάθε περίπτωση που ζητείται η εγκατάσταση η αναμεταδότη ερευνάται κατά σειρά:

α) Η ανάγκη βιωσιμότητας του σταθμού.

β) Η ύπαρξη συχνοτήτων που είναι διαθέσιμες για την τοπική ραδιοφωνία σε συσχετισμό με τον αριθμό των αιτήσεων, που είναι κατ' αρχήν παραδεκτές.

γ) Η τεχνική και ουσιαστική δυνατότητα συμβολής στην πολιτισμική ανάπτυξη της περιφέρειας του σταθμού, καθώς και

η δυνατότητα της πρόσβασης στο ραδιοφωνικό σταθμό των τοπικών πνευματικών και κοινωνικών δυνάμεων και ιδιαίτερα της νεολαίας.

Άρθρο 7

Διασφάλιση φυσιγνωμίας

1. Η άδεια είναι αναπαλλοτρίωτη και μεταβιβάζεται μόνο σε περίπτωση κληρονομικής εξ αδιαθέτου διαδοχής. Ο κληρονόμος οφείλει να γνωστοποιήσει τούτο στην Ειδική Ύπηρεσία Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ), μέσα σε προθεσμία τεσσάρων μηνών από το θάνατο του κληρονομούμενου.,

Εάν ο κληρονομούμενος είχε μετοχές ή μερίδα ή ήταν εταίρος σε εταιρεία που κατέχει άδεια λειτουργία τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού, ο κληρονόμος οφείλει, μέσα σε προθεσμία τεσσάρων μηνών, να ζητήσει την καταχώρηση της σχετικής σημείωσης στο σχετικό βιβλίο της Ειδικής Ύπηρεσίας Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ).

2. Εάν φυσικό ή νομικό πρόσωπο απέκτησε από κληρονομική διαδοχή:

- α) Εν όλω ή εν μέρει το δικαίωμα λειτουργίας τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού και δεν έχει ελληνική ιθαγένεια, ή
- β) Μετοχές ή μερίδα εταιρείας που κατέχει την ίδια πάνω άδεια έτσι ώστε να μην περιορίζεται το δικαίωμά του στη λειτουργία ενός μόνο σταθμού, τότε έχει την υποχρέωση να εκποιήσει το μερίδιό του ή το μερίδιο που υπερβαίνει τη συμμετοχή του σ' ένα σταθμό.

3. Η προσωρινή τιμή ορίζεται από το Μονομελές Πρωτοδικείο του τόπου, όπου το προς εκποίηση δικαίωμα, και η οριστική τιμή από το αρμόδιο κατά τόπο Εφετείο. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις 17-21 του Ν.Δ. 797/30.12.70/1.1.71 «περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων». Δικαίωμα προτίμησης στην απόκτηση της άδειας έχουν κατά το ένα τρίτο οι μόνιμοι συνεργάτες του σταθμού, κατά το ένα τρίτο πολιτισμικοί φορείς

ή Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) της περιφέρειας του σταθμού και κατά το ένα τρίτο κάτοικοι του σταθμού. Τα κριτήρια και η σειρά προτίμησης ορίζονται με την ίδια απόφαση με την οποία προσδιορίζεται και η τιμή εκποίησης.

4. Το Ελληνικό Δημόσιο με την Ειδική Υπηρεσία Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ) έχει αυτοτελές δικαίωμα παρέμβασης στις πιο πάνω δίκες και επιδιώκει:

α. Τη μη μεταβολή της φυσιογνωμίας του ραδιοφωνικού σταθμού,

β. Τη διατήρηση ή επαύξηση της αντιπροσωπευτικότητας και συλλογικότητας του σταθμού,

γ. Τη διασφάλιση του τοπικού χαρακτήρα και της τήρησης των αρχών λειτουργίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του διατάγματος αυτού, και

δ. Τη διασφάλιση του ιδιαίτερου πολιτισμικού χαρακτήρα του.

5. Αν κάποιος δεν ασκήσει το δικαίωμα προτίμησης κατά την προηγούμενη παράγραφο, τότε το δικαίωμά του:

α. Προσαυξάνει αναλογικώς τη μερίδα των προσώπων της ίδιας κατηγορίας, διαφορετικά,

β Προσαυξάνονται αναλόγως οι μερίδες των άλλων δύο κατηγοριών.

Αν κανένα από τα προηγούμενα πρόσωπα δεν ασκήσει το δικαίωμα προτίμησης, το δικαίωμα αυτό περιέχεται, χωρίς κανένα αντάλλαγμα ή επιβάρυνση, στον Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) της έδρας του σταθμού.

Άρθρο 8

Τεχνικά χαρακτηριστικά των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών

1. Οι τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί πρέπει να έχουν τουλάχιστον τις κατωτέρω προδιαγραφές:

α) Σύστημα Εκπομπής: Μονοφωνικό ή στερεοφωνικό σύμφωνα με τη Σύσταση 450-1 της Διεθνούς Συμβουλευτικής Επιτροπής Ραδιοεπικοινωνιών (CCIR). Στην περίπτωση στερεοφωνικής εκπομπής θα εφαρμόζεται το σύστημα τόνου — πιλότου (PILOTE — TONE SYSTEM).

β) Περιοχή συχνοτήτων: 87,5 — 107,7 Μεγάκυκλοι ανά δευτερόλεπτο (MHZ), χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τα όρια. Η ακριβής συχνότητα ή περιοχή συχνοτήτων καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων του διατάγματος αυτού.

γ) Ανοχή συχνοτήτων: ± 500 Κύκλοι ανά δευτερόλεπτο (HZ).

δ) Απόκλιση της φέρουσας για 100% διαμόρφωση: ± 75 Χιλιοκύκλοι ανά δευτερόλεπτο (KHZ).

ε) Είδος διαμόρφωσης: Διαμόρφωση συχνότητας (F3E).

στ) Συνολικό εύρος ζώνης: 180 Χιλιοκύκλοι (KHZ).

ζ) Στάθμη παρασιτικών ακτινοβολιών: Μικρότερη ή το πολύ ίση με 60 DB κάτω από την ονομαστική ισχύ εξόδου του πομπού, χωρίς να υπερβαίνει το 1 χιλιοστό του WATT (MW).

Η ισχύς ακτινοβολίας οιασδήποτε παρασιτικής συνιστώσας στη ζώνη 108-137 MHZ δε θα υπερβαίνει τα 250 εκατομμυριοστά του WATT (μ W).

η) Ισχύς εκπομπής: Η ενεργός ακτινοβολούμενη ισχύς του πομπού, ανεξαρτήτως της ονομαστικής του ισχύος, δε θα υπερβαίνει την τιμή που είναι αναγκαία για την ικανοποιητική κάλυψη της γεωγραφικής περιοχής του φορέα και που προσδιορίζεται σύμφωνα με την επόμενη παράγραφο.

Ενεργός ακτινοβολούμενη ισχύς είναι το γινόμενο της ισχύος εξόδου του πομπού επί την απολαβή της κεραίας ως προς το δίπολο μισού μήκους κύματος ($\lambda/2$).

2. Ενεργός ακτινοβολούμενη ισχύς (E.A.I.), που είναι αναγκαία για την ικανοποιητική κάλυψη της γεωγραφικής περιοχής του φορέα, υπολογίζεται με βάση την ελάχιστη στάθμη χρησιμοποιήσιμου πεδίου (MINIMUM USABLE FIELD STRENG-

ΤΗ), η οποία έχει τις κατωτέρω τιμές, ανάλογα με τη γεωγραφική περιοχή (σύμφωνα με τη Σύσταση 412-4 της CCIR):

α. Για Στερεοφωνική εκπομπή:

54 DB (μ V/M) για αγροτικές περιοχές

66 DB (μ V/M) για αστικές περιοχές

74 DB (μ V/M) για μεγάλες πόλεις (πάνω από 100.000 κατοίκους)

β. Για μονοφωνική εκπομπή:

48 DB (μ V/M) για αγροτικές περιοχές

60 DB (μ V/M) για αστικές περιοχές

70 DB (μ V/M) για μεγάλες πόλεις

Με βάση τις ανωτέρω τιμές και με τη βοήθεια του σχήματος I, υπολογίζεται η ενεργός ακτινοβολούμενη ισχύς (E.A.I.) του πομπού. Αφαιρώντας το κέρδος της κεραίας προκύπτει η ισχύς εξόδου του πομπού, δηλαδή:

$$\frac{[E_{\min} - E_G]}{10}$$

$$P = 10$$

όπου P = ισχύς εξόδου του πομπού σε KW

E_{\min} = η επιθυμητή στάθμη πεδίου σε DB

(μ V/M) που δίνεται παραπάνω

E = η στάθμη πεδίου DB (μ V/M) στη μέγιστη απόσταση εμβέλειας που δίνεται στο σχ. 1 για ισχύ εκπομπής 1 KW.

G = το κέρδος της κεραίας ως προς το δίπολο μισού μήκους κύματος.

3. Σε περίπτωση που επιτραπεί, κατά το άρθρο 6 παράγραφοι 3, 4, η εγκατάσταση αναμεταδότη, η μεταφορά προγράμματος από τους χώρους παραγωγής στον πομπό γίνεται μόνο δια μέσου τηλεπικοινωνιακής οδού, που παρέχει ο Ο.Τ.Ε. Για τον καθορισμό της ισχύος του αναμεταδότη εφαρμόζονται όσα αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου αυτού.

4. Η ισχύς εξόδου στην οποία θα λειτουργούν οι πομποί που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 2 δεν μπορεί, σε καμιά περίπτωση, να υπερβαίνει τα 40 W, ανεξαρτήτως της ονομαστικής του ισχύος. Η Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία μπορεί να ζητήσει να καλύπτουν μία ή περισσότερες από τις τεχνικές προδιαγραφές της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού.

Άρθρο 9

Αρχές λειτουργίας, εκπομπών, διαφημίσεων

1. Οι ραδιοφωνικές εκπομπές διέπονται από τις αρχές και κανόνες εκπομπών και διαφημίσεων που ισχύουν και για τις εκπομπές της Ελληνικής Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης.

2. Το πρόγραμμα πρέπει να συνδέεται με τον τοπικό χαρακτήρα του σταθμού. Πρέπει να καταβάλλεται ιδιαίτερη μέριμνα για:

α) Την ενημέρωση για τις δραστηριότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης.

β) Την παρουσίαση της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτισμικής δραστηριότητας της περιφέρειας του σταθμού.

γ) Την ανάδειξη της ιδιαίτερης ιστορικής μνήμης και πολιτισμικής κληρονομιάς της περιφέρειας του σταθμού.

δ) Τη δημιουργία δυνατότητας μόνιμης τακτικής έκφρασης της εργαζόμενης και σπουδάζουσας νεολαίας: οι ανάγκες ενημέρωσης, μόρφωσης και ψυχαγωγίας μπορούν να ικανοποιηθούν και με την παροχή ζωνών προγραμμάτων σε οργανωμένους φορείς της νεολαίας.

3. Κατά τη μετάδοση διαφημιστικών μηνυμάτων προτιμώνται εκείνα που συνδέονται με τοπική παραγωγική δραστηριότητα.

4. Ο τοπικός ραδιοφωνικός σταθμός δεν μπορεί να αρνηθεί τη μετάδοση διαφημιστικών μηνυμάτων, που αφορούν ομοειδή

προϊόντα ή υπηρεσίες με ίσους όρους.

• 5. Δεν επιτρέπεται η μετάδοση διαφημιστικών μηνυμάτων χωρίς την καταβολή τιμήματος, που έχει καθοριστεί με ενιαία κριτήρια τιμολογικής πολιτικής.

6. Η διάρκεια μετάδοσης διαφημιστικών μηνυμάτων ορισμένου προϊόντος ή υπηρεσίας δεν μπορεί να υπερβαίνει το πέντε τοις εκατό (5%) του επιτρεπτού διαφημιστικού χρόνου ανά εικοσιτετράωρο, ο οποίος σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να είναι περισσότερος από το οκτώ τοις εκατό (8%) του ημερήσιου συνολικού προγράμματος, ούτε να υπερβαίνει τα δέκα (10) λεπτά ανά ώρα προγράμματος. Η έμμεση διαφήμιση ως και η διαφήμιση παιδικών παιχνιδιών και προϊόντων καπνού δεν επιτρέπεται.

7. Οι ραδιοφωνικοί σταθμοί της παραγράφου 2 του άρθρου 2 μεταδίδουν μόνο πρόγραμμα ψυχαγωγικού και επιμορφωτικού περιεχομένου.

Άρθρο 10

Τοπικός Χαρακτήρας Προγράμματος. Ειδήσεις

1. Ο τοπικός χαρακτήρας του ραδιοφωνικού σταθμού πρέπει να διασφαλίζεται και με τον τοπικό χαρακτήρα του προγράμματος.

2. Στους σταθμούς της παραγράφου 1 του άρθρου 2 επιτρέπεται η μετάδοση ειδήσεων τοπικού χαρακτήρα.

3. Επιτρέπεται η μετάδοση ειδήσεων ευρύτερης σημασίας:

α. Από σταθμούς που ανήκουν στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ),

β. Από σταθμούς στους οποίους το τμήμα ενημέρωσης στελεχώνεται, αποδεδειγμένα, κατά την κρίση της Επιτροπής για την Τοπική Ραδιοφωνία, από επαγγελματίες δημοσιογράφους, μέλη αντίστοιχων επαγγελματικών οργανώσεων ή ασφαλισμένους σε δημοσιογραφικούς ασφαλιστικούς οργανισμούς και ταμεία.

Ειδήσεις που αφορούν:

α) Τις σχέσεις της πολιτείας με άλλα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς.

β) Την αμυντική θέση, ικανότητα και εθνική ασφάλεια της χώρας.

γ) Τη δημόσια υγεία, εν γένει, μεταδίδονται, αν τούτο έχει επιτραπεί με την αρχική άδεια ή με μεταγενέστερη τροποποίησή της στο συγκεκριμένο σταθμό, μετά από πρόταση της Επιτροπής για την Τοπική Ραδιοφωνία.

Εάν ο ραδιοφωνικός σταθμός, κατά την κρίση της Επιτροπής, στελεχώνεται επαρκώς από επαγγελματίες δημοσιογράφους, επιτρέπεται σε κάθε περίπτωση η μετάδοση ειδήσεων οποιουδήποτε περιεχομένου, πλην του στοιχείου β για τις οποίες αποφασίζει ελευθέρως η Επιτροπή.

4. Κατά τη διάρκεια προεκλογικής περιόδου επιτρέπεται η μετάδοση οποιασδήποτε εκπομπής (ειδήσεις, σχόλια, ανακοινώσεις, διαφημιστικά μηνύματα και άλλα) που αφορά άμεσα ή έμμεσα στον προεκλογικό αγώνα, μόνο μετά από προηγούμενη απόφαση του Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου.

Άρθρο 11

Χρόνος ισχύος άδειας

1. Η άδεια ισχύει για χρόνο μέχρι δύο ετών, εκτός αν ανακληθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις και τη διαδικασία του διατάγματος αυτού.

2. Η άδεια είναι ανανεώσιμη για χρόνο, επίσης, μέχρι δύο ετών κάθε φορά, σύμφωνα με τις διατάξεις και διαδικασία του διατάγματος αυτού.

Άρθρο 12

Στοιχεία που αναγράφονται στην άδεια

1. Στην άδεια πρέπει να αναγράφονται:

- Ο φορέας του ραδιοφωνικού σταθμού.
 - Η ονομασία ή άλλο σημείο αναγνώρισης του ραδιοφωνικού σταθμού.
 - Ο χρόνος έναρξης και λήξης ή ανανέωσης της άδειας του σταθμού.
 - Ο υπεύθυνος ή οι υπεύθυνοι προγράμματος.
 - Ο τεχνικός υπεύθυνος.
 - Τα μέλη της Επιτροπής ή των Επιτροπών δεοντολογίας.
 - Η συχνότητα ή η περιοχή συχνοτήτων λειτουργίας του σταθμού.
 - Οι γεωγραφικές συντεταγμένες (GREENWICH) και το υψόμετρο της θέσης της κεραίας του σταθμού.
 - Το ύψος της κεραίας του σταθμού.
 - Η πόλωση της κεραίας.
 - Το σύστημα εκπομπής (στερεοφωνικό ή μονοφωνικό).
 - Η ενεργός ακτινοβολούμενη ισχύς του πομπού, όπως ορίζεται στη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 8.
 - Τυχόν μειώσεις της ακτινοβολούμενης ισχύος που έχουν επιβληθεί σε ορισμένες κατευθύνσεις ως αναγκαία συνέπεια του συντονισμού με τις γειτονικές χώρες, σύμφωνα με τις διατάξεις της περιοχικής συμφωνίας ραδιοφωνίας F.M. ή για άλλους λόγους, όπως, ιδίως, λόγω της θέσης της κεραίας στα όρια της ζώνης κάλυψης.
 - Ειδικές υποχρεώσεις ή δικαιώματα (όπως μετάδοση ή μη ειδήσεων της παραγράφου 3 του άρθρου 10 του παρόντος).
 - Οι ώρες λειτουργίας του σταθμού.
2. Τα πρωτότυπα των αδειών μαζί με τις αιτήσεις και τα στοιχεία του άρθρου τηρούνται στην Ειδική Υπηρεσία Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ). Η άδεια καταχωρείται σε ειδικό βιβλίο που τηρείται στην Ειδική Υπηρεσία Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ), κατά τη χρονολογική σειρά έκδοσης. Αντίγραφο της άδειας αποστέλλεται στην αρμόδια

υπηρεσία του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών.

Άρθρο 13

Οικονομικά των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών

1. Ο ετήσιος ισολογισμός και απολογισμός κάθε τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού της παραγράφου 1 του άρθρου 2 δημοσιεύεται μέσα σε έξι μήνες από τη λήξη κάθε οικονομικού έτους, σε δύο καθημερινές εφημερίδες απ' τις οποίες η μία πρέπει να εκδίδεται στην περιφέρεια της εμβέλειας του σταθμού ή στον πλησιέστερο τόπο. Ο ισολογισμός και ο απολογισμός πρέπει να περιέχει όλα τα στοιχεία που απαιτούνται στις δημοσιεύσεις των ανώνυμων εταιρειών και εταιρειών περιορισμένης ευθύνης. Η Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία δύναται να ζητήσει τη δημοσίευση περισσότερων στοιχείων.

2. Αντίγραφο του παραπάνω ισολογισμού και απολογισμού αποστέλλεται μέσα στην ίδια προθεσμία στην Ειδική Υπηρεσία Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ).

3. Η είσπραξη εσόδων από χαριστική αιτία ή διαφημίσεις, που προέρχονται από ένα ή λίγα πρόσωπα που συνδέονται μεταξύ τους με στενό συγγενικό δεσμό ή έχουν άμεση οικονομική εξάρτηση ή υπαλληλική σχέση, δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το πέντε τοις εκατό (5%) των δαπανών λειτουργίας.

4. Δεν επιτρέπεται η επιβολή ανταποδοτικού τέλους για τη λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ).

5. Η Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία δύναται να παραγγέλλει έλεγχο από ορκωτούς λογιστές, ιδίως για την εξακρίβωση συγκέντρωσης του ελέγχου τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών σε ένα νομικό ή φυσικό πρόσωπο ή για τη διαπίστωση μη επιτρεπόμενης δικτύωσης.

Άρθρο 14

Τεχνική Εποπτεία

Οι κάτοχοι της άδειας οφείλουν να διευκολύνουν κάθε

τεχνικό έλεγχο από τα αρμόδια όργανα του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών.

Άρθρο 15

Επιτροπές Δεοντολογίας

1. Σε κάθε σταθμό της παραγράφου 1 του άρθρου 2 λειτουργεί Επιτροπή Δεοντολογίας από τρία έως ένδεκα μέλη, για την παρακολούθηση της τήρησης των αρχών λειτουργίας, εκπομπών και διαφημίσεων, ιδίως εκείνων του άρθρου 3 του Ν. 1730/1987, καθώς επίσης και της προγραμματικής δήλωσης που έχει υποβληθεί κατά την υποβολή της αίτησης χορήγησης της άδειας ή ανανέωσής της. Επιτροπές Δεοντολογίας μπορούν να λειτουργήσουν και κατά τμήματα: Ενημέρωσης, ψυχαγωγίας, επιμόρφωσης.

2. Μέλη των Επιτροπών Δεοντολογίας πρέπει να είναι πρόσωπα που διαμένουν στην περιφέρεια του σταθμού και έχουν διακριθεί στις επιστήμες, τη δημοσιογραφία, τις τέχνες ή έχουν γενικότερα ιδιαίτερο κύρος στην κοινωνική και πολιτισμική ζωή της περιφέρειας του σταθμού. Ο αριθμός των μελών των Επιτροπών Δεοντολογίας καθορίζεται για τους ραδιοφωνικούς σταθμούς των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο, αν η άδεια ανήκει σε δήμο ή κοινότητα, ή από το διοικητικό συμβούλιο της διαδημοτικής ή διακοινοτικής επιχείρησης, αν ανήκει σε περισσότερους δήμους ή κοινότητες, και για τους άλλους ραδιοφωνικούς σταθμούς από το φορέα ή το φυσικό πρόσωπο στο οποίο ανήκουν. Στις άλλες, πλην των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), περιπτώσεις, η Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία μπορεί να ζητήσει αυξομείωση του αριθμού των μελών. Τα μέλη των Επιτροπών Δεοντολογίας είναι άμισθα και δε συνδέονται με το σταθμό ή το φορέα του με καμία σύμβαση που περιέχει αντάλλαγμα σε βάρος του σταθμού ή του φορέα ή υπέρ του μέλους. Μπορεί όμως να καταβάλλεται σε μέλη Επιτροπής Δεοντολογίας αποζημίωση κατά μήνα, το ύψος

της οποίας αποφασίζει, όταν πρόκειται για ραδιοφωνικό σταθμό Οργανισμού ή Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), το διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης ομοφώνως ή με πλειοψηφία των 4/5 των μελών του και αν δε ληφθεί απόφαση, καθώς και σε κάθε άλλη περίπτωση σταθμού, η Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία, ύστερα από γνώμη του φορέα του σταθμού. Οι Επιτροπές Δεοντολογίας των σταθμών που ανήκουν στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) συγκροτούνται από πρόσωπα που ορίζονται ομοφώνως από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο, άλλως κατ' αναλογία της δύναμης των δημοτικών ή κοινοτικών συνδυασμών σε αυτό. Στην περίπτωση διαδημοτικής ή διακοινοτικής επιχείρησης, ορίζονται ομοφώνως από το Διοικητικό Συμβούλιο, άλλως αντιπροσωπευτικά επίσης, όπως η ιδρυτική πράξη ορίζει. Με απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Εσωτερικών, μετά από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (ΚΕΔΚΕ), που εκδίδεται μέσα σε ένα μήνα από τη δημοσίευση του παρόντος, ορίζονται οι λεπτομέρειες της λειτουργίας και της διαδικασίας συγκρότησης των Επιτροπών Δεοντολογίας των σταθμών που ανήκουν στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ). Η απόφαση αυτή, αναλόγως ισχύει και για τις Επιτροπές Δεοντολογίας των λοιπών τοπικών σταθμών.

3. Η σύνθεση της επιτροπής Δεοντολογίας γνωστοποιείται από τον αιτούντα με αίτηση χορήγησης ή ανανέωσης της άδειας του σταθμού. Κάθε μεταβολή στη σύνθεση της Επιτροπής γνωστοποιείται στην Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία. Η Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία μπορεί να ζητήσει να υποδειχθεί άλλο πρόσωπο από εκείνο που προτείνει ο φορέας του ραδιοφωνικού σταθμού για την αντικατάσταση εκείνου που η παραίτησή του συνδέεται αμέσως, κατά την ανεξέλεγκτη δήλωση του ιδίου, με το έργο της Επιτροπής, με τη συμμόρφωση της διεύθυνσης του σταθμού στις υποδείξεις της Επιτροπής και ιδίως όσον αφορά τις γενικές αρχές λειτουργίας των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών.

4. Οι υποδείξεις, γνώμες και αποφάσεις της Επιτροπής Δεοντολογίας είναι υποχρεωτικές για τη διεύθυνση του σταθμού. Η μη συμμόρφωση σ' αυτές συνιστά λόγο ανάκλησης ή μη ανανέωσης της άδειας του σταθμού. Η διαπίστωση της μη συμμόρφωσης γίνεται από την Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία, η οποία εκτιμά ελεύθερα και τη γνώμη της Επιτροπής Δεοντολογίας.

5. Η Επιτροπή ή οι Επιτροπές Δεοντολογίας έχουν και την αρμοδιότητα κρίσεως των αιτήσεων για την επανόρθωση εκπομπών με τις οποίες έχει προσβληθεί η τιμή ή η υπόληψη ακροατή ή έχει βλαφτεί το επαγγελματικό συμφέρον ή η φήμη νομικού προσώπου του, μέσα σε προθεσμία πέντε ημερών από την κατάθεση της αίτησης. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των παραγράφων 12 και 13 του άρθρου 3 του Ν. 1730/1987. Η αρμοδιότητα της Επιτροπής Δεοντολογίας δεν αποκλείει την παράλληλη αρμοδιότητα των ποινικών δικαστηρίων ή των πολιτικών για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων ή της έκδοσης απόφασης.

Άρθρο 16

Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία — Αρμοδιότητες

1. Στο Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης, συνιστάται Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία που αποτελείται από:

α. Τον πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας ή τον αντιπρόεδρο που εκείνος θα υποδείξει.

β. Τον πρόεδρο του Αρείου Πάγου ή τον αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου που εκείνος θα υποδείξει.

γ. Τον πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου της Ένωσης Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών (ΕΣΗΕΑ) ή το μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου που εκείνος θα υποδείξει.

δ.ε. Δύο μέλη από το διδακτικό επιστημονικό προσωπικό των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΕΙ) ή των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΤΕΙ) της χώρας, με

γνωστικό αντικείμενο ή εμπειρία σχετική με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας ή άλλα πρόσωπα που έχουν ειδικές γνώσεις και αναγνωρισμένη εμπειρία.

2. Οι πράξεις των πιο πάνω προέδρων, με τις οποίες υποδεικνύουν τους αντικαταστάτες τους, κοινοποιούνται απευθείας στον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης.

3. Μετά από πρόσκληση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης ή του ενός εκ των δύο προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων, που είναι αρχαιότερος στο βαθμό που φέρει, συνέρχονται μέσα σε δέκα μέρες από την πρόσκληση τα τρία πρώτα μέλη κι αποφασίζουν κατά πλειοψηφία για τα άλλα δύο.

4. Τα μέλη της Επιτροπής έχουν θητεία τριών ετών. Η θητεία νέου μέλους διαρκεί μέχρι τη συμπλήρωση της τριετούς θητείας της Επιτροπής. Αν για οποιοδήποτε λόγο αποχωρήσει από την Επιτροπή αιρετό μέλος, τα τρία πρώτα μέλη επιλέγουν κατά πλειοψηφία το νέο μέλος, με θητεία μέχρι τη συμπλήρωση της τριετούς θητείας της Επιτροπής. Με τη λήξη της τριετούς θητείας συγκροτείται με την ίδια διαδικασία η νέα Επιτροπή.

Η ιδιότητα του πρώην μέλους της Επιτροπής δεν αποτελεί εμπόδιο για τη συμμετοχή στη νέα σύνθεση της Επιτροπής.

5. Πρόεδρος της Επιτροπής για την Τοπική Ραδιοφωνία είναι ο ανώτατος από τους δύο δικαστικούς λειτουργούς και σε περίπτωση ομοιοβάθμων ο αρχαιότερος στον ίδιο βαθμό.

6. Γραμματέας της Επιτροπής ορίζεται υπάλληλος της Ειδικής Υπηρεσίας Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ), που ορίζεται από τον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης.

7. Τα μέλη της Επιτροπής είναι άμισθα και καταβάλλεται σ' αυτά αποζημίωση για κάθε συνεδρίαση, σύμφωνα με κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Οικονομικών.

8. Οι συνεδριάσεις της Επιτροπής είναι δημόσιες.

9. Η Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία έχει τις εξής αρμοδιότητες:

α) Προτείνει τη χορήγηση, ανανέωση ή ανάκληση των αδειών,

β) Δύναται να ζητήσει οποιοδήποτε στοιχείο που αφορά τη λειτουργία των σταθμών, ιδίως όσον αφορά την τήρηση των αρχών λειτουργίας των εκπομπών και διαφημίσεων, καθώς και να ζητήσει οποιαδήποτε έρευνα για τον ίδιο σκοπό.

γ) Καθώς και κάθε άλλη ενέργεια που προβλέπει το διάταγμα αυτό ή είναι αναγκαία για την εκπλήρωση του σκοπού λειτουργίας.

10. Οι προτάσεις της Επιτροπής είναι αιτιολογημένες και δημοσιεύονται στο ακροατήριο του ίδιου καταστήματος.

11. Οι διατάξεις του άρθρου 19 του Ν. 1599/1986 εφαρμόζονται αναλόγως.

Άρθρο 17

Αίτηση και απαιτούμενα δικαιολογητικά

1. Η αίτηση για τη χορήγηση ή ανανέωση της άδειας ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού υποβάλλεται στην Ειδική Υπηρεσία Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ) του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης σε επτά αντίγραφα. Το πρωτότυπο παραμένει στο αρχείο της υπηρεσίας. Ταυτόχρονα καταχωρείται σχετική σημείωση στο ειδικό βιβλίο αιτήσεων για τη χορήγηση ή ανανέωση αδειών, στην οποία αναφέρεται η ακριβής χρονολογία και ώρα υποβολής της σχετικής αίτησης, ο αριθμός και ο τίτλος των συνημμένων εγγράφων. Η σχετική σημείωση υπογράφεται από τον υπάλληλο της Ειδικής Υπηρεσίας Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ) που έχει εξουσιοδοτηθεί γι' αυτό και από τον αιτούντα ή από πρόσωπο που έχει την ειδική εξουσιοδότηση.

Το πιο πάνω βιβλίο είναι προσιτό σε οποιοδήποτε πολίτη.

2. Η αίτηση συνοδεύεται με ποινή απαραδέκτου από τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

α. Απόφαση του οικείου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου όταν αιτών είναι δήμος ή κοινότητα, ή των συμβουλίων όταν αιτών είναι ομάδα δήμων ή κοινοτήτων, ή απόφαση του αντίστοιχου οργάνου όταν αιτών είναι Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) οποιουδήποτε βαθμού, ή απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου όταν αιτών είναι Ανώνυμη Εταιρεία, ή κοινή δήλωση της πλειοψηφίας των εταίρων σε κάθε άλλη μορφή εταιρείας, η κοινή δήλωση όλων των μελών της κοινοπραξίας.

β. Ειδικό συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο σε περίπτωση μη αυτοπρόσωπης παρουσίας του αιτούντος κατά την κατάθεση.

γ. Δήλωση επωνυμίας και σήματος του σταθμού.

δ. Γνωστοποίηση του προσώπου που ορίζεται ως υπεύθυνος για το περιεχόμενο του προγράμματος, στους τομείς της ενημέρωσης, μόρφωσης και ψυχαγωγίας. Δεν επιτρέπεται ορισμός του ίδιου προσώπου ως υπευθύνου για περισσότερους από έναν τομείς.

Ο υπεύθυνος του τομέα ενημέρωσης πρέπει να είναι επαγγελματίας δημοσιογράφος, μέλος της αντίστοιχης επαγγελματικής ένωσης ή ασφαλισμένος σε δημοσιογραφικό ασφαλιστικό οργανισμό ή ταμείο, εφόσον ζητείται να επιτραπεί η μετάδοση ειδήσεων γενικότερου ενδιαφέροντος.

ε. Γνωστοποίηση του προσώπου που έχει ορισθεί υπεύθυνος για την τεχνική εποπτεία και λειτουργία του σταθμού. Το πρόσωπο αυτό πρέπει να κατέχει άδεια ραδιοηλεκτρολόγου Α' ή Β' ή δίπλωμα ηλεκτρολόγου ή ηλεκτρονικού μηχανικού ή πτυχίο τεχνολόγου ηλεκτρονικού.

στ. Πλήρη τεχνική μελέτη του ραδιοφωνικού σταθμού, εκπονημένη και υπογραμμένη από διπλωματούχο Ανωτάτου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (ΑΕΙ) ή πτυχιούχο Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (ΤΕΙ), ηλεκτρονικό ή ηλεκτρολόγο μηχανικό ή τεχνολόγο ηλεκτρονικό.

Η μελέτη αυτή πρέπει να περιλαμβάνει:

1 Γενική περιγραφή του σταθμού (αίθουσες, στούντιο πομπών, εξοπλισμός τους, σχεδιαγράμματα, κατόψεις κ.λ.π.).

2. Περιγραφή του πομπού μαζί με φωτογραφίες και κυκλωματικά διαγράμματα. Αναφορά της αναγκαίας τιμής της ισχύος εξόδου του πομπού, που θα υπολογίζεται σύμφωνα με τη μέθοδο που περιγράφεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 8.

3. Τύπο, πόλωση και απολαβή ως προς το δίπολο μισού μήκους κύματος της κεραίας του σταθμού και διάγραμμα ακτινοβολίας εφόσον πρόκειται για κατευθυντική κεραία. Επίσης το ύψος της κεραίας από το έδαφος.

4. Γραμμή μεταφοράς από τον πομπό στην κεραία (τύπος, απόσβεση ανά μέτρο, μήκος γραμμής).

5. Τοπογραφικό διάγραμμα στο οποίο φαίνεται η θέση της κεραίας του σταθμού και τα γεωγραφικά όρια της εμβέλειας του σταθμού.

6. Γεωγραφικές συντεταγμένες (σε μήκος GREENWICH και πλάτος) και υψόμετρο της θέσης της κεραίας του σταθμού.

7. Περιγραφή του τρόπου μεταφοράς του προγράμματος από τους χώρους παραγωγής μέχρι τον πομπό, εφόσον ο τελευταίος βρίσκεται μακριά από το στούντιο και τηλεχειρίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 8.

8. Ηλεκτρική τροφοδοσία, διατάξεις ασφαλείας προσωπικού και αντικεραυνική προστασία.

ζ. Υπεύθυνη δήλωση, μαζί με τα αναγκαία αποδεικτικά στοιχεία, ότι ο υπό ίδρυση σταθμός πληροί τα τεχνικά χαρακτηριστικά που καθορίζονται στο άρθρο 8.

η. Οι γενικές αρχές διαμόρφωσης προγράμματος και γενική περιγραφή της φυσιογνωμίας όσον αφορά και τους τρεις τομείς, δηλαδή ενημέρωσης, επιμόρφωσης και ψυχαγωγίας.

3. Η αίτηση για χορήγηση ή ανανέωση άδειας ραδιοφωνικού σταθμού της παρ. 2 του άρθρου 2, για την οποία ισχύουν όσα ορίζονται στην παράγραφο 1 του παρόντος, συνοδεύεται μόνο από τα δικαιολογητικά, που ορίζονται στην παράγραφο 2 με

στοιχεία γ' και στ'. Υπεύθυνος για το περιεχόμενο του προγράμματος και την τεχνική εποπτεία και λειτουργία του σταθμού είναι το ίδιο φυσικό πρόσωπο στο οποίο χορηγείται η άδεια.

Άρθρο 18

1. Η Ειδική Υπηρεσία Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ) ελέγχει αμέσως τα δικαιολογητικά, που υποβάλλονται και διαβιβάζει το σχετικό φάκελο με όλα τα απαραίτητα στοιχεία στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών.

2α. Η αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών ελέγχει τη δηλούμενη ισχύ εκπομπής του σταθμού για να εξακριβώσει ότι δεν ξεπερνά την τιμή που είναι αναγκαία για την απολύτως ικανοποιητική κάλυψη της γεωγραφικής περιφέρειας του φορέα. Στην περίπτωση που η ισχύς του σταθμού είναι ανώτερη από την πιο πάνω τιμή, τότε η ίδια υπηρεσία καθορίζει την ισχύ της εκπομπής και τη γνωστοποιεί στον αιτούντα το αργότερο σε δέκα (10) εργάσιμες μέρες από τη λήψη των στοιχείων που αναφέρονται πιο πάνω.

2β. Ελέγχει, σύμφωνα με τα στοιχεία που υποβάλλονται, εάν ο τεχνικός εξοπλισμός του σταθμού πληροί τις τεχνικές απαιτήσεις του άρθρου 8 και γνωστοποιεί τις τυχόν παρατηρήσεις της στον αιτούντα, μέσα στο ίδιο χρονικό διάστημα.

2γ. Εισηγείται τη συχνότητα στην οποία πρέπει να λειτουργήσει ο ραδιοφωνικός σταθμός, έτσι ώστε να μην παρεμποδίζεται η λήψη των κρατικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών των άλλων τοπικών σταθμών, καθώς και η ομαλή λειτουργία των άλλων Εθνικών Δικτύων Ραδιοεπικοινωνίας.

Τη συχνότητα αυτή γνωστοποιεί στην Ειδική Υπηρεσία Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ) το αργότερο σε είκοσι (20) εργάσιμες μέρες, από τη λήψη του φακέλου. Συγχρόνως

γνωστοποιεί ότι ο τεχνικός εξοπλισμός του σταθμού πληροί ή δεν πληροί τις τεχνικές απαιτήσεις του άρθρου 8.

Η προθεσμία αυτή δεν ισχύει:

α) Σε περίπτωση που απαιτείται ηλεκτρομαγνητική εναρμόνιση, όπως στην περίπτωση κατά την οποία η κεραία του σταθμού γειτονεύει με κεραίες άλλων σταθμών ή σε κάθε άλλη αναγκαία περίπτωση και

β) Εφόσον ο σταθμός βρίσκεται κοντά σε αεροδρόμιο. Στην περίπτωση αυτή, ζητά από την αρμόδια υπηρεσία της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ) τυχόν περιορισμούς για το ύψος της κεραίας.

25. Προβάνει στη διεξαγωγή συντονισμού με τις γειτονικές χώρες εφόσον απαιτείται, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διεθνείς συμβάσεις. Στην περίπτωση αυτή, ο τελικός καθορισμός της συχνότητας λειτουργίας γίνεται μετά τη λήψη της σύμφωνης γνώμης των γειτονικών χωρών.

3. Μετά την ολοκλήρωση των πιο πάνω ενεργειών, η αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών διαβιβάζει το φάκελο στην Ειδική Υπηρεσία Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ), για να υποβληθεί στην Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία μαζί με τις παρατηρήσεις εκτίμησης και τις προτάσεις και των δύο υπηρεσιών.

Άρθρο 19

Εποπτεία κατά την προδικασία

1. Η Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία έχει το δικαίωμα να παρακολουθεί όλη την προδικασία από την κατάθεση της αίτησης μέχρι τη συζήτησή της.

2. Ο πρόεδρος της Επιτροπής έχει το δικαίωμα να απευθύνεται γραπτώς στις υπηρεσίες, όργανα ή υπαλλήλους, οι οποίοι ασχολούνται με τη διεκπεραίωση των αιτήσεων και να ζητά οποιαδήποτε πληροφορία.

Άρθρο 20

Ορισμός συνεδρίασης της Επιτροπής

1. Με πράξη του προέδρου της Επιτροπής ορίζεται η ημερομηνία συζήτησης.

2. Κατά τον ορισμό της συζήτησης και ιδίως κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος, γίνεται προσπάθεια να συζητούνται στην ίδια συνεδρίαση αιτήσεις, που αφορούν την ίδια γεωγραφική ενότητα, εφόσον έχουν συμπληρωθεί οι φάκελοι που συνοδεύουν τις αντίστοιχες αιτήσεις.

3. Η πράξη ορισμού της συζήτησης κοινοποιείται με επιμέλεια του γραμματέα της Επιτροπής. Ο πρόεδρος της Επιτροπής δύναται να παραγγείλλει την κοινοποίηση και σε τρίτα πρόσωπα, που έχουν έννομο συμφέρον.

Άρθρο 21

Συζήτηση των αιτήσεων

1. Το έκθεμα των αιτήσεων που πρόκειται να συζητηθούν, δημοσιεύεται πριν από πέντε ημέρες από την ημέρα της συζήτησης σε δύο καθημερινές εφημερίδες της Αθήνας.

Ο πρόεδρος της Επιτροπής μπορεί να παραγγείλλει τη δημοσίευση σε εφημερίδα του τόπου του αιτούντα, αντί της δεύτερης αθηναϊκής καθημερινής εφημερίδας.

2. Η δήλωση παρέμβασης τρίτου μπορεί να γίνει με έγγραφο που πρέπει να κατατεθεί μέχρι την προηγούμενη της συζήτησης. Το έγγραφο πρέπει να περιέχει, εκτός από τα στοιχεία του παρεμβαίνοντος, και πλήρη αναφορά και περιγραφή των περιστατικών που συνιστούν το έννομο συμφέρον του και στηρίζουν το αίτημά του.

3. Οι αιτούντες και παρεμβαίνοντες πρέπει να παρίστανται αυτοπροσώπως ή μαζί με δικηγόρο. Η επιτροπή μπορεί να επιτρέψει την υποστήριξη της αίτησης ή παρέμβασης από τρίτο πρόσωπο μόνο για σπουδαίο λόγο, καθώς και την επικουρία του αιτούντος ή του δικηγόρου του από τεχνικό σύμβουλο.

4. Όλα τα αποδεικτικά στοιχεία προσκομίζονται μέχρι την παραμονή της συζήτησης. Οι μάρτυρες εξετάζονται, ένας για κάθε πλευρά, κατά τη συζήτηση της αίτησης.

5. Οι συνεδριάσεις της Επιτροπής είναι δημόσιες.

6. Δικαίωμα παρέμβασης σε κάθε περίπτωση έχει η ΕΡΤ-ΑΕ και ο Ο.Τ.Ε.

7. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας που ισχύουν για τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.

Άρθρο 22

Πρόταση της Επιτροπής

1. Η πρόταση της Επιτροπής σχηματίζεται και διατυπώνεται κατά τον τρόπο που σχηματίζονται και διατυπώνονται οι αποφάσεις κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

2. Το πρακτικό της Επιτροπής, μαζί με την αίτηση και τα λοιπά έγγραφα, υποβάλλεται χωρίς καμιά καθυστέρηση στον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης. Περίληψη της πρότασης Επιτροπής καταχωρείται στο σχετικό βιβλίο που τηρείται στην Ειδική Υπηρεσία Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ).

3. Αντίγραφο του πρακτικού έχει δικαίωμα να πάρει ο αιτών, ο παρεμβαίνων, καθώς και κάθε τρίτος που έχει έννομο συμφέρον. Με πράξη του προέδρου της Επιτροπής ορίζεται εκείνος που έχει σχετικό έννομο συμφέρον.

4. Η πρόταση της Επιτροπής πρέπει να περιέχει σαφή και πλήρη αναφορά ως προς όλα τα στοιχεία της άδειας ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού.

Άρθρο 23

Ανάκληση της άδειας

1. Η άδεια μπορεί να ανακληθεί για ορισμένο χρόνο ή εξ ολοκλήρου, μετά από πρόταση της Επιτροπής για την Τοπική

Ραδιοφωνία, ύστερα από αίτηση εκείνου μόνο που έχει έννομο συμφέρον ή της Ειδικής Υπηρεσίας Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ) ή της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών.

2. Η Επιτροπή σε κάθε περίπτωση καλεί σε ακρόαση το φορέα του σταθμού.

3. Η άδεια ανακαλείται για τους ακόλουθους λόγους:

α. Σοβαρή παράβαση του νόμου και του παρόντος διατάγματος, ως και των όρων χορήγησης της άδειας.

β. Μη συμμόρφωση στις συστάσεις ή αποφάσεις της Επιτροπής για την Τοπική Ραδιοφωνία ή της Επιτροπής Δεοντολογίας του σταθμού ή του Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου.

4. Η απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης είναι αμέσως εκτελεστή. Η άμεση διακοπή της λειτουργίας του σταθμού εξασφαλίζεται με κάθε νόμιμο τεχνικό ή άλλο μέσο.

5. Η Επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία έχει την υποχρέωση να προτείνει στο συντομότερο δυνατό χρόνο, εφόσον συντρέχει περίπτωση της παραγράφου 3, την ανάκληση της άδειας λειτουργίας των ραδιοφωνικών σταθμών, όταν η ανάκληση ζητείται από εκείνον που θίγεται ή βλάπτεται άμεσα ή την Ειδική Υπηρεσία Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ) ή την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών.

Άρθρο 24

Μεταβατική διάταξη

1. Μέχρι την ίδρυση και συγκρότηση της Ειδικής Υπηρεσίας Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΕΥΜΜΕ), οι αρμοδιότητες της ασκούνται από τη Διεύθυνση Εποπτείας της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών.

2. Όσες αιτήσεις έχουν υποβληθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του διατάγματος αυτού, δεν απορρίπτονται ως απαράδεκτες,

εκτός εάν δε συμπληρώσουν αυτές ή δεν προσκομίσουν οι αιτούντες τα δικαιολογητικά που προβλέπει το διάταγμα αυτό μέσα σε εύλογη προθεσμία, που θα ορίσει η Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία.

Στον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος διατάγματος.

III. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ

Κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και
Εσωτερικών υπ' αριθμ. 12664/Ζ2/947/4-5-88 (Φ.Ε.Κ Β' 311/24-5-
88).

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Το Ν. 1558/85.
2. Το άρθρο 2 του νόμου 1730/87 (ΦΕΚ 145Α').
3. Τα άρθρα 9 και 15 του Π. Δ. 25/1988 (ΦΕΚ 10Α').
4. Τη γνώμη της ΚΕΔΚΕ (Πρακτικό 13.3.1988), αποφασί-
ζουμε:

I. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ. (ΕΔ):

1. Οι Ε.Δ. παρακολουθούν την τήρηση των αρχών
λειτουργίας εκπομπών και διαφημίσεων, ιδίως του άρθρου 3 του
Ν. 1730/87, καθώς επίσης και της προγραμματικής δήλωσης που
έχει υποβληθεί με την αίτηση για τη χορήγηση ή ανανέωση
άδειας τοπικού σταθμού.

2. Δεν παρεμβαίνουν στο έργο της διοίκησης και το
πρόγραμμα του σταθμού.

3. Τα μέλη της Ε.Δ. είναι άμισθα και δε συνδέονται με το
σταθμό ή το φορέα του με καμία σύμβαση που περιέχει
αντάλλαγμα σε βάρος του σταθμού ή του φορέα ή υπέρ του
μέλους.

4. Μπορεί να καταβάλλεται σε μέλη της Ε.Δ. αποζημίωση, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 παρ. 2 του Π.Δ. 25/88.

5. Συνεδριάζουν μία φορά το μήνα σε τακτή ημερομηνία και προκαθορισμένο χώρο και έκτακτα, όταν τους ζητηθεί από το φορέα της άδειας ή με πρόσκληση του Προέδρου της Επιτροπής ή των 2/5 των μελών της.

6. Η Ε.Δ. εκλέγει πρόεδρο στην πρώτη μετά τον ορισμό της συνεδρίαση, με μυστική ψηφοφορία και την απλή πλειοψηφία των παρόντων μελών.

7. Ο πρόεδρος διευθύνει τη συζήτηση και συγκαλεί τις έκτακτες συνεδριάσεις.

8. Στις συνεδριάσεις των Ε.Δ. μπορούν να παραστούν και να ζητούν το λόγο όσοι θεώρησαν ότι θίγονται από εκπομπή του σταθμού.

9. Οι αποφάσεις είναι αιτιολογημένες και κοινοποιούνται στο φορέα της άδειας, στη διεύθυνση του σταθμού και στο φυσικό ή νομικό πρόσωπο που θεώρησε ότι θίγεται από εκπομπή του σταθμού.

10. Οι αποφάσεις που διαπιστώνουν παράβαση των αρχών λειτουργίας του σταθμού κοινοποιούνται και στην επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία, μέσω της γραμματείας της.

11. Η Ε.Δ. είναι υποχρεωμένη να απαντά σε κάθε ενδιαφερόμενο σχετικά με εκπομπή του σταθμού, το αργότερο σ' ένα μήνα από την έγγραφη υποβολή παραπόνων.

12. Κατά τα λοιπά ισχύουν οι διατάξεις περί συλλογικών οργάνων της Διοίκησης (άρθρο 19 ν. 1599/86).

II. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ (Ε.Δ.):

1. Τα μέλη των Ε.Δ. πρέπει να είναι πρόσωπα που διαμένουν στην περιφέρεια του σταθμού και έχουν διακριθεί στις επιστήμες, τη δημοσιογραφία, τις τέχνες, ή έχουν γενικότερα

ιδιαίτερο κύρος στην κοινωνική ζωή της περιφέρειας του σταθμού. Πρέπει να λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα, ώστε οι Ε.Δ. να είναι αντιπροσωπευτικές για το σύνολο της τοπικής κοινωνίας.

2. Οι Επιτροπές Δεοντολογίας Ρ/Σ των ΟΤΑ συγκροτούνται ως εξής:

α. Η συγκρότηση των Ε.Δ. ορίζεται με ομόφωνη απόφαση του οικείου Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου.

β. Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί ομοφωνία στην πρώτη συνεδρίαση, το Δ.Σ. ή Κ.Σ. συνέρχεται σε νέα συνεδρίαση εντός 7 ημερών, κατά την οποία οι επικεφαλές των συνδυασμών που μετέχουν στο Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο ανακοινώνουν στον Πρόεδρο τα πρόσωπα που προτείνουν ως μέλη της Ε.Δ. στις θέσεις που τους αναλογούν, σύμφωνα με τις έδρες τις οποίες κατέλαβαν κατά τη μέρα ανακήρυξης των επιτυχόντων από το Πρωτοδικείο. Κάθε συνδυασμός υποδεικνύει στην Επιτροπή Δεοντολογίας αριθμό μελών ανάλογο με τον αριθμό μελών που διαθέτει στο Δ.Σ. ή Κ.Σ.

γ. Σε περίπτωση που ο ραδιοσταθμός ανήκει σε διαδημοτική—διακοινοτική επιχείρηση, τα μέλη της επιτροπής Δεοντολογίας ορίζονται ομοφώνως από το Διοικητικό Συμβούλιο και αν αυτό δεν επιτευχθεί, σε επόμενη συνεδρίαση εντός 7 ημερών, αντιπροσωπευτικά επίσης, σύμφωνα με την ιδρυτική πράξη.

3. Σε περίπτωση που ο ραδιοσταθμός ανήκει σε φυσικό πρόσωπο, η επιτροπή Δεοντολογίας ορίζεται από το πρόσωπο αυτό.

4. Σε περίπτωση που ο ραδιοσταθμός ανήκει σε νομικό πρόσωπο, η επιτροπή Δεοντολογίας ορίζεται από τη γενική συνέλευση των μελών ή μετόχων ή από το αντίστοιχο συλλογικό όργανο, το οποίο εκλέγει και ελέγχει τη διοίκηση του νομικού προσώπου ή με κοινή δήλωση της πλειοψηφίας των μετόχων όταν πρόκειται για προσωπική Εταιρεία ή Ε.Π.Ε.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

ΙV. ΠΡΟΣΩΡΙΝΕΣ ΑΔΕΙΕΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΡΑΔΙΟΣΤΑΘΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΧΥΟΣ, ΑΠΟ ΔΗΜΟΥΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Κοινή απόφαση των υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Μεταφορών και Επικοινωνιών υπ' αριθμ. 14631/Ζ2/2691/29-5-87 (Φ.Ε.Κ Β' 267/29-5-87).

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Έχοντας υπόψη:

α) Το άρθρο 10 παρ. 3 του Ν.Δ. 216/74.

β) Τη Δήλωση της Κυβέρνησης που καταχωρήθηκε και στο άρθρο 2 παρ. 4 του σχεδίου νόμου «Ελληνική Ραδιοφωνία — Τηλεόραση — Ανώνυμη Εταιρεία (ΕΡΤ-ΑΕ)», ότι θα δοθεί και στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης η δυνατότητα ίδρυσης και λειτουργίας ραδιοφωνικών σταθμών τοπικής ισχύος.

γ) Την από 27.5.87 απόφαση του Προέδρου της Βουλής για τη συγκρότηση της ειδικής διακομματικής κοινοβουλευτικής επιτροπής, που έχει ως αντικείμενο την επεξεργασία και διατύπωση των όρων και προϋποθέσεων ίδρυσης και των αρχών της λειτουργίας των ραδιοφωνικών σταθμών που θα ιδρύσουν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και οι Έλληνες πολίτες ή νομικά πρόσωπα που θα ελέγχονται από Έλληνες πολίτες.

δ) Την ανάγκη πειραματικής λειτουργίας και προετοιμασίας για πλήρη εφαρμογή του νέου θεσμού των τοπικής ισχύος μη κρατικών ραδιοφωνικών σταθμών, αποφασίζουμε:

1. Επιτρέπουμε προσωρινά και μέχρι την οριστική

νομοθετική ρύθμιση, τη λειτουργία ραδιοσταθμών τοπικής ισχύος από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

2. Οι σχετικές άδειες εκδίδονται με απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης, μετά από αίτηση των ενδιαφερομένων.

3. Η σχετική άδεια ισχύει μέχρι την έκδοση οριστικής άδειας ή μέχρι την ανάκλησή της για σπουδαίο λόγο ή για παράβαση των όρων και προϋποθέσεων με τις οποίες έχει εκδοθεί.

Η άδεια δε μεταβιβάζεται για οποιαδήποτε αιτία και είναι αναπαλλοτρίωτη.

5. Κάθε Οργανισμός ή ομάδα Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχει το δικαίωμα να αποκτήσει μόνο μία άδεια.

6. Δεν επιτρέπεται η δικτύωση μεταξύ περισσότερων ραδιοσταθμών.

Δικτύωση, κατά την έννοια της απόφασης αυτής, είναι ιδίως κάθε διαμόρφωση προγράμματος που ταυτίζεται με οποιοδήποτε τρόπο, ολικά ή μερικά, κατά το περιεχόμενο ή τα δηλωτικά στοιχεία άλλων ραδιοσταθμών, με ταυτόχρονη ή μη ταυτόχρονη μετάδοση.

7. Η άδεια εκδίδεται μετά από αίτηση που υποβάλλεται στον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης, την οποία συνοδεύουν με ποινή απαραδέκτου τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

α) Απόφαση του οικείου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου.

β) Γνωστοποίηση του προσώπου που έχει οριστεί ως υπεύθυνος για το περιεχόμενο του προγράμματος.

γ) Γνωστοποίηση προσώπου που έχει οριστεί υπεύθυνος για την τεχνική εποπτεία και λειτουργία του ραδιοσταθμού. Το πρόσωπο αυτό πρέπει να κατέχει άδεια ραδιοηλεκτρολόγου Α' ή Β' ή πτυχίο τεχνολόγου ηλεκτρονικού, αναλόγως της ισχύος του σταθμού και των ιδιαίτερων τεχνικών χαρακτηριστικών και συνθηκών λειτουργίας.

δ) Πλήρη τεχνική μελέτη για τη λειτουργία του ραδιο-

σταθμού. Η μελέτη πρέπει να περιλαμβάνει πλήρη τεχνικά χαρακτηριστικά της εγκατάστασης (πομπός, κεραία, γραμμή μεταφοράς, στούντιο, συστήματα εγγραφής, ισχύς παρασιτικών ακτινοβολιών κ.λ.π.), τη θέση της εγκατάστασης (γεωγραφικές συντεταγμένες και υψόμετρο από επιφάνεια θαλάσσης) και όποιο άλλο στοιχείο είναι αναγκαίο, ώστε η αρμόδια υπηρεσία να είναι σε θέση να κρίνειαν με τη λειτουργία του ραδιοσταθμού θα διασφαλίζεται η ανεμπόδιση λειτουργία των εθνικών δικτύων Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης, των ραδιοδικτύων των Ενόπλων Δυνάμεων, της Ελληνικής Αστυνομίας, του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας (ΟΤΕ), της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας, του Υπουργείου Ναυτιλίας και κάθε άλλου κρατικού ή νομικού ιδιωτικού φορέα, είτε στην Ελλάδα, είτε στο εξωτερικό, σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις και κανονισμούς.

ε) Δήλωση, ως και τα αναγκαία γι' αυτή στοιχεία, ότι ο υπό ίδρυση ραδιοσταθμός πληροί, εκτός των παραπάνω, και τα εξής χαρακτηριστικά:

1. Σύστημα εκπομπής μονοφωνικό ή στερεοφωνικό: Σύμφωνα με CCIR REC. 450 - 2 (PILOT TONE SYSTEM για το στερεοφωνικό).

2. Περιοχή Συχνοτήτων: 87,5 - 107,7 MHz (μη συμπεριλαμβανομένων των ορίων).

3. Ανοχή συχνότητας: ± 500 HZ

4. Απόκλιση της φέρουσας συχνότητας για 100% διαμόρφωση: ± 75 KHZ

5. Είδος διαμόρφωσης: F 3E

6. Ακτινοβολία παρασιτικών συχνοτήτων: 60 DB, χωρίς να υπερβαίνει το 1mW. Ιδιαίτερα για τη ζώνη συχνοτήτων 108-137 MHz, η ισχύς οποιασδήποτε παρασιτικής συνιστώσας δε θα υπερβαίνει τα 250 μ W.

στ) Γενικές αρχές διαμόρφωσης προγράμματος και γενική περιγραφή του (τοπικός χαρακτήρας, ζώνες προγράμματος,

πρόσβαση πολιτισμικών, κοινωνικών, νεολογιστικών, κ.α. φορέων).

8. Το Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης, αμέσως μετά την υποβολή της αίτησης, οφείλει να ζητήσει μέσα σε δέκα ημέρες από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών να γνωμοδοτήσει αν η λειτουργία του αιτούμενου ραδιοφωνικού σταθμού δεν παρεμποδίζει τις τηλεπικοινωνίες που αναφέρονται παραπάνω (76') και βρίσκεται μέσα στα πλαίσια των διεθνών συμβάσεων και κανονισμών. Το Υπουργείο Μεταφορών, μέσα σε ίσο χρονικό διάστημα, οφείλει να γνωμοδοτήσει εάν ο τεχνικός εξοπλισμός και οι εγκαταστάσεις του συγκεκριμένου ραδιοσταθμού πληρούν τις αναγκαίες τεχνικές προδιαγραφές.

9. Το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών, εφόσον όλες οι παραπάνω τεχνικές κ.λ.π. προϋποθέσεις έχουν καλώς, ενημερώνει σχετικά το Υπ. Προεδρίας, στο οποίο και προτείνει την προς εκχώρηση κατάλληλη συχνότητα λειτουργίας του νέου σταθμού, υπό την αίρεση της επίτευξης συντονισμού με γειτονικές χώρες — όπου τούτο απαιτείται από την περιοχική σύμβαση ραδιοφωνίας FM (Γενεύη 1984).

Για τον παραπάνω σκοπό, η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών εξουσιοδοτείται να συγκεντρώνει και να αξιολογεί όλες τις αναγκαίες πληροφορίες από οποιοδήποτε κρατικό ή ιδιωτικό φορέα ή πρόσωπο.

10. Ο Υπουργός Προεδρίας της Κυβέρνησης, προκειμένου να χορηγήσει προσωρινή άδεια λειτουργίας ραδιοσταθμού, μπορεί να προκαλέσει και τη γνωμοδότηση Επιτροπής, η οποία αποτελείται από:

α) Έναν ανώτατο ή ανώτερο δικαστή των πολιτικών ή διοικητικών δικαστηρίων, ως Πρόεδρο.

β) Ένα νομικό που έχει εμπειρία στο Δίκαιο των μαζικών μέσων επικοινωνίας.

γ) Έναν καθηγητή ΑΕΙ ή ΤΕΙ σε αντίστοιχο γνωστικό αντικείμενο.

δ) Πρόεδρο ή εξουσιοδοτημένο μέλος του Δ.Σ. της ΕΡΤ-1.

ε) Τον αρμόδιο διευθυντή ή αναπληρωτή του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών.

11. Η γνωμοδότηση της Επιτροπής δεν είναι υποχρεωτική για τον Υπουργό.

12. Οι συνεδριάσεις της Επιτροπής είναι δημόσιες και εφαρμόζονται αναλόγως οι κανόνες των ασφαλιστικών μέτρων του Κ. Πολ. Δ.

13. Οι αιτούντες μπορούν να παραστούν και με πληρεξούσιο δικηγόρο.

14. Η χορηγούμενη άδεια πρέπει να αναγράφει:

Το δήμο ή κοινότητα, την ονομασία ή άλλο σημείο αναγνώρισης του σταθμού, τον υπεύθυνο προγράμματος και τον τεχνικό υπεύθυνο, τη συχνότητα λειτουργίας του σταθμού, τις γεωγραφικές συντεταγμένες και το υψόμετρο της θέσεως της κεραίας, το ύψος της κεραίας από το έδαφος, την πόλωση της κεραίας, το σύστημα εκπομπής (στερεοφωνικό ή μονοφωνικό), την ολικώς ενεργό ακτινοβολούμενη ισχύ, καθώς και τις μειώσεις ισχύος που έχουν τυχόν επιβληθεί προς ορισμένες κατευθύνσεις και κάθε άλλο αναγκαίο στοιχείο.

15. Οι κάτοχοι της άδειας οφείλουν να διευκολύνουν κάθε τεχνικό έλεγχο από τα αρμόδια όργανα του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών.

16. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσής τους στην προηγούμενη υποχρέωση, καθώς και σε κάθε άλλη περίπτωση παράβασης οποιουδήποτε όρου της άδειας, επιβάλλεται με απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης, ύστερα από γνώμη της παραπάνω Επιτροπής, η ανάκληση της άδειας και η διακοπή λειτουργίας του σταθμού με τη σφράγιση του ή με άλλο πρόσφορο τρόπο. Η απόφαση αυτή είναι αμέσως εκτελεστή.

17. Στο Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης τηρείται βιβλίο στο οποίο καταχωρούνται αμέσως οι αιτήσεις για τη χορήγηση προσωρινών αδειών. Στις σχετικές σημειώσεις

σημειώνεται η ακριβής χρονολογία υποβολής της σχετικής αίτησης με όλα τα αναγκαία στοιχεία, και συνυπογράφεται η σχετική σημείωση από τον αιτούντα ή από ειδικά εξουσιοδοτημένο από αυτόν πρόσωπο.

18. Στο ίδιο βιβλίο καταχωρούνται οι άδειες με όλα τα απαραίτητα στοιχεία προσδιορισμού.

19. Το βιβλίο αυτό είναι προσιτό σε οποιοδήποτε πολίτη.

Η απόφαση αυτή ισχύει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και θα κυρωθεί με νόμο.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Υ. Σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος με θέμα: «Έγκριση τεχνικού κανονισμού εγκατάστασης και λειτουργίας κεραίας τηλεόρασης και ραδιοφωνίας — Ατομική και συλλογική κεραία για συμβατική και δορυφορική τηλεόραση και ραδιοφωνία — Κυκλώματα για ραδιοτηλεοπτική λήψη σε οικισμούς — Πειραματικές μορφές λήψης δορυφορικών ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων»*.

Έχοντας υπόψη:

1. -Τις διατάξεις του υπ' αριθμ. 8/9-6-73 νομοθετικού διατάγματος «Περί Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού» (ΦΕΚ 224/Α) και ειδικά το άρθρο 110 αυτού που διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 31 παρ. 1 του ν. 1577/85 «Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός» (ΦΕΚ 21./Α/85).

2. -Την υπ' αριθμ. 296/88/14-1-87 (ΦΕΚ 31/Β/22-1-87) απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, παράταση ισχύος των διατηρουμένων διατάξεων του ν. 8/τος 8/1983 «Περί Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού».

3. -Τις διατάξεις του ν. 1512/1985 (ΦΕΚ 4/Α/85) «Τροποποίηση και συμπλήρωση πολεοδομικών διατάξεων, ρύθμιση συναφών θεμάτων του Ταμείου Νομικών» και ειδικότερα το άρθρο 6 αυτού.

4. -Τις διατάξεις του άρθρου 3 παράγραφος 5 του ν. 1772/1988 (ΦΕΚ Α' 91/88) Τροποποίηση διατάξεων του ν. 1577/1985 «Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός» και άλλες σχετικές διατάξεις»

5. -Τις διατάξεις του άρθρου 16 παρ. 1 του Ν. 1730/87 «Ελληνική Ραδιοφωνία — Τηλεόραση — Ανώνυμη Εταιρεία

* Έχει ήδη υποβληθεί για επεξεργασία στο ΣτΕ και έχει συνταχθεί το Πρωτόκολλο 835/88.

ΕΡΤ-ΑΕ» (ΦΕΚ 145 Α'), όπως έχει τροποποιηθεί.

6. -Τις διατάξεις του ν. 1512/85 «Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα», (ΦΕΚ 137/Α).

7. -Την υπ' αριθμ. Υ. 1291/87 απόφαση του Πρωθυπουργού «Σύσταση θέσης αναπληρωτή Υπουργού στα Υπουργεία Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Μεταφορών και Επικοινωνιών και Υφυπουργού στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας» (ΦΕΚ 526/Β).

8. -Την υπ' αριθμ. Υ. 1436/1987 απόφαση του Πρωθυπουργού «Καθορισμός αρμοδιοτήτων και Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων Μανόλη Παπαστεφανάκη» (ΦΕΚ 549/Β).

9. -Τις διατάξεις του από 3-9-83 Π. Δ/τος (ΦΕΚ 394/Δ) «Τρόπος έκδοσης οικοδομικών αδειών και ελέγχου των ανεγειρομένων οικοδομών» όπως ισχύει.

10. -Τις διατάξεις του από 10-8-81 Π. Δ/τος «Περί κεραιών τηλεόρασης — ραδιοφωνίας» (ΦΕΚ 451/Δ).

11. -Το Ν. Δ. 165/73 «Περί Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών της Ελλάδος» και ειδικότερα τα άρθρα 5, 6 και 47.

12. -Το Νόμο 1504/1984 (ΦΕΚ 196 Α' /4-12-84) (με τον οποίο κυρώθηκε από την Ελλάδα η Διεθνής Σύμβαση Τηλεπικοινωνιών, Ναϊρόμπι, 1982) σε συνδυασμό με τον Κανονισμό Ραδιοεπικοινωνιών (έκδοση της Δ. Ε. Τ. /ITU 1982, αναθεωρημένη το 1985), τον οποίο δεσμεύτηκε να τηρεί η χώρα μας με την κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης Τηλεπικοινωνιών.

13. -Το Ν. Δ. 1237/1972 (ΦΕΚ 191 Α' /31-10-1972) «Περί κυρώσεως Συμφωνιών αφορωσών εις το Παγκόσμιον Σύστημα Τηλεπικοινωνιών δια δορυφόρων (INTELSAT)».

14. -Το Νόμο 1713/1987 (ΦΕΚ Α' /8-7-1987) «Κύρωση Σύμβασης και Συμφωνίας, σχετικών με την ίδρυση και εκμετάλλευση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Δορυφορικών Τηλεπικοινωνιών «EUTELSAT» και των Παραρτημάτων και Πρωτοκόλλου αυτών».

15. -Την υπ' αριθμ. /1988 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας, με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εθνικής Οικονομίας, Μεταφορών και Επικοινωνιών, Εμπορικής Ναυτιλίας και του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων,

Αποφασίζουμε

Άρθρο 1*

Εγκρίνεται ο τεχνικός κανονισμός εγκατάστασης και λειτουργίας κεντρικής κεραίας τηλεόρασης — ραδιοφωνίας στα κτίρια, όπως ακολουθεί:

A. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

1. Γενικοί όροι

1. 1. Εγκατάσταση κεντρικής κεραίας είναι ένα συγκρότημα κεραιών, που λαμβάνει ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά σήματα από επίγειους ή δορυφορικούς σταθμούς και τροφοδοτεί ταυτόχρονα μέσω καταλλήλων διατάξεων πολλούς ραδιοφωνικούς — τηλεοπτικούς δέκτες μέσα στο ίδιο κτίριο ή σε συγκρότημα κτιρίων, στην έκταση που προσδιορίζεται από τα άρθρα 3, 4 και 6 του παρόντος Π. Δ/τος.

Οποιοσδήποτε δέκτης θα πρέπει να λαμβάνει στην είδοδό του την ελάχιστη τάση σήματος που ορίζεται από αυτόν τον κανονισμό για την εξασφάλιση της καλής λειτουργίας και τον ελάχιστο λόγο σήματος προς θόρυβο (S/N) και την ελάχιστη παραμόρφωση.

1. 2. Οι εγκαταστάσεις κεντρικής κεραίας λήψεως επιγείων σταθμών περιλαμβάνουν:

α. Κεραίες ραδιοφωνικής — τηλεοπτικής λήψης διαφόρων περιοχών συχνοτήτων και διαύλων με τα στηρίγματά τους και τα τυχόν φίλτρα και μετασχηματιστές προσαρμογής χαρακτηριστικών αντιστάσεων.

* Το μεγαλύτερο μέρος του άρθρου 1 αναφέρεται σε λεπτομερείς τεχνικές προδιαγραφές και για το λόγο αυτό παραλείπεται στη παρούσα έκδοση.

β. Ιστό με τα στηρίγματά του

γ. Μείκτες ή προενισχυτές σήματος κεραίας περιοχής συχνοτήτων ή διαύλου με το τροφοδοτικό τους.

1. 3. Οι εγκαταστάσεις κεντρικής κεραίας λήψης δορυφορικών σταθμών περιλαμβάνουν:

α. Δορυφορικές κεραίες ραδιοφωνικής — τηλεοπτικής λήψης διαφόρων περιοχών συχνοτήτων με τα εξαρτήματα στήριξης και ευθυγράμμισης της χοάνης τροφοδοσίας (FEEDHORN).

β. Κατάλληλο σύστημα στήριξης — σκόπευσης της κεραίας. Προαιρετικά μπορεί να υπάρχει σύστημα τηλεχειριζόμενης σκόπευσης της κεραίας προς οποιοδήποτε δορυφόρο.

γ. Μετατροπές και ενισχυτές χαμηλού θορύβου (LNB).

δ. Κατάλληλους δορυφορικούς δέκτες για τη λήψη και ανάδειξη των δορυφορικών ραδιοφωνικών — τηλεοπτικών σημάτων με εξόδους, σε συχνότητα ή κανάλι, κατάλληλες για λήψη από κοινό ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό δέκτη.

ε. Κατάλληλο σύστημα τροφοδοσίας του όλου συστήματος με τις απαραίτητες προσαπίες.

1. 4. Οι πιο πάνω (1. 2 και 1. 3) εγκαταστάσεις πρέπει να περιλαμβάνουν:

α. Ενισχυτές γραμμής σήματος, κατανεμητές, φίλτρα, υποδοχές κεραίας.

β. Κατάλληλο καλωδιακό σύστημα διανομής σήματος.

γ. Γείωση και αγωγούς γείωσης.

2. Περιοχές συχνοτήτων

Οι περιοχές συχνοτήτων που μπορεί να καλύπτει η εγκατάσταση είναι:

2. 1. Ραδιοφωνία — Τηλεόραση επιγείων σταθμών

α. Περιοχή μακρών, μεσαίων και βραχέων κυμάτων

β. Περιοχή υπερβραχέων (FM) (87,5 — 108 MHz)

γ. Περιοχή I (47 — 68 MHz)

δ. Περιοχή III (174 — 230 MHz)

ε. Περιοχή IV και V (470 — 862 MHz)

2. 2. Ραδιοφωνία — Τηλεόραση δορυφορικών σταθμών
2. 2. 1. Συχνότητες της σταθερής δορυφορικής υπηρεσίας (FSS)
- α. Περιοχή 3,6 - 4,2 GHz
- β. Περιοχή 10,9 - 11,7 GHz
2. 2. 2. Συχνότητες άμεσης δορυφορικής λήψης (DBS)
Περιοχή 11,7 - 12,5 GHz
2. 2. 3. Οποιαδήποτε άλλη περιοχή ήθελε καθιερωθεί μελλοντικά για λήψη δορυφορικών ραδιοτηλεοπτικών σημάτων διά διεθνών συμβάσεων.
-

Άρθρο 2

Ατομική και κεντρική κεραία νέου κτιρίου

1. Σε κάθε νεοανεγειρόμενο κτίριο επιτρέπεται στο δώμα ή στη στέγη του να εγκατασταθεί συμβατική κεντρική κεραία τηλεόρασης — ραδιοφώνου και επιβάλλεται η σύνταξη πλήρους μελέτης εγκατάστασης, σύμφωνα με τις διατάξεις του διατάγματος αυτού, εφόσον η παραπάνω κεραία τροφοδοτεί δύο τουλάχιστον διαμερίσματα με χρήση κατοικίας ή αυτοτελείς χώρους, ανάλογα με τη χρήση του κτιρίου.

Σε περίπτωση τοποθέτησης ατομικής ή κεντρικής κεραίας λήψης δορυφορικών ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων, επιβάλλεται η σύνταξη πλήρους μελέτης μιας εγκατάστασης, ανεξάρτητα από τον αριθμό των διαμερισμάτων ή αυτοτελών χώρων που τροφοδοτεί. Η κεραία αυτή, ατομική ή κεντρική, τοποθετείται σε οποιοδήποτε μέρος του κτιρίου ή του οικοπέδου που κρίνεται κατάλληλο.

2. Η σύνταξη της μελέτης γίνεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις των άρθρων 1 και 5 του παρόντος Προεδρικού Διατάγματος και τις προδιαγραφές μελετών του από 3-9-83 Π. Δ/τος (ΦΕΚ 394 Δ'), όπως κάθε φορά ισχύει.

3. Η παραπάνω μελέτη υποβάλλεται για έγκριση στην αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία, μαζί ή πριν από την αίτηση για

την πρώτη αυτοψία της παραγράφου 3 του άρθρου 7 του από 3-9-83 Π. Δ/τος (ΦΕΚ 394 Δ') όπως κάθε φορά ισχύει, για κάθε νεοανεγειρόμενο κτίριο.

4. Για κάθε έγκριση μελέτης που αφορά ατομική ή κεντρική κεραία λήψης δορυφορικών ραδιοηλεκτρονικών προγραμμάτων, η πολεοδομική υπηρεσία ενημερώνει την αρμόδια υπηρεσία του ΟΤΕ. Για ειδικά κτίρια με περισσότερα από 50 σημεία λήψεως, κατά τις διατάξεις της παραγράφου 21 του άρθρου 2 του νόμου 1577/85 περί ΓΟΚ, ή για κτίρια κατοικίας με περισσότερα από 30 διαμερίσματα, η έγκριση της μελέτης αυτής από την πολεοδομική υπηρεσία γίνεται ύστερα από γνώμη της αρμόδιας υπηρεσίας του ΟΤΕ και την, κατά το άρθρο 16 του ν. 1730/87, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 του Ν. 1772/1988, άδεια της ΕΡΤ-ΑΕ.

Άρθρο 3

Κεντρική κεραία τετραγώνου

1. Όμορες οικοδομές ενός οικοδομικού τετραγώνου μπορεί να έχουν κεντρική κεραία τηλεόρασης - ραδιοφώνου, σύμφωνα με τις διατάξεις του Διατάγματος αυτού, εφόσον αυτό ζητηθεί με απόφαση των συνιδιοκτητών ή ιδιοκτητών, που έχει ληφθεί κατά τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, του Ν. 3741/29, όπως συμπληρώθηκε με το Ν. Δ. 1024/71 (ΦΕΚ 232) και του Ν. 1563/85 (ΦΕΚ 150), σε συνδυασμό με τα άρθρα 12 και 13 του Ν. 1577/85 (ΦΕΚ 210 Α'). Η απόφαση αυτή πρέπει απαραίτητα να αναφέρεται και στην εκλογή ειδικού διαχειριστή, τη θητεία και τη διαδικασία ανανέωσής της, την αντικατάστασή του, καθώς και την εκλογή νέου ειδικού διαχειριστή.

2. Στην περίπτωση αυτή για τη σύνταξη, την υποβολή και την έγκριση της μελέτης, έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 4 του άρθρου 2 του παρόντος.

3. Η αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία μπορεί να επιτρέψει ή να επιβάλλει τη σύνδεση με ατομική ή κεντρική κεραία που έχει εγκατασταθεί σε όμορη οικοδομή του ίδιου τετραγώνου, εφόσον

αυτό είναι τεχνικά δυνατόν και τηρηθεί η διαδικασία της παρ. 4 του άρθρου 2 του παρόντος. Οι δαπάνες για την αρχική εγκατάσταση κεραίας επιμερίζονται, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις. Οι σχετικές διαφορές δικάζονται από το Μονομελές Πρωτοδικείο κατά τη διαδικασία των άρθρων 648 έως 657 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

Άρθρο 4

Σύνταξη, εφαρμογή της μελέτης, συντήρηση και έλεγχος εγκαταστάσεων.

1. Η εγκατάσταση κεντρικής κεραίας πρέπει οπωσδήποτε να καλύπτει τις περιοχές τηλεόρασης και ραδιοφωνίας υπερβραχέων (FM) και προαιρετικά τη λήψη δορυφορικών προγραμμάτων, καθώς και τις υπόλοιπες περιοχές ραδιοφωνίας (μακρών, μεσαίων, βραχέων).

Απαιτείται μία τουλάχιστον λήψη ανά διαμέρισμα με χρήση κατοικίας ή αυτοτελή χώρο, ανάλογα με τη χρήση του κτιρίου.

2. Η αρχική μέτρηση πεδίου στο σημείο εγκατάστασης για τον προσδιορισμό της κεντρικής κεραίας, γίνεται με ευθύνη του μελετητή.

3. Η σύνταξη της μελέτης, η εφαρμογή της και η συντήρηση των εγκαταστάσεων πραγματοποιούνται από τους έχοντες τα αντίστοιχα επαγγελματικά δικαιώματα, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά.

4. Το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών μπορεί να προβαίνει αυτεπαγγέλτως στον έλεγχο των εγκαταστάσεων που λειτουργούν, για διαπίστωση της τήρησης των διατάξεων του παρόντος κανονισμού. Όταν κατά τον έλεγχο διαπιστώνεται η μη τήρηση των διατάξεων του κανονισμού και των στοιχείων της μελέτης, εφόσον δεν έχουν διαφοροποιηθεί τα αρχικά δεδομένα βάσει των οποίων έγινε η μελέτη, ο εγκαταστάτης είναι υποχρεωμένος να αποκαταστήσει τις τυχόν ατέλειες ή ελλείψεις αδαπάνως για τον ιδιοκτήτη, μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες από την πιστοποίηση ατελειών ή ελλείψεων, διαφορετικά επιβάλλε-

ται χρηματική ποινή μέχρι το δεκαπλάσιο του προϋπολογισμού δαπάνης της εγκατάστασης και του αναστέλλεται η άδεια λειτουργίας του ηλεκτρονικού του εργαστηρίου, τουλάχιστον επί ένα τρίμηνο. Στην περίπτωση που διαπιστώνεται από τον έλεγχο ατέλεια στη μελέτη της εγκατάστασης, τηρείται η ίδια διαδικασία, η δε χρηματική ποινή επιβάλλεται στο μελετητή, καθώς και η αναστολή του δικαιώματος σύνταξης και υποβολής μελέτης τουλάχιστον επί ένα τρίμηνο. Κατά της επιβληθείσης ποινής υπάρχει δικαίωμα ένστασης μέσα σε ένα μήνα, επί της οποίας αποφαινεται τελεσίδικα ο υπουργός Μεταφορών και Επικοινωνιών.

Άρθρο 5

Μεταβατική διάταξη

1. Από την έναρξη της ισχύος του παρόντος Π. Δ/τος και σε αποκλειστική προθεσμία τριών (3) ετών υποχρεούνται:

α. Οι κύριοι των οικοδομών που ανεγέρθηκαν πριν την 24-12-1982 (ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του από 10-8-1981 Π. Δ/τος (ΦΕΚ 451/Δ/1981), και στις οποίες έχουν εγκατασταθεί ατομικές συμβατικές κεραίες ραδιοφώνου-τηλεόρασης να αντικαταστήσουν τις υπάρχουσες ατομικές κεραίες με κεντρική συμβατική κεραία, που θα κατασκευαστεί σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Π. Δ/τος. Ειδικά για τις οικοδομές που στερούνται εσωτερικού δικτύου διανομής, δεν είναι υποχρεωτική η εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κανονισμού που αναφέρονται στον τρόπο κατασκευής του δικτύου διανομής.

β. Οι κύριοι των οικοδομών που ανεγέρθηκαν μετά την 24-2-1982 και έχει εγκατασταθεί σ' αυτές κεντρική συμβατική κεραία ραδιοφώνου-τηλεόρασης, να πληρούν οι εγκαταστάσεις των οικοδομών τους τις απαιτήσεις αυτού του Π. Δ/τος.

2. Μέχρι τη συμπλήρωση της μεταβατικής περιόδου της προηγούμενης παραγράφου, επιτρέπεται η εγκατάσταση ατομικών κεραιών λήψης δορυφορικών ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων. Οι ατομικές αυτές κεραίες αποσύρονται μετά την

εγκατάσταση κεντρικής κεραίας, η οποία πραγματοποιείται στο χρονικό διάστημα, των τριών (3) χρόνων από την έναρξη της ισχύος αυτού του Π. Δ/τος. Η εγκατάσταση κεντρικής κεραίας τηλεόρασης-ραδιοφωνίας, με την οποία καλύπτεται η λήψη δορυφορικών ραδιοηλεκτρονικών προγραμμάτων, διέπεται από τις διατάξεις του παρόντος. Η εξαίρεση του τελευταίου εδαφίου της περίπτωσης α' της παραγρ. 1 του άρθρου αυτού ισχύει και στην περίπτωση αυτή.

Άρθρο 6

Κεντρική κεραία γειτονιάς

1. Με την επιφύλαξη εφαρμογής του επόμενου άρθρου 7 του παρόντος διατάγματος, τμήματα (γειτονιές) μιας πόλης ή ενός οικισμού, που περιλαμβάνουν περισσότερα του ενός οικοδομικά τετράγωνα και οι οποίες χαρακτηρίζονται μετά από γνώμη της επιτροπής της παρ. 3 του άρθρου 110 του ν. δ. 8/1973, όπως συμπληρώθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 3 του Π. Δ/τος της 10-8-81 (ΦΕΚ 451 Δ'), μπορεί να έχουν κοινή, κεντρική κεραία τηλεόρασης-ραδιοφώνου. Η επιτροπή αυτή γνωμοδοτεί και για τη θέση της συλλογικής κεραίας. Η κεραία αυτή μπορεί να τοποθετηθεί και σε κοινόχρηστο ή κοινόκτητο χώρο. Για την έγκριση της σχετικής μελέτης ισχύουν αναλόγως οι διατάξεις των παρ. 2 και 4 του άρθρου 2, καθώς και του άρθρου 4 του παρόντος Π. Δ/τος. Η αρμόδια πολεοδομική αρχή μπορεί να απαιτήσει τη συμπλήρωση της μελέτης για την κατασκευή ειδικού τεχνικού κέντρου ραδιοφωνικής και τηλεοπτικής λήψης και διανομής για τον κατά το νόμο τεχνικό έλεγχο από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΟΤΕ και της ΕΡΤ-ΑΕ.

2. Η σχετική αίτηση υποβάλλεται στην αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία από επιτροπή κατοίκων — ιδιοκτητών της πιο πλατιάς δυνατής αντιπροσώπευσης. Στην αίτηση επισυνάπτεται και η συμφωνία με βέβαιη χρονολογία, με την οποία ρυθμίζονται οι μεταξύ τους σχέσεις, ο τρόπος επιμερισμού των σχετικών δαπανών, ο τρόπος εκπροσώπησής τους και ιδίως η εκλογή

ειδικού διαχειριστή, η θητεία και η διαδικασία ανανέωσής της, η αντικατάστασή του και η εκλογή νέου ειδικού διαχειριστή. Εάν η συμφωνία ρυθμίζει θέματα για τα οποία απαιτείται ο τύπος συμβολαιογραφικού εγγράφου, πρέπει να περιβληθεί τον τύπο αυτό.

3. Η αρμόδια Πολεοδομική αρχή μπορεί να επιτρέψει ή να επιβάλλει τη σύνδεση με ατομική ή κεντρική κεραία που έχει ήδη εγκατασταθεί στην ίδια γειτονιά, εφόσον αυτό είναι τεχνικά δυνατό και τηρηθεί η διαδικασία της παρ. 4 του άρθρου 2 του παρόντος. Η σχετική αίτηση υποβάλλεται από την επιτροπή της προηγούμενης παραγράφου και σύμφωνα με αυτήν.

4. Οι σχετικές διαφορές δικάζονται από το Μονομελές Πρωτοδικείο κατά τη διαδικασία των άρθρων 648 έως 657 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

Άρθρο 7

Άδεια εγκατάστασης, λειτουργίας και εκμετάλλευσης κυκλωμάτων/καλωδιακών δικτύων.

1. Το διοικητικό συμβούλιο της ΕΡΤ-ΑΕ μπορεί να χορηγήσει άδεια για εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση εσωτερικών ενσυρμάτων ή καλωδιακών κυκλωμάτων / δικτύων ραδιοφωνίας και τηλεόρασης σε πρότυπους ή παραδοσιακούς οικισμούς, χωριά, τμήματα (γειτονίες) οικισμών με εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο, πολυκατοικίες με περισσότερα από 30 διαμερίσματα, ειδικά κτίρια εντός ή εκτός συγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου με περισσότερα από 50 σημεία λήψεως και σε περισσότερα από ένα κτίρια του ίδιου οικοδομικού τετραγώνου.

Όταν η άδεια αφορά τη λήψη δορυφορικών ραδιοηλεκτρονικών προγραμμάτων σε συχνότητες της σταθερής δορυφορικής υπηρεσίας (δηλαδή από τηλεπικοινωνιακούς δορυφόρους), αυτή δίνεται μετά από γνώμη του ΟΤΕ.

Η παραπάνω άδεια είναι απαραίτητη για την έγκριση από την αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία της σχετικής μελέτης.

2. Το ενσύρματο — καλωδιακό κύκλωμα/δίκτυο που βρίσκεται πάνω ή κάτω από κοινόχρηστους χώρους, αποτελεί μέρος του τηλεπικοινωνιακού δικτύου του ΟΤΕ. Ο φορέας της άδειας έχει το δικαίωμα να κάνει μόνο πράξεις συντήρησης αυτού του δικτύου. Κάθε άλλη επέμβαση και ιδίως προσθήκη υπηρεσιών πέραν εκείνων που αναφέρονται στην άδεια, γίνονται μόνο μετά από άδεια του ΟΤΕ και της ΕΡΤ-ΑΕ.

3. Παραδοσιακοί οικισμοί είναι εκείνοι που έχουν χαρακτηριστεί με τις διατάξεις του άρθρου 79 του Ν. Δ. 8/1973 (ΦΕΚ 124 Α΄) ή χαρακτηρίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν. 1577/85 «Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός» (ΦΕΚ 210). Πρότυποι οικισμοί, για τις ανάγκες εφαρμογής του διατάγματος αυτού, θεωρούνται οι οικισμοί, οι οποίοι σύμφωνα με γνώμη της αρμόδιας Επιτροπής Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (Ε.Π.Α.Ε.) έχουν ιδιαίτερο πολεοδομικό χαρακτήρα και ενδιαφέρον.

Άρθρο 8

Σκοπός και φύση της άδειας

1. Η άδεια χορηγείται για το, σύμφωνα με το άρθρο 15 του Συντάγματος, σκοπό και αποστολή της ραδιοφωνίας και τηλεόρασης.

2. Η άδεια είναι αναπαλλοτρίωτη.

3. Η άδεια χορηγείται μόνο για τη λήψη ήχου και εικόνας. Η λήψη μπορεί να περιλαμβάνει ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά δορυφορικά προγράμματα.

4. Η διανομή των προγραμμάτων πρέπει να είναι πλήρης, δίχως διακοπές ή αλλοιώσεις και να γίνεται ταυτόχρονα με τη λήψη τους στο κέντρο διανομής.

5. Τα παραπάνω κυκλώματα μπορούν να μεταφέρουν τα ραδιοφωνικά προγράμματα των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών που λειτουργούν σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 4 του Ν. 1730/87 (ΦΕΚ 145) και τις διατάξεις του Π. Δ. 25/88 (ΦΕΚ 10), δορυφορικά ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά προγράμματα και

οπωσδήποτε τα ραδιοφωνικά της περιοχής των υπερβραχέων (FM) και τα τηλεοπτικά προγράμματα της ΕΡΤ-ΑΕ.

Άρθρο 9

Ειδικώς για δορυφορικά προγράμματα

1. Δεν μπορεί να δοθεί άδεια για τη μεταφορά δορυφορικών προγραμμάτων που είναι αντίθετα προς την, κατά το Σύνταγμα, αποστολή της ραδιοφωνίας και τηλεόρασης ή παραβιάζουν τις αρχές εκπομπών και διαφημίσεων που ισχύουν για την ΕΡΤ-ΑΕ. Επίσης, δεν μπορεί να δοθεί άδεια για πρόγραμμα το οποίο περιέχει διαφημίσεις που απευθύνονται κυρίως στο κοινό της χώρας εκτός αν προηγηθεί συμφωνία ανάμεσα στην ΕΡΤ-ΑΕ και τον ξένο ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό, και η συμφωνία αυτή εγκριθεί από τους Υπουργούς Προεδρίας της Κυβέρνησης και Εθνικής Οικονομίας.
2. Δεν επιτρέπεται ο υποτιτλισμός και η μεταγλώττιση των πιο πάνω προγραμμάτων, εκτός εάν προηγηθεί συμφωνία μεταξύ ΕΡΤ-ΑΕ και του ξένου ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού.
3. Η ΕΡΤ-ΑΕ, σε κάθε περίπτωση, επιφυλάσσεται να ζητά απ' το φορέα της άδειας, να μη μεταφέρει συγκεκριμένη ραδιοφωνική ή τηλεοπτική εκπομπή η οποία μεταδίδεται ταυτόχρονα από το εθνικό δίκτυο της ΕΡΤ-ΑΕ ή πρόκειται να μεταδοθεί σε εύλογο χρόνο.
4. Η ΕΡΤ-ΑΕ μπορεί να υποχρεώσει το φορέα της άδειας να παρεμβάλει ειδικό προειδοποιητικό σήμα σε εκπομπές ή προγράμματα που μπορούν να βλάψουν τους νέους και τα παιδιά.

Άρθρο 10

1. Άδεια για την εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση των κυκλωμάτων/καλωδιακών δικτύων του άρθρου 7 του διατάγματος αυτού μπορεί να δοθεί σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ένωση προσώπων.

2. Οι μετοχές ανωνύμων εταιρειών πρέπει να είναι ονομαστικές. Η υποχρέωση αυτή ισχύει και για τις εταιρείες που έχουν στην κυριότητά τους, ή ως ενέχυρο, μετοχές των παραπάνω εταιρειών.
3. Δεν επιτρέπεται η ενσύρματη ή ασύρματη δικτύωση μεταξύ διαφορετικών κέντρων λήψεως και διανομής.
4. Κατά τη χορήγηση της άδειας, η ΕΡΤ-ΑΕ καταβάλλει ιδιαίτερη επιμέλεια για την εξακρίβωση τυχόν ύπαρξης παραγόντων ή συνθηκών που διευκολύνουν τη δημιουργία μονοπωλίων ή ολιγοπωλίων και μπορεί, οποτεδήποτε, να ζητήσει οποιαδήποτε στοιχεία ή να διατάξει σχετικές έρευνες.
5. Η εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση των κυκλωμάτων αυτών μπορεί να γίνει και από θυγατρική εταιρεία της ΕΡΤ-ΑΕ, μόνη της ή σε συνεργασία με άλλη, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 14 του Ν. 1730/87 (ΦΕΚ 145).

Άρθρο 11

Χρόνος διάρκειας της άδειας

Η άδεια χορηγείται για χρονικό διάστημα μέχρι επτά ετών, που μπορεί όμως να ανανεώνεται.

Άρθρο 12

Δαπάνες εγκατάστασης λειτουργίας και εκμετάλλευσης

1. Ο φορέας της άδειας, για την κάλυψη των δαπανών εγκατάστασης, συντήρησης, λειτουργίας και γενικότερα διαχείρισης και εκμετάλλευσης των πιο πάνω κυκλωμάτων, μπορεί να προβλέψει και να επιβάλλει εφ' άπαξ εισφορά στο συνδρομητή του καλωδιακού δικτύου και συνδρομή σε ετήσια ή εξάμηνη βάση.
2. Η ΕΡΤ-ΑΕ μπορεί να εξαρτήσει τη χορήγηση της άδειας από την καταβολή τιμήματος, στο οποίο λαμβάνει υπόψη, ιδίως, τον αριθμό των συνδρομητών που προσδοκείται ότι θα κάνουν χρήση.

Άρθρο 13

Τεχνική Εποπτεία

1. Η τεχνική εποπτεία των εγκαταστάσεων της διάταξης διανομής και της χρήσης τους γίνεται απ' τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών ή τις αντίστοιχες της ΕΡΤ-ΑΕ και του Ο.Τ.Ε.
2. Για τη διευκόλυνση αυτής της εποπτείας, κάθε κύκλωμα έχει ειδικό τεχνικό κέντρο ραδιοφωνικής και τηλεοπτικής λήψης και διανομής. Η πρόσβαση για έλεγχο στο κέντρο αυτό είναι απόλυτα ελεύθερη στους έχοντες το δικαίωμα τεχνικής εποπτείας.
3. Η τεχνική εποπτεία περιλαμβάνει και κάθε ενέργεια για τη διαπίστωση της ενδεχόμενης χρήσης του κυκλώματος, ξένης προς το σκοπό για τον οποίο δίνεται η άδεια.

Άρθρο 14

Στοιχεία που αναγράφονται στην άδεια — Γνωστοποιήσεις

1. Η άδεια πρέπει να αναφέρει:
 - α) το φορέα της άδειας
 - β) την εδαφική έκταση ανάπτυξης του καλωδιακού δικτύου
 - γ) τα ουσιώδη τεχνικά χαρακτηριστικά στοιχεία των πάσης φύσεως εγκαταστάσεων
 - δ) τον τεχνικό υπεύθυνο του κυκλώματος
 - ε) τα προγράμματα που μεταφέρονται και σε περίπτωση που αυτά είναι δορυφορικά και τους συγκεκριμένους δορυφόρους που τα μεταφέρουν
 - στ) το χρόνο διάρκειας της άδειας
 - ζ) ειδικές υποχρεώσεις, όπως την παροχή διαφόρων στατιστικών στοιχείων, καθώς και επιφυλάξεις των δικαιωμάτων της ΕΡΤ-ΑΕ.
2. Η άδεια μπορεί να τροποποιηθεί ως προς οποιοδήποτε στοιχείο της μετά από αιτιολογημένη απόφαση του Δ.Σ. της ΕΡΤ-ΑΕ, ιδίως προς συμμόρφωση ή εναρμόνιση με τις

συμβατικές υποχρεώσεις της ΕΡΤ-ΑΕ ή του Ο.Τ.Ε. αντιστοίχως.

3. Αντίγραφο της άδειας, καθώς και κάθε τροποποίησή της, αποστέλλεται στην Ειδική Υπηρεσία Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας. Στην ίδια υπηρεσία τηρούνται και όλα τα στοιχεία νομιμοποίησης του φορέα, καθώς και κάθε μεταβολή των εταιρικών μερών ή μερίδων ή μετόχων. Τα στοιχεία αυτά επιδεικνύονται σε καθένα που έχει έννομο συμφέρον. Αντίγραφο της άδειας αποστέλλεται επίσης στο Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών και τον Ο.Τ.Ε.

Άρθρο 15

Διαδικασία χορήγησης άδειας

1. Η αίτηση για τη χορήγηση της άδειας του άρθρου 7 του διατάγματος αυτού, υποβάλλεται στην ΕΡΤ-ΑΕ και συνοδεύεται από:

α) Πλήρη Τεχνική Μελέτη, στην οποία περιλαμβάνονται, τουλάχιστον, τα στοιχεία του άρθρου 1 του διατάγματος αυτού.

β) Οικονομική μελέτη σκοπιμότητας και βιωσιμότητας της σχετικής πρότασης.

γ) Στοιχεία που αποδεικνύουν ή τεκμαίρουν τη σχετική βούληση ή προσδοκία των κατοίκων της περιοχής ανάπτυξης του καλωδιακού δικτύου.

δ) Τοπογραφικό διάγραμμα του οικισμού και τεχνικά στοιχεία.

2. Η αίτηση διαβιβάζεται από την ΕΡΤ-ΑΕ στο Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών, στον Ο.Τ.Ε. και τη Δ.Ε.Η. για τη διατύπωση γνώμης, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει και τροποποίηση της τεχνικής μελέτης.

3. Η θέση στην οποία τοποθετείται η κεραία, ορίζεται από την επιτροπή του άρθρου 110 παρ. 3 του ν. δ. 8/1973 «Περί Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού», όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 3 παρ. 2 του Π. Δ. της 10/8/1981 (ΦΕΚ 451 Δ').

4. Πριν απ' τη χορήγηση της άδειας η ΕΡΤ-ΑΕ ζητά την

προσκόμιση των συμφωνιών ή αδειών ή προσυμφώνων ή προεγκρίσεων μετάδοσης των προγραμμάτων από τους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς μετάδοσης ή εκμετάλλευσης των προγραμμάτων αυτών.

Άρθρο 16

Ανάκληση της άδειας

1. Οι άδειες ανακαλούνται μετά από αιτιολογημένη απόφαση του Δ.Σ. της ΕΡΤ-ΑΕ, για ουσιώδη παράβαση των όρων χορηγήσεώς τους ή των όρων όπως τροποποιήθηκαν.

Άρθρο 17

Διεθνείς Συμβάσεις — Επιφυλάξεις ΕΡΤ-ΑΕ και Ο.Τ.Ε.

1. Οι διατάξεις του διατάγματος αυτού δε θίγουν σε καμιά περίπτωση τις διεθνείς συμβάσεις για τις τηλεπικοινωνίες και τη ραδιοτηλεόραση, το διεθνή κανονισμό ραδιοεπικοινωνιών και τις διατάξεις εσωτερικού και διεθνούς δικαίου που προστατεύουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

2. Η ΕΡΤ-ΑΕ και ο Ο.Τ.Ε. σε καμιά περίπτωση δεν ευθύνονται έναντι τρίτων για τις αξιώσεις των κατά των φορέων των αδειών αυτών.

3. Η ΕΡΤ-ΑΕ και ο Ο.Τ.Ε. δεν ευθύνονται για ενδεχόμενες παρεμβολές από εγκαταστάσεις κάθε φύσης ή για διακοπές που οφείλονται στους δορυφόρους ή για οποιαδήποτε άλλη αιτία.

4. Σε όλες τις περιπτώσεις εφαρμογής του διατάγματος αυτού, πλην εκείνης του άρθρου 18, δεν επιτρέπεται η αναμετάδοση με ραδιοκύματα του περιεχομένου των λαμβανόμενων επίγειων ή δορυφορικών ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων.

5. Σε όλες τις περιπτώσεις εφαρμογής του διατάγματος αυτού, δεν επιτρέπεται η λήψη άλλων σημάτων, τα οποία εμπíπτουν στο απόρρητο της ανταπόκρισης ή επικοινωνίας

όπως αυτό προστατεύεται κατά το άρθρο 19 του Συντάγματος, το Ν. 1291/82 «Για την καταστολή της υποκλοπής των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και των σοβαρών προσβολών του απόρρητου της προφορικής επικοινωνίας και τροποποίηση άλλων διατάξεων» (ΦΕΚ 122), από το Ν. 1504/84 «Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης Τηλεπικοινωνιών (Ναϊρόμπι 1982) και των παραρτημάτων και πρωτοκόλλων», (άρθρο 22), (ΦΕΚ 196) και κάθε άλλη συναφή διάταξη.

6. Ο Ο.Τ.Ε. μπορεί να επιβάλλει τέλη χρήσης στους χρήστες κεραιών λήψης δορυφορικών ραδιοηλεκτρονικών προγραμμάτων σε συχνότητες της σταθερής δορυφορικής υπηρεσίας (δηλαδή από τηλεπικοινωνιακούς δορυφόρους). Ο καθορισμός των τελών γίνεται σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις, που αφορούν τον καθορισμό των τιμολογίων του Ο.Τ.Ε. Στις περιπτώσεις αυτές λαμβάνεται υπόψη κυρίως:

α. Η έκταση του δικτύου διανομής

β. Η χρήση των προγραμμάτων (εάν δηλαδή συνιστά εμπορική ή μη δραστηριότητα).

Άρθρο 18

Πειραματικές μορφές λήψης δορυφορικών ραδιοηλεκτρονικών προγραμμάτων.

1. Η ΕΡΤ-ΑΕ μπορεί να συμβληθεί με ερευνητικά ιδρύματα του δημόσιου τομέα, καθώς και με ΑΕΙ ή ΤΕΙ ή με τον Ο.Τ.Ε., με σκοπό την ασύρματη αναμετάδοση δορυφορικών προγραμμάτων, χωρίς τη χρήση καλωδιακών κυκλωμάτων για πειραματικούς σκοπούς, εφόσον αυτό διευκολύνει τη σχετική έρευνα και συμβάλλει στους σκοπούς και στους γενικότερους στόχους της ΕΡΤ—ΑΕ.

2. Η διάρκεια της σχετικής σύμβασης δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δύο έτη.

3. Η αναμετάδοση γίνεται στο όνομα και για λογαριασμό της ΕΡΤ—ΑΕ.

4. Η ΕΡΤ-ΑΕ μπορεί να συμφωνήσει όπως το σχετικό δικαίωμα επιλογής των προγραμμάτων γίνεται από το ερευνητικό ίδρυμα ή το Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. ή τον Ο.Τ.Ε., εκτός εάν παραβλάπτονται ουσιώδη συμφέροντά της.

Άρθρο 19

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος αρχίζει ένα μήνα από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

VI. Επιλογή προτάσεων της Επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία.

α. Πρόταση για τη χορήγηση άδειας σε Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Αριθμός 1

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

(Άρθρο 2 παρ. 10 ν. 1730/1988, άρθρο 16 Π. Δ. 25/1988)

Συγκείμενη από τους Θ. Κουρουσόπουλο, Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, Πρόεδρο, Αντ. Στασινό, Πρόεδρο του Αρείου Πάγου, Δημήτριο Μαθιόπουλο, Γεν. Γραμματέα της Ε.Σ.Η.Ε.Α, αναπληρωματικό μέλος σε αντικατάσταση του τακτικού μέλους Β. Κοραχάη Πρόεδρου της Ε.Σ.Η.Ε.Α, Εμμ. Πρωτονοτάριο, Καθηγητή Εθνικού Μετσοβείου Πολυτεχνείου, Ευάγγ. Βενιζέλο, Αναπληρωτή Καθηγητή Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, εισηγητή, μέλη.

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του Αρείου Πάγου στις 24 Μαρτίου 1988, παρουσία και της γραμματέως της Επιτροπής Ανθούλας Παπανικολάου, μονίμου υπαλλήλου της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών με Βαθμό Α', για να συζητήσει την αίτηση του Δήμου Αθηναίων, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο, και ο οποίος παρέστη με τον πληρεξούσιο Δικηγόρο Κ. Φιλιππίοπουλο, που τον διόρισε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο, και ο οποίος ζήτησε την αποδοχή της αίτησης.

Στη συζήτηση παρεμβαίνουν: 1) Οι Δήμοι Νικαίας, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο Στέλιο Λογοθέτη, Κερατσινίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο

Δημήτρη Σαράφογλου, Κορυδαλλού, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο Νίκο Θεμελή, Δραπετσώνας, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο Νίκο Μπεάζογλου και Περάματος, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο Γιάννη Πατσιλινάκο, και οι οποίοι παρέστησαν με τον πληρεξούσιο Δικηγόρο κ. Παναγιώτη Σαπουτζάκη, που διόρισαν με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο, και ο οποίος ζήτησε την αποδοχή της παρέμβασης.

2) Του Δήμου Άνω Λιοσίων, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο κ. Στέργιο Πανάγο, και ο οποίος παρέστη με τον πληρεξούσιο Δικηγόρο κ. Κωνσταντίνο Γιαννούλη, που τον διόρισε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο, και ο οποίος ζήτησε την αποδοχή της παρέμβασης.

3) Της Αμιγούς Διαδημοτικής Επιχείρησης με την επωνυμία «Διαδημοτική Επιχείρηση Ραδιοφωνίας Δυτικής Αττικής (ΔΕΡ-ΔΑ)», που εδρεύει στα Νέα Λιόσια Αττικής (οδός Αγίου Νικολάου 96), που εκπροσωπείται νόμιμα και παρέστη με τον πληρεξούσιο Δικηγόρο κ. Κωνσταντίνο Γιαννούλη, που τον διόρισε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο και ζήτησε την αποδοχή της παρέμβασης.

Οι παρεμβαίνοντες παραιτήθηκαν στο ακροατήριο των παρεμβάσεών τους.

1. Επειδή η υπό κρίση αίτηση υποβλήθηκε σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που τάσσει το άρθρο 17 παρ. 1 του Π. Δ. 25/1988 (Α' 10) και καταχωρήθηκε στο ειδικό βιβλίο αιτήσεων που τηρεί η Δ/ση Εποπτείας της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών (άρθρο 24 παρ. 1 Π. Δ. 25/1988), με αύξοντα αριθμό 1Α και ημερομηνία κατάθεσης την 17/2/88 (ώρα 12.32').

2. Επειδή η υπό κρίση αίτηση συνοδευόταν από τα αναγκαία, κατά το άρθρο 17 παρ. 2 του Π. Δ. 25/1988, στοιχεία και είναι παραδεκτή. Πιο συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τα δεδομένα του φακέλου:

α. Η αίτηση συνοδεύεται από απόφαση του οικείου Δημοτικού

Συμβουλίου (αριθμ. 619α/27.5.88) για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία δημοτικού ραδιοσταθμού.

β. Η αίτηση κατατέθηκε από τον Κωνσταντίνο Φιλιππόπουλο, ο οποίος ενήργησε δυνάμει του υπ' αριθμ. 7739/11.3.88 ειδικού συμβολαιογραφικού πληρεξουσίου της Συμβολαιογράφου Ελένης Γ. Κωνσταντοπούλου—Δεμερούτη.

γ. Δηλώθηκε η επωνυμία του σταθμού (ΑΘΗΝΑ 984 FM STEREO) και το σήμα του σταθμού, με το σχετικό λογότυπο και τη σχετική μουσική σύνθεση που έχει καταγραφεί σε μαγνητοταινία, η οποία βρίσκεται στο φάκελλο Νο 1Α.

δ. Γνωστοποιήθηκαν τα πρόσωπα που ορίζονται ως υπεύθυνοι των τομέων.

- ι) ενημέρωσης ο κ. Βαγγέλης Μπίστικας, Δημοσιογράφος.
- ii) μόρφωσης ο κ. Γιάννης Πράσσας, Δημοσιογράφος
- iii) ψυχαγωγίας ο κ. Θεόδωρος Αρκούλας, μουσικός σύμβουλος.

Από τους παραπάνω, ο υπεύθυνος ενημέρωσης κ. Βαγγέλης Μπίστικας είναι μέλος της ΕΣΗΕΑ (αρ. Μητρώου 542), που είναι αναγνωρισμένη δημοσιογραφική οργάνωση.

ε. Γνωστοποιήθηκε υπεύθυνος για την τεχνική εποπτεία και λειτουργία του σταθμού ο κ. Ηρακλής Λαμπρόπουλος. Ο παραπάνω έχει τα αναγκαία τυπικά προσόντα (άρθρο 17 παρ. 2 περ. ε' Π. Δ. 25/1988), όπως προκύπτει από το Αρ. 3986 δίπλωμα που βρίσκεται στο φάκελο σε επικυρωμένο φωτοαντίγραφο.

στ. Υποβλήθηκε πλήρης τεχνική μελέτη, που περιλαμβάνει τα στοιχεία που απαιτεί το άρθρο 17 παρ. 2 περ. στ' του Π. Δ. 25/1988 τη μελέτη αυτή εξέτασε —όπως θα αναφερθεί αναλυτικά σε επόμενη σκέψη—, κατά την προδικασία, η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών.

ζ. Υποβλήθηκε υπεύθυνη δήλωση του κ. Μιχάλη Ψαλίδα τεχνικού υπευθύνου του σταθμού, ότι ο υπό ίδρυση σταθμός πληροί τα τεχνικά χαρακτηριστικά που καθορίζονται στο άρθρο

8 Π. Δ. 25/1988.

η. Υποβλήθηκαν οι γενικές αρχές διαμόρφωσης του προγράμματος, καθώς και γενική περιγραφή της φυσιογνωμίας του σταθμού στους τομείς της ενημέρωσης, της επιμόρφωσης και της ψυχαγωγίας.

3. Επειδή έχει τηρηθεί η προδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 18 του Π. Δ. 25/1988, όπως προκύπτει από το υπ' αριθμ. 59003/8/17.3.88 έγγραφο της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών και από το υπ' αριθμ. 7864/546/22.3.88 έγγραφο της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών. Με τα παραπάνω έγγραφα διατυπώθηκαν οι παρατηρήσεις, και φεκτινήσεις προτάσεις των δύο υπηρεσιών και υποβλήθηκε η υπό κρίση αίτηση στην Επιτροπή. Ο αιτών έλαβε γνώση των εγγράφων αυτών και εξέθεσε τις απόψεις του, τόσο κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο όσο και γραπτά, με υπόμνημα που υποβλήθηκε μέσα στην προθεσμία των δέκα ημερών που του χορηγήθηκε κατά τη συζήτηση της αίτησης (ενώ του χορηγήθηκε κατά τη συζήτηση της αίτησης δεκαήμερη προθεσμία για την υποβολή υπομνήματος).

4. Επειδή κατά το άρθρο 15 παρ. 1, 2 και 3 του Π. Δ. 25/1988:

«1. Σε κάθε σταθμό της παραγράφου 1 του άρθρου 2 λειτουργεί Επιτροπή Δεοντολογίας από τρία έως ένδεκα μέλη για την παρακολούθηση της τήρησης των αρχών λειτουργίας, εκπομπών και διαφημίσεων, ιδίως εκείνων του άρθρου 3 του Ν. 1730/1987, καθώς επίσης και της προγραμματικής δήλωσης που έχει υποβληθεί κατά την υποβολή της αίτησης χορήγησης της άδειας ή ανανέωσής της. Επιτροπές Δεοντολογίας μπορούν να λειτουργήσουν και κατά τμήματα: Ενημέρωσης, Ψυχαγωγίας, Επιμόρφωσης.

2. Μέλη των Επιτροπών Δεοντολογίας πρέπει να είναι πρόσωπα που διαμένουν στην περιφέρεια του σταθμού και έχουν διακριθεί στις επιστήμες, τη δημοσιογραφία, τις τέχνες ή έχουν γενικότερα ιδιαίτερο κύρος στην κοινωνική και

πολιτισμική ζωή της περιφέρειας του σταθμού. Ο αριθμός των μελών των Επιτροπών Δεοντολογίας καθορίζεται για τους ραδιοφωνικούς σταθμούς των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο, αν η άδεια ανήκει σε δήμο ή κοινότητα, ή από το διοικητικό συμβούλιο της διαδημοτικής ή διακοινοτικής επιχείρησης, αν ανήκει σε περισσότερους δήμους ή κοινότητες, και, για τους άλλους ραδιοφωνικούς σταθμούς, από το φορέα ή το φυσικό πρόσωπο στο οποίο ανήκουν. Στις άλλες πλην των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) περιπτώσεις, η Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία μπορεί να ζητήσει αυξομείωση του αριθμού των μελών. Τα μέλη των Επιτροπών Δεοντολογίας είναι άμισθα και δε συνδέονται με το σταθμό ή το φορέα του με καμιά σύμβαση που περιέχει αντάλλαγμα σε βάρος του σταθμού ή του φορέα ή υπέρ του μέλους. Μπορεί όμως να καταβάλλεται σε μέλη Επιτροπής Δεοντολογίας αποζημίωση κατά μήνα, το ύψος της οποίας αποφασίζει, όταν πρόκειται για ραδιοφωνικό σταθμό Οργανισμού ή Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), το διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης ομοφώνως ή με πλειοψηφία των 4/5 των μελών του κι αν δε ληφθεί απόφαση, καθώς και σε κάθε άλλη περίπτωση σταθμού, η Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία, ύστερα από γνώμη του φορέα του σταθμού. Οι Επιτροπές Δεοντολογίας των σταθμών που ανήκουν στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) συγκροτούνται από πρόσωπα που ορίζονται ομοφώνως από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο, άλλως κατ'αναλογία της δύναμης των δημοτικών ή κοινοτικών συνδυασμών σε αυτό. Στην περίπτωση διαδημοτικής ή διακοινοτικής επιχείρησης, ορίζονται ομοφώνως από το Διοικητικό Συμβούλιο, άλλως αντιπροσωπευτικά επίσης, όπως η ιδρυτική πράξη ορίζει. Με απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Εσωτερικών, μετά από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (ΚΕΔΚΕ), που εκδίδεται μέσα σε ένα μήνα από τη δημοσίευση του παρόντος, ορίζονται οι λεπτομέρειες της λειτουργίας και της

διαδικασίας συγκρότησης των Επιτροπών Δεοντολογίας των σταθμών που ανήκουν στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ). Η απόφαση αυτή, αναλόγως ισχύει και για τις Επιτροπές Δεοντολογίας των λοιπών τοπικών σταθμών.

3. Η σύνθεση της Επιτροπής Δεοντολογίας γνωστοποιείται από τον αιτούντα με αίτηση χορήγησης ή ανανέωσης της άδειας του σταθμού. Κάθε μεταβολή στη σύνθεση της Επιτροπής γνωστοποιείται στην Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία. Η Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία μπορεί να ζητήσει να υποδειχθεί άλλο πρόσωπο από εκείνο που προτείνει ο φορέας του ραδιοφωνικού σταθμού για την αντικατάσταση εκείνου που η παραίτησή του συνδέεται αμέσως, κατά την ανεξέλεγκτη δήλωση του ίδιου, με το έργο της Επιτροπής, με τη συμμόρφωση της διεύθυνσης του σταθμού στις υποδείξεις της Επιτροπής και ιδίως όσον αφορά τις γενικές αρχές λειτουργίας των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών».

Επειδή στο μεταξύ εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 12664/Ζ2/947/4.5.88 κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Εσωτερικών (Β' 311), στις παραγράφους 2, 3 και 4 της οποίας ορίζονται τα εξής:

«2. Οι Επιτροπές Δεοντολογίας Ρ/Σ των ΟΤΑ συγκροτούνται ως εξής:

α. Η συγκρότηση των Ε. Δ. ορίζεται με ομόφωνη απόφαση του οικείου Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου.

β. Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί ομοφωνία στην πρώτη συνεδρίαση, το Δ. Σ. ή Κ. Σ. συνέρχεται σε νέα συνεδρίαση εντός 7 ημερών, κατά την οποία οι επικεφαλές των συνδυασμών που μετέχουν στο Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο ανακοινώνουν στον Πρόεδρο τα πρόσωπα που προτείνουν ως μέλη της Ε. Δ. στις θέσεις που τους αναλογούν, σύμφωνα με τις έδρες τις οποίες κατέλαβαν κατά τη μέρα ανακήρυξης των επιτυχόντων από το Πρωτοδικείο. Κάθε συνδυασμός υποδεικνύει στην Επιτροπή Δεοντολογίας αριθμό

μελών, ανάλογο με τον αριθμό μελών που διαθέτει στο Δ. Σ. ή Κ. Σ.

γ. Σε περίπτωση που ο ραδιοσταθμός ανήκει σε διαδημοτική-διακοινοτική επιχείρηση, τα μέλη της επιτροπής δεοντολογίας ορίζονται ομοφώνως από το Διοικητικό Συμβούλιο και αν αυτό δεν επιτευχθεί, σε επόμενη συνεδρίαση εντός 7 ημερών, αντιπροσωπευτικά επίσης, σύμφωνα με την ιδρυτική πράξη.

3. Σε περίπτωση που ο ραδιοσταθμός ανήκει σε φυσικό πρόσωπο, η επιτροπή δεοντολογίας ορίζεται από το πρόσωπο αυτό.

4. Σε περίπτωση που ο ραδιοσταθμός ανήκει σε νομικό πρόσωπο, η επιτροπή δεοντολογίας ορίζεται από τη γενική συνέλευση των μελών ή μετόχων ή από το αντίστοιχο συλλογικό όργανο, το οποίο εκλέγει και ελέγχει τη διοίκηση του νομικού προσώπου ή με κοινή δήλωση της πλειοψηφίας των μετόχων, όταν πρόκειται για προσωπική Εταιρεία ή Ε.Π.Ε.»

Επειδή με την υπό κρίση αίτηση, όπως αυτή παραδεκτά συμπληρώθηκε και διευκρινίστηκε κατά τη συζήτηση και με το υπόμνημα, έχει ορισθεί η Επιτροπή Δεοντολογίας του σταθμού.

Η Επιτροπή αποτελείται από τους: 1) Οδυσσέα Ζούλα, 2) Κωνσταντίνο Ξυπολιά, 3) Γεώργιο Δράκο, 4) Σταύρο Ξαρχάκο, 5) Νικόλαο Απέργη, 6) Έλλη Ευαγγελίδου, 7) Γεώργιο Οικονόμου, 8) Ανδρέα Φούρα, 9) Δημήτριο Ιατρόπουλο, 10) Ανδρέα Δεληγιάννη και 11) Ιωάννη Εμίρη.

Οι παραπάνω πληρούν τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 15 του Π. Δ. 25/88.

5. Επειδή κατά το άρθρο 3 παρ. 1 του Π. Δ. του 25/1988 «οι άδειες ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας μπορούν να δοθούν σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), σε νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από Έλληνες πολίτες και σε φυσικά πρόσωπα ελληνικής ιθαγένειας». Στην προκειμένη περίπτωση ο υπό ίδρυση σταθμός ανήκει σε Ο.Τ.Α.

6. Επειδή ο αιτών ως Ο.Τ.Α. — όπως προκύπτει από το φάκελο

— δεν εμπίπτει στους περιορισμούς του άρθρου 4 παρ. 1—3 Π. Δ. 25/1988 ως προς τη συγκέντρωση αδειών.

7. Επειδή οι φυσικές συχνότητες σπανίζουν και, κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του Π. Δ. 25/1988, οι τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί μπορούν να εκπέμπουν στην περιοχή συχνοτήτων 87,5 έως 107,7 Μεγακύκλους (MHZ) με διαμόρφωση κατά συχνότητα (FM). Εξάλλου στο άρθρο 8 του ίδιου Π. Δ. προσδιορίζονται τα τεχνικά χαρακτηριστικά των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών. Σύμφωνα με τις παραπάνω διατάξεις:

«1. Οι τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί πρέπει να έχουν τουλάχιστον τις κατωτέρω τεχνικές προδιαγραφές:

α. Σύστημα Εκπομπής: Μονοφωνικό ή στερεοφωνικό σύμφωνα με τη Σύσταση 450-1 της Διεθνούς Συμβουλευτικής Επιτροπής Ραδιοεπικοινωνιών (CCIR). Στην περίπτωση στερεοφωνικής εκπομπής θα εφαρμόζεται το σύστημα τόνου—πιλότου (PILOTE—TONE SYSTEM).

β. Περιοχή Συχνοτήτων: 87,5 — 107,7 Μεγάκυκλοι ανά δευτερόλεπτο (MHZ), χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τα όρια. Η ακριβής συχνότητα ή περιοχή συχνοτήτων καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων του διατάγματος αυτού.

γ. Ανοχή συχνοτήτων: ± 500 Κύκλοι ανά δευτερόλεπτο (HZ).

δ. Απόκλιση της φέρουσας για 100% διαμόρφωση: ± 75 χιλιοκύκλοι ανά δευτερόλεπτο (KHZ).

ε. Είδος διαμόρφωσης: Διαμόρφωση συχνότητας (F3E).

στ. Συνολικό εύρος ζώνης: 180 Χιλιοκύκλοι (KHZ).

ζ. Στάθμη παρασιτικών ακτινοβολιών: Μικρότερη ή το πολύ, ίση με 60 DB κάτω από την ονομαστική ισχύ εξόδου του πομπού, χωρίς να υπερβαίνει το 1 χιλιοστό του WATT (MW).

Η ισχύς ακτινοβολίας οιασδήποτε παρασιτικής συνιστώσας στη ζώνη 108—137 MHZ δε θα υπερβαίνει τα 250 εκατομμυριοστά του WATT (μW).

η. Ισχύς εκπομπής: Η ενεργός ακτινοβλούμενη ισχύς του

πομπού, ανεξαρτήτως της ονομαστικής του ισχύος, δε θα υπερβαίνει την τιμή που είναι αναγκαία για την ικανοποιητική κάλυψη της γεωγραφικής περιοχής του φορέα και που προσδιορίζεται σύμφωνα με την επόμενη παράγραφο.

Ενεργός ακτινοβολούμενη ισχύς είναι το γινόμενο της ισχύος εξόδου του πομπού επί την απολαβή της κεραίας ως προς το δίπολο μισού μήκους κύματος ($\lambda/2$).

2. Ενεργός ακτινοβολούμενη ισχύς (E.A.I), που είναι αναγκαία για την ικανοποιητική κάλυψη της γεωγραφικής περιοχής του φορέα, υπολογίζεται με βάση την ελάχιστη στάθμη χρησιμοποιήσιμου πεδίου (MINIMUM USABLE FIELD STRENGTH), η οποία έχει τις κατωτέρω τιμές ανάλογα με τη γεωγραφική περιοχή (σύμφωνα με τη Σύσταση 412—4 της CCIR):

α. Για στερεοφωνική εκπομπή:

54 DB ($\mu\text{V/M}$) για αγροτικές περιοχές

66 DB ($\mu\text{V/M}$) για αστικές περιοχές

74 DB ($\mu\text{V/M}$) για μεγάλες πόλεις (πάνω από 100.000 κατοίκους)

β. Για μονοφωνική εκπομπή:

48 DB ($\mu\text{V/M}$) για αγροτικές περιοχές

60 DB ($\mu\text{V/M}$) για αστικές περιοχές

70 DB ($\mu\text{V/M}$) για μεγάλες πόλεις

Με βάση τις ανωτέρω τιμές και με τη βοήθεια του σχήματος I, υπολογίζεται η ενεργός ακτινοβολούμενη ισχύς (E.A.I.) του πομπού, δηλαδή:

$$\left[\frac{E \text{ min} - E - G}{10} \right]$$

$P=10$

όπου $P=$ ισχύς εξόδου του πομπού σε KW.

$E = \text{min}$ = η επιθυμητή στάθμη πεδίου σε DB ($\mu\text{V/M}$) που δίνεται παραπάνω.

$E =$ η στάθμη πεδίου DB ($\mu\text{V/M}$) στη μέγιστη απόσταση εμβέλειας, που δίνεται στο σχ. 1 για ισχύ εκπομπής 1KW.

$G=$ 3κερδός της κεραίας ως προ δίπολο μισού μήκους κύματος

Σε περίπτωση που επικρατεί, κατά το άρθρο 6 παράγραφοι 3,4, η εγκατάσταση αναμεταδότη, η μεταφορά προγράμματος από τους χώρους παραγωγής στον πομπό γίνεται μόνο δια μέσου τηλεπικοινωνιακής οδού, που παρέχει ο Ο.Τ.Ε. Για τον καθορισμό της ισχύος του αναμεταδότη εφαρμόζονται όσα αναφέρονται στις παραγράφου 1 και 2 του άρθρου αυτού.

4. Η ισχύς εξόδου, στην οποία θα λειτουργούν οι πομποί που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 2, δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να υπερβαίνει τα 40W, ανεξαρτήτως της ονομαστικής του ισχύος. Η Επιτροπή για την Τοπική Ραδιοφωνία μπορεί να ζητήσει να καλύπτουν μία ή περισσότερες από τις τεχνικές προδιαγραφές της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού.

Τέλος σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 3 του ίδιου Π. Δ.

«3. Δεν επιτρέπεται η εγκατάσταση αναμεταδότη. Κατ' εξαίρεση μπορεί να επιτραπεί η εγκατάσταση αναμεταδότη μέσα στην περιφέρεια του φορέα, στην περίπτωση που γεωγραφικά εμπόδια περιορίζουν τη ραδιοφωνική λήψη στην περιφέρεια αυτή. Η περιφέρεια δεν μπορεί να υπερβεί τα όρια του νομού στον οποίο έχει την έδρα ο σταθμός. Για τις ανάγκες ερμηνείας και εφαρμογής της διάταξης αυτής, ο νομός Αττικής, με εξαίρεση την Τροιζηνία, και τα νησιά, εκτός Αίγινας και Σαλαμίνας, αποτελεί μία περιφέρεια. Οι εξαιρούμενες περιοχές μπορεί ν' αποτελούν μια περιφέρεια με τον εγγύτερο σε καθεμιά από αυτές νομό».

Εν όψει αυτών των τεχνικών προδιαγραφών που τίθενται από το Π. Δ. 25/1988, ειδικά για το νομό Αττικής οι διαθέσιμες συχνότητες ανέρχονται συνολικά σε 26, όπως αναλυτικά εκτίθενται στα υπ' αριθμ. 64989/17.3.88, 65068/29.3.88 και ΕΠ 86/15.4.88 έγγραφα της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών, τα οποία απευθύνονται στην Επιτροπή και τα οποία περιέχονται στο φάκελο. Με τα παραπάνω έγγραφα, καθώς και με την έκθεση που κατά την προδικασία συνέταξε η ίδια υπηρεσία για την υπό κρίση αίτηση,

διατυπώνονται οι τεχνικές κρίσεις και προγνώσεις της, στα πλαίσια των παραπάνω διατάξεων του Π. Δ. 25/1988.

Επίσης, η Επιτροπή κάλεσε τον υπάλληλο της παραπάνω υπηρεσίας, κ. Κ. Χάγερ, να παράσχει και προφορικά εξηγήσεις ως προς τα τεχνικά χαρακτηριστικά του σταθμού, μετά την παροχή των οποίων απεχώρησε από τη συνεδρίαση. Επειδή η συχνότητα λειτουργίας του σταθμού, οι γεωγραφικές συντεταγμένες και το υψόμετρο της θέσης της κεραίας, το ύψος της κεραίας, η πόλωση της κεραίας, το σύστημα εκπομπής και η ενεργή ακτινοβολούμενη ισχύς του πομπού είναι τεχνικά χαρακτηριστικά που αλληλοσυνδέονται.

Επειδή υπάρχει και διεθνής νομική υποχρέωση συντονισμού με τις γειτονικές χώρες, που επιβάλλει μειώσεις της ακτινοβολούμενης ισχύος. Επειδή τα άρθρα 6, 8 και 12 του Π. Δ. 25/1988 επιβάλλουν το σεβασμό των παραπάνω τεχνικών προδιαγραφών, η παράβαση των οποίων συνιστά παράβαση νόμου και σπουδαίο λόγο ανάκλησης της άδειας, η άδεια πρέπει να χορηγηθεί υπό τον όρο του σεβασμού των τεχνικών χαρακτηριστικών και προδιαγραφών του υπό ίδρυση σταθμού, όπως αυτά διατυπώνονται στο διατακτικό.

8. Επειδή στο άρθρο 5 παρ. 1—4 του Π. Δ. 25/1988 τίθενται τα κριτήρια που ισχύουν για τη χορήγηση και ανανέωση των αδειών ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών. Τα κριτήρια αυτά συμπληρώνονται και με τις προδιαγραφές που προβλέπει και τυποποιεί το άρθρο 9 παρ. 2 του Π.Δ. 25/1988 ως προς το χαρακτήρα του προγράμματος του σταθμού.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τις παραπάνω διατάξεις του άρθρου 5 του Π. Δ. 25/1988:

«1. Για τη χορήγηση και ανανέωση της άδειας ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας του τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού διερευνώνται ιδίως:

α. η τεχνική αρτιότητα του σταθμού και ιδίως η διασφάλιση των τηλεπικοινωνιών, των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής

επικοινωνίας και των αερομεταφορών,

β. η πληρότητα και ποιότητα του προγράμματος,

γ. για σταθμούς των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) ή άλλων κοινωνικών φορέων διερευνάται και η αντιπροσωπευτικότητα και συλλογικότητα τόσο των οργάνων διοίκησης και διεύθυνσης του σταθμού, όσο και των κοινωνικών και πολιτισμικών δυνάμεων ή φορέων που συμβάλλουν στη διαμόρφωση του προγράμματος,

δ. η δυνατότητα πρόσβασης των τοπικών πνευματικών, πολιτισμικών και κοινωνικών δυνάμεων και ιδιαιτέρως της νεολαίας,

ε. η τήρηση των αρχών και κανόνων λειτουργίας που ισχύουν για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ή η δυνατότητα της τήρησής τους.

2. Για την εξακρίβωση της πληρότητας και ποιότητας του προγράμματος κατά τη χορήγηση της άδειας χρησιμοποιούνται κυρίως τα ακόλουθα στοιχεία:

α. η εμπειρία και παράδοση στα μέσα επικοινωνίας και ιδίως στον ημερήσιο ή περιοδικό τύπο,

β. οι γνώσεις, εμπειρία, ικανότητα των τακτικών συνεργατών, καθώς και η αναγνώρισή τους στην περιοχή εμβέλειας του σταθμού,

γ. η προγραμματική δέσμευση για την ανάπτυξη των τομέων της ενημέρωσης, της επιμόρφωσης και της ψυχαγωγίας και την προσφορά σε όλες τις μορφές του λόγου και της τέχνης, καθώς και μεγάλη πιθανολόγηση και βάσιμη προσδοκία τήρησης αυτών των δεσμεύσεων.

3. Η πληρότητα του προγράμματος δεν αποκλείει τον ιδιαίτερο προσανατολισμό του σε έναν από τους πιο πάνω τομείς ή σε μια από τις μορφές του λόγου και της τέχνης.

4. Για την εξακρίβωση της πληρότητας και ποιότητας του προγράμματος κατά την ανανέωση της άδειας χρησιμοποιείται και το στοιχείο της ακροαματικότητας του σταθμού».

Ενώ, σύμφωνα, με το άρθρο 9 παρ. 2 του ίδιου Π. Δ. :

«2. Το πρόγραμμα πρέπει να συνδέεται με τον τοπικό χαρακτήρα του σταθμού. Πρέπει να καταβάλλεται ιδιαίτερη μέριμνα για:

α. την ενημέρωση για τις δραστηριότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης,

β. την παρουσίαση της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτισμικής δραστηριότητας της περιφέρειας του σταθμού,

γ. την ανάδειξη της ιδιαίτερης ιστορικής μνήμης και πολιτισμικής κληρονομιάς της περιφέρειας του σταθμού,

δ. τη δημιουργία δυνατότητας μόνιμης τακτικής έκφρασης της εργαζόμενης και σπουδάζουσας νεολαίας· οι ανάγκες ενημέρωσης, μόρφωσης και ψυχαγωγίας μπορούν να ικανοποιηθούν και με την παροχή ζωνών προγραμμάτων σε οργανωμένους φορείς της νεολαίας».

9. Επειδή από τη συστηματική ερμηνεία των άρθρων 3 παρ. 1, 4 παρ. 4 και 5 παρ. 1 περ. γ' του Π. Δ. 25/1988 συνάγεται το συμπέρασμα πως οι τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν μία κατ' αρχήν προτεραιότητα κατά τη χορήγηση των αδειών. Το ερμηνευτικό αυτό συμπέρασμα ενισχύεται από το γεγονός πως με το άρθρο 2 παρ. 13 του ν. 1730/87 (Α' 145) κυρώθηκε η κοινή απόφαση των υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Μεταφορών και Επικοινωνιών υπ' αριθμ. 14631/Ζ2/2691/29.5.87 (Α' 267). Με την ίδια διάταξη προβλέφθηκε ότι «εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις της που δεν είναι αντίθετες με τις διατάξεις των παρ. 4—12 του άρθρου αυτού και του προβλεπόμενου να εκδοθεί π. δ/τος. της παρ. 12 του ίδιου άρθρου». Με τη ρύθμισή αυτή επιτράπηκε και νομιμοποιήθηκε, με τη χορήγηση προσωρινών αδειών, η λειτουργία μόνο δημοτικών (ή κοινοτικών) και διαδημοτικών (ή διακοινοτικών) σταθμών.

Άλλωστε και κατά το άρθρο 102 παρ. 1 του Συντάγματος η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους Ο.Τ.Α. Στο

μέτρο, συνεπώς, που η λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών εμπίπτει στην έννοια της τοπικής υπόθεσης ή πάντως εξυπηρετεί τις τοπικές υποθέσεις, λόγω της τοπικής του εμβέλειας και του τοπικού χαρακτήρα του προγράμματος, θεμελιώνεται και απευθείας στο Σύνταγμα ή κατ' αρχήν προτεραιότητα των Ο.Τ.Α. κατά τη χορήγηση παρόμοιων αδειών.

10. Επειδή κατά το άρθρο 2 παρ. 1 ν. 1730/87 ο υπουργός Προεδρίας της Κυβέρνησης μπορεί να εκχωρήσει άδειες για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία ραδιοφωνικών σταθμών. Εξάλλου κατά το άρθρο 1 παρ. 2 του Π. Δ. 25/1988 «Οι άδειες χορηγούνται για το δημόσιο συμφέρον και η χρήση τους συνιστά δημόσια λειτουργία».

Επομένως, η χορήγηση της άδειας συνιστά παραχώρηση δημόσιας εξουσίας, που υπόκειται σ' όλες τις ρυθμίσεις που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση του σκοπού της. Επειδή η φυσική σπανιότητα των συχνοτήτων περιορίζει, εκ των πραγμάτων, τις δυνατότητες χορήγησης αδειών. Επειδή η λειτουργία των σταθμών υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον και τους σκοπούς που διατυπώνονται για τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση στο άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος και επαναλαμβάνονται στο άρθρο 1 παρ. 2 του Π. Δ. 25/1988. Επειδή για τους παραπάνω λόγους είναι αναγκαίο η χορηγούμενη άδεια να αξιοποιείται για να μην καταλαμβάνεται και παραμένει αδρανής μια πολύτιμη συχνότητα.

Επειδή κατά το άρθρο 11 του Π. Δ. 25/1988:

«1. Η άδεια ισχύει για χρόνο μέχρι δύο ετών, εκτός αν ανακληθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις και τη διαδικασία του διατάγματος αυτού.

2. Η άδεια είναι ανανεώσιμη για χρόνο επίσης μέχρι δύο ετών κάθε φορά, σύμφωνα με τις διατάξεις και διαδικασία του διατάγματος αυτού».

Εν όψει όλων των παραπάνω, είναι αναγκαίο η χορήγηση της άδειας να συνοδεύεται από χρονικούς περιορισμούς.

Επειδή η πλήρης απόδειξη και ο έλεγχος των κριτηρίων που θέτουν τα άρθρα 5 και 9 παρ. 2 του Π. Δ. 25/1988 για τη χορήγηση και ανανέωση των αδειών είναι δυνατός μετά την, κατά ένα εύλογο χρονικό διάστημα, λειτουργία του σταθμού. Τέτοιο εύλογο χρονικό διάστημα είναι το μισό του μέγιστου χρόνου των δύο ετών, για το οποίο είναι κατά νόμο επιτρεπτή η χορήγηση της άδειας. Επομένως, η άδεια πρέπει να χορηγηθεί για διάστημα ενός έτους. Επειδή, σύμφωνα με τα τεχνικά δεδομένα και τα δεδομένα της κοινής πείρας στον τομέα της ραδιοφωνίας, είναι δυνατή η έναρξη λειτουργίας ενός σταθμού για τον οποίο έχει ήδη υποβληθεί πλήρης μελέτη μέσα στο εύλογο χρονικό διάστημα των πέντε μηνών από τη χορήγηση της άδειας. Επομένως η άδεια που θα χορηγηθεί, θα πρέπει να ανακληθεί, εάν ο υπό ίδρυση σταθμός δεν κάνει έναρξη των κανονικών εκπομπών μέσα σε διάστημα πέντε μηνών από τη χορήγησή της. Για τους ίδιους λόγους, η διακοπή της λειτουργίας του σταθμού για διάστημα που υπερβαίνει τον εύλογο χρόνο του ενός μηνός συνιστά αντικειμενικό λόγο ανάκλησης της άδειας, για λόγους δημοσίου συμφέροντος και για να μην καταλαμβάνεται και παραμένει αναξιοποίητη μια πολύτιμη συχνότητα, η οποία μπορεί να στεγάσει άλλους σταθμούς.

Υπό την έννοια αυτή, διακοπή της λειτουργίας του σταθμού συνιστά η μη εκπομπή όλες τις ώρες που προβλέπει η άδεια, σύμφωνα με όσα θα εκτεθούν σε επόμενες σκέψεις.

11. Επειδή όλοι οι τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί βρίσκονται στο ίδιο φάσμα (άρθρο 1 παρ. 1 και άρθρο 8 του Π. Δ. 25/1988) είναι αναγκαίο να δηλώνεται η επωνυμία και το σήμα κάθε σταθμού (άρθρο 17 παρ. 2 περ. γ' του ίδιου Π. Δ.), έτσι ώστε ο ακροατής να έχει πλήρη και σαφή γνώση για την ταυτότητα του σταθμού που παρακολουθεί. Για το λόγο αυτό, η επωνυμία του σταθμού πρέπει να δηλώνεται στην αρχή και στο τέλος κάθε εκπομπής (με την έννοια της παραγωγής προγράμματος) και κάθε 310 της ώρας σ' όλη τη ροή του προγράμματος, με

εξαίρεση την απευθείας μετάδοση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, που δεν μπορούν να διακοπούν χωρίς αισθητικό κόστος.

12. Επειδή κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του Π. Δ. 25/1988 η άδεια ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού προϋποθέτει τη χρήση συγκεκριμένης συχνότητας για ολόκληρο το 24ωρο ή για τμήμα του 24ώρου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 12 του ίδιου διατάγματος.

Επειδή, κατά την έννοια των παραπάνω διατάξεων, είναι δυνατή η σύγκριση της ίδιας συχνότητας από περισσότερους σταθμούς, οι οποίοι θα εκπέμπουν στην ίδια συχνότητα διαφορετικές ώρες. Η σύγκριση αυτή μπορεί να μην επιβληθεί εξαρχής, αλλά αργότερα, εφόσον ο αριθμός των ενδιαφερομένων που πληρούν τις προϋποθέσεις και ανταποκρίνονται στα νόμιμα κριτήρια οδηγήσει στη χορήγηση περισσότερων αδειών.

Επειδή στην αίτηση προσδιορίζονται οι ώρες ημερήσιας εκπομπής για τις οποίες ζητείται η άδεια. Επειδή η χορήγηση της άδειας γίνεται, σε κάθε περίπτωση, με κριτήρια δημοσίου συμφέροντος και η χρήση της συνιστά δημόσια λειτουργία, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν σε προηγούμενη σκέψη. Για το λόγο αυτό, εφόσον η άδεια χορηγείται (αποκλειστικά ή με σύγκριση της συχνότητας) για ορισμένο αριθμό ωρών κάθε μέρα, ο σταθμός πρέπει να λειτουργεί όλες τις ώρες για τις οποίες χορηγήθηκε άδεια, με εξαίρεση μόνο τα διαστήματα εκείνα που είναι για τεχνικούς λόγους αναγκαία για την προετοιμασία του προγράμματος και τη συντήρηση του σταθμού. Ο εύλογος αυτός χρόνος διακοπής κάθε ημέρα δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1/4 των ωρών για τις οποίες έχει χορηγηθεί άδεια.

13. Επειδή κατά το άρθρο 10 παρ. 1—3 του Π. Δ. 25/1988:

«1. Ο τοπικός χαρακτήρας του ραδιοφωνικού σταθμού πρέπει να διασφαλίζεται και με τον τοπικό χαρακτήρα του προγράμματος.

2. Στους σταθμούς της παραγράφου 1 του άρθρου 2 επιτρέπεται η μετάδοση ειδήσεων τοπικού χαρακτήρα.

3. Επιτρέπεται η μετάδοση ειδήσεων ευρύτερης σημασίας:

α. από σταθμούς που ανήκουν στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ),

β. από σταθμούς στους οποίους το τμήμα ενημέρωσης στελεχώνεται αποδεδειγμένα, κατά την κρίση της Επιτροπής για την Τοπική Ραδιοφωνία, από επαγγελματίες δημοσιογράφους, μέλη αντίστοιχων επαγγελματικών οργανώσεων ή ασφαλισμένους σε δημοσιογραφικούς ασφαλιστικούς οργανισμούς και ταμεία.

Ειδήσεις που αφορούν:

α. τις σχέσεις της πολιτείας με άλλα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς,

β. την αμυντική θέση, ικανότητα και εθνική ασφάλεια της χώρας,

γ. τη δημόσια υγεία, εν γένει,

μεταδίδονται αν τούτο έχει επιτραπεί με την αρχική άδεια ή με μεταγενέστερη τροποποίησή της στο συγκεκριμένο σταθμό, μετά από πρόταση της Επιτροπής για την Τοπική Ραδιοφωνία.

Εάν ο ραδιοφωνικός σταθμός, κατά την κρίση της Επιτροπής, στελεχώνεται επαρκώς από επαγγελματίες δημοσιογράφους, επιτρέπεται σε κάθε περίπτωση η μετάδοση ειδήσεων οποιουδήποτε περιεχομένου, πλην του στοιχείου β, για τις οποίες αποφασίζει ελευθέρως η Επιτροπή.»

Επειδή απ' όλα τα στοιχεία του φακέλου και τις δηλώσεις που συνοδεύουν την υπό κρίση αίτηση προκύπτει ότι το τμήμα ενημέρωσης του υπό ίδρυση σταθμού που ανήκει σε Ο.Τ.Α. είναι επιπλέον επαρκώς στελεχωμένο με επαγγελματίες δημοσιογράφους (μέλη επαγγελματικών οργανώσεων ή ασφαλισμένους σε δημοσιογραφικούς ασφαλιστικούς οργανισμούς και ταμεία). Πιο συγκεκριμένα, υπεύθυνος ενημέρωσης έχει ορισθεί ο κ. Βαγγέλης Μπίστικας, μέλος της ΕΣΗΕΑ, και στη δύναμη του σταθμού ανήκει μεγάλος αριθμός επαγγελματιών δημοσιογράφων.

Συνεπώς, πρέπει να επιτραπεί στον υπό ίδρυση σταθμό η μετάδοση ειδήσεων ευρύτερης σημασίας, κατά τις διακρίσεις του

τελευταίου εδαφίου της παρ. 3 του άρθρου 10 του Π. Δ. 25/1988. Για τις ειδήσεις του στοιχείου β' της παραπάνω παραγράφου, η Επιτροπή επιφυλάσσεται να προτείνει μετά την έναρξη της λειτουργίας του σταθμού και τη διαμόρφωση της δημοσιογραφικής στελέχωσης του.

Για τους λόγους αυτούς

Η Επιτροπή δέχεται την υπό κρίση αίτηση.

1. Προτείνει να χορηγηθεί άδεια ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού στο νομό Αττικής, στο Δήμο Αθηναίων.
2. Η άδεια προτείνεται να χορηγηθεί για διάρκεια 1 έτους από την έκδοση της σχετικής υπουργικής απόφασης.
3. Η επωνυμία και το σήμα του σταθμού, οι υπεύθυνοι προγράμματος, ο τεχνικός υπεύθυνος και τα μέλη της Επιτροπής Δεοντολογίας σημειώνονται στο σκεπτικό της παρούσας πρότασης.
4. Τα τεχνικά χαρακτηριστικά του σταθμού θα είναι τα ακόλουθα:
 - α. Συχνότητα 98,4 MHz
 - β. Γεωγραφικές συντεταγμένες 23' 44' 53' E 37' 59' 09' N (GREENWICH) και το υψόμετρο της θέσης της κεραίας του σταθμού 259.
 - γ. Το ύψος της κεραίας του σταθμού 16μ.
 - δ. Η πόλωση της κεραίας ΚΥΚΛΙΚΗ.
 - ε. Το σύστημα εκπομπής ΣΤΕΡΕΟΦΩΝΙΚΟ ΜΕ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΝΟΥ — ΠΙΛΟΤΟΥ.
 - στ. Η ισχύς του πομπού 600W.
 - ζ. Η ενεργός ακτινοβολούμενη ισχύς του πομπού, όπως ορίζεται στο άρθρο 8 παρ. 1 του Π. Δ., 25/1988 5KW.
5. Επιτρέπεται στο σταθμό η μετάδοση ειδήσεων ευρύτερης σημασίας, με εξαίρεση τις ειδήσεις του στοιχείου β' του άρθρου 10 παρ. 3 εδ. β' Π. Δ. 25/1988, για τις οποίες η Επιτροπή

επιφυλάσσεται.

6. Ο σταθμός θα λειτουργεί σε 24ωρη βάση, υπό τους όρους που μνημονεύονται στο σκεπτικό.

7. Η άδεια προτείνεται να χορηγηθεί υπό τους λοιπούς όρους που αναφέρονται στο σκεπτικό.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα, στις 9 Μαΐου 1988 και η πρόταση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 14ης Ιουνίου 1988.

β. Πρόταση για τη χορήγηση άδειας σε επιχείρηση που συνδέεται με εκδοτική επιχείρηση.

Αριθμός 14

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

(Άρθρο 2 παρ. 10 ν. 1730/1988, άρθρο 16 Π. Δ. 25/1988)

Συγκείμενη από το Θ. Κουρουσόπουλο, Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, Πρόεδρο, Αντ. Στασινό, Πρόεδρο του Αρείου Πάγου, Δημ. Μαθιόπουλο, Γεν. Γραμματέα της Ένωσης Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών, αναπληρωματικό μέλος, σε αντικατάσταση του τακτικού μέλους Βασ. Κοραχάη, Προέδρου της ΕΣΗΕΑ, Εμμ. Πρωτονοτάριο, Καθηγητή Εθνικού Μετσοβείου Πολυτεχνείου, Ευάγγ. Βενιζέλο, Αναπληρωτή Καθηγητή Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, εισηγητή, μέλη.

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του Αρείου Πάγου, στις 24 Μαρτίου 1988, παρουσία και της γραμματέως της Επιτροπής Ανθούλας Παπανικολάου, μόνιμου υπαλλήλου της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών με Βαθμό Α΄, για να συζητήσει την αίτηση της Ανώνυμης Εταιρείας με την επωνυμία «ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΡΑΔΙΟ ΤV—ΤΟΠ— Α.Ε» που εδρεύει στην Αθήνα και εκπροσωπείται νόμιμα από το Χρήστο Δημ. Λαμπράκη, κάτοικο Αθηνών, και η οποία παρέστη με τον πληρεξούσιο δικηγόρο κ. Θ. Χαλάτση και ζήτησε την αποδοχή της αίτησης.

Στη συζήτηση παρεμβαίνουν :

1) Οι δήμοι: Νικαίας, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο Στέλιο Λογοθέτη, Κερατσινίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο Δημήτρη Σαράφογλου, Κορυδαλλού,

* Παραλείπονται όσες σκέψεις είναι όμοιες με την προηγούμενη πρόταση.

που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο Νίκο Μπεάζογλου και Περάματος, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο Γιάννη Πατσιλινάκο και οι οποίοι παρέστησαν με τον πληρεξούσιο δικηγόρο κ. Παναγιώτη Σαπουτζάκη που διόρισαν με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο, και ο οποίος ζήτησε την αποδοχή της παρέμβασης.

2) Ο Δήμος Λιοσίων, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο Στέργιο Πανάγο, και ο οποίος παρέστη με τον πληρεξούσιο δικηγόρο κ. Κων/νο Γιαννούλη, που τον διόρισε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο, και ο οποίος ζήτησε την αποδοχή της παρέμβασης.

3) Η Αμιγής Διαδημοτική Επιχείρηση με την επωνυμία «Διαδημοτική Επιχείρηση Ραδιοφωνίας Δυτικής Αττικής (ΔΕΡ-ΔΑ)», που εδρεύει στα Νέα Λιόσια Αττικής (οδός Αγίου Νικολάου 96) και εκπροσωπείται νόμιμα και παρέστη με τον πληρεξούσιο δικηγόρο κ. Κων/νο Γιαννούλη που τον διόρισε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο και ζήτησε την αποδοχή της παρέμβασης.

1. Επειδή η υπό κρίση αίτηση υποβλήθηκε σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που τάσσει το άρθρο 17 παρ. 1 του Π. Δ. 25/1988 (Α' 10) και καταχωρήθηκε στο ειδικό βιβλίο αιτήσεων που τηρεί η Δ/ση Εποπτείας της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών (άρθρο 24 παρ. 1 του Π. Δ. 25/1988), με αύξοντα αριθμό 5β και ημερομηνία κατάθεσης την 5/2/88 (ώρα 10.45).

2. Επειδή η υπό κρίση αίτηση συνοδευόταν από τα αναγκαία κατά το άρθρο 17 παρ. 2 του Π. Δ. 25/1988 στοιχεία και είναι παραδεκτή. Πιο συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τα δεδομένα του φακέλου:

α. Η αίτηση συνοδεύεται από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικού ραδιοσταθμού, στο Ν. Αττικής.

β. Η αίτηση κατατέθηκε από τον κ. Θ. Χαλάτση.

γ. Δηλώθηκε η επωνυμία του σταθμού (ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΡΑΔΙΟ

TV—ΤΟΠ— Α.Ε) και το σήμα του σταθμού (με το σχετικό λογότυπο και τη σχετική μουσική σύνθεση που έχει καταγραφεί σε μαγνητοταινία η οποία βρίσκεται στο φάκελο).

δ. Γνωστοποιήθηκαν τα πρόσωπα που ορίζονται ως υπεύθυνοι των τομέων:

- ι) ενημέρωσης ο κ. Πέτρος Ευθυμίου
- ii) μόρφωσης η κ. Λιάνα Κανέλλη
- iii) ψυχαγωγίας ο κ. Ευάγγελος Γιαννόπουλος

Από τους παραπάνω, ο υπεύθυνος ενημέρωσης ο κ. Πέτρος Ευθυμίου.

ε. Γνωστοποιήθηκε υπεύθυνος για την τεχνική εποπτεία και λειτουργία του σταθμού ο κ. Παντελής Τσαφίτσας. Ο παραπάνω έχει τα αναγκαία τυπικά προσόντα (άρθρο 17 παρ. 2 περ. ε' Π.Δ. 25/1988) όπως προκύπτει από το αριθ. 31 δίπλωμα που βρίσκεται στο φάκελο σε επικυρωμένο φωτοαντίγραφο.

στ. Υποβλήθηκε πλήρης τεχνική μελέτη που περιλαμβάνει τα στοιχεία που απαιτεί το άρθρο 17 παρ. 2 περ. στ' Π.Δ. 25/1988· τη μελέτη αυτή εξέτασε —όπως θα αναφερθεί αναλυτικά σε επόμενη σκέψη—, κατά την προδικασία, η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών.

ζ. Υποβλήθηκε υπεύθυνη δήλωση της αιτούσας Α.Ε ότι ο υπό ίδρυση σταθμός πληροί τα τεχνικά χαρακτηριστικά που καθορίζονται στο άρθρο 8 του Π.Δ. 25/1988.

η. Υποβλήθηκαν οι γενικές αρχές διαμόρφωσης του προγράμματος καθώς και γενική περιγραφή της φυσιογνωμίας του σταθμού στους τομείς της ενημέρωσης, της επιμόρφωσης και της ψυχαγωγίας.

3. Επειδή έχει τηρηθεί η προδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 18 του Π.Δ. 25/1988, όπως προκύπτει από το υπ' αριθμ. 57726/7/16.3.88 έγγραφο της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών και από το υπ' αριθμ. 7840/Ζ2/531/17.3.88 έγγραφο της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών. Με τα παραπάνω έγγραφα διατυπώ-

θηκαν οι παρατηρήσεις και προτάσεις των δύο υπηρεσιών και υποβλήθηκε η υπό κρίση αίτηση στην Επιτροπή. Ο αιτών έλαβε γνώση των εγγράφων αυτών και εξέθεσε τις απόψεις του τόσο κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο όσο και γραπτά με υπόμνημα που υποβλήθηκε μέσα στην προθεσμία των δέκα ημερών που του χορηγήθηκε κατά τη συζήτηση της αίτησης (ενώ του χορηγήθηκε κατά τη συζήτηση της αίτησης δεκαήμερη προθεσμία για την υποβολή υπομνήματος).

.....
Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, η αιτούσα είναι Ανώνυμη Εταιρεία και έχει το εταιρικό της κεφάλαιο κατανεμημένο σε ονομαστικές μετοχές.

.....
Επίσης σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που τάσσουν οι παραπάνω διατάξεις, ο Πρόεδρος, ο Διευθύνων Σύμβουλος και τα υπόλοιπα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είναι έλληνες πολίτες. Συμπληρώνονται, επομένως, οι προϋποθέσεις του άρθρ. 3 παρ. 5 του Π.Δ. 25/1988.

6. Επειδή η αιτούσα — όπως προκύπτει από το φάκελο — δεν εμπίπτει στους περιορισμούς του άρθρου 4 παρ. 1—3 του Π.Δ. 25/1988 ως προς τη συγκέντρωση αδειών. Άλλωστε δεν έχει διατυπωθεί σχετική αιτίαση με παρέμβαση κατά τη συζήτηση της υπό κρίση αίτησης.

7. Επειδή οι φυσικές συχνότητες σπανίζουν και κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του Π.Δ. 25/1988 οι τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί μπορούν να εκπέμπουν στην περιοχή συχνοτήτων 87,5 έως 107,7 Μεγακύκλους (MHZ) με διαμόρφωση κατά συχνότητα (FM). Εξάλλου στο άρθρο 8 του ίδιου Π.Δ. προσδιορίζονται τα τεχνικά χαρακτηριστικά των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών.

.....
Επειδή ο σχετικός λόγος της παρέμβασης της Διαδημοτικής Επιχείρησης Ραδιοφωνίας Δυτικής Αττικής, ότι από τη λειτουργία του παραπάνω Ρ/Σ Α.Ε. ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΡΑΔΙΟ—TV—ΤΟΠ ως εκ της γειτνιάσεως των συχνοτήτων που τους δόθηκαν παραβλάπτεται και επικαλύπτεται η εκπομπή του

παραπάνω Ρ/Σ της Διαδημοτικής Επιχείρησης Ραδιοφωνίας Δυτικής Αττικής είναι απορριπτέος, διότι κατά βεβαίωση του εκπροσώπου της αρμόδιας Υπηρεσίας του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών ο οποίος κλήθηκε να παράσχει πληροφορίες η λειτουργία του Ρ/Σ Α.Ε. ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ TV—ΤΟΠ, όπως συνάγεται από επανειλημμένους ελέγχους, καθόλου δεν παραβλάπτει τη λειτουργία του σταθμού του παρεμβαίνοντος και μάλιστα με ισχύ μεγαλύτερη της παραπάνω μνημονευόμενης (150 W).

Στο σημείο αυτό η Επιτροπή επιβάλλει στον αιτούντα ως όρο λειτουργίας του σταθμού να περιορίσει την ισχύ του στα παραπάνω μεγέθη.

9. Επειδή από τις διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 2 περ. α' β' και γ', που εκτέθηκαν παραπάνω, συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι εκδοτικές επιχειρήσεις που αναπτύσσουν τη δραστηριότητά τους στο χώρο του ημερήσιου και περιοδικού τύπου καθώς και επιχειρήσεις —οποιασδήποτε νομικής μορφής— που συνδέονται με επιχειρήσεις ημερήσιου και περιοδικού τύπου έχουν μετά τους Ο.Τ.Α. μια κατ' αρχήν προτεραιότητα κατά τη χορήγηση αδειών για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών. Οι επιχειρήσεις αυτές και ιδίως όσες συνδέονται με ημερήσιες εφημερίδες διαθέτουν κατά τεκμήριο σε υψηλό βαθμό τα στοιχεία που ο κανονιστικός νομοθέτης, στις προαναφερόμενες διατάξεις έχει τυποποιήσει ως κριτήρια για τη χορήγηση ή ανανέωση των παραπάνω αδειών.

Η κυκλοφορία μιας ημερήσιας πολιτικής εφημερίδας συνιστά απόδειξη της εμπειρίας και σε πολλές περιπτώσεις της παράδοσης των συντελεστών της στα μέσα επικοινωνίας. Ταυτόχρονα τα στελέχη μιας ημερήσιας πολιτικής εφημερίδας τεκμαίρεται ότι διαθέτουν τις γνώσεις, την εμπειρία και την ικανότητα που απαιτούνται για τη λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών και συνήθως απολαμβάνουν λόγω του δημοσιογραφικού τους έργου, αναγνώρισης στην περιοχή του σταθμού.

Εν προκειμένω η αιτούσα συνδέεται με το «Δημοσιογραφικό Οργανισμό Λαμπράκη Α.Ε.» που εκδίδει την ημερήσια εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ», την εβδομαδιαία εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ» και διάφορα περιοδικά (Οικονομικός Ταχυδρόμος κ.λπ.).

14. Με τις παρεμβάσεις προβάλλεται κατ' αρχήν ο ισχυρισμός ότι έπρεπε ν' αναβληθεί η συζήτηση των αιτήσεων έως ότου παρέλθει άπρακτη η προθεσμία του ενός μηνός που η Επιτροπή χορήγησε για τη συμπλήρωση των αιτήσεων, που είχαν υποβληθεί πριν την έναρξη της ισχύος του Π.Δ. 25/1988 κατά το άρθρο 14 παρ. 2 του ίδιου Π.Δ.

Προβάλλεται ακόμη ότι κατά τη συζήτηση των αιτήσεων και τη χορήγηση των αδειών οι Ο.Τ.Α. έχουν απόλυτη προτεραιότητα η οποία μπορεί να οδηγήσει στον αποκλεισμό όλων των άλλων αιτήσεων. Προβάλλεται επίσης ο ισχυρισμός ότι όλες οι αιτήσεις που αφορούν τον ίδιο νομό έπρεπε να συζητηθούν σε μία και μόνη συνεδρίαση. Προβάλλεται, τέλος, ο ισχυρισμός ότι οι διαθέσιμες συχνότητες στο νομό Αττικής είναι λιγότερες από 26 γιατί οι αποστάσεις ασφαλείας μεταξύ των σταθμών πρέπει να είναι μεγαλύτερες. Επειδή η εύλογη προθεσμία που χορήγησε η Επιτροπή κατά το άρθρο 24 παρ. 2 Π.Δ. 25/1988, δεν αναστέλλει την εφαρμογή του Διατάγματος ούτε την προδικασία επί των αιτήσεων που είναι πλήρεις.

Επειδή κατά το άρθρο 20 Π.Δ. 25/1988 «Κατά τον ορισμό της συζήτησης και ιδίως κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος, γίνεται προσπάθεια να συζητούνται στην ίδια συνεδρίαση αιτήσεις που αφορούν την ίδια γεωγραφική ενότητα, εφόσον έχουν συμπληρωθεί οι φάκελοι που συνοδεύουν τις αντίστοιχες αιτήσεις».

Από τη διάταξη αυτή συνάγεται η υποχρέωση της επιτροπής να συζητήσει τις αιτήσεις που έχουν πλήρη δικαιολογητικά και μετά το πέρας της προδικασίας εισήχθησαν ενώπιον της επιτροπής. Απλώς κατά τον ορισμό της συζήτησης πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα έτσι ώστε να συζητούνται στην ίδια συνεδρίαση

περισσότερες αιτήσεις της ίδιας γεωγραφικής ενότητας — πράγμα που έγινε κατά τον προσδιορισμό της συζήτησης της υπό κρίση αίτησης.

Από τη διάταξη αυτή δεν προκύπτει υποχρέωση της επιτροπής να εγγράψει όλες τις αιτήσεις μίας περιοχής στο ίδιο έκθεμα γιατί η εφαρμογή του Π.Δ. 25/1988 είναι διαρκής και, αμέσως μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας, η αίτηση πρέπει να συζητηθεί στο ακροατήριο.

Επειδή, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν σε προηγούμενη σκέψη, οι Ο.Τ.Α. έχουν όχι απόλυτη, αλλά κατ' αρχήν μόνο προτεραιότητα για τη χορήγηση αδειών ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών

Επειδή σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν σε προηγούμενη σκέψη η διαχείριση του φάσματος πρέπει να γίνεται έτσι, ώστε να αξιοποιηθούν οι περισσότερες δυνατές συχνότητες, στο μέτρο που αυτό είναι τεχνικά δυνατό. Για το νομό Αττικής οι διαθέσιμες συχνότητες, χωρίς κίνδυνο επικάλυψης των διαφόρων σταθμών, είναι 26.

Για τους λόγους αυτούς

Η Επιτροπή δέχεται την υπό κρίση αίτηση.

1. Προτείνει να χορηγηθεί άδεια ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού στο νομό Αττικής στην Α.Ε. «ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΡΑΔΙΟ—ΤV—ΤΟΠ Α.Ε.»
2. Η άδεια προτείνεται να χορηγηθεί για διάρκεια 1 έτους από την έκδοση της σχετικής υπουργικής απόφασης.....*

* Τα υπόλοιπα στοιχεία της πρότασης είναι όμοια με την προηγούμενη.

γ. Πρόταση για τη χορήγηση άδειας στην περιοχή Αττικής σε ιδιωτική επιχείρηση

Αριθμός 23*

.....
Επειδή με την υπό κρίση αίτηση όπως αυτή παραδεκτά συμπληρώθηκε και διευκρινίστηκε κατά τη συζήτηση και με το υπόμνημα, έχει ορισθεί η Επιτροπή Δεοντολογίας του σταθμού. Η Επιτροπή αποτελείται από τους: 1) Φαίδωνα Βελγερή 2) Χρήστο Ζουράρι 3) Κώστα Καλλιγά 4) Θάνια Παπαϊωάννου 5) Χρήστο Πολίτη.

Οι παραπάνω πληρούν τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 15 του Π.Δ. 25/88.

7. Επειδή οι φυσικές συχνότητες σπανίζουν και κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του Π.Δ. 25/1988, οι τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί μπορούν να εκπέμπουν στην περιοχή συχνοτήτων 87,5 έως 107,7 Μεγακύκλους (MHZ), με διαμόρφωση κατά συχνότητα (FM). Εξάλλου στο άρθρο 8 του ίδιου Π.Δ. προσδιορίζονται τα τεχνικά χαρακτηριστικά των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών

Εν όψει αυτών των τεχνικών προδιαγραφών που τίθενται από το Π.Δ. 25/1988, ειδικά για το νομό Αττικής οι διαθέσιμες συχνότητες ανέρχονται συνολικά σε 26, όπως αναλυτικά εκτίθενται στα υπ' αριθμ. 64989/17.3.88, 65068/29.3.88 και ΕΠ 86/15.4.88 έγγραφα της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών τα οποία απευθύνονται στην Επιτροπή και τα οποία περιέχονται στο φάκελο

Ειδικά ως προς την συχνότητα των 104,5 MHZ, η χορήγησή της τελεί υπό την αίρεση της μεταβολής της στο μέλλον, εφόσον αυτό καταστεί αναγκαίο από την έναρξη λειτουργίας νέων

* Παραλείπονται όσες σκέψεις είναι όμοιες με τις προηγούμενες προτάσεις.

πομπών ή αναμεταδοτών της ΕΡΤ-Α.Ε. και ιδίως από την έναρξη λειτουργίας αναμεταδότη της ΕΡΤ-Α.Ε. στη θέση Κερατοβού-
 νι

9. Επειδή στην προκειμένη περίπτωση η αιτούσα Εταιρεία όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου και ιδίως από την προγραμματική διακήρυξη και τον κατάλογο των συνεργατών, στελεχώνεται με άτομα που έχουν παράδοση στη χρήση των ραδιοφωνικών μέσων. Ταυτόχρονα η σύνθεση της Επιτροπής Δεοντολογίας εγγυάται τη συνεπή τήρηση των αρχών που επιβάλλει το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος και εξειδικεύουν ο Ν. 1730/87 και το Π.Δ. 25/1988.

Όπως μάλιστα κατέθεσε και στο ακροατήριο ο μάρτυρας της αιτούσας κ. Φαίδων Βεγλερής, ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, ο υπό ίδρυση σταθμός περικλείει στον κύκλο των στελεχών του άτομα που πρωτοστάτησαν στη διαδικασία της νομοθετικής κατοχύρωσης της τοπικής ραδιοφωνίας.

Από τα παραπάνω και από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου προκύπτει επομένως το συμπέρασμα ότι η υπό κρίση αίτηση πληροί σε υψηλό βαθμό τις προδιαγραφές και τα κριτήρια που θέτει ο νόμος 1730/87 και το Π.Δ. 25/88, άρα πρέπει να γίνει δεκτή και να προταθεί η χορήγηση της αιτούμενης άδειας.....

Για τους λόγους αυτούς

Η Επιτροπή δέχεται την υπό κρίση αίτηση.

1. Προτείνει να χορηγηθεί άδεια ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού στο νομό Αττικής στην υπό ίδρυση Α.Ε «ΚΑΝΑΛΙ 15—Ανώνυμη Εταιρεία Επιχειρήσεων Οπτικοακουστικών Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας».

δ. Πρόταση για τη χορήγηση άδειας στην περιοχή Αττικής σε σωματείο.

Αριθμός 20*

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

.....
Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του Αρείου Πάγου, στις 24 Μαρτίου 1988, για να συζητήσει την αίτηση του ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ που εκπροσωπείται νόμιμα από τον κ. Θ. Ζαχόπουλο και παρέστη κατά τη συζήτηση και ζήτησε την αποδοχή της αίτησης.
.....

Επειδή με την υπό κρίση αίτηση, όπως αυτή παραδεκτά συμπληρώθηκε και διευκρινίστηκε κατά τη συζήτηση, και με το υπόμνημα έχει ορισθεί η Επιτροπή Δεοντολογίας του σταθμού.

Η Επιτροπή αποτελείται από τους: 1) Καράμπελα Σγούρδα Διον. 2) Τζιτζικώστα Γεώργ. 3) Κατσανέβα Θ. 4) Διγενή Σεμίνα 5) Ζαχόπουλο Θαν. 6) Λιάνη Γιώργο 7) Δώδη Αντώνη.

Οι παραπάνω πληρούν τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 15 Π.Δ. 25/88.
.....

Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, ο αιτών είναι σωματείο γραμμένο στα βιβλία του αρμόδιου πρωτοδικείου, στο σκοπό του οποίου εμπίπτει και η ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού.

Τα μέλη του σωματείου και της διοίκησης του σωματείου είναι Έλληνες πολίτες, συμπληρώνονται, επομένως, οι προϋποθέσεις που δίνει το άρθρο 3 παρ. 1 του Π.Δ. 25/1988.

9. Στην προκειμένη περίπτωση, το αιτούν σωματείο, όπως προκύπτει από τον καταστατικό σκοπό, τη σύνθεση των

* Παραλείπονται όσες σκέψεις είναι όμοιες με τις προηγούμενες προτάσεις.

οργάνων του και το σύνολο των στοιχείων του φακέλου (διακήρυξη αρχών, προσανατολισμός στη δομή του προγράμματος κ.λ.π.), εξασφαλίζει σε υψηλό βαθμό την πρόσβαση διαφόρων πνευματικών, πολιτισμικών και κοινωνικών δυνάμεων στον υπό ίδρυση ραδιοφωνικό σταθμό.

Ταυτόχρονα η σύνθεση της Επιτροπής Δεοντολογίας εγγυάται την τήρηση των αρχών και κανόνων λειτουργίας τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών. Ο ιδιαίτερος και συγκεκριμένος προσανατολισμός του προγράμματος (ελληνική μουσική και τραγούδια κ.λ.π.) ενισχύει την αισθητική και πολιτισμική πολλαπλότητα μέσα στο φάσμα των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών.

Για τους λόγους αυτούς πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση και να προταθεί η χορήγηση της αιτούμενης άδειας.

.....

13. Επειδή με την αίτηση δε ζητείται η άδεια για τη μετάδοση ειδήσεων ευρύτερης σημασίας, κατά την έννοια του άρθρου 10 παρ. 2 Π.Δ. 25/1988.

Για τους λόγους αυτούς

Η Επιτροπή δέχεται την υπό κρίση αίτηση.

1. Προτείνει να χορηγηθεί άδεια ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού στο νομό Αττικής στο σωματείο με την επωνυμία «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ» (ΣΠΕΠ).

5. Δεν επιτρέπεται στο σταθμό η μετάδοση ειδήσεων ευρύτερης σημασίας.

ε. Πρόταση για τη χορήγηση άδειας στην εκκλησία της Ελλάδος
Αριθμός 19*

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

.....
Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του Αρείου Πάγου, στις 24
Μαρτίου 1988, παρουσία και της γραμματέως της Επιτροπής
Ανθούλας Παπανικολάου, μόνιμου υπαλλήλου της Γενικής
Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών με Βαθμό Α΄, για να
συζητήσει την αίτηση της «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ».

.....
Επειδή με την υπό κρίση αίτηση, όπως αυτή παραδεκτά
συμπληρώθηκε και διευκρινίστηκε κατά τη συζήτηση, και με το
υπόμνημα έχει ορισθεί η Επιτροπή Δεοντολογίας του σταθμού.
Η Επιτροπή αποτελείται από τους: 1) Μητροπολίτη Μεγάρων
και Σαλαμίνας Βαρθολομαίο 2) Αρχιμ. Ιάκωβο Παπαθανασίου—
Γκίνη 3) Μάρκο Σιώτη 4) Δημ. Κακαβελάκη 5) Γεώργιο
Τρίντζιπα

Οι παραπάνω πληρούν τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2 του
άρθρου 15 Π.Δ. 25/88.

.....
Από τις παραπάνω διατάξεις και ιδίως την παράγραφο 1 του
άρθρου 3 του Π.Δ. 25/1988, στην οποία διατυπώνεται η γενική
αρχή του ελέγχου των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών από
φορείς Ελληνικής Ιθαγένειας, δεν αποκλείεται να χορηγηθεί
άδεια ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικού ραδιοφω-
νικού σταθμού σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, τα
οποία λόγω της ειδικής συνταγματικής θεμελιώσεώς τους
μπορούν να είναι φορείς της σχετικής άδειας.

*Παραλείπονται όσες σκέψεις είναι όμοιες με τις προηγούμενες προτάσεις

Αυτό προβλέπεται ρητά για τους Ο.Τ.Α. και πρέπει κατ' αναλογία να γίνει δεκτό για την Εκκλησία της Ελλάδος, η οποία ως προς τις νομικές της σχέσεις έχει τη μορφή ν.π.δ.δ., όργανο διοίκησης του οποίου είναι, από το Σύνταγμα (άρθ. 3 παρ. 1), η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας και η Διαρκής Ιερά Σύνοδος που προέρχεται από αυτή.

Υπό την έννοια αυτή, συμπληρώνονται στην προκειμένη ειδική περίπτωση, οι προϋποθέσεις του άρθρου 3 παρ. 1 του Π.Δ. 25/1988.

.....
9. Από τα κριτήρια που διατυπώνονται στο άρθρο 5 του Π.Δ. 25/1988 και συμπληρώνονται στο άρθρο 9 του ίδιου Π.Δ. συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί πρέπει να έχουν αφενός μεν τοπικό, αφετέρου δε πολυθεματικό χαρακτήρα, και πάντως να διασφαλίζουν την πρόσβαση διαφόρων κοινωνικών ομάδων και την παραγωγή εκπομπών που ικανοποιούν διάφορα και ποικίλα πολιτικά, πολιτισμικά, πνευματικά, αισθητικά κ.ο.κ. ρεύματα.

Στη συγκεκριμένη όμως περίπτωση η Εκκλησία της Ελλάδος ως οργανωτική έκφραση της επικρατούσης θρησκείας (άρθρο 3 του Συντάγματος), καλύπτει κατά τεκμήριο τις θρησκευτικές ανάγκες της μεγάλης πλειοψηφίας του ελληνικού λαού και συνεπώς και των κατοίκων της περιοχής του νομού Αττικής.

Άλλωστε, κατά το άρθρο 5 παρ. 3 του Π.Δ. 25/1988 δεν αποκλείεται ο ιδιαίτερος προσανατολισμός του προγράμματος εφόσον η λειτουργία και το πρόγραμμα του σταθμού πληροί ορισμένες βασικές προϋποθέσεις που από τα στοιχεία του φακέλου (διακήρυξη αρχών και δομή του προγράμματος) προκύπτει ότι κατ' αρχήν πληρούνται.

Για τους λόγους αυτούς, πρέπει να γίνει δεκτή η υπό κρίση αίτηση και να προταθεί η χορήγηση της αιτούμενης άδειας.

Για τους λόγους αυτούς:

Η Επιτροπή δέχεται την υπό κρίση αίτηση.

1. Προτείνει να χορηγηθεί άδεια ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού στο νομό Αττικής, στην **ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**.

.....

6. Ο σταθμός θα λειτουργεί σε 12ωρη βάση υπό τους όρους που μνημονεύονται στο σκεπτικό.

στ. Πρόταση για τη χορήγηση άδειας στο ν. Θεσσαλονίκης σε ιδιωτική επιχείρηση

Αριθμός 26*

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

.....
Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του Αρείου Πάγου, στις 24 Μαρτίου 1988 για να συζητήσει την αίτηση της Ο.Ε. με την επωνυμία «ΑΦΟΙ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗ Ο.Ε.», που εδρεύει στη Θεσσαλονίκη και εκπροσωπείται νόμιμα από το Λάμπρο Γαβριηλίδη και τον Αλέξανδρο Γαβριηλίδη, κατοίκους Θεσσαλονίκης και η οποία παρέστη με τον πληρεξούσιο δικηγόρο κ. Ευάγγελο Κων. Τσεκούρα, ο οποίος ζήτησε την αποδοχή της αίτησης.

Στη συζήτηση παρεμβαίνουν:

- 1) Οι Δήμοι: Νικαίας, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο Στέλιο Λογοθέτη, Κερατσινίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο Δημήτρη Σαράφογλου, Κορυδαλλού, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο Νίκο Θέμελη, Δραπετσώνας, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο Νίκο Μπεάλογλου και Περάματος, που εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο Γιάννη Πατσιλινάκο και οι οποίοι παρέστησαν με τον πληρεξούσιο δικηγόρο κ. Παναγιώτη Σαπουτζάκη, που διόρισαν με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο και ο οποίος ζήτησε την αποδοχή της παρέμβασης.
- 2) Ο Δήμος Α. Λιοσίων, που εκπροσωπείται νόμιμα από το δήμαρχο κ. Στέργιο Πανάγο και ο οποίος παρέστη με τον πληρεξούσιο δικηγόρο κ. Κων/νο Γιαννούλη, που τον διόρισε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο και ο οποίος ζήτησε την αποδοχή της παρέμβασης.
- 3) Η Αμιγής Διαδημοτική Επιχείρηση με την επωνυμία

* Παραλείπονται όσες σκέψεις είναι όμοιες με τις προηγούμενες προτάσεις

«Διαδημοτική Επιχείρηση Ραδιοφωνίας Δυτικής Αττικής (ΔΕΡ-ΔΑ)», που εδρεύει στα Νέα Λιόσια Αττικής (οδός Αγίου Νικολάου 96) και εκπροσωπείται νόμιμα και παρέστη με τον πληρεξούσιο δικηγόρο κ. Κων/νο Γιαννούλη, που τον διόρισε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο και ζήτησε την αποδοχή της παρέμβασης.

.....

Επειδή με την υπό κρίση αίτηση, όπως αυτή παραδεκτά συμπληρώθηκε και διευκρινίστηκε κατά τη συζήτηση, και με το υπόμνημα έχει ορισθεί η Επιτροπή Δεοντολογίας του σταθμού. Η Επιτροπή αποτελείται από τους: 1) Πετρίδη Παύλο, 2) Αναστασιάδη Γεώργιο 3) Φορόπουλο Πλάτωνα.

Οι παραπάνω πληρούν τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 15 Π.Δ. 25/88.

.....

Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, η αιτούσα είναι Ομόρρυθμη Εταιρεία και οι εταίροι είναι Έλληνες πολίτες. Συμπληρώνονται, επομένως, οι προϋποθέσεις του άρθρου 3 παρ. 5 του Π.Δ. 25/1988.

9. Επειδή στην προκειμένη περίπτωση η αιτούσα εταιρεία — όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου και ιδίως από την προγραμματική διακήρυξη, τον κατάλογο και την σύνθεση της Επιτροπής Δεοντολογίας — στελεχώνεται με άτομα που, ως δημοσιογράφοι, έχουν παράδοση και εμπειρία στον Τύπο και με άτομα που μπορούν να αναπτύξουν δημιουργικές πρωτοβουλίες στο χώρο του ραδιοφώνου. Η σύνθεση της Επιτροπής Δεοντολογίας εγγυάται, άλλωστε, τη σωστή τήρηση των αρχών και κανόνων που διέπουν τη λειτουργία των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών.

Από τα παραπάνω συνάγεται το συμπέρασμα ότι η υπό κρίση αίτηση πληροί τις προδιαγραφές και τα κριτήρια του Ν. 1730/87 και του Π.Δ. 25/1988 και, άρα, πρέπει να γίνει δεκτή και να προταθεί η χορήγηση της αιτούμενης άδειας.

.....

14. Στην προκειμένη περίπτωση (όπως και στην περίπτωση της αίτησης της ΕΠΕ Λιάτσας—Τσίλης), η Επιτροπή λαμβάνει αυτεπαγγέλτως υπόψη της το γεγονός ότι δύο αιτήσεις για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού, στην περιοχή του νομού Θεσσαλονίκης, δηλώνουν ως επωνυμία του σταθμού τη λέξη «ΠΑΝΟΡΑΜΑ», με κίνδυνο να δημιουργηθεί σύγχυση στο κοινό. Η επωνυμία και το σήμα του σταθμού (που μπορεί να είναι και μουσική σύνθεση) είναι στοιχείο της ταυτότητας του σταθμού, που συνοδεύει υποχρεωτικά και με ποινή απαραδέκτου την αίτηση (άρθρο 17 παρ. 2 του Π.Δ. 25/1988). Είναι προφανές ότι η επωνυμία του σταθμού δεν ταυτίζεται με την επωνυμία της επιχείρησης και ότι το σήμα του σταθμού δεν είναι σήμα προϊόντων ή υπηρεσιών. Για το λόγο αυτό, οι σχετικές αμφισβητήσεις δεν ανήκουν στο πεδίο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, αλλά εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Επιτροπής, στο μέτρο που η χορήγηση της άδειας ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού ως παραχώρηση δημόσιας εξουσίας, εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον και, άρα, τελεί υπό τους πρόσθετους όρους που είναι αναγκαίοι για την αποφυγή της παραπλάνησης του κοινού. Υπό την έννοια αυτή τυχόν σύμπτωση ως προς την επωνυμία ή το σήμα δύο υπό ίδρυση σταθμών δεν καθιστά τις αιτήσεις απαράδεκτες και αβάσιμες. Μπορεί όμως η Επιτροπή να προτείνει τη χορήγηση της άδειας υπό τον πρόσθετο όρο της μεταβολής της επωνυμίας ή του σήματος του ενός από τους δύο σταθμούς. Ως κριτήρια για την επιλογή του σταθμού που δικαιούται να χρησιμοποιεί την επίδικη επωνυμία πρέπει να χρησιμοποιηθούν, κατ' αναλογία, τα κριτήρια που ισχύουν προκειμένου για επωνυμία εμπορικής επιχείρησης. Υπό την έννοια αυτή, κρίσιμο στοιχείο είναι η προτεραιότητα στη νόμιμη χρήση της επωνυμίας και η επικράτησή της στο κοινό. Τέτοια νόμιμη χρήση δεν είναι η λειτουργία — κατά το παρελθόν — παράνομου ραδιοφωνικού σταθμού. Υπό την έννοια αυτή προτεραιότητα κατά τη νόμιμη χρήση της επωνυμίας «ΠΑΝΟΡΑΜΑ» έχει η Ο.Ε. «ΑΦΟΙ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗ», που συστήθηκε με

ιδιωτικό συμφωνητικό στις 23—9—1987 και γράφτηκε στα βιβλία ομόρρυθμων εταιρειών Πρωτοδικείου Θεσ/νίκης, στις 23—9—1987. Επιπλέον, όπως προκύπτει από το υπ' αριθμ. 4530/1.4.88 έγγραφο του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Θεσ/νίκης, η Ο.Ε. «ΑΦΟΙ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗ» κατέθεσε την επωνυμία «ΠΑΝΟΡΑΜΑ» στο Πρωτόκολλο Επωνυμιών του παραπάνω Επιμελητηρίου κατά το άρθρο 5 του Ν. 1089/78 (που εξακολουθεί να ισχύει σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 1 του Ν. 1746/87). Παρότι επί Εμπορικής Επωνυμίας δεν ισχύει το δηλωτικό σύστημα, η εγγραφή της επωνυμίας στο Πρωτόκολλο Επωνυμιών του οικείου Επιμελητηρίου συνιστά — αν μη τι άλλο — ως πραγματικό γεγονός ισχυρή ανάδειξη της χρήσης της επωνυμίας.

Αντίθετα, η Ε.Π.Ε. Λιάτσας — Τσίλης συνεστήθη με το υπ' αριθμ. 521 συμβολαιογραφικό έγγραφο της συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης Χριστίνας Λιάτση στις 15—1—1988 και η σύστασή της δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. (Τεύχος Α.Ε. και Ε.Π.Ε.) στις 12—2—88 δηλαδή σε χρόνο μεταγενέστερο της Ο.Ε. «ΑΦΟΙ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗ». Βέβαια η προτεραιότητα κατά την κατάθεση της αίτησης στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης ανήκει στην Ε.Π.Ε. Λιάτσας — Τσίλης, ως ένδειξη όμως νόμιμης χρήσης της επωνυμίας έπεται χρονικά της Ο.Ε. «ΑΦΟΙ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗ», η οποία υπό την επωνυμία «ΠΑΝΟΡΑΜΑ» — όπως προκύπτει από το φάκελο — αλληλογράφησε με αριθμό σωματείων και άλλων πολιτισμικών φορέων της Θεσσαλονίκης, προς τους οποίους γνωστοποίησε ότι θα έχουν πρόσβαση στη διαμόρφωση του προγράμματος του σταθμού, όταν αυτός ιδρυθεί και λειτουργήσει νόμιμα.

Για τους λόγους αυτούς η Επιτροπή αποδέχεται την αίτηση της Ο.Ε. «ΑΦΟΙ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗ» και προτείνει να χορηγηθεί σ' αυτήν άδεια για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού στην περιοχή του νομού Θεσσαλονίκης με την επωνυμία «ΠΑΝΟΡΑΜΑ 86».

Για τους ίδιους λόγους αποδέχεται την αίτηση της Ε.Π.Ε.

Λιάτσης — Τσίλης και ΣΙΑ και προτείνει να χορηγηθεί σ' αυτήν άδεια τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού στην περιοχή του νομού Θεσσαλονίκης, υπό τον όρο στην επωνυμία του σταθμού να μην περιλαμβάνεται η λέξη «ΠΑΝΟΡΑΜΑ» και υπό τον όρο ότι η επωνυμία του σταθμού θα γνωστοποιηθεί πρίν την έναρξη της λειτουργίας του προς την Επιτροπή.

Οι παρεμβάσεις πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτες, γιατί οι παρεμβαίνοντες είναι Ο.Τ.Α., δημοτικές ή διαδημοτικές επιχειρήσεις του νομού Αττικής και, εν όψει του τοπικού χαρακτήρα του υπό ίδρυση σταθμού, στερούνται εννόμου συμφέροντος ως προς τη συγκεκριμένη αίτηση που αφορά το νομό Θεσσαλονίκης.

Για τους λόγους αυτούς

Η Επιτροπή δέχεται την υπό κρίση αίτηση.

1. Προτείνει να χορηγηθεί άδεια ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού στο νομό Θεσσαλονίκης, στην Ο.Ε. «ΑΦΟΙ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗ Ο.Ε.».

ζ. Απορριπτική πρόταση για την περιοχή Αττικής
Αριθμός 48

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

.....
Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του Αρείου Πάγου στις 4 Απριλίου 1988 για να συζητήσει την αίτηση της «KISS ΕΠΕ», που εκπροσωπείται νόμιμα από το διαχειριστή κ. Ι. Ζέη και ο οποίος παρέστη αυτοπροσώπως και ζήτησε την αποδοχή της αίτησής της.

1. Επειδή η υπό κρίση αίτηση υποβλήθηκε σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που τάσσει το άρθρο 17 παρ. 1 του Π.Δ. 25/1988 (Α' 10) και καταχωρήθηκε στο ειδικό βιβλίο αιτήσεων που τηρεί η Δ/ση Εποπτείας της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών (άρθρο 24 παρ. 1 του Π.Δ. 25/1988), με αύξοντα αριθμό 31β και ημερομηνία κατάθεσης την 15.3.88 (ώρα 12.30).

2. Επειδή η υπό κρίση αίτηση συνοδευόταν από τα αναγκαία κατά το άρθρο 17 παρ. 2 του Π.Δ. 25/1988 στοιχεία και είναι παραδεκτή. Πιο συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τα δεδομένα του φακέλου:

3. Επειδή έχει τηρηθεί η προδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 18 του Π.Δ. 25/1988.4. Επειδή κατά το άρθρο 15 παρ. 1, 2 και 3 του Π.Δ. 25/1988:

Επειδή με την υπό κρίση αίτηση όπως αυτή παραδεκτά συμπληρώθηκε και διευκρινίστηκε κατά τη συζήτηση και με το υπόμνημα έχει ορισθεί η Επιτροπή Δεοντολογίας του σταθμού.

Η Επιτροπή αποτελείται από τους: 1) Άγγελο Κισσόπουλο, 2) Κλαίρη Μπαμπάκου, 3) Ορέστη Λουρίδη, 4) Νικόλαο Δεσποτόπουλο, 5) Γεράσιμο Καραβιά, 6) Δανάη Πάσσα 7) Νέστορα Μάτσα.

Οι παραπάνω πληρούν τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 15 του Π.Δ. 25/88.

5. Επειδή κατά το άρθρο 3 παρ. 1—5 του Π.Δ. 25/1988.

Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου η αιτούσα είναι Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης. Τα μερίδια της Εταιρείας ανήκουν σε Έλληνες πολίτες, ενώ έλληνες πολίτες είναι και οι διαχειριστές της Εταιρείας.

Συμπληρώνονται, επομένως, οι προϋποθέσεις του άρθρου 3 παρ. 5 του Π.Δ. 25/1988.

9. Επειδή, όπως αναπτύχθηκε ήδη σε προηγούμενη σκέψη, ο αριθμός των διαθέσιμων συχνοτήτων είναι περιορισμένος και συνεπώς, ακριβώς λόγω της φυσικής σπανιότητας των συχνοτήτων, είναι, εκ των πραγμάτων, αδύνατη η ικανοποίηση όλων των αιτήσεων. Ειδικά για την περιοχή Αττικής — όπως σημειώθηκε —, οι διαθέσιμες συχνότητες είναι είκοσι έξι (26), ενώ ο αριθμός των αιτήσεων που εκκρεμούν και που πιθανολογείται ότι θα υποβληθούν στο μέλλον είναι πολλαπλάσιος. Με προηγούμενες προτάσεις της Επιτροπής έχει ήδη προταθεί (για τους λόγους που περιλαμβάνονται στις αντίστοιχες προτάσεις) η χορήγηση αδειών σε σταθμούς που καλύπτουν 21 συχνότητες της περιοχής του Νομού Αττικής. Οι σταθμοί αυτοί αντιστοιχούν σε αιτήσεις που είχαν υποβληθεί και συζητηθεί στις τρεις πρώτες δημόσιες συνεδριάσεις της Επιτροπής (24/3/88, 4/4/88, 19/4/88).

Κατά τον τρόπο αυτό μένει αδιάθετος ένας ελάχιστος αριθμός συχνοτήτων, που είναι αναγκαίος για να μην καταστεί χωρίς αντικείμενο, για τις αιτήσεις που εκκρεμούν και για τις αιτήσεις που πρόκειται να υποβληθούν, η ευχέρεια που παραχωρήθηκε με το Ν. 1730/87 και το Π.Δ. 25/1988 για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών.

Άλλωστε οι προβλεπόμενες από το Π.Δ. 25/1988 άδειες μπορεί να καλύπτουν μερικά μόνο μια συχνότητα (σύγχρηση συχνοτήτων). Υπό την έννοια αυτή η παρούσα αίτηση πρέπει να απορριφθεί. Είναι όμως αυτονόητο ότι η αίτηση μπορεί να επαναληφθεί χωρίς χρονικούς περιορισμούς αφού η αιτούσα

συνεκτιμήσει τον αριθμό των διαθέσιμων συχνοτήτων και τις δυνατότητες σύγκρισης που υπάρχουν μεταξύ ενδιαφερομένων που οι αιτήσεις τους έχουν γίνει ήδη δεκτές και άλλων που έχουν απορριφθεί στην φάση αυτή, εκκρεμούν ή πρόκειται να υποβληθούν.

Ύστερα από αυτό καθίσταται αλυσιτελής η εκτίμηση των λόγων που εκτίθενται στις παρεμβάσεις.

Για τους λόγους αυτούς

Η Επιτροπή απορρίπτει την υπό κρίση αίτηση και προτείνει να μη χορηγηθεί η αιτούμενη άδεια. .

η. Πρόταση με την οποία διατάσσεται η επανασυζήτηση της αίτησης

Αριθμός 43

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

.....
Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του Αρείου Πάγου, στις 4 Απριλίου 1988 για να συζητήσει την αίτηση της Α.Ε. με την επωνυμία «ΠΡΟΒΟΛΗ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.», που εδρεύει στο Χαλάνδρι Αττικής (Λεωφόρος Κηφισίας 178) και εκπροσωπείται νόμιμα από το Θωμά Λιακουνάκο και η οποία παρέστη με τον πληρεξούσιο δικηγόρο Ιωάννη Μαντούβαλο, ο οποίος ζήτησε την αποδοχή της αίτησης.
.....

9. Επειδή, όπως αναπτύχθηκε ήδη σε προηγούμενη σκέψη, ο αριθμός των διαθέσιμων συχνοτήτων είναι περιορισμένος και συνεπώς, ακριβώς λόγω της φυσικής σπανιότητας των συχνοτήτων, είναι εκ των πραγμάτων αδύνατη η ικανοποίηση όλων των αιτήσεων. Ειδικά για την περιοχή Αττικής — όπως σημειώθηκε — οι διαθέσιμες συχνότητες είναι είκοσι έξι (26), ενώ ο αριθμός των αιτήσεων που εκκρεμούν και που πιθανολογείται ότι θα υποβληθούν στο μέλλον είναι πολλαπλάσιος. Με προηγούμενες προτάσεις της Επιτροπής έχει ήδη προταθεί (για τους λόγους που περιλαμβάνονται στις αντίστοιχες προτάσεις) η χορήγηση αδειών σε σταθμούς που καλύπτουν 21 συχνότητες της περιοχής του Νομού Αττικής. Οι σταθμοί αυτοί αντιστοιχούν σε αιτήσεις που είχαν υποβληθεί και συζητηθεί στις τρεις πρώτες δημόσιες συνεδριάσεις της Επιτροπής (24/3/88, 4/4/88, 19/4/88). Κατά τον τρόπο αυτό μένει αδιάθετος ένας ελάχιστος αριθμός συχνοτήτων που είναι αναγκαίος για να μην καταστεί χωρίς αντικείμενο, για τις αιτήσεις που εκκρεμούν και για τις αιτήσεις που πρόκειται να υποβληθούν, η ευχέρεια που παραχωρήθηκε

με το Ν. 1730/88 και το Π.Δ. 25/1988 για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών. Άλλωστε οι προβλεπόμενες από το Π.Δ. 25/1988 άδειες μπορεί να καλύπτουν μερικά μόνο μια συχνότητα (σύγκριση συχνοτήτων).

Για τους λόγους αυτούς πρέπει να επαναληφθεί η συζήτηση της υπό κρίση αίτησης έτσι ώστε ο αιτών να ασκήσει αποτελεσματικά το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασής του και να ληφθούν υπόψη κατά τη νέα συζήτηση:

α) Ο συνολικός αριθμός των αιτήσεων που εκκρεμούν και στις οποίες περιλαμβάνονται αφενός μεν αιτήσεις Ο.Τ.Α, αφετέρου δε αιτήσεις που συνδέονται με επιχειρήσεις που αναπτύσσουν δραστηριότητα στο χώρο του τύπου, χωρίς όμως να εκδίδουν (ή να συνδέονται με επιχειρήσεις που εκδίδουν) ημερήσιες πολιτικές εφημερίδες.

β) Ο συνολικός αριθμός των συχνοτήτων που απομένουν και είναι διαθέσιμες.

γ) Η δυνατότητα σύγκρισης συχνοτήτων μεταξύ περισσότερων αιτούντων, ανεξάρτητα από το αν έχει για ορισμένους από αυτούς δημοσιευθεί πρόταση της Επιτροπής για άδεια (που ούτως ή άλλως τελεί υπό την επιφύλαξη της ενδεχόμενης σύγκρισης της συχνότητας στο μέλλον) ή όχι.

Για τους λόγους αυτούς:

Η Επιτροπή διατάσσει την επανάληψη της συζήτησης σε συνεδρίαση που θα ορισθεί με πράξη του Προέδρου της.

θ. Πρόταση για τη χορήγηση άδειας της παρ. 2 του άρθρου 2 Π.Δ. 25/88

Αριθμός 30

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

.....
Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του Αρείου Πάγου, στις 4 Απριλίου 1988, για να συζητήσει την αίτηση του Κων/νου Πλόσκα, με την επωνυμία «STUDIO 999» που εκπροσωπείται νόμιμα από τον αιτούντα, ο οποίος παρέστη αυτοπροσώπως και ζήτησε την αποδοχή της αίτησής του.

1. Επειδή η υπό κρίση αίτηση υποβλήθηκε σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που τάσσει το άρθρο 17 παρ. 1 του Π.Δ. 25/1988.

2. Επειδή η υπό κρίση αίτηση συνοδεύεται από τα αναγκαία κατά το άρθρο 17 παρ. 3 στοιχεία και είναι παραδεκτή. Πιο συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου του Κων/νου Πλόσκα:

α) Δηλώθηκε η επωνυμία του σταθμού «STUDIO 999», καθώς και το σήμα του σταθμού.

β) Υποβλήθηκε πλήρης τεχνική μελέτη που περιλαμβάνει τα στοιχεία που απαιτεί το άρθρο 17 παρ. 2 περ. στ' του Π.Δ. 25/1988. Τη μελέτη αυτή εξέτασε, κατά τη διαδικασία, η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών, η οποία υπέβαλε τις παρατηρήσεις της και θετικές προτάσεις.

γ) Τεχνικός υπεύθυνος είναι εκ του νόμου ο αιτών (άρθρο 17 παρ. 3 του Π.Δ. 25/1988).

3. Επειδή έχει τηρηθεί η προδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 18 του Π.Δ. 25/1988.

4. Επειδή με την υπό κρίση αίτηση ζητείται η χορήγηση άδειας για εκπομπή περιορισμένης ισχύος σε περιοχή συχνοτήτων (άρθρο 2 παρ. 2 του Π.Δ. 25/1988). Επειδή κατά το άρθρο 5 παρ. 2 του Π.Δ. 25/1988 για τη χορήγηση και ανανέωση της άδειας ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας των σταθμών της παραγράφου 2 του άρθρου 2, διερευνώνται ιδίως:

α) Οι τεχνικές προδιαγραφές καθώς και η διασφάλιση των τηλεπικοινωνιών, των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής επικοινωνίας και των αερομεταφορών.

β) Η ανάγκη εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και πειραματισμού στα ηλεκτρονικά μέσα μαζικής επικοινωνίας, καθώς και η δυνατότητα μιας τέτοιας εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και πειραματισμού των συνεργατών του σταθμού.

γ) Η ανάγκη για περιορισμένη και ειδική επικοινωνία των συνεργατών και των πιθανών ακροατών του σταθμού που συνδέονται μεταξύ τους ιδίως με σχέσεις γειτονίας, παρακολούθησης ή φοίτησης στην ίδια εκπαιδευτική μονάδα ή ειδικά πολιτισμικά ενδιαφέροντα.

Κατά το άρθρο 9 παρ. 7 του ίδιου Προεδρικού Διατάγματος «οι ραδιοφωνικοί σταθμοί της παραγράφου 2 του άρθρου 2 μεταδίδουν μόνο πρόγραμμα ψυχαγωγικού και επιμορφωτικού περιεχομένου»· στην προκειμένη περίπτωση όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, η αίτηση τηρεί τις προϋποθέσεις που τάσσει ο Νόμος 1730/87 και το Π.Δ. 25/1988 και ανταποκρίνεται στα νόμιμα κριτήρια που μνημονεύθηκαν μόλις παραπάνω. Ο αριθμός των διαθέσιμων συχνοτήτων για εκπομπές περιορισμένης ισχύος επιτρέπει άμεσα την ικανοποίηση μεγάλου αριθμού σχετικών αιτήσεων. Συνεπώς η υπό κρίση αίτηση πρέπει να γίνει δεκτή και να προταθεί η χορήγηση άδειας για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού στην περιοχή του Νομού Αττικής για εκπομπές περιορισμένης ισχύος σε περιοχή συχνοτήτων.

Για τους λόγους αυτούς

Η Επιτροπή δέχεται την υπό κρίση αίτηση.

1. Προτείνει να χορηγηθεί άδεια ίδρυσης εγκατάστασης και λειτουργίας τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού στο Νομό Αττικής στον Κων/νο Πλόσκα για εκπομπές περιορισμένης ισχύος σε περιοχή συχνοτήτων (άρθρο 2 παρ. 2 Π.Δ. 25/1988).

... Τα δύο τελευταία χρόνια το *ραδιοτηλεοπτικό τοπίο* στη χώρα μας μεταβλήθηκε ριζικά: η *τοπική ραδιοφωνία* είναι πλέον μία σημαντική παράμετρος του καθημερινού πολιτικού και πολιτισμικού γίνεσθαι· η *δορυφορική τηλεόραση* είναι μία «οικιακή» πραγματικότητα· ο προβληματισμός για τη *περιφερειακή και την ιδιωτική τηλεόραση* αρχίζει να γίνεται έντονος και συγκεκριμένος.

Ποιο είναι το συνταγματικό πλαίσιο αυτής της πραγματικής έκρηξης που συμβαίνει σε διεθνές επίπεδο; Ποιές είναι οι επιλογές του νομοθέτη; Ποιά αδιέξοδα περιέχει η «απορρύθμιση» των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών; Αυτά είναι μερικά από τα θέματα που προσεγγίζει η έκδοση αυτή...

Ο Ευάγγελος Βενιζέλος είναι αναπληρωτής Καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου στο Νομικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διδάσκει ακόμη Δίκαιο των ΜΜΕ. Είναι μέλος της Επιτροπής για τη Τοπική Ραδιοφωνία.